

МАТЮ РАЙЛИ ТУРНИРЪТ

Част 1 от „Турнирът“

Превод от английски: Венцислав Божилов, 2013

chitanka.info

На Кейт Патерсън, Джейн Новак и Трейси Чийтам

„Отдавна е прието, че първият международен турнир по шахмат се е провел през 1851 г. в Лондон и е бил спечелен от Адолф Андерсен от Германия. Шестнайсет души от цяла Европа се състезавали за званието най-добър шахматист на света. (Преди това събитие играчите се състезавали в единични срещи, ползващи се с висока популярност.)

В шахматния свят обаче се носят слухове за турнир, проведен много преди лондонския — през 16 в., в древния град Константинопол, днешен Истанбул.

За съжаление не са останали сведения за това събитие и докато не бъде открито някакво документално доказателство за провеждането му, турнирът е обречен да си остане легенда.“

*Борис Иванов,
„История на шаха“, 1972*

БЕЛЕЖКА ОТ АВТОРА

Тази книга е художествена измислица. Макар в нея да се споменават реално съществуващи герои и организации, техните действия са продукт на въображението ми.

Освен това романът не се препоръчва на непълнолетни лица.

ПРОЛОГ

1603

Моята кралица е мъртва. Приятелката ми е мъртва. Светът вече не е същият. Сега е по-мрачен.

Никога няма да разбера как успяваше да се справи така добре в този хаотичен свят. Винаги успяваше да постигне своето в един бурен живот, прекаран сред придворни, епископи и командири. Постигаше го често с чара си, много пъти благодарение на ловкостта и проникателността си, а понякога и чрез по-директния метод на премахването на онези, които ѝ се противопоставяха.

Винаги знаеше кога хората я гледат. Не се съмнявам, че когато прашаше някой окаян нещастник в Тауър, това бе колкото заради престъплението му, толкова и заради представлението. Понякога владетелите трябва да дават сурови примери.

Мнозина твърдят, че невероятната ловкост на ума ѝ е резултат на образованието ѝ при великия учител Роджър Аскам. Виждала съм с очите си резултатите от това образование и мога спокойно да заявя, че то бе сред най-високите за нашето време.

Като дете на член от домакинството ѝ и като нейна връстница, аз бях основната другарка в игрите на младата принцеса. По-късно щях да стана нейна главна камериерка, но като момиче поради близостта ни ми бе позволено да присъствам на уроците ѝ и така получих образование, до което при други обстоятелства никога не бих могла да се докосна.

На седем години Елизабет владееше идеално френски, разбираше испански и можеше да говори и да чете на латински и гръцки. Когато Уилям Гриндал (под наставничеството на великия Аскам) пое образованието ѝ през 1544 година, тя беше прибавила към списъка италианския и немския. Макар че Гриндал водеше ежедневните уроци, човекът в сянка неизменно си оставаше Аскам, великият архитект на цялостното ѝ обучение. Той поемаше нещата, когато се изучаваха важни предмети — езици, математика и история,

както древна, така и съвременна. Убеден привърженик на редовните занимания на открито, той дори я учеше на изкуството на стрелба с лък в Хатфийлд.

Освен това трябва да се спомене, че учеше младата принцеса Елизабет на шах.

Още я виждам като тринайсетгодишна, наведена над дъската — как непослушните рижави кичури обрамчват елфическото ѝ луничаво лице, как втренченият ѝ поглед не се откъсва от фигурите, как се опитва да реши кой е най-добрият ѝ ход, докато седящият срещу нея Аскам, без изобщо да обръща внимание на играта, я гледа как мисли.

Като дете Бес изгуби много повече игри, отколкото спечели; някои от домакинството в Хатфийлд смятаха за скандално, че Аскам непрекъснато бие дъщерята на краля, при това често смазващо.

Неведнъж след някоя игра Бес се хвърляше със сълзи в обятията ми.

— Ох, Гуини, Гуини! Пак ме би!

— Той е жестоко чудовище — успокояващо казвах аз.

— Нали? — Но после се овладяваше. — Един ден ще го бия. Ще го бия, и още как.

И, разбира се, накрая го направи.

От своя страна, великият учител изобщо не се извиняваше за бруталния си начин на игра, дори когато гувернантката на Бес написа на краля писмо, в което се оплакваше от поведението му.

Когато беше притиснат от пратеник на краля по въпроса, Аскам посочи, че човек не се учи, ако не губи. Работата му, каза той, била да обучава малката принцеса. Кралят прие аргументите му и пораженията на шахматната дъска продължиха с негово позволение. По-късно Елизабет рядко губеше партия шах, а на много по-опасната дъска на живота — в двора в Лондон и в открито море срещу Кастилската династия — не изгуби нито веднъж.

Шахът, твърдеше Аскам, учи на много важни уроци — да притъпяваш бдителността на противника, да залагаш капани и да виждаш кога ти кроят номера, да си дързък и да сдържаш дързостта си, да изглеждаш наивен, докато в действителност си нащрек, да виждаш няколко хода напред и да откриваш, че решенията *винаги* имат последици.

Аскам научи добре младата ми господарка.

Но за мой най-голям шок едва сега научих, че най-добрият урок на Аскам е бил предаден не в малката ни учебна стаичка в Хартфордшър, а на друго място, далеч от Англия.

През последната седмица, когато здравето ѝ се влоши и я прикова към леглото, моята господарка ме повика при себе си и заповяда на всички други прислужници да напуснат покоите ѝ.

— Гуини — рече тя. — Моя мила, скъпа Гуини. Сега, когато светлината помръква и краят приближава, искам да ти кажа нещо. Това е история, която пазих в тайна цели шейсет години.

— Да, Ваше Величество.

— Наричай ме Бес, както ме наричаше, когато бяхме деца.

— Разбира се. Моля, продължете... Бес... — Не я бях наричала така от половин век.

Очите ѝ бяха отворени, но се взираха в нищото.

— Мнозина се чудят на живота, който изживях, Гуини. Кралица, която така и не се омъжи и не роди наследници. Жена без военно обучение, отблъснала армадата на Филип. Владетелка протестантка, която неуморно езекутираше католическите мисионери на Игнаций Лойола и която неведнъж отхвърли предложенията за брак на руския цар Иван. Как станах такава — лишена от сексуалност, високомерна към мъжете, предпазлива спрямо придворни и посланици, безмилостна с враговете — е резултат от много неща, но най-вече от едно-единствено изживяване от младостта ми, от едно пътуване, което предприех в пълна тайна. — Тя въздъхна. — Не смеех да разкажа на никого за тази случка от страх, че ще ме вземат за фантазьорка, която си измисля небивалици. И сега искам да ти разкажа за случилото се.

През следващите два дни моята кралица говореше, а аз слушах.

Разказа ми за събитие от младостта ѝ, когато през есента на 1546 година, когато Хартфордшър беше внезапно сполетян от чума. Роджър Аскам я отведе от Хатфийлд Хаус за три месеца.

Помня много добре онези времена поради няколко причини.

Първо, чумата от 1546 година бе особено свирепа. Бягството на кралските деца от ужасната болест беше нещо нормално — да махнеш младия наследник от огнището на болестта бе най-добрият начин да

предотвратиш прекъсването на династията — и онази година мнозина от жителите на Хартфордшър побързаха да напуснат графството.

Второ, времената бяха особено опасни за Елизабет. Макар че прокарването на Закона за наследяване на короната от 1543 година я признаваше за наследница, през 1546 година, когато бе на тринайсет, тя бе третата поред след по-малкия си брат Едуард, тогава на девет, и по-голямата си сестра Мери, тогава на трийсет. Самото съществуване на Елизабет обаче, можеше да представлява заплаха за претенциите и на двамата и тя бе изправена пред реалната възможност да бъде отведена посред нощ и да посрещне кървавия си край в Тауър — край, за който удобно можеше да бъде обвинена чумата.

Третата и последна причина е свързана може би повече с мен, отколкото с господарката ми. Помня особено добре онова време, защото при заминаването си на изток Елизабет реши да не ме вземе със себе си.

Вместо това взе друг член от домакинството — подобно на фея момиче на име Елси Фицджералд, което, признавам си, бе много по-красиво и изискано от мен.

Плаках дни наред след заминаването им. И прекарах есента в горчива самота у роднини в Съсекс, далеч от чумата, но и от компанията на приятелката ми.

Когато моята господарка завърши разказа си, останах безмълвна от ужас и смайване.

През годините след онази самотна есен на 1546-а тя винаги бе твърдяла, че пътуването ѝ било скучно и еднообразно, просто поредната екскурзия до континента с Аскам. Макар да се твърдеше, че заминали на изток да гледат някакъв турнир по шах, след завръщането си Елизабет нито веднъж не спомена за играта или за подобно състезание, а приятелството ѝ с Елси никога вече не беше същото.

След като чух разказа ѝ за онова време, вече знаех защо.

Пътуването ѝ изобщо не е било скучно и еднообразно.

Аскам не просто я отвел далеч на изток, отвъд границите на християнския свят, в самото сърце на земите на мюсюлманите, във великия Константинопол — той изложил бъдещата кралица на множество смъртни опасности, докато двамата били привилегирани

свидетели на най-забележителното събитие, което така и не било записано в историята.

Когато приключи с историята си, кралицата отпусна глава на възглавницата и затвори очи.

— Отдавна се питах дали да разкажа на някого за онези дни, но сега всички други участници са мъртви, а скоро ще умра и аз. Ако решиш, Гуини, запиши думите ми, за да научат и други как е била изградена кралица като мен.

Затова се заемам с моята последна задача по нейна заръка — да запиша върху хартия и да разкажа на теб, читателю, за необикновените, ужасни, ужасяващи неща, на които тя е станала свидетел при онова тайно пътуване през 1546 година.

ТОП

„В модерния шах топовете се представят като кули на замък в четирите ъгъла на дъската, но това невинаги е било така.

Английското име на фигурата rook произлиза от персийската дума ruhk, означаваща колесница. Пешките са били пешаци, офицерите — слонове, конете — кавалерия, по краищата на шахматната дъска били разположени бързите и смъртоносни колесници.

Но времената се променили, играта се разпространила извън пределите на Персия и фигурите започнали да отразяват обществената йерархия на средновековна Западна Европа. Така колесницата станала топ или тур. И си останала силна фигура, способна да премине по цялата дъска с един-единствен ход и да контролира цели редове, но първоначалната причина за маневреността ѝ била забравена.

Въпреки това топът — тур си остава отличен пример на шахматна фигура, отразяваща средновековното общество, тъй като много често владетелят от онези времена бил оценяван по якостта и величието на замъците, които притежавал.“

Тел Джаксън,
„Шахът през Средните
векове“, 1992

„Благодаря на Бог, че съм надарена с такива качества, че ако ми се случи да се озова

*извън Англия само по фуста, ще мога да живея
спокойно навсякъде в християнския свят.“*

Кралица Елизабет I

АНГЛИЯ, СЕПТЕМВРИ 1546

Когато поканата пристигна в двора в Лондон, живеех в двореца Хатфийлд Хаус в Хартфордшър. Бе доставена в Хатфийлд ден по-късно, заедно с обичайно грубото съобщение от баща ми до господин Аскам.

Поканата беше наистина невероятна.

Бе на най-фина хартия, снежнобяла картичка с позлатени ръбове. Върху нея с блестящо златно мастило (при това на английски) беше написано следното:

„Негово Сияйно Величество Сюлейман Великолепни, халиф на синовете и дъщерите на Аллах, султан на земите на османците, господар на владенията на ромеите, персите и арабите, герой на всичко съществуващо, гордост на славния Кааба и озарената Медина, на благородния Йерусалим и трона на Египет, господар и владетел на всичко под неговия взор, ви праща най-сърдечни поздравии.

Като почитаем крал на Ангалия Ви каним да изпратите най-добрия си играч на играта, известна като шатрандж, ludos scacorum, ешекс, шахшпил, скакчи, жачи или шах, да участва в турнир, който ще определи шампиона на познатия свят.“

Изсумтях.

— За велик султан, който е господар и владетел на всичко под взора му, английският му е направо за оплакване. Не може да напише дори „Англия“ правилно.

Господин Аскам, който все още държеше поканата, ме погледна.

— Нима? Кажи ми, Бес, ти говориш ли неговия език? Знаеш ли арабски или турско-арабски?

— Знаете, че не знам.

— Тогава колкото и за оплакване да е английският му, той все пак говори твоя език, докато ти не можеш да говориш неговия. За мен това означава, че той има значително преимущество пред теб. Винаги се замисляй, преди да критикуваш, и никога не критикувай незаслужено някой, който е направил усилие, каквото дори не ти е хрумвало да предприемеш.

Намръщих се на учителя си, но беше невъзможно да го мразя дори когато ме порицаваше по такъв начин. Имаше си особен стил. В начина, по който се държеше, в начина, по който говореше, в начина, по който ме порицаваше — благ, но същевременно и твърд.

Тогава господин Роджър Аскам беше на трийсет и една, но дори по онова време, много преди да напише труда си „Учителят“, с който си спечели заслужена слава след смъртта си, той вече бе един от най-изтъкнатите преподаватели по класически гръцки и латински в Кеймбридж.

И въпреки това, ако можех да пожелаея нещо за него, то щеше да е да бъде по-красив. Той бе със средно телосложение и среден ръст и в света на богатите млади жребци с широки рамене, изсечени лица и надменност, идваща от наследеното богатство, изглеждаше дребен, мек и безобиден. Имаше голям топчест нос, гузно гледащи кафяви очи и прекалено големи уши, които криеше под гъстата си кафява коса. Веднъж чух някой да казва, че на един бал нито една млада дама не приела любезните му покани за танц. Плаках за него, когато научих. Онези глупачки дори не подозираха какво са изпуснали.

Но докато аз ронех сълзи заради него, той сякаш не обръщаше внимание на подобни неща. Интересуваше се най-вече от изкуството на знанието и преследваше страстта си пламенно. Всъщност беше пламенен и всеотдаен в почти всичко, с което се занимаваше, било то любимите му упражнения по стрелба с лък, обсъждане на държавни въпроси, четене или преподаване. За Роджър Аскам знанието бе най-благородното от всички начинания — при това активно начинание.

Просто казано, той беше най-любопитният човек, когото съм срещала.

Господин Аскам знаеше какви ли не странни тайни, от теории за древните каменни кръгове в равнината на Солсбъри до най-новите научни похвати в медицината и математиката. А онова, което не знаеше, се опитваше да научи. Независимо дали посещаваше кралския

астроном, кралския лекар или някой пътуващ знахар, продаващ чудодейно лекарство, господин Аскам винаги задаваше остри въпроси — питаше кралския астроном дали твърденията на Америго Веспучи за определяне на географската дължина по Луната и Марс са верни, питаше лекаря на баща ми защо определени растения причиняват определен вид обриви, или питаше знахаря дали си дава сметка, че всъщност е шарлатанин.

Познанията на господин Аскам се простираха в толкова много области, че по времето му в Кеймбридж се случваше професори от други дисциплини да идват в кабинета му, за да се съветват с него по въпроси от тяхната специалност.

В свят, в който всички твърдяха, че намират висша мъдрост в Бог или Библията, моят скъп наставник се молеше на два олтара — на знанието и логиката. „Всичко — каза ми веднъж той — се случва поради логична причина, от това, че водата тече надолу, до болестите и постъпките на хората. Просто трябва да намерим тази причина. Придобиването на знания, чистото удоволствие от откриването на нещо ново е най-големият дар в живота ни.“

Помня един станал известен случай, при който едно местно момче, получаващо припадъци с пияна на уста, внезапно умря. Местният абат твърдеше, че припадъците се дължали на обсебване от Дявола, а господин Аскам поиска да види мозъка на момъка. Да, мозъка му! Черепът на мъртвото момче беше отворен и господин Аскам намери загнездено в мозъка му чуждо тяло с размерите на ябълка. По-късно ми каза следното във връзка със случая: „Преди да наричаме нещо свръхестествено, Бес, трябва да изчерпим всички естествени обяснения“. Абатът не му проговори цяла година. Не всички споделяха удоволствието на господин Аскам от откриването на нови неща.

И тогава, в зенита на университетската си кариера, той бе дошъл да обучава мен, някакво си дете, трето поред за престола. Дори на онази крехка възраст имах впечатлението, че забележителният господин Роджър Аскам е прекалено компетентен, за да бъде просто наставник на едно тринайсетгодишно момиче, та било то и принцеса. Чудех се защо ли го прави. Какво виждаше в мен, което не виждаше в никой друг?

Както и да е, размяната на реплики относно английския на мюсюлманския султан не беше нещо необичайно. Аз грешах, а той беше прав — за пореден път.

Отново насочихме вниманието си към поканата. В нея се добавяше, че шахматният турнир ще се проведе след един месец в столицата на султана, древния Константинопол.

Заедно с поканата дойде и бележка от баща ми, адресирана до господин Аскам.

„Аскам.

Разбирам, че вашият колега господин Гилбърт Джайлс бил най-добрият играч на шах в Кеймбридж. Бихте ли проверили дали това все още е така и ако е, пратете ми го веднага. Не друго, а репутацията на християнския свят изисква участието на нашия първенец на този турнир.

Хенри, К.

Между другото, оценявам усилията ви относно сина на Къмбърланд. Делата ви не остават незабелязани.“

В онези дни залогът далеч не бе само репутацията на християнския свят — мюсюлманският султан заплашваше самото християнство.

Империята му се простираше от Персия на изток до Алжир на югозапад и неотдавна бе пресякла Дунав. Осем години по-рано, през 1538 година, султанският флот под командването на блестящия Барбароса беше постигнал немислимото — бе нанесъл поражение на европейския флот, флота на Християнския съюз, при Превеза. Въпросният Християнски съюз, свикан от самия папа Павел III, изгуби над четирийсет кораба, повече от три хиляди души попаднаха в плен и след като османският султан получи откуп от триста хиляди златни дуката, Европа изгуби и голяма част от гордостта си.

После войските на Сюлейман превзеха град Буда, а сега се насочваха към портите на Виена. Говореше се, че ерцхерцог Фердинанд Австрийски, най-близкият европейски съсед на Сюлейман, не бил на себе си от ярост заради нахлуването на султана в негови земи, но не можел да направи нищо повече от това да прати още

шпиони, които да следят придвижването на мюсюлманските войски. Империята на Сюлейман беше два пъти по-голяма от целия християнски свят и продължаваше да расте с всеки ден.

И всичко това, без да става дума за самия Сюлейман. За него се казваше, че бил мъдър и проникателен владетел, владеещ цели пет езика. Бил надарен поет и покровител на изкуствата, коварен стратег и, за разлика от заветия си враг ерцхерцог Фердинанд и мнозина европейски крале и кралици, бил направо обожаван от поданиците си.

Неведнъж наставникът ми беше изтъквал, че докато владетелите на Англия, Франция и Испания се боричкат помежду си за надмощие, на изток се надига огромна сянка. И че ако не се вземат мерки, един ден благородните фамилии ще се откъснат от кавгите си и ще открият, че плащат данък на мюсюлмански господар.

Другото неизречено предизвикателство в позлатената покана бе неизбежното съревнование между верите. Точно както бе направил при Превеза, Сюлейман поставяше своя бог срещу нашия. А в Превеза неговият беше победил.

— Сър, господин Джайлс още ли е най-добрият шахматист в Англия? — попитах аз.

— Определено — отвърна учителят ми. — Все още играя редовно с него. Бие ме в девет от десет игри, но понякога ми се случва да го надхитря.

— Значи той е нашият рекордьор.

Господин Аскам ми се усмихна.

— Да, но имам чувството, че рекордът ще бъде счупен. От друга страна, Джайлс винаги ще бъде по-добър от мен. Но това — той вдигна поканата, — това е паметно събитие. Джайлс на драго сърце ще се отзове на позива на краля.

И господин Джайлс наистина се отзова.

Господин Аскам го прати да се срещне с баща ми, който (пак типично в неговия стил) уреди изпитание за шахматните му способности — игра срещу самия крал. Естествено, господин Джайлс изгуби.

Подобно на всички в Англия, господин Джайлс нямаше никакво желание да побеждава крал, който, освен че бе обезглавил две от

съпругите си (едната от които бе моя майка), бе взел главата на Томас Кромвел, задето го беше сватосал за една от тях. Не беше рядкост главите на онези, които бяха побеждавали баща ми в други игри, да се озоват забити на колове на Лондон Бридж.

За моя изненада обаче, след като спечелил играта, баща ми изревал:

— Не се преструвайте, че играете, Джайлс! Не искам никакъв подлизурко да представлява Англия и върховенството на Христа и християнската вяра на онзи турнир! Трябва ми играч!

Играли отново и господин Джайлс победил баща ми на деветия ход.

След това нещата се развиха бързо.

Бе организиран малък керван с каруци, коне и гвардейци за пътуването през Европа.

Но точно когато господин Джайлс се канеше да потегли от Хартфордшър, върху областта се стовари ужасна чума.

Брат ми Едуард, престолонаследникът, бързо беше отведен. Сестра ми Мери го последва скоро след това.

Аз явно не бях толкова ценна — никой не се погрижи да уреди извеждането ми от двореца Хатфийлд, така че просто продължих обучението си с Елси и с теб, моя скъпа приятелко Гуини Стъбс.

И един ден се вдигна глъчка.

Седяхме в кабинета и четяхме разказа на Ливий за масовото самоубийство на евреите в Масада. Елси, която бе няколко години по-голяма от нас, седеше в ъгъла пред огледалото си и разсеяно решише косата си. Ох, помниш ли я, Гуини? Господи, аз я помня много добре! На седемнайсет Елси беше истинска красавица, с изящната фигура на танцьорка, каквато и беше. Слаба в кръста и надарена в пазвата, с великолепна руса коса, която се спускаше върху раменете ѝ, Елси привличаше вниманието на всеки джентълмен.

С увереността, така характерна за красивите хора, тя бе съвсем сигурна, че външността ѝ е достатъчна да ѝ спечели подходящ съпруг, и затова не смяташе за нужно да се учи — прекарваше повече време пред огледалото, отколкото с книгите, и трябва да ти призная, че в това отношение малко ѝ завиждах. Трябваше да търпя безкрайни уморителни уроци и имах кралска кръв. (Трябва да добавя също, че завиждах и на женствеността ѝ, като се има предвид, че самата аз бях

олицетворение на недодялаността — цялата колене и кокалести ръце, с плоски като на момче гърди и противна ягодовочервена коса, която ненавиждах.) Иначе казано, през повечето време боготворях Елси, омагьосана от нейната грация, от красотата ѝ и от светската мъдрост на седемнайсетте ѝ години.

И докато си седяхме и се занимавахме, чух разправията — гувернантката ми, госпожица Катрин Ашли, надигна глас от съседната стая.

— Няма да правите подобно нещо, господин Аскам!

Явно беше нещо сериозно. Тя го наричаше „господин Аскам“ само когато му беше ядосана.

— Но това ще бъде безценна възможност за учене...

— Тя е само *тринайсетгодишна*...

— Тя е най-будният тринайсетгодишен ученик, който съм имал, при това е изключително зряла за възрастта си. Гриндал е съгласен.

— Тя е дете, Роджър.

— Кралят не мисли така. Че защо миналия месец, когато научи, че Бес е започнала да кърви, крал Хенри каза: „Щом е достатъчно голяма да кърви, значи е достатъчно голяма да бъде омъжена за доброто на Англия. Дъщерите трябва да са полезни с нещо“.

Думите определено звучаха като думи на баща ми.

— Не знам — каза госпожица Катрин. — Кралството на мясоядните може да е много опасно място за нея...

Господин Аскам сниши глас, но въпреки това успях да го чуя.

— *Лондон* е много опасно място за нея, Кат. Живеем в повратни времена. С всеки ден кралят става все по-болен и непредвидим, дворът е разделен на привърженици на Едуард и Мери. Нашата Елизабет е най-слабият претендент за престола, но въпреки това самото ѝ присъствие в Англия застрашава другите двама. Знаеш колко често изправили се едни срещу други престолонаследници умират мистериозно по време на чума...

Ахнах тихо, застанала до вратата.

Госпожица Катрин се умълча.

— Ще бъде добре пазена по пътя — каза господин Аскам. — Кралят е осигурил шестима от най-добрите си бойци за наш ескорт.

— Тревожа се не само за физическата ѝ безопасност. Искам да защита и нравствеността ѝ. Ще се нуждае от придружителка —

надменно заяви госпожица Катрин. Тя се беше омъжила за господин Джон Ашли предишната година на напредналата възраст четирийсет години, макар все още да настояваше да се обръщам към нея с „госпожице“, тъй като така се чувствала по-млада.

— Добре, тогава... — оживи се господин Аскам.

— От *отговорна* придружителка, Роджър. Омъжена или най-малкото сгодена. Която да бъде нравствен пример за Елизабет. А не глупава никаквица, която ще се изкуши да влезе в грях в екзотична страна или да флиртува с гвардейците по пътя дотам... чакай, знам! Примроуз Понсонби и съпругът ѝ Луелин.

Учителят ми изстена, когато чу предложението.

— Семейство Понсонби...

— ... са образцови християни, за жалост бездетни, които винаги са били верни на краля — довърши госпожица Катрин. — Ако заминат с вас, Роджър, страховете ми донякъде ще бъдат успокоени.

— Добре. Съгласен.

Секунди по-късно двамата влязоха в кабинета. Господин Аскам ми кимна.

— Бес, така и така ще трябва да напуснеш това място, какво ще кажеш за едно приключение?

— Къде, сър? — колкото се може по-невинно попитах аз.

— Много добре знаеш къде, млада госпожице. Подслушваше ни. — Той се усмихна. — Трябва да ахкаш по-тихо, ако искаш да станеш опитен шпионин, малката ми. На шахматния турнир в Константинопол. Да гледаме как се състезава господин Джайлс.

Скочих, ухилена до уши.

— Каква чудесна идея! Може ли Гуини и Елси също да дойдат? Може ли? Моля ви!

Господин Аскам се намръщи и погледна госпожица Кейт.

— Боя се, че прекращвам прекалено много граници само с това, че вземам теб, моя малка принцесо — рече той. — Ще е прекалено много придружителите ти да се грижат и за трите, но с две биха могли да се справят. Можеш да вземеш една от тях.

Поколебах се и погледнах към двете си приятелки. Към теб, Гуини, срамежлива и сладка, като самотно цвете, загледана в мен с тиха надежда, докато Елси цялата сияеше от вълнение — с широко отворени очи, с отчаяно стиснати юмруци, изпълнена с очакване. Тя

обожаваше романтични истории за дръзки принцове с бляскави дворци. Пътешествие до екзотичен град на изток беше за нея като сбъднат сън. Имах цялото ѝ внимание и това ми хареса.

— Ще взема Елси! — извиках аз и тя изписка и ме прегърна възторжено.

Признавам, че докато се мъчех да се освободя от прегръдката ѝ, забелязах как ти ме погледна смаяно.

Младите правят грешки. Това е типично за тях. И предвид ужасните неща, които се случиха във Византион, може би този избор бе грешка.

Но след като казах това и като имам предвид истинското и дълго приятелство, което изградихме през живота си, Гуини (а помни думите ми, кралиците не се нуждаят от истински приятели), част от мен се радва на тази грешка. Защото като избрах Елси, аз ти спестих травмата да видиш с очите си събитията, на които станах свидетелка в двора на мюсюлманския султан.

ПЪТУВАНЕТО, ОКТОМВРИ 1546

Напуснахме Хартфордшър на 1 октомври от лето господне 1546 с две коли и шестима гвардейци, които да ни пазят по пътя.

Господин Аскам яздеше начело, яхнал любимата си едра кобила, която се беше провалила плачевно като рицарски кон. Учителят ми не го беше грижа за това — беше я избрал заради кроткия ѝ нрав. Яздеше, метнал през рамо дългия си лък. Беше написал книга върху изкуството на стрелбата, в която твърдеше, че всеки мъж в Англия трябва да бъде експерт с лъка. Където и да отиваше, той винаги носеше кожения си пръстен на десния палец и предпазителя на лявата си ръка — в случай, че му се наложи бързо да сложи стрела на тетивата.

В основната кола пътувахме двете с Елси и с госпожа Примроуз Понсонби, която въпреки цялото друсане седеше безупречно, с изправен гръб и прилежно отпуснати в скута ръце. Тя беше на двайсет и шест, омъжена, но бездетна, по-целомъдрена и от монахиня. Качулката на небесносиньото ѝ наметало беше безупречно изгладена (светлосиният цвят събуждаше у мен мисли за Дева Мария и се зачудих дали не цели точно това), пудрата на лицето ѝ бе нанесена майсторски, а устните ѝ, както винаги, бяха нацупени неодобрително. Всичко я възмущаваше — дълбокото деколте на корсажа на Елси (знак за упадъка на морала в наши дни), изкаляната броня на гвардейците (липса на дисциплина) и, разбира се, мюсюлманите („безбожни езичници, които ще горят в ада“). Понякога си мислех, че на госпожа Понсонби всъщност ѝ харесва да е възмутена.

Елси не можеше да я понася. „Лицемерна светица — мърмореше тя, когато госпожа Понсонби за пореден път ѝ казваше да покрие деколтето си с шал. — Щяхме да се забавляваме повече, ако придружител ни беше папа Павел“.

Съпругът на госпожа Понсонби Луелин — нисък червендалест мъж, благочестив като жена си, но, доколкото мога да съдя от видяното, по-скоро неин слуга, отколкото равен — яздеше магаре до колата ни. Той винаги бързаше и едва не се пребиваше в стремежа си

да изпълнява нарежданията ѝ, които неизменно започваха с пронизителния писък: „Луелин Понсонби!“.

Въздъгнах. Двамата трудно можеха да бъдат пример за предимствата на брака. Колкото за качествата им като придружители... ами, опазвам се, че Елси беше права.

Трябваше да минем през Лондон по пътя към Дувър. Там господин Аскам и господин Джайлс се отбиха за момент в Уайтхол да вземат нещо от баща ми — великолепен ален плик с позлатени ръбове като тези на султанската покана. Пликът бе затворен с восък с отпечатък от пръстена на баща ми в центъра. Лично съобщение между владетели. Учителят ми щеше да носи този плик със себе си през целия път.

Нямах представа какво послание или послания има вътре. Както щях да установя по-късно, учителят ми също не знаеше.

Макар да ми се искаше, не отидох с учителя си в двореца Уайтхол. Рядко срещах баща си и никога в ярката светлина на двора. Той се извисяваше някъде по границите на моя свят, богоподобна фигура, която зървах от време на време, но никога не успявах да видя напълно.

Разбира се, всеки ден се говореше за него. Всички го обичаха и се страхуваха от него, възхищаваха му се и се страхуваха от него, уважаваха го и се страхуваха от него. Мнозина твърдяха, че баща ми езекутирал повече хора, отколкото всеки английски монарх преди него. Но в същото време той бе известен с острия си образован ум, с постиженията си във всички спортове, със способностите си на композитор и със слабостта си към красивите създания в поли, та дори да бяха омъжени.

Общуваше с мен само колкото да се каже и се държеше делово. Аз бях страничен продукт на кралския сан, при това досаден — тъй като бях дъщеря. Той прояви нежност към мен може би три пъти и всеки път го обожавах. Неотдавнашната му забележка, че съм „достатъчно голяма да кървя“ беше съвсем обичайна — способността ми да се омъжа и да раждам деца за Англия изведнъж ме бе направила полезна.

Двете с Елси се мотаехме пред двореца под бдителния поглед на придружителите ни, шестимата гвардейци и седмина наскоро екзекутирани предатели, чиито глави бяха набити на шипове над портата.

От една съседна уличка се разнесе гневен рев на тормозена мечка, последван от радостни викове на тълпа. Надникнах и видях горкото животно — могъщ звяр, завързан с верига за забит в земята кол. Ревеше в безсилна ярост, докато два мастифа я нападаха и ръфаха козината ѝ. Мечката успя да перне едното куче с лапата си и то отлетя с квичене, удари се в близката стена и остана да лежи смъртно ранено. Докато умираше, мястото му зае друг мастиф. Тълпата завика още по-силно.

Госпожа Понсонби беше ужасена, както всъщност можеше да се очаква.

— Мислех си, че англичаните са замесени от по-добро тесто. Хайде, момичета. Извърнете очи.

Като никога открих, че споделям мнението ѝ.

След краткото спиране в Уайтхол продължихме бързо към Дувър и прекосихме Канала до Кале.

Там по предложение на господин Аскам се преоблякохме в дрехи, които определено бяха по-безцветни от онези, които се носеха в Южна Англия. Двете с Елси носехме прости ризи и поли без кринолин, което между другото прави движенията много по-лесни. Със своята грациозна шия, руса коса и стройно тяло Елси все пак успяваше да прилича на ангел дори в тези груби одежди.

Госпожа Понсонби сви възмутено устни, когато господин Аскам я накара да облече просто кафяво пътническо наметало. Синьото ѝ, каза той, не било подходящо за прекосяване на Континента — подобно облекло със сигурност щяло да привлече вниманието на разбойници. Елси едва сдържаше задоволството си, докато слушаше разговора им.

Господин Аскам се облече за пътуването ни по начин, който според мен изисква по-подробно описание.

В Хартфордшър той винаги носеше строгите официални дрехи на джентълмен — яка, мантия, широки бричове и обути в стегнати високи чорапи крака. Но сега дрехите му бяха съвсем различни —

дълги кафяви панталони от здрав плат, високи до коленете ботуши за езда и тесен кафяв жакет от яка испанска кожа. Отгоре обличаше дълго палто от дебело промазано платно, стигащо до глезените му. На главата си носеше широкопола кафява шапка, която изглеждаше абсолютно непромокаема.

Всичко това придаваше на любимия ми учител доста по-сурова външност от онази, с която бях свикнала. Приличаше повече на пътешественик и авантюрист, отколкото на наставник на малко момиче от Хартфордшър.

Изглеждаше по-корав, по-груб и може би дори малко дързък.

Напредвахме добре през Франция.

Макар на книга баща ми да беше крал на Франция, подобна титла изглеждаше трън в очите на местните жители, така че пътувахме през земите на франките инкогнито и криехме положението си дотам, че дори не оставахме да нощуваме в домовете на кралските роднини.

Вместо това отсядахме в таверни и ханове, които обикновено воняха и представляваха мръсни дупки, неподходящи и за кучета, та какво остава за човешки същества. На няколко пъти (да, точно така!) спяхме дори в колите край пътя, а гвардейците стояха на стража.

Макар да бях донякъде натъжена в Уайтхол от забавленията на сънародниците ми, бях потресена от начините, по които се забавляват френските селяци — от необузданото им пиянство и гуляи, от ужасяващата им лична хигиена. Напълно нормално беше човек да се изпикае в канавката, след което с мръсните си ръце да хване кокоша кълка и да я оглозга.

Споделих това с учителя си и го попитах с какво подобни гледки биха могли да допринесат за кралското ми образование.

— Бес — рече той. — Мнозинството от придворните може изобщо да не мислят, че някога ще седнеш на трона на Англия, но във въпросите на наследяването човек никога не трябва да изключва дори малко вероятните наследници. Ако Едуард се разболее от шарка, а Мери с нейната гореща набожност оскърби двора, току-виж си се оказала кралица на Англия, Ирландия и Франция. И ако това стане, образованието, което си получила от мен, ще е решаващо за това дали ще си *добра* кралица. Това пътуване ще е най-лесният урок, който съм

ти давал, защото единственото, което се иска от теб, е да гледаш. Гледай и наблюдавай обичаите, заниманията и нравите на истинските хора, защото кралят или кралицата властват именно над тях.

Макар да не бях напълно убедена, обещах да го правя.

Всяка вечер, където и да отсядахме, господин Аскам и господин Джайлс играеха шах. Обикновено господин Джайлс печелеше, но след дълга игра, когато на дъската оставаха само няколко пешки и царете. Често си лягах, преди да са приключили.

Един ден попитах учителя си защо господин Джайлс трябва да играе всяка вечер, щом и без това е толкова добър играч.

— Особено важно е господин Джайлс да запази ума си бистър и буден — отвърна господин Аскам. — Играенето на шах не се различава от който и да било друг спорт. Също като при рицарските турнири и стрелбата, човек трябва да поддържа мускулите си подготвени и във форма.

— Спорт? Нима наричате шаха спорт?

— Ама разбира се! — Господин Аскам сякаш се изненада от думите ми. — При това най-великият от всички спортове, тъй като поставя противниците в абсолютно еднакви изходни позиции. Размерът няма значение в шаха. Нито възрастта или — млада госпожице — полът. И двамата играчи имат едни и същи фигури, които се движат според едни и същи правила. Шахът е спортът на всички спортове.

— Но спортът е физическо занимание. Нима определението на спорт не включва изискването играчът да се изтощи от усилията по време на играта или най-малкото да се изпоти, докато я играе? Шахът е просто салонна игра, в която подобни неща няма.

— Салонна игра! *Салонна игра!*? — възмутено възкликна господин Аскам. Но вместо да спори още с мен, просто кимна кротко. — Добре. Да приемем засега твоята дефиниция и като гледаме предстоящия турнир, да видим дали шахът може да се смята за спорт съгласно това определение.

Докато играеха вечерните си партии, господин Аскам и господин Джайлс разговаряха непринудено — обсъждаха пътуването, възхода на Мартин Лутер или някаква друга тема, предизвикала интереса им.

Възхищавах се на лекотата, с която си бърбеха. Двамата бяха просто добри приятели — чувстваха се толкова удобно един с друг, че можеха да разговарят за всичко, от честни съвети до критики. Един ден, докато яздех с господин Аскам на коня му, го попитах как и кога са се сприятелили с господин Джайлс.

Учителят ми тихо се засмя.

— И двамата бяхме безнадеждно влюбени в едно и също момиче.

— Били сте съперници, а сега сте най-добрите приятели? Не разбирам.

— Тя беше местна дебютантка и най-прекрасното момиче в цял Кеймбридж. — Господин Аскам поклати глава. — Прекрасна, но и своенравна. Двамата с Джайлс бяхме току-що постъпили студенти, съвсем млади. Съревновавахме се безсрамно за вниманието ѝ, аз с ужасни любовни стихове, а той с цветя и остроумие. И тя с радост приемаше авансите и на *двама ни*, преди да избяга и да се омъжи за наследника на огромно имение, който се оказа пияница и глупак и накрая затъна в дългове и изгуби всичките си имоти. Не знаех какво стана с нея, но благодарение на общия ни провал двамата с Джайлс станавме първи приятели.

— И сега той в Кеймбридж ли преподава?

— Да. Светска философия. Уилям Окам, Тома Аквински, Дънс Скот, такива неща.

— И е несемеен като вас, нали? — попитах аз, като с всички сили се мъчех да го кажа невинно. Елси особено се интересувахе от този въпрос. Смяташе, че господин Джайлс е доста привлекателен, „в интелектуално отношение“.

— Точно така — отвърна господин Аскам. — Но за разлика от мен, не по негов избор. Джайлс беше женен навремето. За дъщерята на своя професор по философия, блестящо и чудесно момиче, казваше се Шарлот Пейдж. Бащата на Шарлот ѝ позволяваше да присъства на лекциите му, скрита в дъното на залата, и така тя беше научила всичко, което учеха момчетата. Не отстъпваше на никого от тях и Джайлс направо я обожаваше. Ожениха се, но година по-късно тя се разболя от чумата и умря на двайсет и една. Оттогава Джайлс не проявява никакъв интерес към ухажване на жени.

Погледнах към господин Джайлс, който яздеше недалеч от нас и се взираше унесено в хоризонта. Запитах се дали не си мисли за нея.

— Горкият господин Джайлс.

Господин Аскам се усмихна тъжно.

— Да. Но пък, от друга страна, не е ли по-добре да обичаш силно и истински някого кратко време, отколкото никога да не си изпитвал това чувство?

Не знаех. На онзи етап от живота ми момчетата бяха нещо странно. Само година по-рано ги смятах за досадни, а сега ги намирах за интригуващи. Идеята да обичам някое момче обаче беше смътна в най-добрия случай.

— Затова ли сте ерген? — попитах аз. — Нима очаквате подобна всеобхватна любов?

— Би могло да е така — отвърна учителят ми. — Но истинската причина е, че имам някои проекти, които искам да приключа, преди да се установя на едно място.

— Какви проекти?

— Ами, например, ти.

ЗЕМИТЕ НА ХАБСБУРГИТЕ

Най-сетне пресякохме Бургундия, минахме през долината на Рейн и навлязохме в земите на Хабсбургите.

Описахме широка дъга около планините, пазещи Швейцарската конфедерация, прекосихме гъсти гори и живописни долини и накрая видяхме замъците на германските благородници.

Предполагам, че през целия път съм била с изумена физиономия — всеки ден носеше нови гледки, нови народи, нови култури.

В земите на Хабсбургите местата, на които отсядахме, станаха по-добри. Благодарение на заплетената мрежа от бракове, която не би могъл да разплете дори кралският астроном, фамилията на баща ми имаше множество далечни роднини в тези части на света и се ползвахме от гостоприемството им. (Нямаше как да не забележа, че във Франция, където баща ми се водеше крал, пътувахме тайно и винаги нащрек, докато в германските райони, където той нямаше подобна титла, се движехме открито и свободно.)

Отсядахме в големи извънградски къщи, а понякога и в кацнали на хълмове замъци. Отново се хранехме според положението си — печено сърнешко, пай с еленско месо и най-вкусните сладкиши с мед и джинджифил, които съм опитвала в живота си. Въпреки явното неодобрение на придружителите ни веднъж господин Аскам и господин Джайлс опитаха силното рейнско вино (знаей, че Елси също успя да обърне една чаша в кухнята). На следващата сутрин и тримата се оплакваха от ужасно главоболие. Благочестивите Понсонби пиеха само крушов сайдер и не страдаха от подобни неразположения.

Колкото по на изток отивахме обаче, толкова по-често отсядахме в таверните и Bierhallen в миньорските градчета на Бавария. Там господин Джайлс често играеше шах срещу местни майстори, а ние гледахме и се хранехме.

Следях с интерес тези игри, напълно погълната от партиите, докато госпожа Понсонби плетеше спокойно наблизо. Външно не проявяваше никакъв интерес, но в действителност не изпускаше нито един ход.

Елси, от друга страна (и трябва да кажа, че тя много лесно се отегчаваше), понякога гледаше, но по-често изчезваше в стаите ни или незнайно къде. И точно както Елси не я беше грижа за госпожа Понсонби, госпожа Понсонби не обръщаше внимание на Елси. „Работата ми е да следя теб и единствено теб, Елизабет — каза ми тя веднъж. — Оставам на нашия Господ да спаси душата на малката повлекана.“

Така или иначе, за мен бе изключително удоволствие да гледам игрите на господин Джайлс. Той бе невероятно изобретателен и хитроумен играч.

Някои вечери господин Джайлс ми даваше уроци по шах. Подобно на мнозина неопитни играчи, винаги използвах царицата, за да всея хаос сред фигурите му, но после той неизменно вземаше развилнялата се дама с кон, който така и не бях забелязала. Много пъти я вземаше, след като поставяше в шах царя ми със същия кон — ход, който наричаше *вила*.

— Конят е най-големият враг на царицата — каза ми той в една таверна. — Защото царицата може да се движи като всички останали фигури, но не и като коня. Затова всеки път, когато правиш ход с нея, се оглеждай за вилата на коня. Никога не я поставяй на квадрат, който може да позволи на противниковия кон да застраши едновременно царя и царицата ти. Това е най-голямата грешка на начинаещия играч.

След като изгледах безброй негови партии, започнах да забелязвам, че господин Джайлс започва играта с двата си коня и рядко се отклонява от този похват. Когато попитах учителя си защо го прави, той ми обясни, че господин Джайлс „контролира централната част на дъската“ и „осигурява плацдарм за следващи атаки“. А на мен просто ми харесваше да вземам фигури.

— В шаха, Бес, никога не трябва да играеш с фигурите, а с противника — каза ми една вечер господин Джайлс, докато седяхме пред шахматната дъска. — Наблюдавай очите му, следи кога мига прекалено много, кога затаява дъх. Това са моментите, когато той замисля нещо. И в същото време контролирай собственото си изражение, защото в живота, както и в шаха, лицето може да издаде намеренията ти. — Докато го казваше, ме погледна многозначително. — Това е особено важно за кралиците и принцесите.

Усмихна се. Отвърнах на усмивката му. Харесвах господин Джайлс.

Господин Джайлс залагаше също така дяволски коварни капани на противниците си и след дълго гледане започнах да разбирам как го прави. При подобни случаи чаках напрегнато да хлопне капана си (и, верен на собствените си съвети, той никога не позволяваше на лицето си да издаде намеренията му).

Основният му капан беше когато противникът му правеше рокада. Тогава господин Джайлс небрежно поставяше царицата си пред някой офицер и чакаше ответния ход.

И точно когато противникът си помисляше, че играта преминава в нова фаза, господин Джайлс атакуваше с бързината на кобра. Царицата му се втурваше диагонално по дъската и се озоваваше плътно до противниковия цар, защитена от верния офицер далеч отзад. „Шах и мат“ — тихо заявяваше господин Джайлс.

В една таверна той направи точно този ход, с който вбеси противника си — местен копач на сол, който се смяташе за голям познавач на играта и никой в града не можеше да го победи. След като беше матиран, миньорът избута стола си назад, скочи и грубо бутна господин Джайлс назад.

Стоящият наблизо господин Аскам реагира с изненадваща бързина и подхвана господин Джайлс, преди да е паднал на земята.

Миньорът се извиси над двамата — як тип с лице, покрито с мръсотия от работата под земята.

— Измама! — изръмжа той.

— Извинявам се, че ви победих, сър, но не съм мамил — кротко рече господин Джайлс.

— Ще играем отново! — викна великанът.

Господин Аскам пристъпи напред.

— Мисля, че приключихме за тази вечер. Какво ще кажете да ви черпим едно питие в знак на благодарност за добрата игра?

— А какво ще кажете да те прекърша на две, да изчукам момиченцето ти и сам да се черпя едно! — отвърна миньорът.

Неколцина от приятелите му се изкискаха застрашително.

— Това няма да се случи — каза господин Аскам съвсем спокойно.

Едрият миньор застина. Цялата таверна се смълча. Загледах тълпата, която вече проявяваше жив интерес към сблъсъка.

Миньорът изглежда учителя ми.

— Знам, че пътуваш с охрана, чужденецо, но стражите ти сега са отвън. Ще те направя на пихтия още преди да успеят да влязат.

И замахна към лицето на учителя ми така внезапно, че се смаях.

Господин Аскам обаче реагира с изумителна бързина.

Наведе се под летящия юмрук на великана, после рязко се изправи и нанесе къс, но мощен удар в гърлото на едрият мъж, точно в адамовата ябълка.

Огромният миньор се закова на място. Очите му се изцъклиха и се наляха с кръв, той се опита да си поеме дъх, сякаш се давеше. Ръцете му се вкопчиха в гърлото му и той рухна на колене.

Учителят ми застана над него, абсолютно спокоен, с немигащи очи. Миньорът беше оставен изцяло на милостта му.

— Приятелят ми игра честно, сър, и не е искал да ви обижда. Нито пък аз. Нямам желание да ви причинявам още болка. — Господин Аскам огледа таверната за някой, който би поискал да отмъсти за важния си приятел. — Но ще защита групата си, ако ме принудите.

И побутна семейство Понсонби и мен към вратата. Господин Джайлс ни последва, като вървеше заднешком. Елси се появи отнякъде — от някаква странична врата, предполагам; явно беше чула суматохата — и се присъедини към нас на изхода.

Господин Аскам хвърли две сребърни монети на пода пред стоящия на колене мъж.

— Желаем ви приятна вечер, а сега е време да се сбогуваме.

Напуснахме незабавно миньорското градче и се установихме на лагер в една гора далеч на изток и много по-късно вечерта. А докато се отдалечавахме от селището, погледнах ръцете на учителя ми, които държаха юздите.

Трепереха.

— Господин Аскам, не знаех, че можете да се биете толкова добре — казах на учителя си на следващия ден, докато се возехме в колата. — Винаги ли сте били такъв боец?

Той поклати глава.

— Не съм никакъв боец, Бес. Ако сбиването се беше проточило, онзи миньор сигурно щеше да ме просне в безсъзнание на пода. Все пак успях да направя достатъчно, за да измъкна всички ни в безопасност, каквато и беше целта ми. — Господин Аскам се усмихна тъжно. — Бес, въпреки големия напредък на човечеството в областта на медицината, науката, архитектурата и изкуствата, ние продължаваме да живеем в брутален свят, в който върховният арбитър си остава силата.

— А Англия? Нима тя не е страна на законите? — възразих аз, точно както ме беше учил той. — Върховенството на закона е онова, което ни прави цивилизована страна.

Господин Аскам сподави смеха си.

— Не сме чак толкова цивилизовани.

— Но в Хартфордшър мога да се разхождам по всяка улица, без да ме е страх, че някой ще ми посегне.

— Така е. Но знаеш ли каква е причината?

— Защото законът е на власт. — Позамислих се. — Защото обикновеният англичанин знае, че е най-добре за всички да спазват закона.

— Бес, ако някой се осмели да посегне и на косъм от главата ти, баща ти ще отсече неговата глава и ще я набие на копие над Алдгейт. Твоята безопасност е гарантирана от насилието, което е на разположение на баща ти. Ако решиш да се разходиш по някоя улица на север, в град, където не те познават като дъщеря на краля, изобщо няма да си в безопасност.

— Какво искате да кажете? — попитах аз. — Че правото е на страната на силния ли?

— Точно това искам да кажа. И именно затова на младини се постарях да науча някои изваждащи от строя удари като онзи, който видях снощи. Именно затова съм привърженик на майсторската стрелба с лък. Като се замисля, май няма да е зле да включа в програмата ти и малко уроци по самозащита.

— Смятате да ме учите да се *бия*?

— *Господин Аскам!* — възмутено се обади госпожа Понсонби от мястото до мен. Беше подслушвала през цялото време, при това не особено тайно. — Трябва да протестирам! Една дама, още повече

принцеса, не се нуждае от подобни умения. Моля се да размислите и да се откажете от тази прибързана идея.

— Благодаря за загрижеността и за молитвите ви, госпожо Понсонби, но смятам, че това ще е добър урок за...

— Може би ще трябва да уведомя краля за това, когато се върнем — прекъсна го госпожа Понсонби.

— Ще ви бъда благодарен — искрено отвърна господин Аскам. — Винаги съм готов да чуя възгледите му за преподавателските ми методи. Дотогава решенията вземам аз, а не вие, така че се боя, че трябва да отхвърля предложението ви.

Винаги се държеше любезно с нея, въпреки вбесяващата ѝ надутост. Едва успях да сдържа усмивката си.

Той се обърна към мен.

— Бес, може би не съм обяснил адекватно крайната цел на образованието ти. Смятам да те направя *страховита*. След като приключа с теб, се надявам, че ако се случи да се озовеш извън Англия само по фуста, ще можеш да живееш спокойно навсякъде в християнския свят.

Идеята за подобно образование определено ми хареса.

По обед на следващия ден господин Аскам започна новата ми програма по самозащита с въпрос.

— Добре, Бес, каква според теб е първата стратегия, която трябва да използваш в бой?

Вдигнах юмруци.

— Тази?

— Не. Грешка. Трябва да побегнеш. Ако няма кого да ударят, *няма* да те ударят.

Намръщих се.

— Това е страхливо! И не особено английско.

— Светът не е особено английски. Било в глупава кръчмарска свада или в морска битка, избегнатият сблъсък е най-доброто решение за всички.

— Но завчера вие не избегнахте сблъсъка.

— Завчера имах отговорност, от която не можех да избягам, и точно *твоята* безопасност. Трябваше да сложа край на онази

конфронтация колкото се може по-бързо и после да изведе всички ни на безопасно място.

— А ако не мога да избягам?

— Тогава направи това. — Той вдигна дясната си ръка с вертикална длан и пръсти, насочени напред — и внезапно замахна към очите ми. Трепнах, когато пръстите му леко докоснаха лицето ми и два се опряха в клепачите ми.

Седящата наблизо госпожа Понсонби изсумтя с отвращение. Погледна съпруга си и той побърза да повтори звука.

Господин Аскам не им обърна внимание.

— Предвид възрастта ти, Бес, повечето нападатели ще са по-едри и по-силни от теб, така че ще трябва да използваш коварство вместо мускули. Изпъни пръстите си ето така и му бръкни в очите. Ослепи го. Очите на всеки човек са уязвими, дори на най-големите здравеняци. А дори здравеняците не могат да се бият слепешком. Погрижи се обаче пръстите ти да са свити, иначе ще ги нараниш при удара. А сега опитай.

Опитах и останах изненадана колко беше лесно да улуча учителя си в очите поне с един пръст или палец.

— И тъй — рече той, — какво ще направиш, след като бръкнеш в окото на противника?

— Ще го фрасна в гърлото. Както направихте ние.

— Не. Грешка. Бягаш.

— Пак ли?

— Избегнатият сблъсък е най-доброто решение за всички — повтори той, сякаш казваше някакво заклинание. — Опитваш се само да го неутрализираш за достатъчно време, та да можеш да се измъкнеш.

— А ако не е чак толкова неутрализиран?

Тогава господин Аскам ме научи да нанасям удар в гърлото, както беше направил той.

— Някои удрят в челюстта, но това е глупаво, защото да удриш кост е като да удриш стена. Ако го удариш в гърлото обаче, нападателят ти няма да може да диша, а щом не може да диша, няма да може да се бие. И тъй, какво ще направиш, след като си го фраснала в гърлото и си го задушила?

Ухилих се.

— Ще избягам.
Той се усмихна.
— Много бързо се учиш, принцесо.

ПРЕЗ ВЛАШКО

След няколко дни напуснахме земите на Хабсбургите и навлязохме в източната половина на континента.

Пейзажът се промени бързо. Изчезнаха ръждиво-златистите есенни листа на Запада. Тук всичко бе по-тъмно. Планините бяха черни и страховити, дърветата тънки като скелети, пътищата тънеха в кал.

Езикът също се промени — в западната част на Европа общият език между чужденци беше латинският, но на изток бе категорично гръцкият. В продължение на повече от хиляда години от столицата си Константинопол императорите на Източната римска империя гледали на латинския с презрение и го смятали за груб език, който не е „свят“ като гръцкия. Това не се бе променило, когато императорите били сменени от мюсюлманските султани.

Докато приближавахме Черно море, минахме през страна, известна на някои като Румъния, а на други като Влашко. Мрачно място, населено от цигани и селяци с измъченото изражение на хора, намиращи се под непрекъснат гнет. Селата им едва ли заслужаваха да се наричат „села“. Румънското селище представлява просто няколко колиби от двете страни на кална пътека, минаваща за път.

— Знаеш ли, Бес — прошепна Елси една нощ, докато лежахме в закритата ни кола край един такъв път, — че преди сто години владетел на Влашко бил някакъв луд на име Влад Трети. Зверствата му били направо невъобразими. Любимият му начин за екзекуция било набиването на кол. Вкарвали кола през ануса на жертвата и той излизал през устата ѝ, докато човекът все още бил жив, след което го оставяли да се свлича надолу и да умира бавно.

— Колко ужасно... — отвърнах аз.

— Според местните истории този Влад набивал на колове цели села. Управлението му било толкова жестоко, че започнали да се носят слухове, че пие кръвта на мъртвите вместо вино. Станал известен като Влад Цепеш, което означава „кол“. Явно е бил ревностен католик...

— Елси — строго каза господин Аскам и надникна в колата. — Престани да плашиш Бес с глупавите си лагерни измишльотини.

Въпреки това, докато минавахме през поредното селце на следващия ден, той яздеше малко по-близо до колата от обичайното.

Начумерени цигани наблюдаваха кервана ни. Понякога ни следваха от разстояние и извън пределите на селищата си. Веднъж група от тях ни следва в продължение на цели три дни и нощи. Господин Аскам постави допълнителен страж, който да пази колата, в която спях.

— Сър, вярно ли е, че циганите отвличат деца? — попитах го аз една от тези вечери. — Затова ли наредихте на още един гвардеец да ме пази?

Господин Аскам погледна към осветения от луната пейзаж. Назъбена линия борове се връзваше в небето и очертаваше долината.

— За съжаление, млада Бес, страшните приказки за циганите, които разказваме за лека нощ в Англия, наистина се основават донякъде на истината — каза той, без да сваля поглед от хълмовете.

В далечината зави вълк. Или поне аз си помислих, че е вълк. Съвсем спокойно би могло и да е човек.

— И какво точно правят циганите с децата, които отвличат нощем? — попитах аз. В историите у дома никога не ставаше ясно какво се случва с отвлечените деца.

Аскам ме погледна и каза сериозно:

— Това е нещо, с което не искам да натоварвам младия ти ум точно на този етап от развитието ти.

Завъртях очи.

— Нима може да е нещо по-лошо от набиването на кол?

— Може — отвърна той и не каза нищо повече по въпроса.

Господин Джайлс продължаваше да играе шах, когато можеше, но големите селища във Влашко бяха малко и съответно нямаше много противници. Когато една вечер му се случи да играе в някакъв малък хан, забелязах някакъв странен тип, който гледаше внимателно партията от дъното на помещението. Беше дребен човек с тъмна кожа като на персиец и дълъг като на плъх нос.

Сепнах се. Бях виждала този мъж и по-рано — в друг хан, преди два дни. Споменах това на господин Аскам.

— Много си наблюдателна, Бес. Въпросният джентълмен ни следва вече цяла седмица — спокойно отвърна учителят ми, без да се обръща към човека с лице на плъх. — Винаги се спотайва в ъгъла и следи много внимателно партиите на господин Джайлс. Не, Бес. Не се обръщай.

— Кой е той? — попитах аз шепнешком.

— Предполагам, че е агент на султана, изпратен да следи и да докладва за господин Джайлс. Може би да прецени способностите му преди пристигането му на турнира. И сигурно да види кой друг пътува с него. Сега се намираме в османски земи, Бес, така че не бих се изненадал, ако очите на султана ни наблюдават.

При друг подобен случай във Влашко отседнахме в един голям и много шумен хан.

Стаите ни бяха на горния етаж, а на долния имаше пивница, пълна с мръсни местни, които играеха карти, пушеха лули и пиеха силна и смърдяща местна бира. Естествено, госпожа Понсонби беше ужасена и си вееше енергично с ветрилото, сякаш се опитваше да прогони порока с него. На една маса в ъгъла двама мъже играеха на карти със залагания.

Трябва да спомена, че всеки път, когато играеше шах, господин Джайлс го правеше единствено заради самата игра. Понякога местните искаха да играят на пари, но той винаги отказваше. Беше готов да играе, но само за удоволствието.

Отначало си помислих, че това е странно, тъй като той имаше доста добра възможност да ги победи. Един ден го попитах защо.

— Когато човек пътува в чужбина, госпожице Бес, той на практика е гост в чужд дом — отвърна той. — А не е любезно да вземеш парите на домакина си. Да го биеш — да, но не и да играеш за пари. Никой не харесва някакъв чужденец да влезе в къщата му, да спечели и да си тръгне наперено със спечеленото с тежък труд сребро на стопанина. Ако го направиш, могат да те изгонят от града, да те изхвърлят или още по-лошо — да те хвърлят в безименен гроб, след като някой те е наръгал в гърба.

— Боже мой!

В онзи хан във Влашко обаче местният шампион по шах беше готов да играе *единствено* за пари.

И тъй като дъската беше негова, никой не можеше да играе срещу него, без да приеме облога. Господин Джайлс реши, че ще пропусне играта, но когато плъзна слух, че един от наскоро пристигналите гости пътува за Константинопол, за да участва в турнир по шах, местният шампион предизвика гръмко и дрезгаво господин Джайлс на двубой.

И така господин Джайлс седна да играе с него, а цялата кръчма се събра около тях да гледа.

Когато играта започна, се огледах крадешком. Както и очаквах, открих нашия човек с лице на плъх, сврян в ъгъла. Очите му не се откъсваха от господин Джайлс.

Играта се оказа доста напрегната. Макар да изглеждаше груб и прост, местният шампион беше чудесен играч и играта се проточи много по-дълго от всички други, които господин Джайлс беше играл по пътя.

През цялото време седях с господин Аскам и наблюдавах внимателно. Опиянена от факта, че се намира на място, напомнящо поне донякъде на цивилизация, Елси непрекъснато сновеше от едно място на друго — сядаше при нас и гледаше играта, флиртуваше с по-младите мъже, които не проявяваха интерес към шаха, или изчезваше в стаите ни, за да се появи след малко с различна рокля, която подчертаваше повече гърдите ѝ.

В един момент отидох до тезгяха да взема питиета за господин Аскам и за себе си. (Учителят ми каза: „Няма да е зле да платиш за нещо поне веднъж в живота си. Съветвам те да попиташ и господин Джайлс дали не иска да пийне нещо“.) Ужасени от мисълта да направя нещо така неподобаващо за кралска особа, господин и госпожа Понсонби незабавно станаха да ме придружат.

Отидох при тезгяха и — доста гордо — поръчах питиетата. Учителят ми искаше да опита местния ейл, докато господин Джайлс и госпожа Понсонби в усилията си да изберат нещо по-слабо се спряха на крушовица. Господин Понсонби си поръча разредено вино с подправки, а аз си взех мляко.

Ханджията имаше огромно шкембе и набола четина, но беше дружелюбен тип. Говореше на гръцки.

— Отивате в Константинопол за турнира по шах значи? — каза той, докато отваряше бутилка ейл. Зад него едно момче приготвяше другите питиета.

— Да.

— Оглеждайте се за представителя на Влашко. Много силен играч от Брашов, казва се Драган — каза ханджията.

— Драган ли? — изненадах се аз. — Като митичното създание дракон?

— Да, при това бълва особен вид огън. Повярвай ми, ако се натъкнеш на Драган от Брашов, със сигурност няма да забравиш срещата!

— Благодаря. Ще го имам предвид — рекох аз.

— И още нещо, малката ми — по-меко каза ханджията. — Отваряй си очите на четири във Византион. Не се отделяй от другарите си. Напоследък от града достигат странни истории. Говори се, че там върлувал злодей, същински дявол, така казват. Бродел из сокаците около двореца нощем, убивал мъже, жени и деца, наръгвал ги стотици пъти. После одирал кожата от долната половина на лицата им, преди да изчезне в нощта.

— Одира кожата от лицата им?

— Около устата и долната челюст. Дере ги както ловец одира вълк — оголва месото и костта отдолу...

— Достатъчно, сър — прекъсна го госпожа Понсонби. — Нямате право да плашите така едно дете.

Аз обаче бях очарована — малко ужасена, но въпреки това очарована.

— Защо му е на човек да върши подобни неща?

— Кой знае? — отвърна ханджията. — Кой може да знае какво става в главата на един луд?

— Колко души е убил този злодей?

— Според последните слухове единайсет. Простолюдието в Константинопол живеело в страх. Така че си отваряй очите на четири.

— Определено ще го направя.

Върнах се на масата с господин Понсонби и поднесох питието на господин Аскам, а госпожа Понсонби постави халба крушовица пред господин Джайлс.

— Сър, чували ли сте за някакъв злодей, който вилнее и убива в Константинопол? — колебливо попитах аз.

— Слухове, да — отвърна учителят ми.

— Тези слухове тревожат ли ви? — Защото мен ме тревожеха, и то доста.

— Докато не бъдат потвърдени от някой, който живее в Константинопол, не. Дотогава те са просто истории за призраци, като онази, която ти разказа Елси за влашкия тиранин кръвопиец, целящи да сплашат младите и впечатлителните.

Госпожа Понсонби се присъедини към нас, като отпиваше изискано от собствената си халба местен крушов сайдер.

Продължихме да гледаме играта. В един момент господин Аскам кимна към противника на господин Джайлс.

— Знаеш ли, Бес, тъкмо забелязвам нещо.

— Какво?

— Независимо дали се намира в двора на краля, или в някаква влашка кръчма, всеки се мъчи да бъде някой.

— Какво искате да кажете?

— Точно каквото казах. — Той ме изглежда. — Има неща, на които не мога да те науча, Бес. Неща, които трябва да научиш сама.

Намръщих се смутено. Тези уроци не ми харесваха. В този момент госпожа Понсонби се разкашля неудържимо. Докосна корема си и се намръщи.

— Добре ли сте, госпожо Понсонби? — попитах аз.

— Изведнъж ми стана... много зле — рече тя. Пребледняваше пред очите ми. — Ако ме извините за момент...

И тя забърза нагоре по стълбите към стаите ни, следвана по петите от загрижения си съпруг. Господин Аскам рязко вирна брадичка, давайки ми знак да ги последвам, така че аз също се втурнах нагоре. Заварих я на колене, превита над нощното гърне. Напъваше се ужасно, а съпругът ѝ стоеше безпомощно до нея.

— Трябва да е... крушовицата... — изстена тя. — Развален сайдер...

Колкото и да не можех да я понасям, в крайна сметка аз бях онази, която ѝ помагаше и държеше косата ѝ настрани от лицето ѝ, докато тя избълваше съдържанието на стомаха си. После двамата с господин Понсонби ѝ помогнахме да си облече нощницата и я

сложихме да си легне. Тя заспа минути по-късно, а безполезният ѝ, но любящ съпруг попиваше потта от челото ѝ с кърпичка.

Върнах се долу при господин Аскам, доволна, че нямам придружители. Играта продължаваше. Огледах се и видях, че Елси е изчезнала отново.

Свободна като никога от моралните ми блюстителни, реших да тръгна да търся приятелката си. Знаех, че не е горе в стаите ни, така че проверих пътя пред хана. Нямах я. Отидох при нужника в задния двор, но и там я нямаше.

На връщане към хана чух някакъв шум зад ъгъла на сградата.

Беше особено сумтене, последвано от странно женско пышкане.

Надникнах зад ъгъла...

... и запуших устата си с длан.

Там, точно зад ъгъла, в тясната алея между хана и съседната къща, беше Елси в компанията на двама младежи.

Елси стоеше наведена над една бъчва с вдигната до кръста пола, докато един от младежите, кльощаво момче на около седемнайсет, стоеше зад нея със смъкнати около глезените бричове и набиваше енергично мъжеството си в нея.

Виждах лицето на Елси. Явно се забавляваше и тихо изскимтяваше при всеки тласък. Младежът също пышкаше всеки път, когато проникваше в нея.

Гледах абсолютно потресена, но в същото време и изпълнена с почуда и любопитство.

Разбира се, бях чувала за това. Другите момичета на годините на Елси говореха непрекъснато за акта на консумиране, съвкупяване или какво е да бъдеш „обладана“ от мъж, особено когато наблизат възраст за омъжване. Когато разказваха на мен, се преструваха, че са врели и кипели в тези неща, но помежду си разговаряха с доста страх и трепет по темата. Това бе Великото неизвестно. И притежаването на опит в тази област се смяташе за особено важно, за да направят щастлив съпруга си. Елси беше активна участничка в подобни разговори.

Зяпах опулена как Елси изпитва нещо като екстаз, как се мята при всеки тласък на младежа, как писъците ѝ стават по-бързи.

А после младежът явно също достигна някакъв връх, защото извика и тласна за последен път. После се дръпна от Елси. (Признавам, че се опитах да зърна мъжеството му — ако не друго, от чисто

любопитство — но той вдигна бричовете си много бързо и не видях нищо.)

Тогава Елси кимна на втория младеж, който бързо смъкна своите бричове, застана зад нея и зае мястото на първия момък, като я прониза с възбудения си орган (този път го видях съвсем ясно — беше твърд и дълъг като палка, стърчеше сред гъсти черни косми и изобщо не беше малък и сбръчкан като пишлето на брат ми).

И се започна отново.

Този път тласъците бяха по-енергични, Елси пъшкаташе по-силно, удоволствието ѝ явно бе по-голямо. Не след дълго тя се освободи, обърна се и седна върху бъчвата с лице към него. Издърпа робата през главата си, захвърли я и остана абсолютно гола в нощта, както в деня, в който се е родила. Разкрачи широко крака, приканвайки младежа да влезе отново в нея — нещо, което той направи без никакво колебание.

Сега тласъците му станаха по-бързи и той беше сграбчил Елси през кръста, сякаш бе негова пленница. Между пъшкането я чух да мълви: „По-силно, по-силно...“.

Той започна да я помпа още по-енергично в отчаяното си желание да ѝ достави удоволствие. Гърдите ѝ се мяхаха с всяко движение, очите ѝ бяха затворени от наслада.

Изведнъж младежът извика, когато достигна своя връх. Елси изстена чувствено, цялото ѝ тяло се отпусна и тя се излегна върху бъчвата.

Момъкът вдигна бричовете си и двамата младежи се отдалечиха забързано по алеята, като си шепнеха възбудено, явно доволни от случката.

Колкото до Елси, гледах я как въздъхва с огромно задоволство, след което взе робата си и я навлече небрежно. Побързах да се скрия, за да не ме види — ужасно шокирана, определено възбудена, но най-вече смаяна от постъпката на по-голямата ми приятелка.

Противно на разговорите с момичетата у дома, Елси не беше показала абсолютно никакви страхове. Нито пък сцената, на която бях станала свидетелка, имаше нещо общо с доставянето на удоволствие на двамата мъже, още по-малко с омъжване за тях. Елси като че ли беше направила това с една-единствена причина — да постигне *собственото си* удоволствие. Не знаех какво да мисля за приятелката си. Бях ужасно объркана.

Върнах се в хана точно когато господин Джайлс матира местния шампион и с неохота прибра сребърниците му.

ОСМАНСКАТА СТОЛИЦА

Излязохме от мрачната тъмнина на Влашко и се озовахме в земите на османските турци. Пейзажът стана по-сух, по-прашен, от време на време покрай пътя можеше да се види навалял сняг. Зимата наближаваше.

Пътувах в първата кола до Елси; госпожа Понсонби вече беше във втората и лежеше завита с одеяло, а съпругът ѝ седеше до нея и държеше ръката ѝ. Състоянието ѝ не се беше подобрило за двата дни откакто напуснахме онзи хан. Страдаше от ужасна треска, от която се потеше обилно и трепереше неудържимо. Нито Елси, нито аз, нито някой от пазителите ни не смееше да изрази на глас мисълта, която занимаваше всички ни — че заболяването на госпожа Понсонби може да е чума.

— Какво мислите за госпожа Понсонби? — попитах господин Аскам. — Дали не е...

— Не е чума — простичко отвърна той.

— Според нея е от развалената крушовица — казах аз.

— Не е от крушовицата. Приложи логиката, Бес. Ако крушовицата е била развалена, нямаше ли и господин Джайлс да се разболеет? Той пи същото питие.

Намръщих се. Вярно беше.

— Ами ако в напитката е имало нещо друго? — продължи учителят ми.

— Не разбирам — отвърнах аз.

— Горката жена може да е изпила неправилния сайдер — каза господин Аскам, загледан право напред. — В хана двамата с Джайлс си поръчаха крушовица. Но тя явно е разменила неволно чашите и е дала своята на Джайлс. В неговата е имало нещо, някакъв вид отрова, която е имала за цел да разболеет *него*, а не нея. Не забравяй човека на султана, който ни следи. Лесно би могъл да плати на момчето на ханджията да добави нещо в питието на Джайлс.

Обърнах се и погледнах треперещото тяло на госпожа Понсонби и яздещия недалеч господин Джайлс.

— Но... защо? Защо да канят господин Джайлс да участва в турнир, а после да го тровят по пътя?

— А, султанът не е канил Джайлс. Той покани нашия крал да изпрати играч. Султанът не е знаел кого ще избере крал Хенри. Но явно неговите хора са ни следили и са преценили, че господин Джайлс играе прекалено добре и че представлява сериозна заплаха. — Господин Аскам поклати мрачно глава. — Още не съм се срещнал с този султан, а вече не ми харесват правилата, по които играе.

Трябва да призная, че земите на османските турци бяха много по-впечатляващи, отколкото бях очаквала.

Пътищата им, някои останали от времето на Римската империя, бяха павирани и чисти, поддържани в отлично състояние, почти без коловози и дупки. Къщите им бяха яки и добре построени, а самите турци, за разлика от техните вкиснати влашки съседи, бяха чисти, къпеха се често, носеха пъстри дрехи и се държаха дружелюбно. Мнозина ни се усмихваха, докато минавахме покрай тях на път за столицата.

— Очаквах земите на османците да са... по-назадничави — споделих с учителя си.

— Всяка държава смята своята култура за връх на цивилизацията, а всички останали — за примитивни и варварски — отвърна господин Аскам. — Тъжен, но естествен предразсъдък на човешкия ум. Именно затова човек трябва да пътува колкото се може повече. Пътуването е най-добрата форма на обучение.

Скоро след пристигането ни в тези земи за първи път видях мюсюлмански молитвен дом — особен вид куполна църква, наричана от мюсюлманите джамия. Предстоеше ми да видя още много от тях и всички те следваха една и съща основна архитектура — стройна кула, наречена минаре, от която в определени часове един певец призоваваше правоверните на молитва с изключително обезпокоителни протяжни вопли.

Вече наистина се намирах в чужда земя. Макар никога да не го признах на учителя си, трябва да кажа, че той беше прав — пътуването *наистина* е най-добрата форма на обучение и изпитвах силен трепет и вълнение от нашето пътешествие. Пътуването в чужбина, при това

толкова далеч от Англия, ми показваше колко затворен е бил животът ми у дома. По-късно, когато се срещях с много крале и важни особи, често се питах дали разликата между великите и посредствените владетели не се крие в милите, които са пропътували преди коронацията си.

И една сутрин, след четири седмици пътуване по суша, изкачихме един хребет и дъхът ми секна. Гледах към великия Константинопол.

Градът бе зашеметяваща гледка — безкрайно море от кремави сгради и бели джамии, осеян с високи дървета и тук-там по някоя по-висока римска постройка. Окъпани в прашната светлина на турското слънце и заобиколени от проблясващите златни води на Босфора, светлите сгради на града представляваха почти райска гледка. Първата ми среща с Константинопол бе в буквалния смисъл секващо дъха изживяване.

Сърцевината на града се беше сгушила на рязко изразен полуостров, който се връзваше на изток в Мраморно море, в което се вливаше Босфорът, и бе защитена от висока осемдесет стъпки крепостна стена, построени от римския император Теодосий преди хиляда години.

Могъщата стена — приличаше на една, но всъщност се състоеше от две стени — минаваше от север на юг и отрязваше полуострова от основната суша. В двата си края огромната преграда достигаше чак до самата вода. Имаше няколко укрепени порти, разположени на равни интервали по дължината ѝ; главната беше огромен портал, известен като Златната порта, макар че дебелите ѝ яки врати бяха обковани в бронз (първоначалният златен обков беше отдавна изгубен през вековете).

В далечината, скрита от характерната за източните земи омара, успях да различа грамадата на някаква сграда, в сравнение с която стената на Теодосий изглеждаше жалка; тя имаше колосален купол и изящно минаре, което се издигаше високо в небето. Несъмнено това бе най-голямата постройка в града.

Оставихме гвардейците при Златната порта — на чужди войници бе забранено да стъпват в града. Щом влязохме, като видни гости

получихме ескорт от облечените в алени роби гвардейци от двореца на султана.

Но градските стражи се заковаха на място, когато видяха Примроуз Понсонби.

Разтревожени, че тя може да донесе чума в града, те категорично отказаха да я пуснат вътре. Никакви увещания и аргументи не бяха в състояние да променят решението им. Накрая господин Аскам реши, че госпожа Понсонби ще остане с нашите войници в един хан в едно паянтово пазарско село, долепено до външната страна на огромната порта. Изцяло преданият ѝ съпруг, явно силно смутен, щеше да остане с нея до възстановяването ѝ.

Въпреки силната си треска госпожа Понсонби намери сили да попита господин Аскам:

— Но кой ще наглежда госпожица Елизабет?

— Аз — отвърна господин Аскам.

Наложи се да се извърна, за да не може никой от тях да види усмивката, цъфнала неканена на лицето ми.

Учителят ми щеше да бъде мой придружител зад стените на Византион.

ПЕШКА

„В шаха цариците, конете, топовете и офицерите могат да правят силни помитащи ходове, докато скромната пешка не може.

Причината за това е, че пешката представлява обикновения пехотинец. Без кон или някакъв друг източник на сила той може да се движи само едно квадратче напред (с изключение на първия си ход), при това само напред или по диагонал. Дори безсилният цар може да се движи назад.

Пешките са слаби. Малки са. Често биват жертвани просто с тактически цели.

Но ние ги обичаме. Обичаме хладнокръвното им упорство пред противниковата атака, скромните им цели в живота и непоколебимата им вяроност към техния цар.

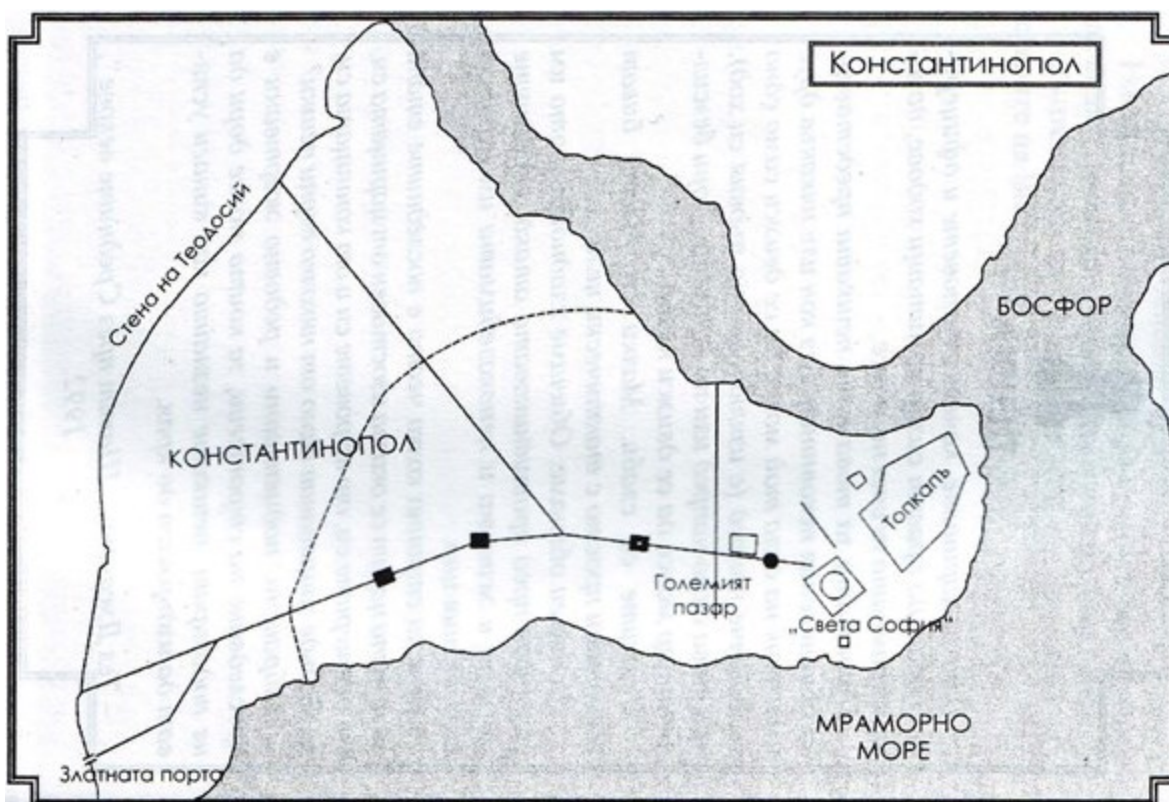
Не е ли странно колко често в последните етапи на играта царят се оказва изоставен от царицата си, от офицерите си, от туровете си и от конницата си, за да бъде защитаван само от няколко верни пешки?

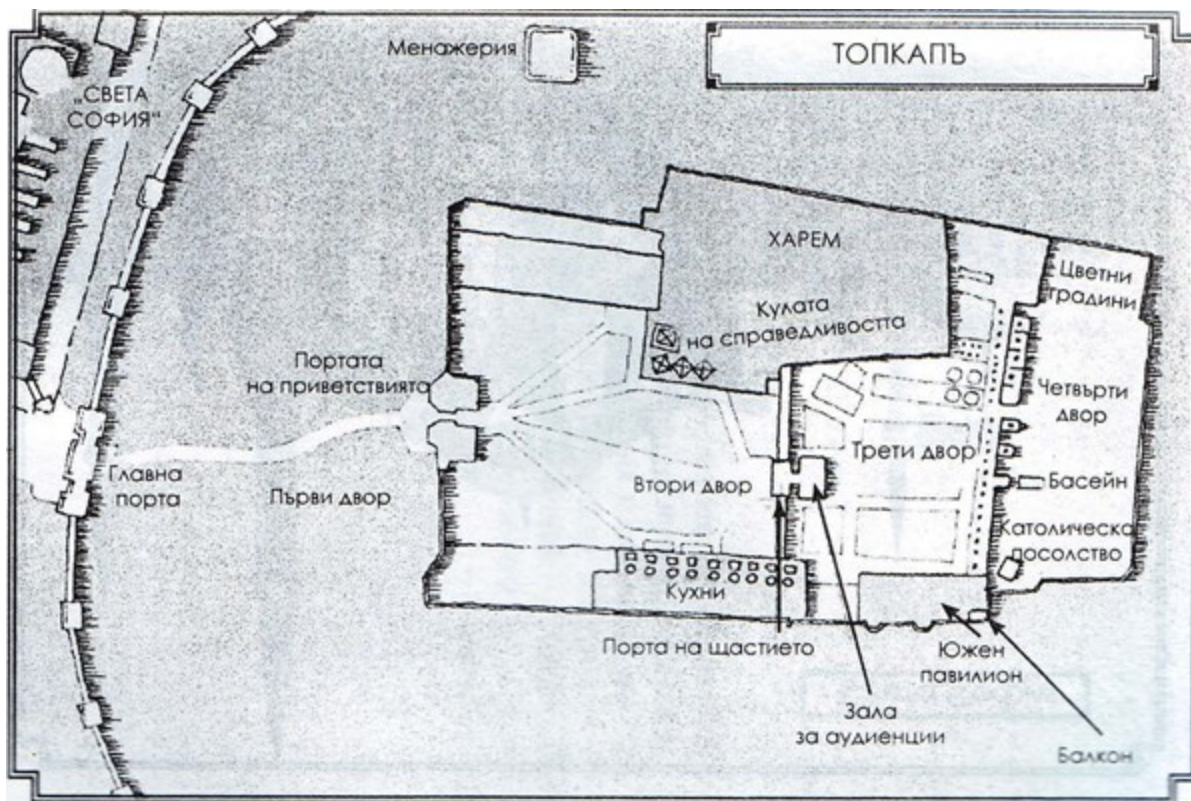
Забравени, подценявани и редовно жертвани в преследване на стратегии, за които може дори да не подозират, пешките незнайно как винаги успяват да издържат до края.“

*Тел Джаксън,
„Шахът през Средните
векове“, 1992*

„Един ден станах свидетел как тя (Елизабет) отговаря едновременно на трима посланици, императорския, френския и шведския, на три езика, на италиански на единия, на френски на другия и на латински на третия — с лекота, без колебание, ясно и без ни най-малко да се смути.“

Роджър Аскам

ВЪВ ВИЗАНТИОН

Минахме през Константинопол във великолепни позлатени карета, специално запазени за гостуващите играчи и придружителите им.

Трябва да призная, че докато пътувахме през континента, съгреших, проявявайки суетност и гордост — въпреки коментара на учителя ми за естествените предразсъдъци на всички народи смятах, че мога с чиста съвест да кажа, че Англия превъзхожда другите европейски страни както по сложност, така и по културна изтънченост. Но докато минавахме през Златната порта и поехме по улиците на Константинопол във великолепните си карети, не можех с чиста съвест да стигна до същото заключение относно родината си, когато я сравнявах с османската столица.

Казано накратко, в сравнение с Византион най-великият град на Англия, моят любим Лондон, приличаше на някакво влашко селце.

Величествени булеварди минаваха покрай оживени пазари и блестящи мраморни сгради. Акведукти с безброй арки пресичаха долини и донасяха вода на милионното население, баните, по които още имаше запазени римски стенописи, се отваряха към площи с фонтани. Минахме покрай няколко търговски пристанища по южната страна на полуострова — бяха пълни с кораби, които товареха и разтоварваха стоки.

Хората сновяха по калдъръмени улици, търгуваха, крещяха, разговаряха, пушеха. Деца си играеха в алеите; мъже вървяха в широки роби, явно невъоръжени. Повечето жени обаче носеха наметала, които покриваха напълно телата им, в това число и лицата. Те гледаха на света през плетени мрежи и вървяха със смирено сведени глави на няколко крачки зад съпружите си.

Преди да влезем в града господин Аскам ни беше посъветвал двете с Елси да облечем подобни одежди шалове, които покриваха главите ни, и наметала, спускащи се чак до китките и глезените. Подчиних се, но не и преди да попитам защо е нужно това.

— Някои мюсюлмански духовници смятат, че разбулената жена може да смути слабините на мъжа и да го предизвика да извърши нещо нередно — отвърна той. — Затова настояват жените да се покриват на обществени места.

— Но това е абсурдно! Защо жената трябва да променя облеклото си, след като проблемът е в страстите на мъжа? Защо не призовават мъжете мюсюлмани да се владеят повече?

Господин Аскам тъжно сви рамене.

— Открил съм, че няма особен смисъл да разпитваш хората относно религиозните им порядки. Нещата, които се правят в името на религията, невинаги са религиозни. Често в основата им има по-първични причини.

Точно тогава завихме и излязохме на широк площад; пред нас се издигаше огромната куполна сграда, която бях видяла през омарата.

Тя властваше над всичко, подобно на крал на трона си — великата катедрала на Светата мъдрост. Известна на турците като „Ая София“, на латински като „Sancta Sophia“ и на европейците като „Света София“, тя бе шедьовърът на архитекта Исидор от Милет.

Изумителната сграда започваше от ниска, квадратна, подобна на крепост основа и се издигаше към небето в поредица куполи, поддържани от гигантски колони и подпори, докато не достигаше най-голямата полусфера, зашеметяващия основен купол, кацнал върху цялата постройка.

Този основен купол, обясни учителят ми с по-голям ентусиазъм от обичайния си, представлявал най-великото постижение на инженерната мисъл в целия свят, още повече че бил построен през шести век. Самият купол беше широк цели сто стъпки и покриваше изцяло огромния централен кораб на църквата, издигайки се на невероятните двеста стъпки над пода.

— До неотдавна никоя друга катедрала в християнския свят не е можела да се доближи до тази по размери и оригиналност на проектирането — каза господин Аскам. — Сякаш знанието, необходимо за построяването ѝ, е било изгубено за цяло хилядолетие и е било преоткрито съвсем наскоро. Първоначално е била построена като християнска църква, но с падането на Константинопол през хиляда четиристотин петдесет и трета мюсюлманите я превърнали в джамия. Обърни внимание, че минарето е от съвременни тухли. — Той

посочи стройната кула от червени тухли, разположена до основната постройка. — И тъй като е с християнски произход, въпреки колосалните ѝ размери и майсторската ѝ изработка мнозина мюсюлмани от града изпитват безразличие към „Света София“ и отказват да се молят в нея.

Аз определено не изпитвах безразличие. Зяпах нагоре в абсолютна почуда, смирена от нейната дълга история, великолепия и огромни размери.

Продължихме нататък, като заобиколихме „Света София“ и се насочихме към двореца на султана, разположен на самия връх на полуострова.

Имах чувството, че навлизам в някакъв приказен екзотичен свят. Англия с нейното сиво небе, кални улици, враждуващи херцози и спорове около наследяването на престола изглеждаше абсолютно дива и назадничава страна в сравнение с това.

След като видях Константинопол, вече разбихах защо моят учител така бе настоявал да ме доведе тук.

ДВОРЕЦЪТ НА СУЛТАНА

Подминахме „Света София“ и стигнахме до двореца на султана.

Кацнал на високия полуостров, гледащ към Мраморно море на юг и Босфора на изток, дворецът заемаше най-стратегическата и доминираща позиция в града и имаше свои собствени защитни стени, от които се издигаше поразителна кула.

— Кулата се нарича *Адалет Кулеси*, което означава Кула на справедливостта — обясни господин Аскам. — Мюсюлманите се гордеят, че са справедливи и честни хора.

— Такива ли са?

Господин Аскам наклони глава.

— Някои казват, че са *прекалено* отдадени на стремежа си към справедливост. На крадците им режат ръцете. Прелюбодейците се пребиват с камъни. Според *теб* това справедливо ли е?

Замислих се.

— Престъпленията трябва да се наказват, за да се поддържа ред.

— Така е. Но не трябва ли наказанието да е съпоставимо с престъплението? — отвърна учителят ми. — Ако екзекутираме всеки прелюбодеец в Англия, населението би намаляло наполовина.

— В Англия бесим крадците — казах аз. — А тук те само губят ръката си. Суровите и бързи наказания осигуряват спокойни улици.

— Определено — съгласи се господин Аскам, докато минавахме покрай млад мъж с чуканче вместо дясна ръка. — Въпросът, който трябва да си зададе всяко общество, е какъв натиск са готови да приемат хората в замяна на сигурността на самите тях и на имуществото им?

Намръщих се.

— Не мисля, че мога да отговоря на това.

Господин Аскам се усмихна.

— Радвам се да го чуя. Защото отговорът на този въпрос се свежда до балансирані действия от страна на всеки крал и кралица. Тираничните владетели губят престола и главата си. Слабите биват

манипулирани от коварни лордове и двулични съветници. Успешните владетели намират баланс, който отговаря на епохата им.

Кимнах към двореца пред нас.

— А според вас султан Сюлейман успешен владетел ли е?

— Мюсюлманите следват заръките на великия си пророк Мохамед, който е насадил у тях уважение към закона. Това е характерна черта на всяко велико общество в историята — осъзнаването, че за всички хора, били те богати или бедни, е по-добре да се подчиняват на приетите закони, отколкото на меча. Защото само когато има закони едно общество може наистина да процъфтява; защитата на закона дава сигурност на населението, а след като хората имат сигурност, те с радост допринасят за обществото си. Селяните обработват земята, войните се обучават за войни, художниците рисуват, драматурзите пишат пиесите си. Хората трупат опит в търговия и други професии и така обществото се развива с още по-голяма скорост. И всичко това, защото хората са приели основните закони.

— А какво става с общества, които не приемат такива закони?

— Тъпчат на едно място — тъжно рече господин Аскам. — Виж Африка. Там местните племена продължават да се сражават помежду си с копия и тояги, нападат съседите си за храна и жени. Всеки път, когато някое ново племе спечели битката, обществото трябва да започва отначало, така че там няма прогрес.

— Моите уважения, но не казахте ли неотдавна, че в крайна сметка силният побеждава? — доста нахално попитах аз.

Учителят ми ме погледна и се усмихна.

— Радвам се, че си внимавала. И наистина си права: намери парадокс в аргументите ми. Единственият отговор, който мога да ти дам, е следният — едно опиращо се на закони общество е най-доброто, което можем да изградим, но за жалост не всяко общество избира да тръгне по този път.

Стигнахме до двореца на султана и той наистина се оказа едно от чудесата на света.

Минахме през огромна и добре охранявана външна порта и спряхме в просторен зелен двор, в който множество дървета хвърляха

прохладни сенки. През двора минаваше широка виеща се алея, която ни отведе до втора порта в по-малка, но въпреки това внушителна стена.

Тази вътрешна порта се нарича Портата на приветствията и от двете ѝ страни се издигаха две триъгълни кули, които ми приличаха повече на европейски, отколкото на османски. Стражите ни обясниха, че портата била проектирана и построена наскоро от унгарски архитекти, доведени от султана в Константинопол. За мен тя наистина изглеждаше доста унгарска — претрупана и крещяща.

След като минахме през тази порта, бяхме посрещнати от официална група служители с червени копринени роби и високи бели тюрбани. Зад тях стояха неколцина черни евнуси от Африка.

Начело на официалната група бе така нареченият садразам, велик везир или пръв министър на султана. Макар че всички носеха тюрбани, само този на садразама беше украсен с великолепно снежнобяло перо на чапла, стърчащо от навития лен. Везирът, който бе изумително висок и слаб, се поклони ниско, докато един глашатай представяше нашия играч господин Джайлс.

Глашатаят заговори първо на турски и после на гръцки — обясниха ни, че гръцкият ще бъде използван като общ език на турнира.

— Господин Гилбърт Джайлс! Представител на крал Хенри Осми, крал на Англия, Ирландия и Франция!

Садразамът стисна ръката на господин Джайлс и каза на английски:

— Господа. Добре дошли в Константинопол.

Напълно забравих обноските си и зяпнах от изненада, когато го чух да говори на майчиния ми език.

Садразамът забеляза това и ме погледна.

— Здравей, малко момиче. — Пристъпи към мен. — Аз съм Мустафа. Ти как се казваш?

— Елизабет, сър — отвърнах аз и се поклоних.

— Обичате ли шаха, госпожице Елизабет?

— Да, сър.

— Играете ли?

— Да, сър.

— А, англичаните. — Той се обърна към своята група и премина на архаична форма на латинския, която разбих с лекота. —

Изключително шантав народ. Представете си само, момичета играят шах. Дори съм чувал, че момичетата там ходят на училище. И веднъж дори са имали управляваща кралица.

Подчинените му се свиха като един от ужас.

— Вие нямате ли си кралици в мюсюлманския свят? — поинтересувах се любезно, също на латински.

Садразамът рязко се обърна, когато чу гласа ми, и се опули, осъзнал, че съм го разбрала отлично.

— Разбира се, че си имаме — отвърна той на гръцки, след като се окопих и ме изгледа със студените си очи. — Само че те не управляват. Те са просто съсъди за семето на султана, утроба с крака, полезни единствено за раждане на наследници и за създаване на неприятности през останалото време.

Извърна се от мен, давайки знак, че разговорът ни е приключил, и се усмихна сковано на господин Джайлс и господин Аскам.

— Господа, несъмнено сте уморени от пътуването. Евнусите ще ви заведат до покоите ви в южния павилион. Утре вечер Негово Величество султанът ще даде банкет в чест на играчите. Празненството ще започне по залез-слънце. Желая ви всичко добро.

ГРАДЪТ НА КОНСТАНТИН

Настанихме се в квартирата ни — три малки, но добре обзаведени стаи около централен вестибюл. Господин Аскам и господин Джайлс имаха отделни стаи, а двете с Елси споделяхме третата. Вечерта се насладих на чудесен сън в удобно легло под стабилен покрив.

На следващия ден излязохме в града.

Отблизо той се оказа още по-оживен, отколкото бе първото ми впечатление.

Един огромен пазар, известен като Големия пазар, беше просто най-грамадното тържище, което съм виждала, и целият се побираше под един-единствен гигантски покрив. Сергиите се простираха докъдето поглед стига. Цареше пълен хаос. Навсякъде имаше движение и шум — продавачи на килими се смесваха с производители на зеленчуци и търговци на подправки, които викаха на овчарчета, чиито агнета се губеха между кошовете. Ако Босфорът е разделителната линия между Европа и Ориента, това тук бе мястото, където европейската и ориенталската търговия се смесваха.

Ароматите на подправките почти оцветяваха въздуха — канела, кимион, шафран, куркума (която ние наричаме „индийски шафран“) — и навсякъде виждах прочутата със силата си жълто-оранжева персийска смес от подправки, известна като *адвия*.

Азиатски търговци на коприна излагаха стоката си на огромни рамки — коприни с всевъзможни цветове, божествено гладки на допир, приятни за окото и с най-високо качество, тъй като занаятчиите от Ориента отдавна са специалисти в събирането на копринени буби. Двете с Елси се чувствахме като на седмото небе и Елси си поръча две пъстроцветни поли и един прозрачен копринен воал от онези, които носеха ориенталските танцюрки, покриващи лицата, но не и очите.

Трябва да добавя, че Елси ми помогна да си избира нова рокля, като ме накара да се откажа от избраното от мен нещо, приличащо на роба („О, не, Бес, това за нищо не става! Трябва ти нещо, което да подхожда на великолепната ти коса!“). Убеди ме вместо това да купя

блестяща златна рокля, която наистина много подходдеше на оранжевите ми къдрици („Не забравяй, Бес, роклята трябва да подходда на косата, а накитите на очите. О, виж се само. Момчетата няма да се отлепят от теб!“). Обичах подобни моменти с Елси.

Навсякъде имаше надписи на местния език. Винаги съм смятала, че чуждите езици ми се удават, но езикът на турците в Константинопол си оставаше недостъпен за мен. Не само че говорът им бе странен и гърлен, но и използваха писменост, която нямаше абсолютно нищо общо с латинската азбука, с която бях свикнала в Англия. Вместо букви тя се състоеше от серии заврънкулки, чертички и точки, които на пръв поглед не означаваха абсолютно нищо. Господин Аскам ми каза, че макар писмеността да е арабска, езикът всъщност е турски, което ме объркваше още повече.

Гледах с присвити очи всички надписи на пазара, като се мъчех да открия някакъв модел в тях. След време открих, че една фраза като че ли се повтаря на няколко сергии:

سلطانك كنديسينك ده قوللاندى كيبى
سلطانك كنديسينك ده قوللاندى كيبى

Попитах един търговец, който говореше гръцки, какво означава това и той отговори, че фразата означавала „Използвано от самия султан“.

— О! Това е реклама... — казах на учителя си. — Също като у нас. — Когато баща ми носеше ботуши на определен обуцар или поръчваше театрално представление в Уайтхол, по-късно ботушите и пиесите се правеха и играеха „по благоволение на краля“. Това, че кралят може да използва определена стока, беше голям удар за търговеца и увеличаваше неимоверно продажбите му.

Тук трябва да се отбележи, че имаше и други индикации за абсолютната власт на султана.

Дванайсет гниеци трупа висяха от клоните на огромно дърво на площада до Големия пазар. Обясниха ни, че на табелата до дървото пише, че това били бунтовници от Буда, привърженици на Хабсбургите, които отказали да приемат властта на султана в града. Трупите се поклащаха сковано и гарвани кълвяха очите им.

Върнахме се в двореца по обед. Не искахме да оставаме твърде дълго навън и да се преуморяваме, тъй като вечерта имаше официално събитие — султанът даваше банкет по случай началото на турнира.

След спокоен следобед в много по-тихия свят на двореца вечерта излязохме от стаите си, облечени в най-добрите си одежди за банкета.

Господин Джайлс беше нервен, господин Аскам беше любопитен, а аз бях просто развълнувана, че ще нося новата си златна рокля.

Елси пък беше повече от развълнувана. Нужен ѝ бе цял следобед, за да се подготви. Суетеше се за всичко — косата, пудрата, обувките, гърдите, пак косата, обръчите на полата и отново гърдите.

Попитах я защо е цялата тази суматоха. Това съвсем не беше първият ѝ банкет.

— Беси, Беси — отвърна тя. — Нима не знаеш? Под воалите си мюсюлманките са най-красивите жени на света, а тази вечер, в пределите на двореца, султанът е позволил жените да се облекат както си поискат и да покажат красотата си на видните гости. Ще бъдат пред очите на всички, също като нас, представителките на жените на Англия. В уединена среда като тази, мюсюлманките са известни с това, че се обличат изключително изискано, рисуват лицата си невероятно изкусно и носят на шиите и китките си прекрасни накити. В подобна компания и като представителка на Майка Англия трябва да изглеждам по най-, най-добрия начин!

Не бях убедена, че желанието ѝ да изглежда най-добре се дължи изцяло на Англия. Знаех достатъчно, за да си давам сметка, че усилията ѝ целят също да увеличат шансовете ѝ да улови в капана си някой европейски принц (или, предвид онова, което видях в онази задна алея по време на пътуването ни, на някакъв друг вид джентълмен), но накрая ентусиазмът ѝ както винаги надделя и аз ѝ помогнах да се приготви.

Когато излязохме от стаите си, тя изглеждаше великолепно — облечена в небесносиня рокля с много тънка талия, с бяла дантела по ръбовете и, разбира се, с много дълбоко деколте. Прекрасните ѝ руси букли бяха прибрани от голите ѝ рамене и показваха дългата ѝ шия. Няколко непослушни къдрици (оставени нарочно така) се спускаха

към деколтето ѝ, сякаш сочеха пътя. Сребърен медальон и гривна на лявата ѝ китка завършваха бляскавия тоалет. Елси беше истинска богиня.

Банкетът на султана щеше да се проведе в така наречения Трети двор, но за да стигнат до него, всички гости трябваше да минат през имперската зала за аудиенции. Там те биваха официално представени на самия султан, преди да продължат нататък.

Нашата група пристигна при входа на залата и се натъкна на къса опашка, която вече се беше образувала при входа — мъже и жени от различни държави, всички облечени в характерните за страните си дрехи — италианци с техните надиплени маншети, кастилци с испански жакети с колосани яки, австрийци с широки в раменете палта от хермелин и, разбира се, римски духовници с техните широки роби.

Забелязах, че водачът на всяка делегация носи ален плик като онзи, който носеше господин Аскам от името на баща ми. Освен това всяка делегация носеше и подарък на султана — голям сандък, пълен със съкровища. Всички бяха добавили нещо характерно за културата си — кожи, картини, а в един случай и блестящ меч с инкрустирани рубини по ефеса. Всяка делегация го беше направила. С изключение на нашата.

Нашата делегация, с ужас открих аз, не носеше никакъв подарък.

Нямаше сандъци, нито допълнителни дреболии — само аления плик. Не бях сигурна дали това е свидетелство за скъперничеството на баща ми, пълно невежество по отношение на протокола от негова страна или просто прословутата му нетърпимост към празни и ненужни жестове.

Наредихме се на опашката зад група, носеща герба на Фердинанд, ерцхерцога на Австрия. Господин Джайлс отиде при тях и заговори с австрийския играч, млад мъж с квадратна челюст, казваше се Максимилиан и беше от Виена, а аз останах приятно изненадана да видя в делегацията им момиче на около седемнайсет, облечено в красива бяла рокля с вишненочервен пояс.

Хванах Елси за ръка и отидохме при нея.

— Здравейте — казах на най-добрия ми немски. — Аз съм Бес, а това е приятелката ми Елси. От Англия сме. Как се казвате и вълнувате

ли се, че ще присъствате на турнира по шах?

Момичето свенливо сведе глава.

— Аз съм Хелена, но няма да гледам никакъв шах. Трябва незабавно да отида в онази част на двореца, наречена харем, където живеят жената, децата и наложниците на султана. Аз съм подарък на ерцхерцог Фердинанд за султана.

Зяпнах я като тресната. Това седемнайсетгодишно момиче беше подарък — нещо с цената на някакъв си меч или кожа.

Елси обаче изобщо не се смути.

— Ще станете конкубина на султана? Колко вълнуващо!

Възмутена се върнах при господин Аскам.

— Знаете ли, че онова момиче там е подарък от ерцхерцог Фердинанд за султана?

Учителят ми въздъхна.

— Колкото и отвратителна да ни се струва тази практика да се подаряват роби, за съжаление това продължава да се случва по тези части на света. Трябва обаче да кажа, че съм доста изненадан, че ерцхерцогът на Австрия изобщо е изпратил *играч* на турнира, при това с подобен подарък. Девствената наложница се смята за най-скъп и почиттелен дар, който може да се направи. Изненадан съм, тъй като султанът и ерцхерцогът са стари и заклет врагове. През последните двайсет години Сюлейман завладя голяма част от Унгария, принуди Фердинанд да му плаща голям годишен налог и на два пъти обсади любимата на ерцхерцога Виена. Но пък може би това е знак за помирни отношения в бъдеще.

Малко след това господин Аскам забеляза, че на опашката се нарежда група кардинали и свещеници, сръчка господин Джайлс и насочи вниманието му към висок сивокос свещеник с черно расо, бирета^[1] без пискюл и голямо дървено разпятие на гърдите.

— Джайлс, виж. Този там е Игнаций Лойола.

Господин Джайлс кимна и каза:

— Чудех се дали ще дойде.

— Кой е той? — поинтересувах се аз.

— Един от най-прочутите учители на света — отвърна господин Аскам. — Игнаций Лойола е йезуитски свещеник от Испания и горещ привърженик на знанията.

— Както и страстен любител на шаха — добави господин Джайлс. — Младият монах с него е брат Раул от Севиля, най-добрият шахматист на Испания. И двамата са поклонници на Repetición.

— Прав си. Но брат Раул Испания ли ще представлява на турнира, или Папската държава? — попита господин Аскам.

— Много добър въпрос, Роджър. И причина за много слухове и скандал, както отбелязва Максимилиан от Виена. По съвет на Игнаций Църквата реагира по-бързо от испанците и обяви Раул за *неин* играч в качеството му на йезуитски монах. Изключителна наглост, да призоваваш името на Бог срещу това на самия император на Свещената римска империя. Това означава, че крал Карл ще бъде представен от способен, но не толкова добър играч на име Пабло Монтоя.

— Тези йезуити се обличат много семпло за аудиенция при владетел — отбелязах аз. Дългите до глезените им черни раса бяха от проста груба тъкан. Приличаха ми малко на просяци.

— Йезуитите нямат собственост — обясни господин Аскам. — Не притежават дори дрехите на гърба си. Те са всеотдайни слуги на Църквата, пехотинци на Христа. Но водят своята свещена война чрез образование и разпространение на вярата, изпращат мисионери до най-далечните кътчета на света. Йезуитите са интересна група, тъй като ценят науката и знанията, докато самата Църква, на която служат, заклеява подобни неща. Въпреки това йезуитите са в авангарда на борбата на папата срещу Лутер и протестантското движение.

— И срещу баща ми.

— И срещу баща ти. Запомни този човек, млада Бес, защото ако се случи да станеш протестантска кралица, ще се наложи да се бориш с мисионерите на Лойола за душата на народа си.

Кимнах към кардинала, който водеше делегацията от Папската държава, и казах:

— Кардиналът им няма подобни угризения относно богатството. — За разлика от Игнаций и играча, кардиналът беше облечен в алени роби от най-фина коприна и беше накичен със златни верижки.

— А, да — с известно отвращение каза учителят ми. — Кардинал Фарнезе.

Кардинал Фарнезе беше невероятно дебел и отпуснатата кожа на врата му се беше нагънала на пръстени; отдалеч му личеше, че е човек,

който се тъпче обилно и често. Косата му беше блестящо черна, със сиви кичури над ушите, римският му нос бе надменно вирнат. Държеше ръцете си по необичаен, почти женствен начин: тлъстите пръсти, отрупани с блестящи пръстени, бяха вдигнати нагоре, сякаш докосването на грубия материален свят му причиняваше болка.

— Когато става въпрос за материални въпроси и Римокатолическата църква, Игнаций е по-скоро изключение, отколкото правило — каза господин Аскам. — Църквата и повечето висши духовници се наслаждават на богатството и властта си. Донякъде това е проблемът на Лутер относно тях. И такива като кардинал Фарнезе не допринасят за доброто им лице — той е брат на папата, негов най-доверен съветник и вероятен наследник, както смятат мнозина. Папа Павел фаворизира семейството си. Направил е внуците си кардинали, преди да навършат седемнайсет. — Учителят ми се намръщи. — Но е доста любопитно, че Фарнезе е тук начело на делегацията от Папската държава.

— Защо?

— Защото кардинал Фарнезе е особено рязък в изявленията си срещу мюсюлманите. Той ненавижда ислямската вяра и няма нищо против да го казва. Миналата година на практика призова за пореден кръстоносен поход към Йерусалим. Веднъж оприличи мюсюлманите многоженци на маймуняци с хареми. От своя страна, мюсюлманите го мразят заради възгледите му; най-старшият духовник в Константинопол, имам Али, публично призова за *фетва* против Фарнезе — общо взето, смъртна присъда, която може да бъде изпълнена от всеки мюсюлманин — но засега другите духовници не са съгласни на такъв краен ход. Изпращането на Фарнезе на този турнир е изключително провокативен акт от страна на Църквата. Сякаш предизвикват имама да предприеме нещо.

— В такъв случай... — започнах аз, но изненадващо бях прекъсната от могъщ животински рев.

Обърнах се и видях нова делегация да пресича двора пред залата за аудиенции — група от яки мъже с груби лица и поръбени с кожа шапки, зад които следваше каруца с клетка от яки железни пръти. В клетката имаше огромна мечка, която едва се побираше в тясното пространство.

Начело на делегацията вървеше ниско момче на не повече от шестнайсет години.

Младежът мина небрежно покрай цялата опашка и се опита да ме изблъска от пътя си, но аз не помръднах.

Момчето изсумтя и спря. Носеше много златни верижки на врата си, зелен филцов жакет и шапка от черен самур — най-скъпата кожа в цяла Европа. Но беше дребно, докато аз бях висока за възрастта си, така че стърчах половин глава над гневните му малки очички.

— Пусни ме да мина, момиче — каза той на гръцки. — Дошъл съм да видя султана и да му дам най-чудесния подарък, който ще получи днес. Руска мечка, която да украси прочутата му колекция от животни.

— В такъв случай ще трябва да изчакаш реда си като всеки друг — надутото отвърнах аз. — Нареди се на опашката с мечката си.

— Знаеш ли кой съм аз? — остро попита той.

— Трябва ли да знам?

— Аз съм Иван, велик княз на Московия, което означава, че не чакам на *опашки*, още по-малко зад такива като теб.

— *Велик* принц значи? — отвърнах аз. — Момченце, всеки тук е по един или друг начин кралска особа или представлява кралска особа. А и Московия не е точно най-силното кралство на света.

— Ще бъде, когато стана цар.

Това беше малко прекалено за момичешкия ми ум. Подобно на много момичета, изправени пред някое досадно момче, моментално заех високомерна поза.

— Леле, леле. Какви грандиозни планове! И като се има предвид какъв нахалник си вече. Бог да е на помощ на цяла Европа, когато пораснеш. Иван, така ли беше? Ще те наричам Иван *enfant terrible*^[2] или просто Иван Ужасния за по-кратко. Нареди се на опашката.

Лицето на момчето почервения като цвекло и то сякаш всеки момент щеше да избухне в отговор, когато на опашката зад нас настана суматоха.

Беше пристигнала голяма група и — подобно на Червено море пред Моисей — опашката се раздели. Хората зашепнаха и замърмориха.

— Буонароти... Самият сеньор Буонароти... Казват, че султанът му поръчал два комплекта шах специално за това събитие...

Погледнах назад и видях, че групата, която така небрежно разбутва опашката, е облечена във фини италиански одежди. Начело бяха двама кардинали, но централната фигура, към която гледаха всички, бе възрастен човек с широко лице, тъжни очи, дълга бяла брада и сплескан нос. Двамата му прислужници носеха в ръце две плоски дървени кутии, изработени от чудесен дъб и закопчани със златни закопчалки.

Това вече дойде в повече на младия Иван.

— Кой е онзи тип, че се прережда? — извика той, внезапно превърнал се в защитник на спазването на реда на опашките.

— Ш-ш-ш, Ваше Височество — обади се главният му адютант. — Това е великият художник сеньор Микеланджело ди Лудовико Буонароти Симони. Той е изработил комплектите шах, които ще се използват на турнира, и ги носи лично.

При споменаването на името учителят ми рязко вдигна глава и очите му се впериха в стария дългобрад италианец.

— Микеланджело... — промълви той.

— Кой е Микелан... — започнах аз.

Учителят ми още се взираше в стареца, така че господин Джайлс отговори вместо него.

— Световноизвестен гений — каза той. — Художник, скулптор, архитект. Някои казват, че е по-блестящ ум дори от Леонардо. Веднъж господин Аскам ме заведе да видим неговата „Пиета“ в Рим. Направо се просълзих, когато заставах пред нея. Говори се, че току-що е завършил стенописите на тавана в папския параклис в Рим, които нямали равни на себе си по целия свят.

Опашката се раздели почтително и групата на Микеланджело продължи направо в залата за аудиенции на султана, водена от самия велик художник.

Мигове по-късно отвътре се чува възгласи на възхищение.

Двамата с учителя ми се спогледахме.

— Това събитие е паметно — рече той.

[1] Четвъртита шапчица. — Б.пр. ↑

[2] Ужасно, непоносимо дете. — Б.пр. ↑

СУЛТАНЪТ

Най-сетне дойде нашият ред да влезем в залата за аудиенции.

— Просто стой зад мен — каза ми господин Аскам. — И остави господин Джайлс да говори. И ако можеш, бъди така добра този път да не ахкаш и охкаш от изумление.

Кимнах енергично и влязохме.

Озовах се в златно помещение — златотъкан килим, златен брокат по стените, златна боя по могъщите колони. И върху златен подиум в самия център на залата имаше великолепен златен трон, над който бе опънат златен сенник.

На трона, облечен в ослепителна златна одежда с висока яка и обсипана с рубини, седеше Сюлейман Великолепният, Законодателят, халиф и върховен султан на Османската империя. Говореше се, че султанът обикновено се явявал единствено на съветниците си, при това като сянка зад полупрозрачен параван, но явно днес намеренията му бяха други. Сега той се появяваше пред света в цялото си страховито величие.

Султанът седеше във властна поза, с разкрачени крака, със свити върху облегалките юмруци, и гледаше властно надолу към нас, докато глашатаят обяви на турски, а после и на гръцки:

— Господарю, представителите на Англия, страната на Негово многоуважаемо Величество крал Хенри Осми, господин Гилбърт Джайлс и спътниците му.

Мъжете се поклониха. Двете с Елси направихме реверанс.

Султанът помръдна едва забележимо китката си, давайки ни знак да се изправим.

Имаше невероятно сурово лице — извити надолу вежди, силно изпъкнали скули, ясно изразен гърбав нос и внушителен черен мустак, който обрамчваше устата му. Тъмните му очи блестяха от интелект. Носеше бял тюрбан с брошка, инкрустирана със скъпоценни камъни. Високата яка на златната му одежда блестеше на светлината на лампите; златни нишки се виеха през тъканта като преплетени змии.

От двете страни на султана стояха десетина мъже — гледка, която може да се види във всеки владетелски двор — министри, съветници, чиновници, както и неколцина видни европейски посланици в Константинопол (сред които и кардинал със сребърна грива и алените роби на Ватикана, посланик на самия папа Павел III). Садразамът стоеше отдясно на султана, а до него бе застанал дългобрад мюсюлмански молла с простия черен тюрбан на сектата на шиитите — имам Али, старшият духовник, за когото бях чула, че ненавиждал гостуващия католически кардинал.

И сред всички тези мъже имаше една жена.

Султанката.

Странно, но тя не приличаше на персийка, а имаше бледата порцеланова кожа на европейка. Това бе прочутата Хюрем Султан или, както беше известна в Европа, Роксолана. Възходът ѝ от робиня през конкубина до първа жена на султана беше легендарен, сбъднала се приказка. Произхождала от Рутения, но като момиче била отвлечена от татари, които я продали в султанския харем. Благодарение на красотата, хитрината и острия си ум сега тя делеше леглото и се ползваше с вниманието на един от най-могъщите мъже на света.

При споменаването на името на господин Джайлс суровото изражение на султана се стопи и се смени с доволна усмивка.

— А, значи това е прочутият господин Джайлс! — каза той на гръцки. — Чувал съм за вас. Изключително добър играч от университета в Кеймбридж. За мен е удоволствие да ви посрещна с добре дошъл на моя турнир.

— Честта е моя, Ваше Величество — отвърна господин Джайлс.

Докато казваше това, внезапно видях сред събралите се около султана мъже един човек, когото разпознах. Сепнах се и едва не ахнах, но все пак успях да сподавя изумлението си.

Това беше онзи тип с лице на плъх, който ни беше следвал от таверна на таверна във Влашко. Видях го да шепне нещо в ухото на садразама, след което изчезна някъде отзад. Господин Аскам се оказа прав — нашата сянка наистина бе агент на султана.

Много ясно си давах сметка, че някой на служба при султана — може би някой, който в момента се намираше в залата — се беше опитал да отрови господин Джайлс по пътя към Константинопол, а

сега султанът го посрещаше с добре дошъл на турнира. Мислите ми обаче бяха прекъснати, когато глашатаят високо и официално заяви:

— Господин Джайлс! Потвърждавате ли, че сте тук, за да се състезавате на турнира на султана?

— Потвърждавам — също така официално отвърна господин Джайлс.

— И потвърждавате ли, че идвате тук по своя собствена воля?

— Потвърждавам.

— И че сте дошли тук с отговор на искането на султана?

— Нося го. — Господин Джайлс пристъпи напред и подаде мистериозния червен плик на великия везир.

Докато ставаше всичко това, погледът на султана мина разсеяно по останалите от групата — по мен и Елси (макар да ми се стори, че я поглежда за втори път), след което се спря върху господин Аскам.

— Вие, сър — каза той. — Съобщиха ми, че вие сте господин Роджър Аскам, прочутият английски учител.

Господин Аскам се поклони ниско.

— Ваше Величество. Точно така. Поразен съм и поласкан, че знаете за мен.

— Един султан трябва да знае много неща — отвърна владетелят.

И внезапно ме погледна право в очите.

— Защото щом вие сте Аскам, то тази млада дама с очарователните червени къдрици трябва да е вашата повереница Елизабет, втората дъщеря на Хенри, родена от Ан Болейн, неговата втора съпруга и причина за изключително неприятната схизма между Хенри и Римокатолическата църква. — Султанът изглежда многозначително стоящия наблизо кардинал. — Ако мога да добавя, схизма, която следях със значителен интерес.

Обърна се отново към мен.

— Но оттогава тази млада дама бе изместена назад в редицата на наследяване от брат си, роден от третата жена на Хенри. Добре дошла в царството ми, принцеса Елизабет.

Направих реверанс.

— За мен е чест и привилегия да съм тук, Ваше Величество — казах на гръцки, опитвайки се да скрия изненадата си, че султанът знае толкова много за мен.

Още повече се смаях, когато той продължи да говори с мен на немски — език, който малцина в залата, дори сред духовниците, биха могли да знаят.

— Имам шпиони навсякъде, млада Бес — каза той, обръщайки се към мен със съкратеното ми име, което знаеха и използваха само хората в Хатфийлд. — Това е необходимо зло за един владетел. Ако се случи да седнете на престола на Англия, съветвам ви да си осигурите компетентен началник на шпионите. Истинското знание за положението в света е най-голямото съкровище, което може да има един владетел. — Премина отново на гръцки и с усмивка каза: — Надявам се, че ще се насладите на играта.

И кимна, давайки ни да разберем, че аудиенцията е приключила.

Бях така онемяла и вцепенена, че се наложи учителят ми да ме побутне, за да излезем от златната зала.

БАНКЕТЪТ

Излязохме от залата за аудиенции — аз лично доста изнервена — и се озовахме в Третия двор на двореца. В него имаше няколко просторни правоъгълни поляни и по границите му се намираха Портата на щастието, която водеше обратно към Втория двор, Южният павилион, където се намираха покоите ни, аркада с решетка от летви, водеща към Четвъртия и последен двор, и харемът, до който имаше достъп единствено султанът.

За вечерния банкет по случай началото на турнира Третият двор беше превърнат в истинска вълшебна страна от светлина.

Стотици фенери, окачени на кръстосващи се въжета, къпеха двора в ярка жълта светлина, която превръщаше нощта в ден. Двайсет банкетни маси бяха подредени в идеални редици. Всички прибори бяха от сребро. На всяко място имаше специална табелка, върху която беше изписано името на госта — на родния му език.

Вечерята не можеше да се сравни с нищо, което бях изживявала дотогава. Беше изобилна, екстравагантна и имаше всичко — сирена от Лисабон, маслини от Флоренция, вина от Франция и Испания, грозде от Аркадия, но също и мюсюлмански деликатеси — превъзходни подправки от Мароко, от Долината на Инд и Египет, а също така фурми и плодове, чиито имена не знаех, но за които ми казаха, че идвали от земите на бедуините, населяващи суровите пустини южно от Константинопол.

Сто гости бяха обслужвани от също толкова прислужници, които сновяха забързано между масите и огромните кухни, входът към които се намираше и югозападния ъгъл на двора. Свиреха музиканти, фокусници правеха номера, имаше дори сцена, на която огромни мускулести борци с блестящи от зехтин тела се бореха за забавление на публиката. Много от присъстващите на вечерята жени, сред които и Елси, гледаха гигантите със значителен интерес. Най-едрият борец, Дарий, беше с гигантски мускули, много красиво лице с цвят на маслина и дълга права коса, която се спускаше до раменете му.

Повечето жени, сред които и Елси, го гледаха с копнеж и несъзнателно прехапваха устни.

Като стана въпрос за Елси, с напредването на банката тя отново изчезна в тълпата, оставяйки ме на практика сама, тъй като господин Аскам и господин Джайлс разговаряха със съседите ни по маса.

Затова започнах да наблюдавам събралите се гости — шахматисти от цял свят, съпроводени от посланици, големци, а в някои случаи и от кралските им патрони. Нямаше много деца — само няколко, които вероятно бяха кралски особи като Иван от Московия и моя милост.

Наблюдавах и Микеланджело. Не минаваше и момент, без някой да отиде при прочутия художник, за да му изрази уважението си.

Страшно се изненадах, когато точно преди да сервираат основното ястие Микеланджело внезапно стана, отпрати с махване на ръка поредния почитател, огледа осветения двор, забеляза масата ни и тръгна направо към нас.

Пристигна в нашето затънтено кътче, усмихна ми се любезно и за моя още по-голяма изненада седна до учителя ми и каза съвсем небрежно:

— Роджър, радвам се да те видя.

— И аз теб, Микеле — не принуди ме да отхвърна моя учител. — Напоследък имаш много почитатели, доколкото виждам.

— Знам, знам — изпъшка великият творец. — Да ти кажа, славата е нещо силно надценено. Толкова време губя в приемане на похвали от тези хора, че едва успявам да създавам творбите, които обожават. Ох, какво ли не бих дал за великолепната анонимност от младините ми.

— Това е пътят на гения — отхвърна господин Аскам. — А ти винаги си бил гений. Вярно ли е, че са ти поръчали да изработиш комплект шах за турнира?

— Два всъщност. И султанът плаща щедро. Много по-щедро от папата. При това веднага.

— Доволен ли си от работата си?

— Роджър, знаеш много добре, че никога не съм напълно доволен от произведенията си — каза Микеланджело. — Още поглеждам към моя Давид и въздъхвам при вида на ръцете му. Искане ми се да имам повече време и за Doni Tondo. Комплектите обаче ги бива.

Учителят ми се разсмя.

— Щом според теб ги бива, значи за нас са невероятни, Микеле. С нетърпение очаквам да ги видя.

Великият творец се наведе към учителя ми.

— Чух за онази работа със сина на херцог Къмбърланд в Кеймбридж. Ужасно неприятно, доколкото разбрах, но според всички си се представил отлично.

Господин Аскам ме погледна, сякаш се чудеше дали трябва да чуя историята.

— Каквото и да е положението на баща му, момчето беше покварено, а дори обикновените проститутки заслужават справедливост.

— Внимавай, ще си създадеш репутация — засмя се Микеланджело. — Спомням си как реши случая с откраднатите потири от църквата „Санта Мария ди Лорето“. Доказа, че местният свещеник не е никаква жертва на престъпление, а ги е продал, за да изплати дълговете си от комар. Скандалът продължи да бушува много след като си замина.

Господин Аскам сви рамене.

— След като бяха прегледани всички факти, заключението беше неизбежно. Нещо беше изчезнало, при това неслучайно. Логика.

— Логика, която никой друг не успя да види.

— Всички престъпления се извършват поради някаква причина — твърдо рече учителят ми. — Аз просто разкрих причината зад конкретното престъпление...

— Признай си, Роджър, просто не можа да устоиш на нерешения случай — каза Микеланджело с мека усмивка. — На теб ти *хареса* да го разплетеш и подходи към него като към упражнение за ума, като почит към самия Авероес^[1].

— Мисля, че Авероес би се гордял с мен. Аристотел също.

Микеланджело се разсмя.

— Роджър Аскам! Не си се променил ни най-малко! Макар да се боя, че един ден това твоё любопитство ще ти изяде главата. Много се радвам, че те виждам отново. — Великият художник погледна към мен. — А коя е тази прекрасна млада дама?

— Това е Елизабет. Моята най-добра ученичка.

— Най-добрата ученичка на Роджър? — Старите очи на Микеланджело засияха. — Това е много голям комплимент от страна на Роджър Аскам. „Добър“ ученик по неговата преценка като едното нищо може да промени хода на историята. Ще гледам да те държа под око.

Сведох глава и се изчервих.

Микеланджело погледна косо учителя ми.

— Ученичка от кралско потекло, нали, Роджър?

Учителят ми кимна едва забележимо.

— О, Роджър! Ти си наистина уникален преподавател! Само ти можеш да домъкнеш престолонаследничка през половината свят в името на образованието! Направо великолепно!

След това учителят ми представи господин Джайлс и попита Микеланджело:

— Къде си отседнал?

— Получих специално разрешение да остана в личното крило на султана, в харема. Това ми осигурява блажен покой. Откакто пристигнах в двореца преди седмица — пътувах с делегацията от Папската държава — римският посланик *непрекъснато* ми досажда. Този човек сигурно е най-големият и непоносим самолюбец в цяла Италия... о, не, ето го и него.

— Il Magnifico! Ето ви и вас!

Учителят ми и Микеланджело се обърнаха.

Пред нас застана римски кардинал в цялото си великолепие — червена роба, жезъл, златни верижки, пищно украсена митра. Имаше дълга безупречно сресана сребриста коса. Беше същият, който стоеше в залата за аудиенции като един от привилегированите посланици. Зад него като сянка стоеше висок слуга — може би някакъв личен телохранител — с абсолютно безизразно лице.

Кардиналът протегна пръстена си към лицето на Микеланджело. Ясно видях как великият художник се поколеба за миг, преди прилежно да се наведе и да го целуне.

— Кардинал Кардоза — каза Микеланджело. — Толкова ми е... приятно... да ви видя отново. — Посочи ни. — Кардинале, това е господин Роджър Аскам от Англия и неговата група. Господин Гилбърт Джайлс, участникът в турнира, и ученичката му Елизабет. Кардинал Кардоза е посланик на Светия престол в двора на султана.

Кардиналът бе мъж на около шейсет, със светлосини очи и сребристи вежди, отговарящи на дългата му коса. Освен това бе едър, но не и дебел, с широки гърди — човек, който може би е бил атлет на младини.

Стискаше овчарската си гега в едната си ръка, а в другата държеше някакво необичайно нещо — приличаше на конска опашка с разноцветни косми и с негова помощ той пропъждаше всяко насекомо, което се осмелеше да доближи лицето му.

Въпреки любезното представяне от страна на Микеланджело кардинал Кардоза не ни обърна абсолютно никакво внимание. Останах с впечатление, че е от онези, които винаги се въртят около най-важната персона и се вкопчват в нея като пиявица. Бях виждала много хора като него около баща ми.

— Тъкмо разговарях с кардинал Фарнезе — каза кардиналът на Микеланджело. — Той ми каза, че Негово Светейшество е *изключително доволен*, че сте приели поканата му да поемете работата на архитект на голямата му базилика.

— Ваша Милост е изключително любезен — отвърна Микеланджело. — Аз съм стар човек. Мисля, че времето ми за издигане на величествени сгради е отминало.

— Ни най-малко! — възкликна Кардоза. — Папата започна да се уморява от прищевките на Сангало, пък и вие и без това имате повече опит и умения. Знаете ли, сблизих се с Негово Светейшество през времето, което прекарахме заедно в Остия. Познавам го много добре. Всъщност, ако останем на четири очи, бих могъл да ви запозная с някои негови предпочитания, така че проектите ви да му доставят удоволствие.

— Много сте любезен.

— О, няма нищо.

— Със сигурност ще се видим по-късно — каза Микеланджело.

Кардинал Кардоза се усмихна.

— Приятна вечеря. Участвал съм в прекалено много банкети като този, така че предпочитам да хапна насаме в покоите си. *Magnifico*. — И се отдалечи, следван от безмълвния си спътник.

Микеланджело се загледа след него, после се обърна към учителя ми.

— Внимавай с този човек, Роджър. Много е коварен. Хлъзгав. Говори се, че кралица Роксолана не може да го търпи и напуска залата, когато идва на аудиенция при султана. И от сигурен източник знам, че жителите на Остия с радост са му видели гърба. Имаше слухове за... непристойни действия... с момчета от района.

Учителят ми гледаше след кардинал Кардоза, който отиде при кардинал Фарнезе и двамата си тръгнаха заедно.

— Ами другият кардинал? Фарнезе, братът на папата? — попита той. — Изключително се изненадах да го видя тук, като се имат предвид изявленията му за ислямската вяра.

Художникът въздъхна.

— Господи, дай ми търпение. Трябваше да пътувам в една кола с него чак от Рим. Кардинал Фарнезе е прасе, което не вади зурлата си от коритото. Освен това е глупак, който обижда повече от невежество, отколкото нарочно. Ерцхерцог Фердинанд Австрийски го намрази още щом откри, че Фарнезе му продал индулгенция на десетократно по-висока цена от онази, която платил полският крал Сигизмунд. Йезуитите се срамуват от него. Имамът казва да не му обръщат внимание, но въпреки това на четири пъти, докато пътувахме през града, тълпи млади мюсюлмани показваха подметките на сандалите си, докато Фарнезе минаваше покрай тях.

— Извинете, сър, но не разбрах — любезно го прекъснах аз. — Какво означава това действие?

Отговори учителят ми:

— За арабите и мюсюлманите по принцип е изключително обидно да покажеш на някого подметката на обувката си. Младите мюсюлмани са протестирали срещу възгледите на кардинал Фарнезе. — Господин Аскам се обърна към Микеланджело. — Кое по-повдига въпроса защо папа Павел е изпратил не друг, а именно Фарнезе?

— Лично аз смятам, че понтификът е искал да бъде провокативен, да жегне султана по време на голямо международно събитие като това. Султанът няма да посмее да посегне на гостуващ римски кардинал, дори да е противен като Фарнезе. Това би го опозорило пред света, който султанът иска да впечатли.

— Не знаех, че папата се занимава с такива дребнави интриги.

Микеланджело поклати глава.

— Най-голямата радост в живота ми е била да създавам творби за славата на нашия Господ и Неговата църква. Само че понякога ми се иска Господ да избира по-добри хора.

Микеланджело ни покани да отидем с него до кухните на двореца, където искал да се срещне с помощника на главния готвач, някой си Брунело Борджия.

— Брунело е най-добрият готвач във Флоренция — обясни Микеланджело, докато вървахме към района на кухните в ъгъла на двора. Над тях се издигаха гигантски комини, по един на всяка гигантска печка. — Султанът го извика в Константинопол специално за този случай. Тук е от три месеца, учи местните готвачи как да приготвят ястия за европейските гости. Много съм любопитен да видя кухните. Чувал съм, че били по-големи от всичко съществуващо в Италия.

Великият художник закричи енергично пред нас.

— Откъде се познавате с Микеланджело? — попитах шепнешком учителя си, докато бързахме след него.

Господин Аскам ме изглежда косо.

— Това изненадва ли те?

— Донякъде.

— Трябва да призная, че ми доставя голямо удоволствие да те изненадвам. Преди няколко години Микеланджело прочел един мой трактат за образованието, който написах като студент, и ме покани в Рим. Разбира се, моментално се отзовах на поканата. В крайна сметка обучавах негов млад роднина половин година и междувременно се сприятелихме. Гледах го как рисува част от „Страшният съд“ и това е едно от най-вдъхновяващите неща в живота ми.

Изобщо не се бях замисляла, че учителят ми е имал друг живот, преди да започне да обучава мен, да не говорим за живот, изпълнен с пътешествия в далечни земи и срещи с велики художници.

Имаше и още нещо.

— А какво е станало със сина на херцог Къмбърланд в Кеймбридж? Баща ми също го споменава в бележката си до вас.

Лицето на господин Аскам помръкна.

— Изключително неприятна история, свързана със сина на влиятелен мъж и неговите... отворителни... склонности. Не е за моминските ти уши.

— Да не би да е нещо свързано със страст? — попитах с глас, който се надявах да прозвучи зрял и опитен. — Или дори с разврат?

Учителят ми ме изгледа продължително, после каза:

— Наистина е свързано с поривите на младежа. Наемал проститутки от близките градчета и... правел с тях разни неща... а после ги убивал. Но не е нужно да знаеш цялата долна история. Аз бях въвлечен в нея като безпристрастен съдия по въпроса, но поради моето... ами, прекалено любопитство, открих повече, отколкото би искал да научава човек. А сега ще те помоля да преминем на по-приятни теми и да се насладим на прекрасната вечер.

Докато казваше това, минахме през голям вход в самия ъгъл на двора и се озовахме в кухните.

Сякаш бях влязла в препълнена с хора лудница — бързаци робини, викащи готвачи, ревящи огньове, пушеци пещи, въртящи се шишове, кудкудякащи пилета, крякащи гъски, блъскащи сатъри и най-невероятната и приятна смес от аромати, която бях помирисвала през краткия си живот.

Над цялата тази врява се извисяваше гласът на главния готвач, дебел мюсюлманин с окървавена престилка и огромен тюрбан.

До него, пред дългата маса, командващ своя малка войска турски готвачи, стоеше набит брадат мъж, италианец на вид, с малко разпятие на гърдите — Брунело Борджия.

— Защо султанът е сметнал за нужно да кани европейски готвач в Константинопол? — Тукашната кухня определено ми беше харесала. — Когато човек пътешества, не е ли по-добре да опита непознатите местни ястия?

— Определено трябва, но търбусите на старците не понасят новите храни така, както стомасите на младите — с мека усмивка отвърна господин Аскам. — Често се случва посетителите на тези земи да се разболеят тежко, след като са опитали местните подправки и меса. Султанът е постъпил изключително мъдро, като е осигурил алтернатива за почитаемите си гости.

Насред хаоса Брунело видя Микеланджело, незабавно избърса ръце в престилката си и забърза към нас.

Към него се присъедини жена, която беше колкото висока, толкова и широка, а също и дългнесто момче на около петнайсет.

— Сеньор Буонароти. — Брунело се поклони. — Добре дошли в кухнята. За мен е чест.

— Брунело — отвърна Микеланджело, — честта е моя. Вие самият сте художник. Единствената разлика помежду ни е в това, че вашето изкуство се консумира в буквален смисъл от публиката и, за съжаление, не остава за идните поколения. Неговата наслада е на момента.

— Много сте мил — рече Брунело. — Сеньор, да ви представя съпругата си Мариана и сина си Пиетро.

Микеланджело се поклони на семейството на Брунело.

Трябва да кажа, че начинът, по който общуваше великият художник със стоящите по-ниско от него, ми оказа огромно въздействие. Положението на Микеланджело беше такова, че спокойно можеше да се отнася с всички, от готвача до кардинала, с пренебрежение и дори с открита надменна снизходителност. Той обаче не го правеше. Тъкмо обратното — отнасяше се с кльощавия син на готвача със същата любезност, която проявяваше и към всички останали.

На противоположната страна беше моят баща — той се отнасяше към всеки по-нисш, от жена си до благородника, чиято жена е вкарал в спалнята си, с открито презрение. Предполагах, че баща ми си е мислил, че подобно поведение само утвърждава положението му, но след като видях поведението на Микеланджело, осъзнах, че истински силният не се нуждае да показва силата си непрекъснато.

Микеланджело стисна ръката на момчето. То сведе смирено глава и аз се зачудих дали е просто срамежливо, или е изпълнено със страхопочитание към великия мъж. Така и не успях да разбера.

След това Микеланджело представи учителя ми на Брунело. Последва приятен, но кратък разговор.

Докато разговаряха, забелязах, че жената на Брунело носи на гърдите си молитвена броеница. Към разпятието ѝ имаше малка черна лента, завързана на фльонга.

— Много ли са християните в Константинопол? — попитах я учтиво на италиански.

Гласът ѝ се оказа равен и безразличен.

— Поради дългата история на града, в него, освен мюсюлмани има много евреи и християни.

— А какво е мнението на мюсюлманския султан за съперничащите си религии в столицата? — Помислих си, че въпросът ми е много проникателен и зрял, но отговорът ѝ пак беше напълно лишен от интерес.

— Като че ли изобщо не се интересува — отвърна тя.

Бях спасена от по-нататъшни усилия за поддържане на разговор от Брунело, който се извини и каза, че предстои поднасянето на основното ястие. Тогава щяха да представят и участниците в турнира, така че се сбогувахме и се върнахме на масата си в двора.

[1] Арабски философ, лекар, юрист и математик от 12 в., роден в Кордова. — Б.пр. ↑

ИГРАЧИТЕ

Стигнахме при масата си точно когато Елси се върна от другата страна на двора, повела за ръка поразително персийско момиче.

Арабската красавица бе може би на около петнайсет, със съвсем тънък кръст, но зрели гърди и високи заоблени бедра, които съблазнително се показваха между цепките на великолепно сребристо сари, увито около тялото ѝ. Имаше тъмна кожа и най-съвършените бадемови очи, които съм виждала.

— Беси, Беси — задъхано каза Елси. — Трябва да се запознаеш със Зубайда. Тя е позната с престолонаследника, първородния син на султана. — Елси погледна към намиращата се на подиум маса, на която се хранеше султанът. До него седеше красив млад турчин с ужасно отегчена физиономия — принцът.

Гласът на Елси се сниши до шепот.

— Зубайда казва, че принцът щял да организира неофициално празненство по-късно в покоите си в харема.

Зубайда се наведе към нас.

— Принцът е известен с дионисиевите си сбирки. Ще има музика, вино, танци и ганджа. Чух, че били поканени и някои от борците!

Двете с Елси се закискаха възбудено на новината.

Благодарение на класическото си образование знаех, че Дионис е гръцкият бог на виното и винарството, а също така на екстаза и в известен смисъл на свободата на духа. Не бях сигурна обаче какво означава дионисиева *сбирка*. Предположих, че е свързано с виното. Зубайда беше споменала и още нещо, което не разбирах.

— Какво е ганджа? — попитах аз.

— Особена трева, която много се пуши тук — отвърна Елси. — Казват, че отпускала ума и успокоявала душата, а понякога предизвиквала и чудни видения. Ох, Беси, непременно трябва да идем на това парти!

Погледнах към господин Аскам.

— Не зная, Елси. Не мисля, че господин Аскам би одобрил...

— Ох, боже мой, колко си примерна само — незабавно и малко гадно отвърна Елси. — Винаги ли правиш само онова, което одобрява учителят ти? Започваш да приличаш на Примроуз Понсонби. А аз си мислех, че си достатъчно голяма да разбираш...

— Достатъчно голяма съм...

— Ще видим. По-късно, когато учителят ти заспи, смятам да се измъкна и да ида на партито. Ще видим дали си достатъчно храбра да дойдеш с мен.

Поколебах се. Чувствах се несигурно и неудобно.

— Сбирката ще се състои в личните покои на принца в харема — каза Зубайда. — Кажете на стражите на входа, че сте *привилегировани приятели на принца* и ще ви пуснат.

В същия миг засвириха тръби и Зубайда побърза да се отдалечи. Официалната церемония започваше.

Официалната церемония по откриването на Шампионата по шах на Негово Величество султана започна с реч на самия султан, първо на турски, а после и на гръцки. В нея той поздрави с добре дошли шампионите в царството си и им пожела добро представяне в турнира.

След това султанът седна на трона си, а великият везир стана и обяви на висок глас:

— Дами и господа! За мен е удоволствие и чест да ви представя... играчите!

Шестнайсетте участници бяха представени един по един и се качиха на подиума.

Сред тях бе талантливият испански монах брат Раул от Севиля, когото бях видяла по-рано и който играеше от името на Папската държава. Носеха се слухове, че от шест години не е губил нито една партия.

Там беше и другият испанец, представляващ крал Карл — Пабло Монтоя Кастилски. Беше племенник на прочутия шахматист Луис Разирес де Лусена и се говореше, че е прочел повече от десет пъти книгата на чичо си *Repeticion de Amores y Arte de Ajedrez con ci luego de Partido*.

Максимилиан от Виена представляваше ерцхерцога на Австрия и Хабсбургите, а един млад мъж, Вилхелм от Кьонигсберг, се качи на

подиума от името на новото протестантско херцогство Прусия.

Разбира се, сред тях беше и нашият човек, господин Гилбърт Джайлс, когото садразамът много дипломатично представи като представител на „християнското кралство Англия“. Бяха представени още неколцина западни играчи и присъстващите ръкопляскаха любезно.

После дойде ред на източните играчи.

Грубоват влашки тип на име Драган от Брашов — същият онзи Драган, за когото бе споменал ханджията във Влашко.

Един ориенталец — Лао от земите на Китай в края на Копринения път.

Шампионът на Московия — мрачен тип с покрито с дълбоки бръчки лице и навъсена физиономия. Докато се качваше на подиума, малкият принц Иван му ръкопляскаше шумно и енергично.

Красив индийски принц от Моголската империя, казваше се Назирудин Акбар. Имаше тъмнокафява кожа и стройна фигура и се говореше, че играел шах от съвсем невръстен.

После дойде ред на един стар и съсухрен библиотекар от Дома на мъдростта в Багдад — Талиб. Той бе най-старият участник в турнира, но и най-уважаваният. От дълги години бе *алият*, титла, давана на най-добрите играчи, които могат да предвидят десет хода напред във всяка игра.

И накрая на подиума се качиха местните мюсюлмански герои — двама.

Първият беше шампионът на двореца, красивият младеж от царско потекло Заман. Той бе братовчед на султана и неотдавна бил удостоен с титлата *алият*, като станал най-младият й носител.

Вторият бе Ибрахим от Константинопол и когато обявиха името му, кухненските работници, които гледаха церемонията от разстояние, нададоха рев. Ибрахим беше шампионът на народа, победител в турнира, проведен в столицата предишната година. Той бе горе-долу на годините на сънародника си Заман, може би на около двайсет и пет, но с това приликата между двамата свършваше. Докато Заман беше енергичен, добре облечен и царствен, Ибрахим бе сакат, мръсен и прегърбен — обикновен човек от простолюдието. Нямаше официален ранг на играч.

Когато представянето завърши, шестнайсетте мъже останаха на подиума с лице към тълпата и приемаха аплодисментите — мъже от всички краища на цивилизования свят, представящи своите владетели, своята вяра и своите страни.

Садразамът успя да надвика глъчката.

— Утре сутринта ще се тегли жребий, с който ще се определят първите срещи! Всяка среща ще се състои от седем партии, като победителят ще бъде онзи, крито спечели пръв четири от седемте. Всички срещи ще се проведат в Ая София със забележителните шахматни комплекти, изработени от прочутия Микеланджело Буонароти. Победителят в турнира ще отнесе в родината си един от тези комплекти като трофей за своя владетел. Играйте добре, господа, защото гордостта на народите ви зависи от вас! Дами и господа, поздравете шампионите и нека най-добрият да победи!

Аплодисментите на тълпата бяха оглушителни.

Когато овациите достигнаха кулминацията си, някой ме задърпа за ръкава. Беше Елси. Новата ѝ приятелка, Зубайда, стоеше до нея.

— Беси! — възбудено възкликна Елси. — Ела! Зубайда казва, че след малко ще има фойерверки над Четвъртия двор! Да се измъкнем и да си намерим хубаво място за наблюдение.

Учителят ми я чу, обърна се и в отговор на умоляващия ми поглед каза:

— Ох, върви.

Забързахме към последния двор. Втурнахме се към аркадата, измъкнахме през една от богато украсените ѝ порти и пред нас се ширна Четвъртият двор — няколко стъпала водеха надолу към просторна поляна с изглед към Босфора. В подножието на стълбите имаше поразителен продълговат басейн, а вдясно от него се издигаше самотна бяла постройка (по-късно щях да разбера, че в нея се намирало католическото посолство).

Изведнъж се чу пронизителен писък и първият фойерверк полетя в небето, изстрелян от някакво скрито място над аркадата. Ракетата се пръсна в ослепителна, подобна на звезда форма и чухме как тълпата в другия двор заохка и заохка възторжено. Това явно беше сигнал всички гости да минат в Четвъртия двор за огненото представление.

И точно в този момент видях нещо в плиткия басейн и дъхът ми секна...

Внезапно се разнесоха викове.

Последва ги суматоха зад нас. Отряд дворцови стражи се втурна към портата. Други се затичаха към нашето място на стълбите с викове: „Назад! Назад!“, след което ни избутаха обратно в Третия двор и затръшнаха решетъчната врата зад гърбовете ни.

Очите ми обаче бяха зърнали ужасната картина, която стражите не искаха никой да вижда.

На гаснещата светлина на първия фойерверк бях видяла ужасния труп на мъж — невероятно дебел, гол, целия в прободни рани, лежащ неподвижно под повърхността на плиткия басейн в началото на стълбището.

Дори за този кратък момент познах кой е.

С широкото си лице, надиплените гуши, характерната черна коса със сребърни кичури над ушите и грамадното шкембе, трупът можеше да бъде единствено на гостуващия кардинал от Рим — не друг, а братът на папата, кардинал Фарнезе.

И дори под леките вълнички в басейна бях видяла, че долната половина на лицето на Фарнезе е чудовищно обезобразена. Кожата беше одрана и се виждаше плътта под бузите, бялата извивка на челюстта и всичките му зъби.

ОФИЦЕР

„В най-ранните форми на шаха фигурата, която днес познаваме като офицер или епископ, е била всъщност слон.

Едва когато шахът се разпространил в Европа между 10 и 12 в., слоновете се превърнали в мъже на вярата, отразявайки могъщата роля на Римокатолическата църква в средновековната политика.

Като фигура офицерът е уникален — той може да се движи диагонално и така е ограничен до квадратите с един и същи цвят. Някои предполагат, че това отразява коварството на средновековните духовници, които поради липса на военна сила са били принудени да действат само косвено и никога пряко.

Интересно е да се отбележи, че във Франция слонът се е превърнал в le fou, което означава шут или глупак.“

Тел Джаксън,
„Шахът през Средните
векове“, 1992

„Нямам желание да правя прозорци в човешките души.“

Кралица Елизабет I

ЧАСОВЕТЕ СЛЕД БАНКЕТА

С Елси и Зубайда се върнахме в Третия двор, умълчани и потресени.

— Връщате се? — отбеляза господин Аскам. — Толкова бързо?

Опитах се да отговоря, но открих, че не мога да произнеса нито дума. Бях ужасена. Не толкова от вида на мъртвото тяло — бях гледала обесвания и обезглавявания неведнъж в Англия — а от жестокия начин, по който беше изложено то.

Отвратителната картина на потопения с разперени ръце и крака труп на кардинала, както и гротескното одиране на долната половина на лицето му, се беше запечатала в съзнанието ми. Ясно беше, че убиецът е искал гостите на султана да видят ужасната му работа, но дворцовите стражи бяха действали бързо и като че ли единствено Елси, Зубайда и аз бяхме станали свидетели на гадната гледка.

Накрая успях да проговоря.

— Сър... аз... тоест ние... видяхме...

Силен трясък ме накара да подскоча уплашено. От други места около двора бяха изстреляли още фойерверки, които озариха небето и направиха по-нататъшния разговор невъзможен. Гостите ръкопляскаха възторжено.

Докато ракетите експлодираха и тълпата надаваше радостни възгласи, погледнах към подиума на султана и видях как някакъв страж се качва там и прошепва нещо в ухото на великия везир, който — след като го изгледа стреснато — зашепна в ухото на владетеля.

Султанът наклони едва-едва глава, след което продължи да наблюдава доволно фойерверките. Изражението му не издаваше нищо.

Малко по-късно той напусна подиума и с оттеглянето на суверена банкетът свърши. Третият двор постепенно се опразни, гостите се прибираха в покоите си, впечатлени от вечерята, представленията и фойерверките.

Тръгнахме обратно към южния павилион. Господин Джайлс и господин Аскам разговаряха оживено, а аз ги следвах мълчаливо. Когато стигнахме, господин Джайлс се оттегли в стаята си. Елси също изчезна в малката стаичка, която споделяхме.

Все още смутена, спрях учителя си, докато той се канеше да се прибере в стаята си.

— Сър, може ли за момент?

— Да, Бес... — Той млъкна. — За бога, изглеждаш така, сякаш си видяла призрак. Какво е станало?

— Видях... тоест, двете с Елси... видяхме нещо в Четвъртия двор, нещо ужасно...

— Какво сте видели?

Преглътнах с мъка.

— Видяхме...

— Направете път на султана! — прогърмя глас от коридора пред стаите ни. В следващия миг вратата на вестибюла се отвори и четирима дворцови стражи нахълтаха вътре. Зад тях вървеше великият везир, следван от самия султан Сюлейман.

Двамата с господин Аскам се изпънахме като войници на парад. Стреснати, господин Джайлс и Елси излязоха от стаите си.

Султанът заговори просто и направо.

— В двореца ми е извършено убийство. Жертвата е гостуващият кардинал Фарнезе. Тялото му е било осквернено. Портите на двореца са заключени и охранявани от началото на банкета, така че убиецът е все още между тези стени. Искам да бъде намерен. Вие. — Султанът спря пред учителя ми. — Господин Роджър Аскам. Микеланджело сподели с мен, че сте се прочули на няколко пъти с разкриването на необичайни престъпления — кражба в Рим и серия ужасни убийства в Англия.

— Така е, Ваше Величество.

— Използвате логиката като инструмент, твърди Микеланджело.

— При въпросните случаи, да.

— Логиката приложима ли е върху действията на побъркан?

— В случая с Къмбърланд, да. Жена от определен вид посегнала на убиеца като дете и затова като възрастен той атакуваше жени от подобен вид.

Султанът изгледа дълго господин Аскам, сякаш го преценяваше и претегляше думите му.

— В такъв случай имам загадка за вас — рече той. — Изпитание на логическия ви подход. Вилнее убиец. Градът живее в страх. Простолюдието в бедняшките квартали си мисли, че той убива мъже, жени и деца, без да подбира жертвите си, но в действителност е убил двама стари молли, шест малки момчета и три подрастващи момичета. Винаги наръгва жертвите си много пъти и след като ги убие, одира бузите и челюстите им. Кой е убиецът и защо върши това?

Учителят ми се замисли и когато най-сетне заговори, изричаше думите бавно и с премерен тон.

— От съвсем оскъдните факти, които ми предоставихте, предполагам, че убиецът е млад мъж, може би на около шестнайсет или някъде там, който има някаква лицева деформация — заешка устна, тик или нещо такова. Освен това бих предположил, че е идиот или с нездрав ум, или просто луд, но най-малкото е човек с доста нисък интелект.

Слушах слисана. Не можех да проумея как учителят ми би могъл да стигне до толкова конкретни заключения от толкова кратко описание.

Той обаче не беше приключил.

— Стигам до тези заключения преди всичко въз основа на жертвите, които ми описахте — каза той. — От чисто логическа гледна точка естеството на жертвата може да ни каже нещо за естеството на убиеца. Въпросният извършител е потърсил утеха от двамата молли, но те са му казали, че е мерзост, дяволско изчадие, че деформацията му е външен знак на вътрешната му нечистота. В яростта и отчаянието си той ги е убил, като ги е наръгал многократно.

— Интересно. Откъде знаете, че е млад мъж? — попита султанът.

— От другите му жертви — отвърна господин Аскам. — Казвате, че е убил шест момчета, което означава, че е убил повече момчета, отколкото представители на другите групи. Предполагам, че убитите момчета са го дразнили заради уродството му. Момчетата са страхливци — те не се подиграват на възрастни или много по-големи от тях, поради което и предполагам, че убиецът е на около шестнайсет. От друга страна, момчетата вероятно са го отхвърляли или са се

присмивали на грозотата му и той е заклал и тях в пристъп на безумна ярост.

— Всичко това се основава на *вашето* предположение, че има някакъв лицев дефект — каза султанът. — Откъде може да сте сигурен, че наистина е така?

— От одирането на лицата на жертвите — отвърна учителят ми. — Той ги обезобразява в смъртта по същия начин, по който е обезобразен самият той. Последното отмъщение.

Султанът изглежда дълго и сериозно господин Аскам, обмисляйки заключенията му. Аз самата още бях донякъде потресена, че моят благовъзпитан и непретенциозен учител е в състояние да прилага майсторски логичния си ум върху такава ужасяваща загадка.

— Убийството, извършено в двореца тази нощ, има ли някакво сходство с онези, които ми описахте току-що? — попита господин Аскам.

— Има. И намирам заключенията ви за изключително интригуващи. Наистина изключително интригуващи. Ще дойдете с мен. Още сега.

Учителят ми беше отведен от султана и хората му.

Не отидох с него. Влязох в стаята ни и заварих Елси да сваля вечерната си рокля и да облича друга, леката копринена дреха, която беше купила на Големия пазар.

— Какво правиш? — прошепнах.

— Отивам на сбирката на принца, разбира се — отвърна тя. — Тъй като досадният ти стар учител е зает другаде, това е идеалната възможност да се измъкна. Май каза, че ти също може да дойдеш.

— О, не — побързах да отговоря. — Не.

Вярно, намирах момчетата за интересни, но сбирка с вино, танци и млади мъже беше нещо, на което не бих се осмелила да присъствам. Не ми харесваше и идеята да излизам в нощ, през която е убит човек. И най-вече се тревожех за господин Аскам и исках да съм тук, когато се върне. Не ми харесваше, че Елси го нарича досаден.

— Както искаш — каза Елси, измъкна се на пръсти със сандалите си в ръце и ме остави съвсем сама в стаята.

Час по-късно чух външната врата да се отваря и затваря. Учителят ми се беше върнал.

Не бях заспала. Не можех. Просто седях в леглото и чаках напрегнато, чаках отварянето на вратата. Въздъхнах с облекчение, когато чух господин Джайлс да поздравява учителя ми.

— Роджър, какво става, по дяволите?

Доближила ухо до завесата, която отделяше стаята ми от вестибюла, подслушах последвалия разговор между господин Джайлс и учителя ми.

— Султанът ме отведе в особена тъмница, отделена от основната тъмница под Кулата на справедливостта, дълбоко навътре в двореца — каза господин Аскам. — Състои се от няколко клетки, построени в останките на някакви стари римски развалини. Няма да повярваш какво ми показва.

— Какво? — попита господин Джайлс.

— В една от клетките имаше нямо момче на около шестнайсет с отвратителна заешка устна и тъмнокафява кожа. Сновеше в клетката по-скоро като маймуна, отколкото като човешко същество, и сумтеше като животно. И имаше ума на малко дете.

— Оказал си се прав...

— Да. Но после султанът каза: „Хората ми хванаха този момък преди шест дни, застанал над тялото на последната си жертва. Не бяхме казали на никого, че убиецът е заловен. А тази нощ един високопоставен кардинал от Рим, брат на папата, беше убит по подобен начин. Можете ли да обясните това с вашата логика, господин Роджър Аскам?“. Попитах султана дали момчето не е избягало от клетката си по време на банкета. „Не — отвърна той. — Било е тук през цялото време. Което означава, че имам проблем“. Съгласих се и добавих, че има друг убиец, който е достатъчно хитроумен да имитира безумното момче в опит да скрие собственото си престъпление. „Да — съгласи се султанът. — Подобно на много владетелски дворове, моят е свърталище на амбиции и интриги, на измами и ласкателство, на мъже и жени, домогващи се до благоразположението ми, за да спечелят подобри позиции или да се озоват в леглото ми. Прибавете към това чуждите посланици, които докладват всяка моя крачка на господарите си, и ще разберете за каква плетеница от вражди, съюзи и заговори

става дума. Нямам доверие на никого. Но вие, Роджър Аскам, идвате тук без конкретни цели и имате репутацията на проникателен човек, както сам доказахте току-що — само въз основа на няколко факта успяхте да опишете почти до най-малката подробност това умопобъркано момче, което никога преди не бяхте виждали. Тялото на кардинала е махнато, но новината за смъртта му ще се разчуе. Невъзможно е да контролираш слуховете в двореца. Затова ще поддържам версията, че кардинал Фарнезе е бил убит от безумен злодей, но междувременно *искам убиецът му да бъде намерен*. Трябва ми външен човек, някой без връзка с двореца, който да разследва престъплението и да разкрие убиеца. И искам разследването да бъде проведено, без да помрачи турнира. Престъпникът е искал да ме злепостави пред света и почти успя. Затова турнирът ще продължи според плана, а междувременно искам да откриете убиеца и да ми го доведете. Ще приемете ли тази задача?“.

— Какво можех да отговоря? — каза учителят ми на господин Джайлс. — Не съм дошъл да се меса в дворцовите интриги или да разследвам убийства. Всъщност намирам случая с Къмбърланд, поради който явно съм се прочул, за изключително неприятен. Освен това трябва да наглеждам младата Бес. Довеждането ѝ във Византион само по себе си беше дръзко начинание. Не очаквах към него да се добави нещо *такова*. Но той е султанът. Какъв избор имах? Затова просто казах: „Ваше Величество, ще направя всичко по силите си да откроя убиеца“.

ДВИЖЕНИЯ В НОЩТА

Малко след това господин Аскам и господин Джайлс се оттеглиха, така че аз също си легнах.

Но не можех да заспя. Безброй картини се въртяха в ума ми — тлъстото голо тяло на кардинала под леките вълнички на басейна, гротескното, наполовина одрано лице, експлодиращите фойерверки, тичащите стражи, затръшващата се порта.

До мен леглото на Елси оставаше крецящо празно.

Гледах го с известна завист. Завиждах на способността на Елси да мисли само за себе си в моменти като този. Самата аз неволно се поставях на мястото на другите. Представях си несъмнено ужасните последни мигове на жертвата. Представях си яростта на султана. Помислих си за учителя си и за тежката нова задача — поръчение, наложено лично от владетел, често превръща и най-издръжливия джентълмен в разтреперана развалина. Баща ми беше езекутирал хора, които не бяха оправдали надеждите му по много по-маловажни въпроси. И накрая се замислих за отношението на господин Аскам към мен във всичко това — той продължаваше да се безпокои за мен. Може би за Елси беше по-добре да живее живота си по начина, по който го правеше.

Естествено, учителят ми също не можеше да заспи. Някъде след полунощ го чух да излиза във вестибюла. Крачеше напред-назад и мислеше. После явно стигна до някакво решение, защото влезе пак в стаята си и след няколко мига излезе, обут и с дългото си кожено палто. Смяташе да излезе навън. Промъкнах се между завесите.

— Сър, къде отивате в този час?

— Бес? — Той ме изгледа подозрително и се сети. — Чула си разговора ми с господин Джайлс, нали? За убийството на кардинала и малоумното момче в тъмницата?

Кимнах.

— Значи знаеш каква задача са ми поставили.

Отново кимнах.

Господин Аскам въздъхна.

— Не мога да мигна. Твърде много мисли се блъскат в главата ми. Султанът ми даде пълна свобода на движение и действие в рамките на двореца, така че реших да сляза долу и да огледам тялото на убития кардинал.

— Може ли да дойда с вас? — попитах аз. — Аз също не мога да заспя.

Господин Аскам изведнъж се вгледа много внимателно в мен.

— Чакай малко. *Това* те измъчваше преди, когато искаше да говориш с мен, нали? Но бяхме прекъснати от пристигането на султана. Знаеш ли нещо по въпроса, Бес?

— Видях тялото на кардинала. Беше ужасно! Лежеше на дъното на плиткия басейн...

— Чакай, чакай, чакай. Видяла си тялото *така, както го е оставил убиецът* ли?

— Да, сър, видях го. Но не исках да...

Господин Аскам вдигна ръка, докато обмисляше чутото.

— Не се извинявай, не си направила нищо лошо. Всъщност можеш да бъдеш полезна. Можеш ли да ми покажеш къде го видя?

— Разбира се.

Учителят ми се намръщи замислено. Явно преценяваше възможностите — помощта, която можех да му окажа против опасностите да изложи млада английска принцеса на нови ужасни гледки.

— Имаш по-голямо самообладание и по-остър ум от мнозина възрастни, които познавам, Бес. Но тук вилнее злодей и баща ти ще ми вземе главата, ако с теб се случи нещо. Макар че... — По лицето му пробяга странно изражение. — Макар че това всъщност *би могло* да е добре за теб. Какъв по-добър урок за потенциална бъдеща кралица от това да надникне през прозорец в душите на хората?

Той приклекна пред мен, така че лицата ни се озоваха едно срещу друго.

— Можеш ли да ми обещаеш три неща, Бес? Можеш ли да ми обещаеш, че ще останеш плътно до мен до края на всичко това?

— Обещавам.

— Можеш ли да ми обещаеш, че ще изпълняваш точно онова, което ти казвам?

— Обещавам — пламенно отвърнах аз. — А третото?

— Можеш ли да ми обещаеш, че никога няма да кажеш на госпожа Понсонби за участието ти в този случай?

На лицето ми цъфна широка усмивка. Кимнах енергично.

— Абсолютно обещавам.

— Отлично — рече той. — Хайде тогава, сложи си наметалото и не се отделяй от мен.

Излязохме в коридора.

Там имаше въоръжен мъж и аз се заковах на място.

Мъжът беше с абсолютно гола глава, мускулист, с черната кожа на абисинец, облечен в бяла туника и с бронзов нашийник — превъзходен роб. Скулите му бяха покрити с татуировки и племенни белези.

Господин Аскам изобщо не се смути.

— Елизабет, това е Латиф, един от най-доверените евнуси на султана — каза той. — Освен местните езици знае латински, гръцки и малко английски. Султанът му нареди да ме придружава по време на разследването. Латиф, това е ученичката ми Елизабет.

Грамадният евнух ми се поклони, без да каже нито дума. Носеше украсен бронзов лък и бронзов колчан на гърба, както и две къси извити саби с позлатени ефеси на пояса си.

— Латиф — каза господин Аскам. — Бих искал да видя точното място, където е открито тялото на кардинала. После искам да огледам самия труп.

БАСЕЙНЪТ И ТЪМНИЦАТА

Когато тримата стигнахме до решетъчната аркада, отделяща Третия двор от Четвъртия, беше доста след полунощ.

Дворецът беше смълчан. Луната светеше. Многобройните маси от банкетата отдавна бяха прибрани. Четирима стражи със сурови лица, въоръжени с ятагани и копия, пазеха портата, водеща към басейна в Четвъртия двор, но по заповед на Латиф се дръпнаха и ни направиха път.

Щом се озовахме на стълбите, си спомних ужасната гледка с трупа на кардинал Фарнезе, лежащ с лице нагоре и с разперени ръце и крака в малкия правоъгълен басейн.

Тръгнахме надолу.

В басейна нямаше труп.

Няколко малки петънца кръв по десния край на басейна бяха единствената следа, че тук се е случило нещо ужасно. Нямаше да останат дълго — точно в момента една робиня бе клекнала и ги почистваше.

— В този басейн ли беше? — попита господин Аскам.

— Да. Лежеше по гръб с разперени ръце, също като Христос. Очите му бяха отворени, а кожата около челюстта бе... одрана...

Поведох учителя си към ръба на басейна.

— Лежеше така, с крака, насочени към Третия двор.

Господин Аскам огледа мълчаливо сцената. После се обърна към мен.

— Бес, имаше ли много кръв? По камъните около басейна? Или може би по ръба?

Замислих се.

— Не. Само онези петънца, които почиства слугинята.

— Ами водата в басейна? Бистра ли беше, или бе почервеняла от кръвта на убития?

— Бистра беше — казах аз. Въпреки многото рани бях успяла да различа съвсем ясно тялото на кардинала под повърхността.

— Ясно. — Господин Аскам се обърна към Латиф. — Кой нареди тялото да бъде отнесено?

— Негово Величество султанът — отсечено отвърна евнухът. — Не искаше някой от гостите да го види.

— А кой го е отнесъл?

Латиф размени няколко думи на турски с робинята, която търкаше ръба на басейна.

— Капитан Фаад, началникът на дворцовата стража, е махнал трупата.

— Къде е тялото? Искам да го видя.

— Защо? — намръщено попита Латиф. — Човекът е мъртъв. Нищо не може да ви каже.

— Ще видим.

Латиф сви рамене, размени още няколко бързи думи с момичето, после каза:

— Тялото е отнесено в основната тъмница на султана.

Господин Аскам кимна.

— Заведи ни там. Трябва да огледам трупата.

Откакто се помня, най-страшната постройка в цял Лондон е Тауър.

Тя се издига като някакъв мрачен бегемот в източния край на града, на мястото, където Темза излиза от стените и продължава към морето. Когато минава покрай кулата по вода, човек може да чуе стоновете и крясъците на измъчваните вътре предатели. Няколко дни по-късно главите им се озоваваха на Лондон Бридж. Като малка се молах на Бог никога да не ми се случва да стъпвам в Тауър.

Но ако съдех по прочетените разкази за английски войници, заловени по време на кръстоносните походи в Светите земи, тъмниците на мюсюлманите били още по-ужасен ад.

Приличаха на излезли от някаква мрачна легенда. Англичаните, пленени през различните свещени войни в Йерусалим, се бяха върнали с истории за ужасяващо варварство. Обезглавявания, жигосване, отрязани езици и ръце. И всичко това, преди да се споменат мюсюлманските инструменти за изтезание — клетки с шипове,

менгемета за врата, казани с вряла вода, в които нещастниците били пускани голи.

Любопитното е, че през вековете след злополучните кръстоносни походи всички тези инструменти на мъчението бяха намерили приложение в тъмниците на Европа. Европа бе придобила много познания от мюсюлманите — в областта на астрономията, математиката, трудовете на древните гърци, шахмата, но също и много методи за унищожаване на човешкото тяло — бавно и ужасно мъчително.

Такива мисли прелитаха в главата ми, докато се спусках по дългото каменно стълбище под Кулата на справедливостта към тъмницата на султана.

След като минахме няколко тунела, стигнахме до стражеви пост. Латиф проведе кратък разговор с някакъв страж със суров поглед и ужасен белег на дясната буза. Стражът ни пусна и влязохме в широка каменна зала, осветена от факли, в която имаше килии с решетки.

Желязна клетка висеше над яма с горящи въглени; окови висяха на опръскана с кръв стена; сухо сено покриваше пода. Миришеше на урина, кръв и изпражнения. Откъм килиите се чуваха глухи стонове, но стражите отдавна бяха станали глухи за тях.

На широка каменна маса в центъра на тъмницата лежеше тялото на кардинал Фарнезе. Предположих, че масата обикновено се използва за обезглавяване или може би за отрязване на ръцете на крадците.

Трупът лежеше гол и по гръб. Огромното шкембе на кардинала се издигаше над гениталиите му. Кожата беше бледа и сивкава, пробита на десетки места от удари с нож. Оголените кости на челюстите и зъбите гледаха нагоре към каменния таван.

Учителят ми обиколи масата, като се взираше с любопитство в тялото, без ни най-малко да показва някакво притеснение. Погледна ме и попита:

— Добре ли си?

Кимнах, макар че бях ужасена до дъното на душата си.

Господин Аскам докосна една от раните, сякаш искаше да се увери, че е истинска. После небрежно хвана едната ръка на мъртвия кардинал и огледа двете ѝ страни с толкова внимание и ентусиазъм, с

колкото някоя жена ще огледа набита ябълка на пазара. Остави ръката да падне с глухо тупване върху камъка и погледна другата. И двете бяха подпухнали и бледи, мокри и сиви, напълно безинтересни — доколкото можех да преценя.

След това учителят ми застана при обезобразената глава на трупа.

Наведе се над оголената челюст на кардинала и се вгледа внимателно в нея. Не можех да проумея как е в състояние да се доближи до нещо толкова отвратително и да запази спокойствие. Почти очаквах трупът рязко да се надигне и да го захапе.

Господин Аскам погледна към одраната уста на кардинала — и изсумтя, когато откри нещо.

— Какво има? — попитах аз.

— По венците на кардинала има обрив, при тип доста силен. Езикът също е силно подут.

И за мое най-голямо отвращение и ужас господин Аскам *бръкна* с показалец в противната уста на мъртвеца и заръчка вътре.

— Интересно — спокойно отбеляза той. — Цялата долна повърхност на езика е покрита с черен налеп. Изглежда, че нашият кардинал редовно се е отдавал на удоволствията на опиума.

После учителят ми направи нещо още по-странно — рязко и силно натисна гърдите на трупа, като в същото време се вираше внимателно в устата на мъртвия кардинал.

— Какво пра...? — започнах аз.

Той вдигна пръст и натисна гърдите още няколко пъти. Накрая спря и каза замислено:

— Няма вода.

— Какво искате да кажете?

— Няма вода в дробовете — обясни господин Аскам. — Което означава, че не е дишал, когато са го хвърлили в басейна. Вече е бил мъртъв.

Учителят ми сви устни. После отсече:

— Хайде, Бес, приключихме тук. Беше полезно да видим тялото толкова скоро след времето на смъртта, но тази нощ няма да научим нищо повече. Да се върнем в стаите си и да се опитаме да поспим. Утрешният ден се очертава доста натоварен.

ПО ТЪМНО В ДВОРЕЦА НА СУЛТАНА

Върнахме се в покоите си. Учителят ми ми пожела лека нощ и се оттегли в стаята си. Спусна тежката завеса, служеща за врата, но въпреки това известно време виждах светлината на свещта и чувах скърцането на перото — господин Аскам записваше мислите си, докато все още са пресни в ума му.

Аз самата бях изтощена и в същото време възбудена от развилите се тази вечер събития. Влязох в стаята и забързах към леглото на Елси, за да я събудя и да ѝ разкажа за ужасните неща, които бях видяла.

Леглото ѝ още беше празно. Бях забравила за късната сбирка у принца, на която беше отишла тайно.

Не се замислих много-много за Елси. Умората внезапно надделя. Свих се в леглото си и заспах моментално.

Събуди ме изключително развълнуваната Елси, която ме разтърсваше.

— Беси, Беси, няма да повярваш какви чудеса видях!

Надигнах се. Не знаех колко дълго съм спала. Навън още бе тъмно, но ако се съдеше по меката светлина на хоризонта, беше по-близо до зазоряване, отколкото до полунощ. Елси беше отсъствала доста дълго.

— Какво? Къде? — прошепнах аз.

— На партито в покоите на принца, разбира се — отвърна тя. — Ох, Беси! Това място е направо вълшебно! Султани, принцове, художници, шампиони по шах, борци, фойерверки, а сега и скандално убийство. След като се измъкнах, отидох право в харема и казах на стражите паролата — че съм привилегирована приятелка на принца — и те ме заведоха до покоите му. Боже мой... — драматично въздъхна тя. — Не можеш да си *представиш* какво видях там. „Дионисиево“ дори не започва да го описва. Покоите на принца са направо разкошни — просторна зала с меки кушетки и уютни сепарета отстрани. И цялото място е забулено в ароматен пушек от тамян и от лулите с

ганджа. Отнякъде се чуваха звуците на лира. Лампи със зехтин хвърляха мека златиста светлина, която едва показваше какво се случва.

— И какво се случваше? — попитах аз.

— Най-напред видях силуета на една двойка. Жена, яхнала мъж, двамата се движеха в бавен ритъм, от който главата на мъжа беше отметната назад от удоволствие, а жената се бе вкопчила в раменете му, за да овладее собствената си наслада. Беше си чисто мърсуване, Беси, направо пред всички!

— Боже мой! — промълвих аз.

— Влязох навътре в полутъмната зала — продължи Елси. — Навсякъде около мен имаше смътни движения, полусенки в златната мъгла — милувки и целувки, надигане и отпускане. Не онова забързано чукане, което съм виждала в Англия, целящо бърза и първична наслада. Тук всичко бе плавно и нежно, взаимно удоволствие, давано и приемано с радост и готовност. Сладкият дим ми позволяваше да зървам само по една-две двойки наведнъж, но когато навлязох още по-навътре, осъзнах, че двойките са навсякъде — младежи, може би двайсетина, всички голи, всички развратнически по някакъв начин. В един ъгъл зърнах участник в турнира да целува гърдите на млада жена. В друг — огромен намазан с олио борец обладаваше дребно слугинче и го караше да стене от удоволствие. В трети — двама млади турци се целуваха нежно.

— Двама мъже са се целували? — Ахнах. В Англия понякога чувах да се подхвърля за мъже, предпочитащи компанията на други мъже, но така и не го разбирах. Изглеждаше ми много странно. Баща ми понякога обиждаше двама мъже, като казваше, че са любовници, и всички присъстващи избухваха в смях. И често наричаше един херцог „мръсен содомит“. Никога обаче не си бях представяла двама мъже да се целуват, при това нежно.

— После мъглата се разпръсна и видях новата ни приятелка Зубайда да лежи на една кушетка, полугола. Пушеше опиум и наблюдаваше сладките сцени — продължи Елси. — След като дръпна от лулата, се погали, прокара пръст от зърното на гърдата си надолу по корема, а после го вкара в себе си и започна да си доставя сама удоволствие под въздействието на вълшебното маково зърно. Мили боже!

Очите ми едва не изхвърчаха, докато я слушах.

— Недалеч от Зубайда, над този театър на хедонизма, на най-високата кушетка се беше настанил самият принц Селим, обслужван от робиня, докато самият той небрежно пушеше опиум. Отидох при Зубайда. „А, лейди Елси... — прочувствено рече тя. — Дойдохте! Намерете си... м-м-м... партньор и... се забавлявайте“. Погледнах към тази зала на удоволствието, съблякох дрехите си и се присъединих към останалите в тяхната голота. Няма да те лъжа, Беси, наслаждавала съм се на компанията на мъже и по-рано и това бе най-сублимното нещо, опияняващо, почти пристрастяващо. Признавам, че съм го правила с доста джентълмени в Англия, дори с някои женени. Всъщност женените като че ли се представят най-енергично.

Слушах я потресена, напълно погълната от разказа ѝ. Елси никога не беше говорила с мен на подобни теми. Тогава си мислех, че тя просто споделя с мен, но сега смятам, че е имала нужда да разкаже на някого за нощното си приключение, а в далечния Константинопол аз ѝ бях най-близка като довереница.

— Обиколих задимената зала напълно гола, като жена, която разглежда стоки на пазара — продължи тя. — И не бях единствената наблюдателка. В един момент се озовах на малък балкон до младото австрийско момиче, Хелена, девственицата, която беше поднесена като дар на султана. От двете ѝ страни имаше двама строги на вид евнуси, които наблюдаваха сцената. Предположих, че като девственица, която един ден ще дава наслада на султана, тя може само да наблюдава сбирката, охранявана от безполовите евнуси, и така да научава различни техники. О, беше направо божествено, Беси! Ароматът на благовонията, гърчещите се сенки в осветената от лампите мъгла. Прецених възхитителните възможности и се спрях на трима борци, чиито тела лъщяха, намазани със зехтин. Те седяха в едно сепаре, бърбреха с две момичета и пиеха вино — продължи тя. — Един от тях привлече вниманието ми. Беше прекрасен, с волева челюст, широки рамене и яки ръце. Той ме изгледа от глава до пети и кимна одобрително.

— Боже мой, Елси, какво си направила?

— Какво мислиш, че съм направила? — отвърна Елси саркастично. — Намигнах му, после го поведох към едно меко легло и го оставих да ме обладава прекрасно през следващите два часа. Взе ме

по всеки начин, Беси, по всеки начин, но мускулестото му тяло винаги се движеше *бавно*, с нежност, която да подсили невероятното удоволствие от съвкупяването ни. Тялото ми направо се гърчеше от онова, което той правеше с него.

Ахнах отново. Дотогава не бях чувала някой да описва така открито и чувствено сексуална близост. В Англия подобни разговори бяха недопустими — те просто *не се водеха*. Но беше съвсем ясно, че за Елси актът на съвкупяването — и споменът за него — бе опияняващ.

— О, той би могъл да научи английските мъже на това-онова в правенето на любов — продължи тя. — А персийските момичета, Беси, няма да повярваш какво правят! Бръснат космите си долу на спретнати малки триъгълничета, а понякога и напълно!

— Боже мой... — промълвих аз. Ама че шантаво нещо.

— Трябва да призная, че изглеждаха много изтънчено и примамливо, особено с техните тънки кръстове и заоблени бедра — каза Елси. — Може и аз да опитам. Както и да е, накрая стана късно, лампите угаснаха и тълпата бавно се разпръсна. Аз също се оттеглих. Оставих моя жребец със страстна целувка от благодарност и тръгнах насам, но по пътя видях нещо изключително скандално. Тъкмо излизах от харема, когато зърнах някаква облечена в роба фигура — жена, сигурна бях — да изтичва по един страничен коридор и да се промъква в отделена със завеси стая. Помислих си, че може да е някакво продължение на сбирката, последвах я и предпазливо надникнах зад завесата и... — Тя ме погледна. — Господи, Беси, вътре видях най-грамадния от всички борци, онзи широкоплещест тип с дългата черна коса, Дарий, да люби някаква жена с абсолютно необуздана страст. Веднага забелязах, че жената не е персийка, а има светлата кожа на европейка. Целуваха се и той я беше подпрял на стената, бе вдигнал дрехата ѝ над бедрата, краката ѝ бяха увити около кръста му. Той стискаше стройното ѝ тяло с гигантските си ръце и си помислих, че стига да иска, би могъл да я прекърши на две... И тогава тя достигна до върха и когато отметна глава, видях лицето ѝ и веднага се дръпнах. Беси, това беше царицата! Жената на султана! Съвкупяваше се с най-прославения борец в царството!

— Мили боже...

— Не е нужно да обяснявам, че бързо се ометох и се върнах тук. Ох, Беси, не мога да ти опиша колко вълшебно беше всичко. Вълшебно, превъзходно, възхитително и порочно. Толкова съм развълнувана, че ме взе със себе си! Зубайда каза, че принцът щял да прави още подобни сбирки по време на турнира. С нетърпение чакам да отида отново! Кой знае, може пък да привлече вниманието и на самия принц Селим.

Елси се хвърли на леглото си и въздъхна доволно. Не знаех какво да кажа.

— Елси, не си ли уплашена от убийството на кардинала? — попитах накрая. — Не мислиш ли, че е неразумно да излизаш и да отиваш в двореца след полунощ?

— Може и да не го разбираш сега, Беси, но повярвай, удоволствието, което изпитах, си заслужаваше излизането.

ТУРНИРЪТ ЗАПОЧВА

Прекрасен ден смени мрачната нощ. След обилната закуска, поднесена в стаите ни от Пиетро, сина на главния готвач, нашата малка група се събра във вестибюла.

— Тегленето на жребия за турнира ще започне след час — каза учителят ми. — Джайлс, какви са плановете ти дотогава?

— Просто да не се напругам, ако случайно ми се падне да играя на първата среща.

— Ясно. Елси, ще те помоля да останеш с господин Джайлс и да му помагаш, ако има нужда от нещо. Искаме нашият човек да е във върхова форма, когато му дойде ред да играе. Колкото до теб, Бес, можеш да дойдеш с мен.

— Къде отиваме?

— Отиваме да продължим разследването и като начало ще проследим стъпките на кардинал Фарнезе снощи. Което означава, че първо ще посетим неговия домакин, папския посланик в двора на султана, кардинал Кардоза.

Посолството на кардинал Кардоза не беше далеч от покоите ни. Той бе един от малцината посланици, на които им бе дадена привилегията да живеят зад стените на двореца, и заедно с екипа си бе настанен в отделна постройка, която бях видяла предишната вечер на просторната поляна на Четвъртия двор. Бялата двуетажна мраморна къща бе една от най-старите сгради на територията на двореца и гледаше към Мраморно море на юг. Намираше се и много близо до плиткия басейн, в който бе открито тялото на кардинал Фарнезе.

Докато вървахме към посолството с Латиф, господин Аскам се отдели от мен и взе да се взира в тревата. После, вместо да тръгне направо към главния вход на постройката, я обиколи, като през цялото време се взираше внимателно в земята.

Едва след като завърши огледа си, позволи на Латиф да ни отведе до входа. Евнухът почука енергично по украсената врата.

Отвори прислужникът на кардинал Кардоза.

— Латиф, добро утро. — Гласът му бе безизразен, също като лицето му. Отблизо се оказа по-висок и видях, че кожата му е тъмна, като на сицилианец или сардинец. Очите му бяха мъртвешки.

— Синон — каза Латиф. — Водя следовател на султана при кардинал Кардоза.

Синон ни погледна равнодушно, после отвори широко вратата и се дръпна настрани.

— Заповядайте.

Поведе ни навътре. Влязохме в прекрасно украсен атриум с голямо дъбово писалище, няколко кресла и много католически символи по стените — разпятия, потири и свещници, всичките от злато.

Отляво видях малък параклис с редици пейки и олтар. До входа на параклиса беше стълбището, водещо към горния етаж. Отдясно имаше две отделени със завеси сепарета и прозорци, гледащи към морето — те също бяха с дебели кадифени завеси. Цялото място излъчваше представа за църковно богатство от онзи вид, който баща ми ненавиждаше. Един свещеник ни кимна, когато излезе от сепарето си, и изчезна в параклиса да се моли.

Повиканият от Синон кардинал Кардоза се появи на стълбището.

— Здравей, Латиф. Питам се дали султанът няма да прати тази сутрин някого при мен.

— Кардинал Кардоза, това е господин Роджър Аскам от Кеймбридж — каза Латиф. — По заповед на султана той разследва смъртта на кардинал Фарнезе.

— Английски следовател? — Кардоза повдигна вежди. — Ама че интригуващо. — Погледът му се спря върху мен. — Кажете ми, всички ли англичани водят деца със себе си, когато разследват ужасни престъпления?

— Това е ученичката ми Елизабет — спокойно отвърна господин Аскам. — Когато я взех с мен в Константинопол, не очаквах, че ще бъда натоварен със задача да издирвам убиец. Тя е моя подопечна и като такава трябва да ме съпровожда навсякъде. Надявам се да нямате нищо против.

— Ни най-малко. — Погледът на кардинала се задържа върху мен по-дълго, отколкото би ми се искало, след което се върна върху

учителя ми.

— Бих искал да ви задам няколко въпроса за кардинал Фарнезе — каза господин Аскам.

Кардинал Кардоза кимна тъжно.

— Разбира се. Тази нощ не успях да мигна. Още съм ужасен и покрусен от мисълта, че гостуващият ми брат от Рим е станал жертва на онзи звяр, вилнеещ из Византион.

Кардиналът имаше големи червени торбички под очите. Изглеждаше така, сякаш наистина не е мигвал.

— Ваша Милост, не съм сигурен, че се е случило точно това — започна учителят ми. — Именно затова се опитвам да възстановя движението на кардинала снощи.

При тези думи кардинал Кардоза наклони глава и погледна господин Аскам с нов интерес.

— Двамата с кардинал Фарнезе напуснахте банкетата заедно, нали? — попита господин Аскам.

— Да, точно така.

— И се върнахте тук?

— Да. Бях уредил да ни донесат храна отделно. Възнамерявахме да обсъдим кореспонденцията от Рим, докато вечеряме. Аз обаче бях задържан на излизане от двора от християнски гости, брат Раул от Испания и неговия патрон, прочутия Игнаций Лойола, така че кардинал Фарнезе продължи напред без мен. Разговорът ми с двамата се проточи и се забавих близо половин час. Когато дойдох тук, кардинал Фарнезе го нямаше.

— Разбирам. Можете ли да ми кажете дали е известно кардиналът да е бил изложен на някакви опасности, преди да дойде в Константинопол?

— На никакви, освен очевидните. Писанията му за исляма провокираха гневни коментари от страна на религиозните съветници на султана и на други мюсюлмани, но нищо, което бих могъл да нарека опасно.

— Нима не бихте нарекли една *фетва* опасност?

— Това беше само позорство от страна на имама. Никой от другите ислямски духовници не беше съгласен с него, затова до издаването на *фетва* така и не се стигна.

— Кардиналът получавал ли е заплахи за разправа след пристигането си тук?

— Доколкото ми е известно, не, ако не се броят месните, които му показваха подметките на обувките си.

— Кардинал Фарнезе щеше ли да ви уведоми, ако е в опасност?

— Бяхме приятели от дълги години, господин Аскам. Много преди да станем кардинали. Щеше да ми каже, да.

— Мога ли да видя стаята му?

Погледът на кардинала се стрелна настрани.

— Защо ви е да го правите? Защо искате да видите стаята му?

— Казахте, че се е върнал тук да вечеря с вас, но после е излязъл — или е бил отвлечен — преди да дойдете. Възможно е изобщо да не е стигнал до посолството. Оглед на стаята би ни дал някаква представа за действията му, след като се е върнал, ако изобщо се е връщал.

Кардинал Кардоза като че ли се замисли над думите му, после каза бавно:

— Добре.

Поведе ни нагоре по стълбите. Прислужникът Синон ни следваше като зловеща сянка.

— Кардинал Фарнезе спеше в личната ми спалня, както изискваше рангът му — каза Кардоза. — За първи път от години аз спя в общото спално на монасите.

Изкачихме стълбата и влязохме в покоите на кардинала.

Озовахме се в спираща дъха стая. В нея имаше огромно легло, покрито с великолепни завивки от син сатен. Бели тънки завеси се полюшваха на идващия откъм морето бриз и скриваха прозорците по същия начин, по който воалът скрива лицето на невестата. Личеше си, че кардинал Кардоза обикновено прекарва нощите в изключителен разкош. Учителят ми огледа помещението и дори другите да не бяха усетили неодобрението му, аз го долавях. Спалнята беше *прекалено* добре обзаведена, прекалено разкошна за практичния му ум.

До леглото имаше кожен пътен сандък. Върху капака му имаше малко златно разпятие.

— Това куфарът на кардинал Фарнезе ли е? — поинтересува се учителят ми.

— Да.

Под погледа на кардинал Кардоза господин Аскам отвори капака. В куфара се намираха вещите на убития кардинал — пътни дрехи, няколко книги, чанта и мухобойка като онази на кардинал Кардоза, с разноцветни конски косми; тази обаче беше по-малка и с по-малко ресни.

Учителят ми вдигна двете книги — Библията и „Божествена комедия“ на Данте. Огледа стаята.

— Всичко изглежда съвсем наред...

— Както би трябвало да се очаква — троснато отвърна кардиналът. — Което прави идването ви в спалнята на покойния напълно ненужно, сър.

— Тъкмо обратното, беше абсолютно необходимо. Всъщност огледът много ми помогна — каза учителят ми.

— И защо?

— Защото виждаме, че гостуващият кардинал не е бил изненадан от някакъв убиец, когато се е върнал тук. Няма следи от сблъсък или борба. Дори някой да е издебнал кардинала, по никакъв начин не е разместил нищо тук.

Кардинал Кардоза отново огледа стаята и най-сетне разбра заключението на учителя ми.

— О...

— Видях всичко, което исках да видя — заяви господин Аскам.

Всички се върнахме в атриума долу и господин Аскам внезапно спря.

— Храната му — каза той, като се оглеждаше.

— Моля?

— Храната на кардинал Фарнезе. Онази, която е била донесена тук. Била ли е докосвана? Някой ял ли е от нея? — Учителят ми се оглеждаше, сякаш вечерята можеше да е още в атриума, но тя явно отдавна бе изнесена.

Кардинал Кардоза сви рамене.

— Ами да. Доколкото си спомням, от храната беше ядено, но другият поднос бе недокоснат. Явно е започнал да вечеря, след като не се върнах навреме.

— Което означава, че се е *върнал* тук, преди да изчезне — каза учителят ми.

И най-небрежно се обърна към кардинал Кардоза.

— Ваша Милост, знаехте ли за навика на кардинал Фарнезе да пуши опиум?

Лицето на кардинала моментално стана ледено.

— Моля?

— Знаехте ли, че кардинал Фарнезе много често е посягал към лулата с опиум? — невинно попита господин Аскам.

Останах с ясното впечатление, че учителят ми не харесва Кардоза — надутото му поведение, показната демонстрация на богатство — и се запитах дали не се опитва да провокира кардинала по някакъв начин с подобен въпрос.

— Не. Нямах представа. — Очите на кардинала се присвиха. — Трябва да кажа, че съм донякъде изненадан, че знаете за този навик на приятеля ми, като се има предвид, че сте се запознали с него едва след смъртта му.

— Мъртвите понякога разказват истории — отвърна господин Аскам.

— Общуването с мъртвите е грях против Бог, господин Аскам. Да не би да сте участвали в някакво магьосничество?

— Не съм. Нито съм общувал с мъртвия кардинал — каза учителят ми. — Просто погледнах под езика му. Много ли са кардиналите в Рим, които се отдават на подобни екзотични удоволствия?

Кардинал Кардоза видимо се скова.

— Дори духовниците са хора, господин Аскам. А хората понякога са податливи на слабости и изкушения. Според моя опит пристрастеността към опиума не е най-лошият човешки порок.

— Напълно съм съгласен. — Господин Аскам хвърли поглед към Латиф и кимна, за да покаже, че е приключил тук. После отново се обърна към кардинала. — Благодаря за отделеното време, Ваша Милост.

— Няма защо. Бог да ви поживи и да ви даде мъдрост в разследването.

Излязохме.

Господин Аскам закрачи бързо през поляната пред католическото посолство обратно към Третия двор. Движеше се с такава скорост, че двамата с Латиф трябваше да подтичваме, за да не изостанем.

— Господи, спаси ме от кардинали и религия — промърмори той. — „Дори духовниците са хора“. Дрън-дрън. Ако духовниците наистина носеха Светия Дух в себе си, нямаше да посягат към опиати или да се отдават на други плътски грехове. Кардиналът знае нещо и не ни казва.

— Така ли?

— Първо, не искаше да оглеждаме спалнята на Фарнезе — каза учителят ми.

— Може би не е искал протестанти като нас да виждат разкоша, в който е свикнал да прекарва нощите си — предположих аз.

— Не, има нещо, което не желае да *знаем*. И искам да разбера какво е то.

Спрях и прошепнах:

— Нали не смятате, че кардинал Кардоза е замесен в смъртта на гостуващия кардинал?

Учителят ми също спря и прехапа замислено устна.

— Дори да е замесен, той е изключително пресметлив и хладнокръвен, за да застане пред нас и да ни лъже в лицата. Чудя се дали няма свои собствени подозрения относно това кой може да е убил Фарнезе. Така или иначе, отново сме в изходна позиция. Все още сме изправени пред първоначалния въпрос — защо някой ще иска да убива гостуващия кардинал и да маскира престъплението? Трябва да открием някой, който познава отблизо кардинал Фарнезе и спътниците от Рим. Мисля, че зная към кого можем да се обърнем. Хайде, турнирът ще започне всеки момент. Ще го открием там.

ТЕГЛЕНЕТО НА ЖРЕБИЯ

Срещите щяха да се проведат в най-голямата зала на света — в централния кораб на „Света София“. Огромната джамия се издигаше непосредствено до външните стени на двореца и бе единственото място в града, способно да побере тълпите, които се очакваше да се съберат за турнира.

Оказа се, че и тя не е достатъчно голяма.

Огромна тълпа от най-малко десет хиляди души се беше събрала около входовете на гигантската сграда. Хората се блъскаха и викаха, всички се опитваха да се набутат вътре, за да гледат тегленето на жребия и първата среща.

Тъй като придружавахме участник, бяхме пуснати да влезем през задния вход, използван от султана. Когато пристигнахме, там вече се беше наредила къса опашка привилегировани гости като нас. Зърнахме Микеланджело да си бърбри с някои от чакащите.

Учителят ми го приближи и каза:

— Микеле, може ли да поговорим насаме, ако обичаш?

Микеланджело се извини на събеседниците си и се дръпна с учителя ми и мен настрани.

— Какво има, Роджър?

— Знаеш за снощния инцидент, нали?

— Знам само, че султанът лично дойде в покоите ми да ме попита за *твоите* способности да решаваши загадки — рече Микеланджело. — Казах, че не познавам по-добър от теб в тази област.

— Това ли е всичко, което знаеш?

— Носят се слухове. Говори се, че кардинал Фарнезе станал жертва на злодея, който тероризира града. И никой не го е виждал тази сутрин. Вярно ли е? Фарнезе наистина ли е мъртъв?

— Да, мъртъв е, но не, не е жертва на злодея. А на някакъв заговор. И сега, благодарение на препоръките ти, султанът поиска да разследвам случая.

— Съжалявам, Роджър — рече Микеланджело. — Макар че в своя защита трябва да кажа, че султанът май много добре знаеше за

талантите ти, преди да ме разпита за тях.

— Разкажи ми за кардинал Фарнезе — каза господин Аскам. — Знам за крайните му възгледи относно мюсюлманската вяра. Беше ли белязан човек в Рим?

— Ни най-малко. Всъщност го харесвах *повече*, отколкото брат му, папата. Фарнезе беше известен с това, че избягва заговори и интриги. Бих останал силно изненадан, ако някой е дошъл чак от Рим, за да го убие тук.

— Бил е пристрастен към опиума.

— Съвсем не е единственият, Роджър — каза Микеланджело. — Все пак те са свещеници, а не ангели. Опиумът е най-малката забегка на добрия кардинал.

— Най-малката забегка ли? — Учителят ми се намръщи. — Да не искаш да кажеш, че Фарнезе е бил... содомит?

Микеланджело кимна отсечено.

— Мъже или момчета?

— И двете.

— И в Константинопол ли?

Микеланджело кимна отново.

Господин Аскам се замисли за момент.

— И още един въпрос. Ами кардинал Кардоза? Може ли да е имал причина да премахне кардинал Фарнезе?

— Едва ли — каза Микеланджело. — Кардоза и Фарнезе бяха приятели от момчета и Кардоза дължи издигането си в църковната йерархия почти изцяло на влиянието на Фарнезе. Двамата бяха като братя във всяко отношение, освен по име. Който и да го е направил, със сигурност не е бил Кардоза.

— Благодаря, Микеле. Това беше всичко, което исках да знам. Сега разполагам с по-широк контекст за разследването си.

— Успех, Роджър. И внимавай. Не позволявай любопитството ти да те убие.

Върнахме се на местата си на опашката и скоро влязохме в огромната катедрала-джамия.

„Света София“ беше прекрасна отвън, но интериорът ѝ добавяше съвсем нови нива на великолепието и чудо.

Централният неф се извисяваше нагоре, огромният купол стъпваше върху серия от малки полукръгли куполи. Някога по тях е имало сложни мозайки, изобразяващи християнски светци, но те били грубо унищожени от неверниците мюсюлмани. Бяха се запазили само няколко, сред които централната картина, невероятна мозайка на Богородица и Младенеца, тъй като мюсюлманите почитат Дева Мария и Христос. Те просто не приемат, че Христос е Божий син.

Минахме през личния проход на султана и се озовахме на сцена, гледаща към изумителния неф. На сцената, недалеч от огромния трон на султана, имаше запазени за нас места.

На по-малка платформа в самия център на залата имаше квадратна маса с два стола, поставени един срещу друг. Това беше игралният подиум — и точно сега огромно множество зрители се тълпяха около него, същински развълнуван човешки океан, чието мърморене отекваше в огромното пространство.

Ако тълпата отвън беше голяма, то това беше водещата ѝ част — пет хиляди щастливци, успели да се вмъкнат вътре. Те се блъскаха около подиума, събираха се под балкона за молитва на султана (който представляваше издигната платформа, скрита от решетки от летви) и надничаха от другите балкони на „Света София“, издигащи се на сто и петдесет стъпки височина. Най-добрите места там обаче бяха заети от любимците на султана и благородните фамилии на Константинопол.

Съобщиха ни, че в този момент слугите на султана издигат големи дървени екрани, приличащи на шахматни дъски (заедно с фигури, които могат да се местят) около огромната сграда, така че множеството отвън да може да следи срещите.

Предположих, че в древния град не са се събирали подобни тълпи от времето на състезанията с колесници, провеждани на отдавна изчезналия хиподром на Константинопол. Гледката беше страховита и будеше страхопочитание.

Още играчи и техните придружители влязоха в залата от задния вход и заеха местата си на подиума на султана.

Внезапно засвириха тръби и всички се смълчаха, когато се появи и самият султан. Свитата му го следваше, а от дясната му страна вървеше Микеланджело, понесъл в ръце голям предмет с неправилна форма, покрит с блестящ златен сатен.

— Дами и господа! — каза султанът. — Вижте шахматните комплекти, с които ще се играят срещите!

И с театрален замах вдигна сатененото покривало и разкри двата комплекта, създадени специално за събитието от великия художник.

Събралата се тълпа ахна, аз също.

Красотата им беше изумителна.

Дъската сама по себе си представляваше невероятно произведение на изкуството, със сребърни и златни квадрати, които проблясваха по начин, който не бях виждала никога.

И самите фигури. Едната страна беше от злато, а другата от сребро. Подредени по местата си, блестящи и искрящи на слънчевата светлина, лееща се през високите прозорци на купола, те приличаха на съкровище, нямащо равно на себе си, на безценна награда.

— Каква дързост само проявява султанът — чух зад себе си глас на испански. — Изработил е комплектите от златото и среброто, които пиратите му са ограбили от нашите галеони, връщащи се от Новия свят.

Погледнах крадешком и видях, че говорещият е посланикът на Кастилската династия.

Микеланджело тръгна през смълчаната тълпа (съпровождан от четирима дворцови стражи, за които подозирах, че пазят по-скоро безценния комплект, а не безценния художник) и се изкачи на игралния подиум. Изключително тържествено постави дъската и фигурите на масата. Стражите останаха на подиума, където щяха да останат за всяка среща в турнира.

След това садразамът излезе с прекрасен стъклен съд с внушителни размери, в който се виждаха шестнайсет кръгли камъка, всеки с размерите на ябълка и изгладен в сферична форма.

— Време е да изтеглим жребия! — извика той на турски и гръцки. — Върху тези камъни са изписани имената на шестнайсетте участници в турнира. Ваше Величество, бихте ли ни оказали честта?

Султанът пристъпи до съда, бръкна вътре и разбърка камъните.

Тълпата се наведе напред.

Султанът продължи да разбърква още известно време, като се усмихваше на поданиците си и се наслаждаваше на напрежението, което създаваше. Всички се разсмяха.

После хвана един камък и го вдигна високо, за да прочете името върху него.

— Заман от Константинопол!

Тълпата нададе радостни викове. Заман беше един от двамата местни герои, братовчед на султана и *алият*.

Султанът отново бръкна в стъкления съд и разбърка театрално камъните, преди да извади още един и да прочете името.

— Максимилиан от Виена!

Тълпата задюдюка и засъска, когато чу името на противника. Всички бяха наясно с изострените отношения между османците и Хабсбургите.

— Добра среща за Заман — прошепна господин Джайлс на учителя ми. — Максимилиан е един от по-слабите играчи. *Алият* като Заман набързо ще се справи с него.

Тегленето на жребия продължи по подобен начин, с голямо театралничене от страна на султана и ентусиазирани реакции от страна на тълпата. Имената на играчите във всяка среща се изписваха на голяма дъска, подобна на онези, които могат да се видят на рицарските турнири (по-късно научих, че същите дъски са били издигнати и за тълпите навън); след като вадеше камъните, султанът ги оставяше в редица на една маса до дъската.

На господин Джайлс му се падна много силен противник за първата среща. Щеше да играе срещу Талиб, възрастния библиотекар от Багдад.

Брат Раул, човекът на папата, трябваше да играе срещу брат Едуардо от Сиракуза, а на московчанина Владимир му се падна лукав дребен египтянин от Кайро. Грубият влах Драган от Брашов щеше да се изправи срещу представителя на Венеция, който не се смяташе за силен играч поне според коментарите на тези около мен.

Но най-бурно бе посрещнато името на сегашния шампион Ибрахим от Константинопол. Овациите на тълпата обаче донякъде затихнаха, когато бе обявено името на съперника му — силният млад прусак Вилхелм от Кьонигсберг. Срещата щеше да бъде оспорвана и за двете страни.

Когато церемонията приключи, резултатите от жребия бяха изписани на дъската:

--	--	--	--

1 Рунд		2 Рунд	Полуфинал	Финал
1.	Заман (Константинопол)	}	}	}
2.	Максимилиан (Виена)			
3.	Мустафа (Кайро)	}		
4.	Владимир (Московия)			
5.	Али Хасан Рама (Медина)	}	}	
6.	Пабло Монтоя (Кастилия)			
7.	Брат Едуардо (Сиракуза)	}		
8.	Брат Раул (Папска държава)			
9.	Гилбърт Джайлс (Англия)	}	}	}
10.	Талиб (Багдад)			
11.	Драган (Влашко)	}		
12.	Марко (Венеция)			
13.	Назирудин (Империя на моголите)	}	}	
14.	Лао Це (Хан)			
15.	Вилхелм (Кьонигсберг)	}		
16.	Ибрахим (Константинопол)			

— Първата среща между Заман от Константинопол и Максимилиан от Виена ще започне точно след един час! — обяви садразамът. — Следобед ще се проведе още една среща. Утре ще се играят останалите шест срещи от първия рунд на две дъски, в тази зала. А сега отдайте почит на султана!

Огромната тълпа падна на колене като един, докато султанът излизаше през задния изход. След като се оттегли, всички отново станаха и започнаха да обсъждат жребия и срещите.

Мнозина от участниците заедно с антуражите им също напуснаха залата, тъй като присъствието им вече не бе необходимо. Тълпата обаче си остана — местата в „Света София“ бяха твърде ценни, за да се откажат с лека ръка от тях.

— Какво ще кажеш, Джайлс? — попита господин Аскам. — Искаш ли да гледаш първата среща? Или предпочиташ да се оттеглим в покоите си?

— Май ще е по-добре да свикна с настроението в залата — отвърна господин Джайлс. — Мястото е голямо, а тълпата е оживена. Освен това ми е интересно да видя как играе Заман.

— Чудесно. Аз самият с огромно удоволствие бих останал да погледам добър шах. — Той ми се усмихна и хвърли поглед към Елси, която съсредоточено изучаваше ноктите си.

После господин Аскам стана и отиде при масата пред дъската за резултатите, на която султанът беше оставил камъните. Последвах го.

Господин Аскам взе няколко от гладките камъни и ги затъркаля в ръка, като се възхищаваше на изкусната им обработка.

Заставах до него.

— Султанът разбира от изнасяне на спектакли.

— Определено — съгласи се господин Аскам, докато се вглеждаше внимателно в един от камъните, преди да го остави на мястото му. — Освен това знае как да нагласи жребия.

— Какво?

— Не реагирай външно, Бес, просто пипни този камък. На него е написано името на Заман. — Господин Аскам ми подаде камъка.

Беше топъл.

— Не реагирай — строго ми прошепна той. — Камъкът на Максимилиан от Виена също е топъл, докато камъните на Ибрахим от Константинопол и на прусака са студени, сякаш са били държани в сняг. Всички останали са с нормална температура.

Бях потресена.

— Да не искате да кажете, че жребият, изтеглен току-що пред пет хиляди души, е бил нагласен? Че султанът е знаел кои камъни да подбере?

— Не е трудно да затоплиш два камъка на огън или да ги изстудиш в сняг. За тълпата пак ще изглеждат като обикновени камъни. Подозирам, че Негово Величество е искал братовчед му Заман да играе в първата среща на турнира и да има слаб противник. Освен това подозирам, че не е искал Заман да се озове срещу Ибрахим, който е любимецът на народа. Не е добре двамата му местни герои да се сблъскат и вероятно затова на Ибрахим му се падна много силен съперник в лицето на прусака Вилхелм. Султанът се грижи за царствения си роднина.

Учителят ми се дръпна от масата. Поклатих глава, докато го следвах.

— Знаете ли, сър, понякога се боя, че сте по-любопитен, отколкото е благоразумно.

— Да, понякога е така — отвърна той, докато се връщахме на местата си в очакване на първата среща от турнира.

ПЪРВАТА СРЕЩА

Неестествена тишина изпълни „Света София“. Беше изнервящо да видиш толкова огромно пространство, пълно с толкова много зрители и в същото време така неподвижно и смълчано.

В средата на огромната зала, заобиколени от многолюдната тълпа, седяха шампионът на султана Заман и Максимилиан от Виена, глътнал бастун австриец с малки заострени мустаци, подстригани в модния за онова време стил в страната му. Високо над тях седеше султанът, който се беше върнал на трона си, за да гледа първата среща от историческия си турнир.

Играта започна и тълпата я следеше жадно и напрегнато. След всеки ход се разнасяха вълни тих шепот. Жителите на Константинопол определено обичаха шаха.

Както беше обяснил садразамът предишната вечер, всяка среща се състоеше от седем игри; онзи, който спечелеше четири, печелеше срещата.

Седях с господин Аскам, господин Джайлс и Елси на специалните места на платформата на султана, запазени за участниците и техните придружители. Някъде по средата на играта господин Джайлс се наведе към господин Аскам и прошепна:

— Тази среща ще е кратка. Заман вече прецени Максимилиан. Австриецът не може да се сравнява с него.

И наистина, първата игра приключи за половин час. Заман матира противника си, без да изгуби нито една важна фигура. Втората игра приключи още по-бързо — веднага щом Заман взе царицата на Максимилиан австриецът се смути и в отчаянието си изгуби първо офицерите, после конете и накрая топовете си. След по-малко от час Заман водеше с две на нула.

Когато започна третата игра и Заман взе инициативата още в началото, забелязах, че учителят ми изобщо не гледа дъската. Вместо това наблюдаваше кардинал Кардоза, който седеше в противоположния край на султанската платформа и гледаше играта без абсолютно

никакъв интерес. От двете му страни седяха по-нископоставени свещеници от Рим, които изглеждаха също толкова отегчени.

Очите на учителя ми бяха присвити. Мислеше си за нещо.

— Какво има? — прошепнах аз.

— Двамата кардинали са поискали вечерята да им бъде сервирана в посолството... — тихо каза господин Аскам.

— И какво?

Учителят ми не сваляше поглед от кардинала.

— Обривът... подуването на езика... Слонско ухо...

Той рязко стана.

Седящият наблизо Латиф също се изправи.

— Къде отивате? — изсъсках аз, но учителят ми вече се отдалечаваше.

Забързах след него.

Господин Аскам мина решително през главната порта на Топкапъ и закрачи бързо по пътеката, водеща към вътрешната Порта на приветствията.

— Бихте ли ми *обяснили* какво става? — умолително попитах аз, докато се мъчех да не изоставам.

— Помниш ли как огледахме тялото на кардинала снощи?

— Да.

— Помниш ли обрива в устата му? И подутия език?

— Да.

— Има едно отровно растение, известно като слонско ухо, за което се знае, че причинява обриви в устата и че ако се погълне в големи количества, езикът на жертвата може да се подуе до такава степен, че да спре достъпа на въздух в гърлото му и да го задуши.

— Чакайте малко. Да не би да искате да кажете, че кардинал Фарнезе е бил убит с някаква отрова?

— Да, така мисля.

— Простете — рекох аз, — но тогава какво правят онези *прободни рани* по цялото му тяло? Не мислите ли, че *те* биха могли да допринесат значително повече за смъртта му?

— Кардиналът вече е бил мъртъв, когато са го дупчили с ножа — отвърна господин Аскам.

— Откъде знаете?

— Защото многобройните рани на кардинала не кървяха. Когато сърцето вече е спряло, тялото не кърви, когато се прониже. Жив човек, наръган толкова много пъти, би кървял обилно — Господи, би настанила същинска кървава баня — но ти самата ми каза, че не е имало много кръв около басейна, в който са намерили кардинал Фарнезе. Ако е бил пробождан толкова дълбоко, докато е жив, около басейна би трябвало да има голяма кървава диря. Дори ако убиецът му го е отнесъл до водата на рамене, би трябвало да останат някакви следи. А такива няма. Когато сутринта отидохме при кардинал Кардоза, огледах терена около католическото посолство и не открих никаква кръв по тревата. Ако кардиналът е бил наръган до смърт в сградата, щеше да има поне малко останала кръв, докато са го отнасяли.

— Възможно е убиецът да е бил по-внимателен, отколкото си мислите — казах аз. — Може да е заличил кървавата следа, да е откарал тялото с каруца или пък изобщо да не е убил кардинала в посолството.

Господин Аскам кимна. Вече минавахме през Портата на приветствията и влизахме във Втория двор.

— Все добри доводи, Бес. Много добри доводи даже. Въпреки това продължавам да смятам, че кардинал Фарнезе е бил мъртъв, когато са го пробождали.

— Защо!

— Защото не е оказал съпротива на такава свирепа атака.

Спрях.

— Откъде може да знаете пък това? — Учителят ми не спря, а продължи да върви. Забързах след него. — Откъде можете да го знаете? — повторих аз.

— Когато оглеждахме трупа на кардинала в тъмницата, случайно да обърна внимание на ръцете му? — попита господин Аскам.

— Да. Тлъсти, сиви и бледи, но иначе изглеждаха съвсем нормално.

— Именно. При подобна свирепа атака и най-слабият човек ще вдигне ръце в някакъв опит да се защити и съответно ще получи порязвания по дланите, не мислиш ли? По ръцете на кардинала обаче

няма нищо. Мъртвецът не се съпротивлява. Оттук е и заключението ми.

Замълчах. Логиката му всъщност бе много силна.

— Добре — съгласих се. — Но защо му е трябвало да го наръгва толкова много пъти, щом вече е бил мъртъв?

Учителят ми ме погледна, без да спира да крачи, и каза:

— За да обърка следата. Подобно на одирането на лицето, пробожданията са заблуда, предназначена да насочи невнимателния следовател към заключението, че кардиналът е бил убит от безумния злодей. Целта е да се скрие идентичността на истинския извършител. Убиецът обаче не е знаел, че безумният злодей вече е бил затворен в тъмницата на султана.

Вече започвах да разбирам защо разплитането на мистерията представлява такава особена тръпка за учителя ми. Наистина си мисля, че му харесваше да изправя съобразителността си срещу тази на убиеца. Той продължи с ентузиазъм:

— Ако приемем, че кардиналът е бил отровен, трябва да се запитаме как. Как е бил отровен? Помниш, че кардинал Кардоза е напуснал банкета, за да вечеря в посолството с кардинал Фарнезе. Мисля, че отровата, убила Фарнезе, е била сложена в храната му — храна, приготвена в кухните и отнесена в католическото посолство. Ето защо незабавно трябва да говоря с готвача Брунело Борджия.

Едва тогава осъзнах, че сме прекосили Втория двор и сме почти при кухните.

Учителят ми влезе забързано, мина през кълбетата пара и покрай няколко кланици, където облечени в престилки касапи изливаха вода върху дървниците, за да отмият кръвта.

Група слуги се беше събрала в дъното на кухнята.

— О, не... — Господин Аскам ускори крачка. — Не...

Стигнахме до въпросния вход и учителят ми разблъска ужасените работници.

Замръзнахме.

Помещението беше пълно с шест големи говежди трупа, окачени на куки. Между тях, с извити под неестествени ъгли вратове, на въжета висяха и телата на Брунело Борджия и жена му Мариана.

ОЩЕ ДВЕ ЖЕРТВИ

Един готвач, три момчета роби и две слугинчета гледаха втрещено трупове.

Вратата зад нас се затръшна с трясък. Обърнах се. Беше Латиф.

Евнухът изгледа свирепо робите и заговори на гръцки:

— Никой да не казва нито дума за това, докато султанът не бъде уведомен.

После подаде глава през вратата и извика стражи. Явно никой от нас нямаше да бъде пуснат да излезе, докато султанът не бъде информиран за положението — а това можеше да отнеме известно време, тъй като той в момента все още гледаше първата среща. Латиф явно имаше и други нареждания.

Учителят ми въздъхна и се загледа в телата на Брунело и Мариана.

— При вчерашната ни среща с Брунело не останах с впечатление да е отчаян, още повече пък склонен да отнеме собствения си живот — отбелязах аз.

— И аз си помислих същото — рече учителят ми. — Трябва ли да приемем, че поради някаква причина е отровил високопоставен кардинал, а след това в пристъп на разкаяние се е самоубил?

— Боя се, че още се опитвам да проумея какви са причините да мислите, че Брунело е отровил кардинал Фарнезе — казах аз.

Господин Аскам огледа ръцете на мъртвия готвач, после обясни, без да ме поглежда:

— Заключение, че кардиналът е бил отровен, се основава на обрива в устата му и подутия език. А че е бил отровен от Брунело... ами, смятам така поради факта, че яденето, отровило кардинал Фарнезе, е било доставено в посолството от кухните, където е било приготвено от Брунело, християнския готвач, отговарящ за ястията за видните гости с чувствителни стомаси.

— Аха...

— А ето че сега се оказва, че убиецът се е обесил — продължи господин Аскам. — Въпросът е защо му е било да прави подобно

нещо?

— Добре. Защо му е било да го прави?

Господин Аскам кимна мълчаливо към китките на мъртвеца. Проследих погледа му. Върху кожата имаше червени следи от въже. Подобни белези имаше и по китките на Мариана.

— Ръцете им са били вързани, когато са ги окачили на въжето — прошепна господин Аскам. — След това са ги развързали. Готвачът и жена му изобщо не са се самоубили.

— Но тогава това означава...

— Засега да запазим заключенията за себе си, Бес. Поне докато не дойде султанът. Изглежда, че този дворец крие много тайни, и мисля, че само сме докоснали повърхността.

Мина цял час. Предположих, че султанът се наслаждава на играта на Заман и няма да дойде в кухнята, докато срещата не приключи. Остра воня изпълваше помещението — не бях сигурна дали от закланите животни, от човешките трупове или и от двете.

Двамата с учителя ми седяхме на пода срещу шестимата кухненски работници. Подобно на нас, тяхното единствено престъпление като че ли бе, че са видели мъртвата двойка.

Само Латиф стоеше прав и продължаваше да пази изхода.

По едно време господин Аскам стана и направи пълен кръг около висящите тела. Странното обаче бе, че не ги погледна. Вместо това вървеше с наведена глава и се взираше в пода.

Отидох при него.

— Какво правите?

Той клекна. Подът в средата на помещението бе покрит с гаден пласт стърготини, смесени със засъхнала животинска кръв. Ужасната смес беше мека под краката ми, досущ като кал. В нея можеха да се различат множество припокриващи се отпечатьци от стъпки, в това число и нашите.

— Предимно сандали — каза господин Аскам. — Сандали с кожени подметки като онези, които носят кухненските работници. Но на няколко места виждам *този* отпечатък, оставен от равна дървена подметка с ясно изразена резка между палеца и втория пръст, във

формата на буквата V. Оставен е от лявата обувка. Дървените сандали са по-скъпи и принадлежат на човек със скромно положение.

— Защо казвате „скромно“ положение?

— Защото, скъпа Бес, ако собственикът на сандалите беше заможен, щеше да си позволи да си купи нови обувки или най-малкото да поправи тези. — Учителят ми се обърна към останалите в помещението. — Латиф. Мога ли да видя обувките на всички? Твоите също.

Оказа се, че и шестимата кухненски работници в помещението са обути с най-прости сандали с кожени подметки, така че отпечатъкът не можеше да е оставен от тях. Единствено сандалите на Латиф бяха с дървени подметки, но на лявата липсваше издайнически белег.

— Вече извън подозрение ли съм? — попит Латиф, докато отново стъпваше на земята.

— Не — отвърна господин Аскам. — Никой не е извън подозрение, особено човекът, който ме държи затворен в помещение против волята ми.

— Служа на интересите на султана, не на вашите.

— Повярвай, много добре си давам сметка за това.

Господин Аскам спря при тялото на съпругата на Брунело Мариана и се загледа замислено в нея. Вдигна ръка и докосна молитвената броеница на шията ѝ, след което огледа черната панделка, вързана за броеницата.

Обърна се към кухненските работници и заговори на гръцки.

— Някой от вас знае ли гръцки?

Едно от слугинчетата кимна. Каза, че името ѝ било Саша и живеела в Македония, преди да бъде заловена от някакъв османски отряд и доведена в Константинопол.

— Жената на готвача носеше черна лента на молитвената си броеница, което означава, че е била в траур — каза господин Аскам. — Кого е оплаквала?

— Сина си — отвърна момичето.

— Сина си ли? Но ние го видяхме снощи.

— Не, видели сте Пиетро, другото им момче. Умря по-малкият им син, Бенисио. Беше кротко момче, сладко малко ангелче с прекрасна руса до бяло коса, но беше малко слабоумен. Бе само на

дванайсет, но преди две седмици се самоуби. Намерили го в една от тези кланици с прерязани вени на китките.

— Дванайсетгодишно момче да се самоубие? — изненада се учителят ми. — Самоубийството е нещо много рядко при толкова малки деца.

— Всички бяхме изненадани и много разстроени. Макар и бавноразвиващ се, Бенисио бе добро момче, мило, харесвах го в кухните. Беше винаги усмихнат... и малко дебел, защото готвачите все му пробутваха нещо за ядене. Всички бяхме потресени, че малкото ангелче изобщо знае как да убие каквото и да било, още повече собственото си земно тяло.

— Брунело и жена му как приеха смъртта му? — попита господин Аскам.

— Мариана беше съсипана. Плака дни наред. Брунело също беше разстроен, но бе зает с многото банкети за турнира на султана. Започна лесно да се гневи, викаше и за най-малките ни прегрешения. Веднъж дори си изпусна нервите пред кардинал Кардоза и му се разкрещя, когато един ден кардиналът влезе в кухните, но не знаей каква беше причината за избухването.

— Брунело се е разкрещял на кардинал Кардоза? — учуди се учителят ми. — Кажете ми, ти или някой от другите виждал ли е Брунело да се среща или да разговаря прекалено много с някой от участниците в турнира или от гостуващите големци?

Момичето преведе въпроса на турски за останалите в помещението. Отговори готвачът и Саша преведе:

— Каза, че през дните преди банката Брунело е бил посещаван на четири пъти от австрийския играч Максимилиан от Виена. Идвал с едно младо момиче — онова, което австрийците по-късно подариха на Негово Величество.

— Хелена — обадох се аз.

— Известно ли е какво са обсъждали? — попита господин Аскам.

Саша попита готвача, той поклати глава и тя каза:

— Не, не знае за какво са разговаряли.

По някое време, не знаей кога точно, вратата се отвори и влязоха султанът, великият везир и осем мъже от личната охрана на владетеля. Районът на кухнята зад тях беше напълно разчистен. Шестимата работници в помещението скочиха на крака и застанаха мирно, загледани смилено в краката си.

Султанът погледна двете висещи тела — на лицето му бе изписано повече раздразнение, отколкото тъга — след което строгият му поглед се спря първо върху учителя ми, после върху мен и накрая върху работниците.

— Вие шестимата единствените свидетели ли сте? — попита той на гръцки.

— Да, Ваше Величество — отвърна Саша от името на всички. — Канех се да изтичам да кажа на дворцовите стражи за случилото се, когато тези тримата — тя кимна към господин Аскам, Латиф и мен — дойдоха и евнухът ни задържа тук.

Султанът кимна.

После се обърна към учителя ми и премина на английски.

— Господин Роджър Аскам. Защо ви намирам тук?

— Направих някои заключения, Ваше Величество, но трябва да призная, че не очаквах да открия Брунело мъртъв...

— Май сте по-умен, отколкото си мислех — прекъсна го султанът. — Изглежда, ще ми се наложи и аз да внимавам какво правя около вас. Сигнализи сте до заключението, че готвачът е бил свързан със смъртта на гостувания кардинал, така ли?

— Да.

— И че сега убиецът е мъртъв от собствената си ръка?

Господин Аскам погледна стоящите до нас работници. Явно не му се искаше да говори за разследването пред тях.

— Можете да говорите свободно — спокойно рече султанът.

— Това се очаква да си помислим, Ваше Величество — каза учителят ми. — Но аз не вярвам, че е станало така. По-скоро предполагам, че готвачът и жена му са били убити. Убиецът още е на свобода.

Султанът повдигна вежди, но учителят ми не каза нищо повече. Владетелят го гледаше преценяващо. Взираше се в него много, много внимателно.

— Второ и трето убийство в двореца ми — каза той. — Това не ми харесва. Имате ли подозрения относно новите смъртни случаи, господин Роджър Аскам?

— Между тези стени се спотайва коварен ум, Ваше Величество. Ако всяко от тези убийства се приеме като чиста монета, би трябвало да припишем смъртта на кардинала на безумния злодей, а на тези двамата — като самоубийство. Но не, и *трите* убийства са били нарочно нагласени така, че да объркат разследването. Те са свързани. Следователно не само разследването ми остава недовършено, но и ви съветвам да ми позволите да включа смъртта на готвача и жена му към случая с убийството на кардинал Фарнезе.

Султанът се замисли за момент, после каза:

— Добре. Направете го и продължете разследването. — Посочи шестимата работници. — Разговаряхте ли с тези хора?

— Да — отвърна господин Аскам.

— Имате ли още нужда от тях?

— Не. Те са невинни. Просто са видели телата. Не знаят нищо важно.

Султанът ни отпрати от помещението, после се обърна към старшия на стражите и остро заповяда нещо на турски.

Забавих крачка и понечих да погледна назад, но господин Аскам ме побутна по рамото да продължа.

И беше напълно прав да го направи, защото докато излизахме и вратата се затваряше зад нас, последното, което видях — за мой пълен ужас и изумление, беше как командирът на стражите и хората му изтеглят сабите си.

КАРДИНАЛЪТ И СЪДЪРЖАТЕЛЯТ НА БОРДЕЯ

Вече беше следобед. Султанът и хората му ни обърнаха гръб и тръгнаха към харема.

Бях потресена от съдбата на Саша и другите кухненски работници.

— Господин Аскам, защо султанът нареди да убият горките хора?

— Намираме се в странна и безбожна страна, Бес — отвърна господин Аскам. — Трябва да се смятаме за щастливци, че не ни сполетя същата съдба. Подозирам, че оцеляхме единствено благодарение на твоята кралска кръв и моите дедуктивни способности.

Стояхме насред Втория двор. Делегациите и играчите се разхождаха под дърветата. Срещата на Заман беше приключила — бе победил Максимилиан от Виена с четири на нула, пълен разгром — и сега важните гости бяха излезли да глътнат малко чист въздух преди втората среща за деня между Владимир от Московия и Мустафа от Кайро.

— Но защо трябваше да ги убива? — попитах аз. — Не са направили нищо, само са видели мъртъвците.

— Най-опасното нещо във всеки дворец са слуховете — каза учителят ми. — Тези шестимата биха могли да разкажат на други, които пък да се разприказват пред трети. Вестта за смъртта на кардинал Фарнезе вече се разпространява. Не могат да се допуснат слухове за още смъртни случаи. Това ще се отрази зле на султана — ще изглежда, че не контролира собствения си дворец. Баща ти е отнемал живота на херцози поради същите причини, а и ти, ако някога станеш кралица, също ще екзекутираш хора заради опасните неща, които казват.

— Никога няма да го направя!

Учителят ми въздъхна тъжно.

— Напротив. Ще го правиш. — Поизправи се, сякаш да се овладее. — А сега трябва да продължим с разследването. На първо място искам да намерим оцелелия син на Брунело, Пиетро. Той

разнася храната вместо баща си и може би ще е в състояние да ни помогне. Освен това се интересувам от посещенията на австриеца Максимилиан в кухните. На първо място обаче искам да знам защо такъв почитителен човек като Брунело се е развикал на кардинал на Църквата, на която беше така предан. Трябва да говорим отново с кардинал Кардоза. А, ето го и него...

Кардиналът стоеше в другия край на двора и разговаряше с някакъв брадат персиец, дребен, с лъскава пурпурночервена дреха с блестящи златни ширити на раменете. Одеждата бе официална, но в същото време и малко прекалено ярка и крещяща. Дребният персиец жестикулираше оживено и гневно тикаше пръст в лицето на кардинала.

— Май не само Брунело е бил ядосан на кардинала — отбеляза господин Аскам. — Латиф, кой е човекът, който спори с кардинал Кардоза?

— Африди, местен сводник и собственик на няколко бардака. Най-големият се намира от другата страна на Ая София.

Господин Аскам загледа с огромен интерес разправията между дребния персиец и едрият кардинал. Накрая ярко облеченият сводник махна пренебрежително с ръка и гневно се отдалечи от кардинал Кардоза.

— Съдържателят на бордея изглежда доста ядосан — каза господин Аскам. — Исторически погледнато, обикновено светият човек се гневи на онзи, който продава греховете на плътта. — И загледа как Африди излиза от двора.

— Още ли искате да говорите с кардинала? — попита Латиф.

Господин Аскам — продължаваше да гледа след отдалечаващия се сводник — каза:

— Не. Първо искам да говоря със сводника. Искам да разбера какво го е ядосало толкова.

И тъй, водени от Латиф, ние излязохме от двореца и тръгнахме през оживения търговски квартал около сътворената от човешка ръка планина на име „Света София“.

Навсякъде имаше хора — просяци, продавачи на птици, търговци на подправки, мъже, пушещи лули или отпиващи силния чай,

който пият турците. Някакъв човек беше нарисувал с тебешир на една стена гигантско копие на таблицата на турнира и приемаше залози за развитието на съревнованието. Името на Заман вече се мъдреше в колоната на втория рунд. Двайсет желаещи да залагат се бяха наредили на опашка. Имаше всъщност и десетки други организатори на залози.

Тръгнахме по една широка улица от другата страна на площада и стигнахме до една много особена сграда — долната половина като че ли беше направена от римски мрамор, а върху нея имаше по-късни зидове.

— Това е заведението на Африди — каза Латиф.

— Доходоносно ли е? — поинтересува се учителят ми.

— Много. Африди е собственик на няколко публични дома в града, но този е най-големият. И се радва на голям успех.

В този момент от бардака излязоха двама мъже. Познах единия. Беше едрият смугъл влах, Драган.

На лицето му беше цъфнала широка усмивка и той се олюляваше, явно подпийнал.

— Така е по-добре! — изрева Драган на гръцки. — Чувствах се зле, откакто пристигнах в този лайнян град. Едно хубаво чукане след обилен обяд най-добре пречиства ума!

Забеляза ни и кимна небрежно на учителя ми.

— А, вие сте един от англичаните, нали? Бях останал с впечатлението, че англичаните са твърде благопристойни, за да мърсуват, но вие ме изненадахте! Браво на вас! Или показвате на момичето как една жена може да си осигури сносен живот, като си разтваря краката?

Учителят ми не отговори.

Драган си тръгна, залиташе.

— Пратете ми я довечера и ще я науча! — извика през рамо.

Учителят ми ги гледаше с много кисела физиономия как се отдалечават. Когато изчезнаха зад ъгъла, ми каза тихо:

— От този момент не се отделяй от мен както в двореца, така и извън него.

— Да, сър.

— И събери сили, Бес. Онова, което ще видиш, може да не се окаже приятно.

Влязохме в бордея.

Щом се озовахме вътре, необичайната конструкция на публичния дом разкри произхода си — че навремето е била римска баня. Африди просто бе запазил древните основи и беше добавил горния етаж.

Основното помещение представляваше широка зала с висок таван, в средата на която имаше огромен димящ басейн. Из него бяха пръснати мраморни островчета, а покрай стените имаше десет открити ниши, пълни с възглавнички.

Голи жени разнасяха подноси с храна и напитки на клиентите в нишите. Масажистки, чието облекло се състоеше само от верижки около шията, масажираха гости върху мраморни маси, като понякога прекъсваха масажа и ги яхваха, за да им доставят удоволствие по други начини.

В почти всяка ниша хората се отдаваха на похотта си. Повечето ниши зееха отворени пред очите на всички, но няколко бяха със спуснати завеси. Отвсякъде се чуваха стонове и пъшкане, но за разлика от чувствената нощ в харема, описана от Елси, в звуците тук нямаше нищо чувствено. Това бяха звуци на мъже, които не искаха парите им да бъдат хвърлени на вятъра.

Бях чувала за проститутки и бордеи (достатъчно е човек да прочете Библията), но не бях подготвена за подобна студена и делова обстановка, превръщаща интимния акт на любовта в най-обикновена търговска сделка.

И тогава видях децата.

Бяха на моята възраст, на тринайсет или някъде там, момчета и момичета, които обикаляха банята, гримирани като възрастни, разголени в една или друга степен, разнасящи питиета, грозде или лули.

Призля ми.

Стоящият до мен господин Аскам гледаше ставащото около нас с неприкрито отвращение. Постапи ръка на рамото ми, за да ми вдъхне увереност.

В този момент забелязахме Африди, все още облечен в крещящото пурпурнозлатно облекло. Разговаряше с двама румънски цигани, мъж и дърта вещица, които водеха две мръсни селски деца за

ръце. Пред очите ни Африди даде на циганите няколко монети и те му дадоха децата, след което си тръгнаха.

С ужас си дадох сметка какво се случва с отвлечените от цигани деца. Свършваха в заведенията като това.

Латиф отиде при Африди, каза му нещо и го доведе при нас. Каза му, че ще говорим на гръцки и че учителят ми ще задава въпросите си по заповед на самия султан.

— Видях ви неотдавна да спорите с кардинал Кардоза — направо започна господин Аскам. — Каква е причината за разногласията ви?

— Тоя мръсник ми краде хляба! — изсъска персиецът. — Проклет содомит! Преди да дойде в Константинопол, гостуващите духовници от Рим бяха най-добрите ми клиенти!

— Как така ви краде хляба? Та той е римски кардинал.

— Огледай се, глупако! Почти всички клиенти са от турнира. И то не само играчите — ба, те са само шестнайсет — но и господарите им, придружителите, слугите. Събитие като това е добре дошло за мен! И в същото време цялата делегация от Рим, дванайсет Божии мъже, дванайсет прочути с похотта си мъже, остават всяка нощ у кардинала, обслужвани единствено от неговите момчета.

— Кардиналът държи... момчета?

— Намира ги по улиците. Лично. Плаща им със сребро или храна. И *знае*, че мога да осигуря толкова момчета, колкото са му нужни. Всички други посланици използват моите жени за сбирките си в двореца. Но не и кардиналът, о, не. А моите момчета са *опитни*, нали разбирате. Те знаят как да...

Учителят ми се намръщи и вдигна ръка да спре по-нататъшните обяснения.

— Мисля, че разбирам — каза господин Аскам и изгледа съдържателя на бордея с огромно отвращение. — И какво точно прави кардиналът в покоите си?

— Частни *сбирки*. Ох, тези свещеници и техните ядения! Затова съм толкова ядосан. Ако не беше Кардоза, свещениците щяха да са тук всеки ден и нощ, щяха да ебат като разгонени зайци и да ми плащат за това!

— Господи... — промълви учителят ми.

— Мисля, че Бог отдавна не ни гледа — рече Африди. — Подобни неща може да не стават в Англия, но се правят в половината църковни посолства в Източна Европа. Местният кардинал осигурява, както сам се изразява, „настаняване и услуги“ за всеки гостуващ свещеник. Ако сте мъж, който си пада по мъже, Църквата е вашата организация.

— Разбирам.

— Просто е нечестно, казвам ви! Мен не ме допускат да продавам услуги в рая на техните клиенти! Църквата не бива да се меси в търговията на другите хора. Нейният занаят е да продава спасение. А не да се меси в моята работа.

Докато Африди продължаваше да се оплаква, аз се отдалечих от учителя, привлечена към една голяма боядисана в златно врата. Буквално искреше от златните пращинки. И беше отворена. Побутнах я от любопитство.

Видях богато украсена спалня с огромно легло с балдахин, покрито с фини чаршафи от червен сатен. Леглото бе празно, но над възглавниците висяха две меки въжета. Отгоре имаше надпис на арабски:

شہزادہ ننگ کندیسینک دہ قوللاندغی کیبی
شہزادہ ننگ کندیسینک دہ قوللاندغی کیبی

Вгледах се внимателно в символите. Вече бях започнала донякъде да разбирам тази писменост и успях да разпозная част от знаците:

شہزادہ ننگ
شہزادہ ننگ

Означаваха „принц на короната“.

Нечия груба ръка падна на рамото ми. Над мен се издигаше небръснат мъж, египтянин на вид.

— Ще взема тази! — извика той на гръцки на Африди.

— Определено няма да се получи. — Учителят ми забърза към мен. — Това момиче не работи тук. Махайте се!

Египтянинът се дръпна намусено. Господин Аскам го гледаше как се отдалечава. После надникна в стаята зад златната врата, за да види какво е привлякло вниманието ми, и каза:

— Да вървим, Бес. Приключихме тук.

— Хей, англичанино! — извика след нас Африди. — Така и така си тук, искаш ли жена? Тъй като идваш от името на султана, ще ти дам една без пари!

Без да отговори, господин Аскам ме изведе забързано от бордея.

Излязохме от публичния дом на Африди и се озовахме отново на слънце.

Бях много доволна, че съм се махнала от онова място. Изживяването бе доста изнервящо — тъмният бардак беше място, в което младо момиче като мен можеше да влезе случайно и никога да не излезе. Хубаво бе отново да съм на дневна светлина, на свобода по улиците на Константинопол.

Учителят ми крачеше решително обратно към „Света София“ и двореца.

— Научихте ли нещо? — попитах го. Макар да бях донякъде смутена от описанията на Африди на разюздаността на гостуващите свещеници, не бях научила нищо съществено за разследването от забележките му.

— Доста неща — отвърна той. — Нашият свят се развива бързо, но въпреки това някои хора винаги ще си останат роби на най-първичните си желания. Понякога си мисля, че сме просто животни, облечени в дрехи. Съжалявам, че трябваше да видиш това. Добре ли си?

Намръщих се.

— Гледката с децата не ми хареса. Не знаех, че се случват подобни неща.

Господин Аскам кимна.

— Макар да съжалявам, че видя тези неща, трябва да кажа, че чувствам *вина*, че стана така. Бес, мнозина биха казали, че никога не

бива да виждаш подобни ужаси, че те са удар за деликатните ти чувства. Аз обаче не мисля така.

— Дори гледката да е болезнена? — попитах аз.

— Точно защото е болезнена. Евентуалният бъдещ владетел като теб *трябва* да види тъмната страна на света, отвратителните места като това, на което бяхме. Защото в противен случай искрено ще вярваш, че всички хора се радват на същия привилегирован живот като теб, докато реалността е съвсем друга. Живеем в свят, в който жените продават телата си на мъже, а децата биват отвлечани и продавани в робство в бордеите на големите градове. Трябва да знаеш, че подобни неща се случват.

— Не можехте ли просто да ми *кажете*? Така щях да ги знам, без да ми се налага да ги виждам с очите си.

— Не. Няма по-добър урок от това да видиш нещо със собствените си очи.

Стигнахме до „Света София“. Около нея все така имаше огромна тълпа.

— Какъв е планът сега? — попитах аз.

— От онова, което чух и видях дотук, ставам все по-заинтригуван от кардинал Кардоза и посолството му — каза господин Аскам. — То е мястото, на което кардинал Фарнезе е бил отровен с храна, дошла от кухнята на Брунело. А мъртвият вече Брунело е повишил тон на Кардоза, който пък има разправии със собственик на бардак. А сега научаваме от Африди, че вечер там се провеждат безбожни сбирки. Ето защо планът ми е да следвам собствения си съвет и да видя мястото с очите си. Смятам да следя посолството под прикритието на мрака, може би още довечера, и да видя какво става там.

ОЩЕ ЕДНА НОЩ В ДВОРЕЦА

Върнахме се в „Света София“ навреме, за да гледаме последните етапи от втората среща на турнира — Владимир от Московия срещу Мустафа от Кайро. Подобно на първата среща, тя не можеше да се нарече истински сблъсък.

Якият московчанин спечели срещата с четири на нула и когато матира египтянина в четвъртата игра, младият княз Иван скочи от стола си на царската платформа, размахна юмрук и завика: „Добре, Влад! Добре!“.

Дървена табличка с името на Владимир беше поставена във втората колона. Московчанинът щеше да се изправи срещу Заман на следващия рунд и всички знаеха, че срещата ще си заслужава.

Слънцето залязваше и доволната тълпа около „Света София“ се разпръсна. Докато видните гости излизаха от катедралата и вървяха обратно към портите на двореца, господин Аскам ме дръпна настрани, за да минат покрай нас.

— Какво... — започнах аз, но после се сетих.

Той се взираше в краката им и търсеше ляв сандал с дървена подметка с резка на нея. Но така и не откри такава обувка сред многото, минали покрай нас.

Следващият ден предлагаше изобилие от шах — щяха да се играят другите шест срещи от първия рунд. Казаха ни, че за целта централният подиум щял да бъде разделен на две.

Предвид големия ден, който предстоеше, тази вечер нямаше официален банкет и повечето делегации вечеряха в покоите си.

Планът на учителя ми тайно да следи жилището на кардинала през нощта също бе осуетен, когато стана ясно, че поради предстоящата игра на представителя на Рим кардинал Кардоза е наредил на всички свои гости да се оттеглят рано, за да не пречат на брат Раул.

— Кардиналът обаче организира прием за султана в посолството утре вечерта — каза господин Аскам. — Може да се опитам да видя какво се случва там след това.

Аз самата се радвах, че ще си легна рано. Събитията в кланицата и посещението в бордея ме бяха потресли. Не бях сигурна какво да мисля за тях. От една страна, определено не ми харесваше да виждам подобни неща. Но пък, от друга, не исках да бъда наивна кралска дъщеря, която не знае нищо за истинския свят. Той може и да беше неприятен, дори опасен, но бе истински и открих, че искам да знам за него, независимо колко ужасни могат да се окажат тайните му. А и след като бях останала до късно предишната нощ, бях уморена и никак не ми се искаше да прекарам още една вечер в разследване на мрачни събития, така че се радвах на възможността за почивка.

Беше още светло, когато се проснах в леглото си и бързо заспах.

По някое време се събудих. Беше тъмно, стаите бяха тихи и леглото на Елси отново бе празно. Обърнах се на другата страна и отново потънах в сън.

Събудих се от някакво шумолене. Отворих очи и видях Елси да върви на пръсти към леглото си. Първите лъчи на изгрева проникваха през капациите на прозореца.

— Елси! — прошепнах. — Къде беше?

— О, на поредното превъзходно събиране у принца и приятелите му — с тих, но изключително развълнуван глас отвърна тя. — Този път се проведе в една от старите крипти под „Света София“, построена по времето, когато джамията е била християнска църква. Зубайда беше чула за сбирката и ме покани да ида с нея.

Седна до мен и без подканяне започна да описва вечерта.

— Когато пристигнахме при задния вход на „Света София“, ни дадоха маски и ни заръчаха да се съблечем. Можеш ли да си представиш, Беси, с маски и голи! Колко въълнуващо! После слязохме по някакви стълби в криптата. При нормални обстоятелства тя би била изключително плашещо и ужасно място, но слугите на принца я бяха украсили със стотици свещи, които я осветяваха с меко и топло сияние. В криптата имаше около двайсетина млади мъже и момичета, включително самият принц Селим, всички съвсем голи, с изключение на маските. Едни отпиваха вино от златни бокали, а други си доставяха удоволствие върху каменните саркофази, без да ги е грижа, че така

оскърбяват мъртвите. — Тя замълча и потрепери. — Побиха ме тръпки — събирането само по себе си беше възхитително, но сбирка на такова забранено място бе още по-възбуждаща. Не би трябвало да ти казвам, Беси, но веднъж позволих на господин Трилони, градинаря от Хатфийлд, да ме вземе в бараката си, докато жена му работеше в зеленчуковата градина на няма и двајсет крачки от нас.

— Елси!

— Повярвай ми, Беси, един мъж ще го направи навсякъде, където му се удаде възможност, а колкото по-рисковано е мястото, толкова по-голяма е тръпката. Да яздя градинаря, докато гледам жена му, увеличи значително удоволствието ми.

Онемях. Досега бях смятала господин Трилони за почтен и верен съпруг. Всяка неделя ходеше в църквата.

— Щом влязохме в криптата, погледнах принца — продължи Елси. — Беше се излегнал на един мраморен саркофаг. Носеше полумаска, пиеше вино и разговаряше със свой приятел, докато едно момиче робиня стоеше зад него и масажираше раменете му. „Виждаш ли онзи, с когото разговаря Селим? — каза Зубайда. — Това е Рахман, най-близкият приятел на принца от детството му. Ако искаш да омаеш принца, първо трябва да впечатлиш Рахман“.

— „Ясно“ — отвърнах аз, докато обикалях криптата и се правех, че гледам телата около себе си, но всъщност преценявах въпросния Рахман. Беше красив по един грубоват начин, с дълга черна коса, която се спускаше над бронзовата маска, покриваща половината му лице. Направих няколко обиколки, като всеки път, когато минавах покрай Рахман и принца, поклащах голите си бедра. Те забелязаха. Малко по-късно се облегнах на един каменен саркофаг и кимнах на Рахман, който веднага дойде при мен и заговори на гръцки. „Добра вечер, разбрах, че сте роза от Англия. Аз съм Рахман...“ Докоснах нежно устните му с пръст, за да го накарам да млъкне. После го хванах за ръка и го отведох в една странична ниша. Без да кажа нито дума, го накарах да се отпусне на една каменна пейка и го възседнах. Любех го бавно и чувствено, докато с ритъма на бедрата си не го докарах до екстаз.

— Боже мой, Елси... — промълвих аз. — Как може да си толкова пряма? Нима един мъж наистина би харесал това?

Елси се усмихна многозначително.

— Повярвай ми, Беси, на тях им харесва. Ще разбереш. След като Рахман успя да си поеме дъх, казах много скромно: „За мен е удоволствие да се запознаем, Рахман. Аз съм Елси и наистина идвам от Англия“. След това си побъбрихме много приятно. Накрая той се върна при принца и двамата започнаха разговор, който включваше много погледи към мен. Аз просто им кимнах и принцът ми кимна в отговор. — Елси потръпна и се изкиска. — Беси, приближавам до принца.

— Елси, какво всъщност се надяваш да постигнеш, като се отдадеш на престолонаследника?

— Беси, глупаво момиче такова! Какво *мислиш*? Естествено, ти не мислиш за подобни неща, защото си родена принцеса. А аз не съм. Единственият начин да стана принцеса, е като прелъстя принц, а единственият начин да стана *кralица*, е като прелъстя и се ожения за принц, наследник на *короната*. Какъв по-добър начин да го спечеля от това, да задоволя мъжките му потребности?

Изведнъж се почувствах съвсем малка. Никак не ми хареса да ме наричат „глупаво момиче такова“.

Но после си помислих за дългия списък завоевания на баща ми. Сигурно беше лягал с повече от сто жени през живота си и определено не бе имал намерение да се жени за всички. Имаше само едно изключение от правилото — майка ми, Ан Болейн. Изключително самоуверена и предразполагаща (някои я наричаха коварна) дама, тя не се беше поддала на чара му, докато не се бе уверила със сигурност, че той ще се ожени за нея. Но дори това не я беше спасило. След като се оженили и тя извършила предателство, раждайки му дъщеря, тоест мен, шавливите му очи бяха намерили други благоразположени момичета и интересът му към нея угаснал до деня, в който заповядал да ѝ отсекаат главата.

— Внимавай, Елси — казах аз. — Престолонаследникът не може да се ожени за първото момиче, което си хване. А оставам с впечатление, че той и приятелите му си хващат доста момичета.

Елси въздъхна.

— Лесно ти е да го кажеш, Беси. Но само си помисли: ако се омъжа за Селим и стана *кralица*, а ти седнеш на трона на Англия, и двете ще сме *кralици*! Какви великолепни партита бихме могли да организираме в дворовете си!

— Елси — казах аз. — Имам един брат и по-голяма сестра, които са преди мен като наследници. Ако се съди по думите ти, в момента ти си по-близо до сядането на трона от мен.

Поговорихме още малко, но скоро Елси задряма, изтощена от нощните си приключения. Междувременно утрото беше настъпило и от другите стаи се чуваха звуци.

Вторият ден на турнира започваше.

ДИСКУСИЯ МЕЖДУ ТИТАНИ

Пристигнахме в „Света София“ по-късно сутринта. Пред платформата на султана бяха издигнати два подиума, около които се беше струпала нетърпелива тълпа. Султанът седна на трона си, който бе еднакво отдалечен от двете дъски, за да може да гледа, която игра пожелае.

Първите две срещи бяха на оставащите двойки от горната половина на списъка — Али Хасан Рама от Медина срещу Пабло Монтоя от Кастилия и Едуардо от Сиракуза срещу брат Раул от Папската държава.

По време на срещата учителят ми отиде да седне до Игнаций Лойола. По-късно ми разказа разговора, който провели:

— Сеньор Игнаций, не сме се срещали, но аз съм Аскам от...

— Моля ви, знаей кой сте, господин Аскам. За мен е чест. Общият ни приятел Микеланджело ми каза, че сте човек от моята порода, обичащ знанието и обучението.

— Така е — отвърнал учителят ми. — Сър, ако нямате нищо против, бих искал да ви задам няколко кратки въпроса.

— Разбира се.

— В нощта на банкета, точно преди да поднесат основното ястие, разговаряхте ли с кардинал Кардоза?

— Да.

— Той напускаше двора, нали?

— Да. Искаше да се прибере в посолството си.

— Разговорът дълъг ли беше?

— Да. При това и страстен. Беше за продажбата на индулгенции на богатите от страна на папата и кардиналите му. Намирам това за скандално. За разлика от кардинал Кардоза.

— Разбирам. Мога ли да ви попитам дали сте отседнали в посолството на кардинал Кардоза, докато трае турнирът?

— Не! — рязко отвърнал йезуитът. — Разбира се, че не. Продаването на индулгенции не е единствената църковна практика, по

която двамата с кардинала имаме разногласия. Отседнал съм в скромна квартира в града, сам.

— Ами играчът? Брат Раул?

— Той е при кардинала, въпреки възраженията ми — мрачно отвърнал йезуитът.

Поговорили и по други теми, но после срещата на брат Раул достигнала критичен момент и учителят ми любезно се сбогувал, за да може Игнаций да насочи цялото си внимание към играта.

Накрая двете срещи се оказаха оспорвани, със седем и шест игри съответно, като двамата испанци излязоха победители. Така вторият рунд се очертаваше изключително интересен — испанец щеше да се изправи срещу испанец, представителят на императора на Свещената римска империя Карл срещу представителя на наместника на Христос.

Много се вълнувах за следващата сесия, обедната, тъй като на нея за първи път щеше да се появи нашият човек, господин Гилбърт Джайлс. По-рано сутринта той беше обсъдил с господин Аскам възможните стратегии. Слушах ги като омагьосана.

— Е, Джайлс, какво знаеш за този Талиб?

— Само това, че играе шах от близо шейсет години — отвърна господин Джайлс, — и че е прочут с огромните си познания за предишни състезания. Твърди се, че умът му бил същинско хранилище на минали партии, които може да си спомни до най-малката подробност.

— Сериозна сила — отбеляза господин Аскам.

— Но и потенциална слабост според мен — каза господин Джайлс.

— В какъв смисъл?

— Талиб е писал много за шаха. Гръмко хвали класическите стратегии — начални ходове, разположение на пешките, атаки, като в същото време се отнася презрително към по-новите тактики. Талиб е пленник на стария стил. Ако използвам някои от по-необичайните модерни похвати, може и да успея да го извадя от равновесие и да го баламосам.

— Играеш с човека, не с дъската — обадох се аз.

— Точно така. — Господин Джайлс ми се ухили. — Знаеш ли, Бес, мисля, че трябва да наречем тази нова стратегия „гамбит на Аскам“, тъй като включва неортодоксални техники за постигането на целта.

Господин Аскам се усмихна, но не се хвана на въдицата.

— Благодаря, Джайлс, чувствам се поласкан.

Двамата се разсмяха и за момент самата аз се почувствах щастлива. В този странен град, в постоянната сянка на мрачното ни разследване, беше хубаво да видиш как двама добри приятели се усмихват.

Господин Аскам отново стана сериозен.

— Отваряй си очите за евентуални ускоряващи или забавящи тактики от негова страна. Чувал съм, че е доста коварен.

— О, да. Прав си...

— Какви са тези ускоряващи и забавящи тактики? — попитах аз.

— Някои играчи нещо контролират темпото на играта с определени стратегии — обясни учителят ми. — Понякога играят бързо, веднага след като си преместиш фигурата, като те карат да бързаш и да си мислиш, че знаят всеки твой ход още преди да си го направил. Други пък играят ужасно бавно, макар да имат само един или два възможни хода, докато не ти се прииска да посегнеш и сам да преместиш проклетата фигура. Целта им е да те раздразнят, да те ядосат.

— А ако си раздразнен, не мислиш за играта — каза господин Джайлс. — Гневният ум не е добър за шах.

— Гневният ум не е добър за нищо — каза господни Аскам. — Мнозина крале са изгубили кралствата си поради решения, взети под влиянието на гнева. Имаме късмет, че това е само шах.

И тъй, точно преди пладне на същия ден господин Джайлс се изправи срещу прегърбения и съсухрен Талиб от Багдад, докато на другия подиум грамадният небръснат Драган от Влашко играеше срещу Марко от Венеция.

Втората среща приключи много преди тази на господин Джайлс — гадният влах се справи с венецианеца за нула време. Всеки път, когато вземаше фигура на противника си, Драган викаше нещо на

славянския си език. Бързо се разнесе мълвата, че казвал: „На ти сега и иди да си ебеш майката!“.

Зрителите от султанската платформа и в горните галерии се споглеждаха смутено при възклицанията, а огромната тълпа обикновени граждани викаше одобрително всеки път, когато чуваше просташката фраза.

Трябва също да добавя, че по време на играта Драган радостно се наливаше с медовина, бършеше уста с ръкав, а в един момент излезе от залата, за да се изпикае в една алея отвън, пред очите на тълпата.

Господин Джайлс имаше доста по-тежко занимание с дребния библиотекар от Дома на мъдростта в Багдад. Талиб наистина беше опитен и коварен играч, който залагаше много капани и често простенваше тъжно след някой ход, само за да скочи три хода по-късно и да се нахвърли върху някоя фигура на господин Джайлс, показвайки, че стонът всъщност е заблуда.

Забелязах също, че прилага тактиката на забавяне, която бяха обсъждали сутринта учителят ми и господин Джайлс. Ужасно много се туткаше и при най-простия ход, а господин Джайлс седеше облегнат назад, сякаш се наслаждаваше на допълнителното време, което му се даваше да оцени красотите на нефа на „Света София“.

Резултатът им беше две на две, когато Драган се разправи с венецианския си противник („На ти това и еби майка си два пъти!“). Крайният резултат беше четири на нула в полза на Драган. Зрителите около масата им заръкопляскаха доволно, след което се загледаха в ставащото на другия подиум.

Когато играта на господин Джайлс се превърна в център на внимание, до учителя ми се появи позната белобрада фигура — Микеланджело.

— Роджър — каза той. — Твоят човек играе добре. Труден противник му се падна за първия рунд.

— Определено труден — съгласи се учителят ми. — За разлика от останалите изтеглени двойки.

Микеланджело сякаш не забеляза хапливата забележка.

— По време на следобедната сесия ще изляза в града да обядвам с Игнаций. Искаш ли да дойдеш с нас?

— Ами да, би било чудесно! Но... — Той ме погледна загрижено. Микеланджело го разбра.

— Вземи и младата принцеса. Харесва ми будният ѝ поглед — той ми намигна, — пък и кой знае, може дори да научи нещо.

Уговориха се да се срещнат на площада пред „Света София“ след края на срещата на господин Джайлс.

Оказа се, че краят не се проточи — през следващите две игри господин Джайлс приложи някои доста нестандартни тактики (в това число дръзка жертва на един кон, който устрои истинска сеч сред внимателно разположените пешки на Талиб), които напълно изведоха от равновесие библиотекаря. Талиб мигаше на парцали и се мръщеше на фигурите, сякаш гледаше някакъв триок човек, а не шахматна дъска. Тактиката на господин Джайлс го беше смутила и го накара да направи няколко малки, но фатални грешки, които направиха господин Джайлс победител с четири на две.

Беше ранен следобед и докато султанската платформа се опразваше за обедната почивка, никой от гражданите не се осмеляваше да мръдне от мястото си — техният герой Ибрахим от Константинопол щеше да играе в последната сесия и местните жители не искаха да изпуснат зрелището.

Господин Джайлс дойде при нас на платформата. Забелязах избилата по челото му пот; погледът му сякаш беше фиксиран на около две стъпки пред него — разстоянието между стола му и дъската. Натоварената среща явно го беше изтощила физически и си спомних спора си с учителя, че шахът не бил спорт, защото човек не се поти, докато го играе. Явно грешах.

— Чудесна работа, Джайлс — каза господин Аскам. — Великолепно планиране на ходовете напред.

Господин Джайлс кимна в знак на съгласие.

— Боже мой, имам нужда от почивка.

Той се оттегли в стаите ни да дремне, съпроводен от Елси, която също отчаяно се нуждаеше от сън.

Колкото до господин Аскам и мен, ние излязохме при огромната тълпа на обширния площад пред главния вход на „Света София“. Микеланджело и Игнаций вече ни чакаха.

Следобед, докато се играеха последните две срещи от първия рунд (принцът на моголите Назирудин срещу Лао от Ориента и

Ибрахим от Константинопол срещу Вилхелм от Кьонигсберг), двамата с учителя ми разговаряхме надълго и нашироко с двама от най-големите умове на епохата.

И какъв разговор беше само!

Обядвахме в малко заведение на един хълм на около половин миля от двореца. Константинопол се беше разпрострял пред нас в прашната следобедна светлина; улиците и минаретата му бяха забулени в омара, а огромният купол на „Света София“ се извисяваше зад нас. Сътрапезниците ми разговаряха за най-различни и изключително интересни неща.

Разговорът варираше от подробния анализ на сензационните твърдения на астронома Николай Коперник в излязлата му наскоро *De Revolutionibus orbium coelestium*^[1] до приказни истории за галеони, пътуващи натъпкани със сребро от Новия свят за Испания... и за пиратите, които ги нападали; разбира се, бяха засегнати и религиозни въпроси, сред които прословутите деветдесет и пет тезиса на Лутер и бъдещето на тънещото в богатство папство предвид набралото сила реформаторско движение. Естествено, не беше пропусната и екзотичната мюсюлманска вяра, която ни заобикаляше в Константинопол.

— Ислямът е най-прекрасната религия, но понякога ме натъжава — каза Микеланджело, когато покрай нас мина забулена мюсюлманка, вървяща послушно зад съпруга си. Две малки момичета подскачаха радостно покрай нея. — Вижте онази забулена жена. Ислямът по никакъв начин не постановява, че трябва да се покрива. Вижте и тези така възхитителни и игриви момиченца. Само след няколко години усмихнатите им личица също ще бъдат скрити зад воалите, а не е нужно да е така. В зората на исляма единствено жените на Пророка трябвало да се забулват, а не всички.

— Тогава как е станало така, че всички мюсюлманки днес са забулени? — попитах аз.

— Интересното е, че това е свързано повече с естеството на модата, отколкото на вярата — отвърна великият художник. — Нека те питам нещо. Твоят баща Хенри, кралят на Англия, красив мъж ли е?

— Да. — На младини баща ми е бил доста енергичен и спортен тип за един крал. С възрастта бе натрупал тлъстини по корема, но нямах намерението да го признавам.

— А интересува ли се от модата?

— Категорично.

— Когато облича нова дреха, другите в двора и по улиците на Лондон подражават ли му?

— Винаги — отвърнах аз. — Казват, че ако сложи нов модел бричове, които да подчертават още повече мускулестите му прасци, с които винаги се е гордял, седмица по-късно всеки мъж в Уайтхол носи същия модел бричове.

— Същото е с мюсюлманските жени и техните покривала — рече Микеланджело. — Когато видели жените на Мохамед да ходят забулени, те искали да им подражават и затова сега почти всички ислямски жени носят воали, макар никъде в техния Свещен Коран да не пише, че трябва да го правят.

— Е, не така, Микеле — намеси се учителят ми. — Това не е цялата картина. Както и при много други вери, включително и нашето християнство, малка група фанатици са изопачили исляма така, че да отговаря на представите им. Когато много жени започнали да подражават на модата на жените на Пророка, някои мюсюлмани видели възможност да подчинят всички жени. И наложили ужасни закони като онези, позволяващи на мъж да принуждава със сила жена си да сподели леглото му.

— Но защо? — невинно попитах аз. — Защо тези мъже искат да господстват над жените? Искам да кажа, защо им е да се страхуват от жените?

— От устата на младенците... — малко тъжно рече Микеланджело.

— Именно — съгласи се учителят ми и ми се усмихна мило.

Забелязах обаче, че Игнаций не казва нищо по въпроса.

— Бес, не всички мъже се опитват да се наложат над жените — каза господин Аскам. — А само дребните душици. Правят го, защото жената избира дали да отдаде тялото си на един мъж, или да не го прави. Дребните душици мразят това, може би защото в един момент в живота им са били отхвърляни от жени. И затова измислят закони, които им дават власт над жените. Жалкото и срамното във всичко това е, че го правят в името на Бог.

Игнаций вдигна пръст.

— Но какво ще кажете за някой като мен, член на орден, съставен изключително от целомъдрени мъже. Аз посвещавам цялото си битие, включително и сексуалното, на моята Църква и на моя Бог. Именно поради това се дистанцирам от жените, а не защото съм една от вашите „дребни душици“.

— Вие определено не сте от тях. — Учителят ми сведе почитателно глава. — И аз уважавам вас, обетите ви и въздържанието, което показвате в живота съгласно тези обети. Но нагласата на вярата ви към жените не е така достойна. Например, защо една жена да не може да бъде йезуит или свещеник в Римокатолическата църква? Нима жената не може също да се посвети изцяло на Бог?

— Ранната Църква се е състояла почти изцяло от мъже и...

— В доминирания от мъже свят на древните. Добри ми сър, времената и обичаите са се променили през изминалите хиляда години. В наши времена кралици управляват, жени имат собственост, неомъжени момичета вървят по улиците без придружители.

— Самият Христос е имал само ученици мъже.

— И въпреки това повечето от онези, които са имали смелостта да останат до него, когато е бил закован на кръста, са били жени — посочи Микеланджело.

— Войната на Църквата срещу жените е започната не от Христос, който според всички свидетелства се е отнасял към тях като с равни на мъжете — рече учителят ми, — а от писанията на свети Иринеи и Тертулиан, както и на най-жестокия женомразец от всички, свети Павел, чиито враждебни възгледи за жените са били включени, за съжаление, в Библията. Но нека бъда ясен, това не е само католически проблем. Това е *християнски* проблем. Мартин Лутер, бичът за старата Църква, споделя нейните възгледи за жените. Той е писал: „Момчетата започват да говорят и да стоят на крака по-бързо от момчетата, защото бурените винаги растат по-бързо от добрия посев“. Бурени! Бурени!

Не бях чувала това. Лично аз определено предпочитах възгледите на Лутер за християнската вяра пред тези на Римокатолическата църква. Но не ми хареса да мислят за мен като за бурен.

Трябва да кажа също, че бях запленила от разговора им. Дотогава *никой* не бе обсъждал пред мен така дръзко и открито темата за жените

и за религията, още повече такива видни умове като тези. Слушах внимателно, твърдо решена да запомня всяка дума.

Господин Аскам продължи:

— Вземете обещанието в исляма за седемдесет и двете едрогърди девици, „на които никой мъж не е откъснал цветето“, очакващи всеки мъж, станал мъченик в защита на вярата. На кого може да се хареса това, освен на мъж с дребна душица?

— Изключително странно обещание — призна Игнаций. — Моите преводачи на ислямски текстове определено имат трудности с него.

— Наистина, само човек, който се проваля в спалнята, ще иска девици в рая, тъй като само девиците няма да знаят колко лош любовник е той — рече Микеланджело. — Това поражда също и въпроса дали мюсюлманските жени, които стават мъченици в името на вярата си, получават седемдесет и двама красиви девствени младежи в рая? Не зная, но се съмнявам.

По-късно разговорът се насочи към султана и силата на мюсюлманската му империя.

— Дали Европа е под заплаха от ислямско нашествие? — попита учителят ми. — Султанът открито нарича императора на Свещената римска империя „крал на Испания“, отнася се към Хабсбургите с презрение, войските му държат Буда, замисля нова атака срещу Виена, а флотът му неотдавна победи испанците при Превеза. В състояние ли е Западът да спре тази ислямска вълна? Дали в Англия скоро няма да четем Корана на молитва?

Двамата велики мислители, които бяха с нас, се замислиха.

— Аз виждам само един изход — рече Игнаций. — Една всеобща европейска война, която да реши проблема. Нов кръстоносен поход, но не в Светите земи, а пред портите на всяка столица в Европа, целящ отблъскването на тяхната непрекъснато разширяваща се империя. Докато Западът се дърли заради папи, вери и кралски разводи, мюсюлманите се надигат и сега са в настъпление.

Микеланджело кимна.

— Склонен съм да се съглася.

— Наистина ли мислиш така? — попита господин Аскам.

— О, да — рече Микеланджело. — Нека те попитам, ти донесе ли за това събитие ален плик, подпечатан от твоя крал Хенри?

— Да.

— Знаеш ли какво има в него?

— Не. Беше ми забранено да го отварям. Просто ми беше заръчано да го дам на султана при пристигането си.

— А донесе ли нещо друго с аления плик? Някакъв сандък, ковчеже или кутия? — многозначително попита Микеланджело.

— Не — неразбиращо отвърна господин Аскам. — Трябваше ли?

Микеланджело се намръщи замислено и хвърли поглед към Игнаций. После се извърна. Личеше си как мощният му ум работи.

— Много интересно. Хенри... Хенри Осми. Игнаций, ти донесе ли такъв плик от Рим?

— Да. И също като господин Аскам, не зная какво е съдържанието му. Също го предадох на султана при първата аудиенция, заедно със солидно заключен сандък, пълен — предполагам — със злато.

— Както и всяка друга делегация на турнира — съобщи ни Микеланджело. — С изключение на една — английската.

Побиха ме ледени тръпки. Не бях сигурна дали е добре да си единствен по този въпрос.

Учителят ми също беше много смутен. Местеше поглед от Микеланджело към Игнаций и обратно, сякаш беше единственият в компанията, който не схваща пуснатата шега.

— Не разбирам. Какво е имало в аления плик?

Микеланджело се наведе напред и заговори шепнешком.

— Пликът съдържа отговора на предизвикателството на султана — рече той. — Всеки владетел, изпратил участник в турнира, *също така* изпраща в червен плик отговора си на предизвикателството на Сюлейман.

— И какво е това предизвикателство? — не се сдържах и попитах аз.

— Не зная подробностите — каза Микеланджело, — но доколкото разбрах, наред с поканата всеки владетел да изпрати шампион по шах в Константинопол е имало и таен протокол, който дава на владетеля избор — да плати на Сюлейман значителен откуп в злато или да посрещне мащабно нашествие след турнира. И както видяхме сега, само един крал *не е* върнал аления плик заедно с някакъв сандък или ковчеже със злато — вашият.

Двамата с учителя ми се спогледахме разтревожено. Баща ми беше велик мъж, но ние прекрасно знаехме, че освен това е и суетен, прибързан и че не понася заплахи.

Можехме само да се питаме с ужас какво е написал крал Хенри VIII в аления плик, който учителят ми лично бе връчил на възможния бъдещ владетел на Европа.

За щастие разговорът мина на друга тема и през онзи следобед (на два пъти чухме воя на мюезините) имах привилегията да чуя как тримата велики мъже обсъждат много неща. Накрая, когато залязващото слънце докосна хоризонта и Константинопол се озари във великолепно оранжево сияние, те приключиха философските си размишления и тръгнахме обратно към двореца.

По пътя спряхме при „Света София“ да видим как са се развили следобедните срещи.

Оказа се, че принц Назирудин е победил Лао на шестата игра, а Ибрахим е надвил Вилхелм от Кьонигсберг в много трудна среща, стигнала до седмата и решителна игра.

След като срещите за деня приключиха, садразамът обяви, че следващият ден ще бъде почивен, та класиралите се да се отпуснат и да се подготвят за втория рунд. Вместо шахматни игри в града щеше да има празненства, платени лично от султана. Тълпата нададе радостни викове, когато чу тази вест.

И тъй, привечер се върнахме в двореца. Там двамата с господин Аскам се сбогувахме с Микеланджело и Игнаций и им благодарихме за изключително интересния следобед.

Прибрахме се в покоите си да вечеряме, но аз много добре си давах сметка, че няма да останем дълго там. След спънките от предишната вечер учителят ми имаше планове за нощта — искаше да наблюдава посолството на кардинал Кардоза под прикритието на мрака.

[1] За въртенето на небесните сфери (лат.). — Б.пр. ↑

ПОСОЛСТВОТО

След късната вечеря учителят ми повика Латиф и го помоли да придружи него, Елси и мен на разходка из двореца. След умственото напрежение от срещата през деня господин Джайлс беше заспал дълбоко и хъркаше шумно.

Вече знаех, че това е заблуда от страна на господин Аскам — за всеки случаен наблюдател ние просто бяхме гости, тръгнали на вечерна обиколка на двореца и водени от високопоставен евнух, докато в действителност учителят ми вече беше помолил Латиф да ни отведе до всички възможни места, откъдето бихме могли да държим под око посолството по-късно през нощта.

Водени от Латиф, тримата се разхождахме из двореца.

Вървахме под чудесна пълна луна. Окъпан в сребристата ѝ светлина, дворецът беше като излязъл от приказките. С неговите високи куполи, ярки мозайки и изящни решетъчни стени, позволяващи само да се надзърне към съседните дворове, Топкапъ беше толкова фантастичен и екзотичен, колкото английските замъци са студени и утилитарни.

— Латиф — каза учителят ми. — Откри ли нещо за местонахождението на Пиетро, сина на мъртвия готвач?

— За жалост не, господине — отвърна Латиф. — Момчето е изчезнало. Хората ми разпитваха през целия ден, но от него няма никаква следа. Не са го виждали, откакто бяха открити телата на родителите му вчера.

Погледнах учителя си.

— Признак за вина?

— Или страх — отвърна господин Аскам.

Продължихме обиколката си. Известно време вървах с Елси малко зад учителя ми и Латиф.

— Елси, мислех си — казах аз, — за ужасните неща, които си причиняват хората едни на други. Убийства, изтезания, поробване. Запитвала ли си се някога *защо* причиняват такива страшни неща на другите?

Елси се замисли дълго. После се обърна към мен с внезапно блеснали очи.

— Знаеш ли, Беси, мисля да повдигна косата си за днешната сбирка на принца. Така прическата ще подчертае още повече шията ми.

Погледнах я и не казах нищо.

Стигнахме до югоизточния ъгъл на двореца, където видяхме бялата двуетажна постройка на посолството на кардинал Кардоза.

— Кардиналът вече беше ли посетен от султана? — попита господин Аскам.

— Да — отвърна евнухът. — Султанът си тръгна преди час със свитата си. Сега в посолството има само духовници.

Обиколихме широката поляна около сградата на кардинала — Латиф вървеше пред нас и ни сочеше веригата малки острови в Мраморно море директно на юг.

Посолството бе осветено от свещи и отвътре се чуваха гласове и звуци на лютня. Завесите на всички прозорци на приземния етаж бяха спуснати.

— Но онези на горния етаж не са — отбеляза учителят ми.

Вторият етаж на постройката имаше по четири високи прозореца на южната и източната страна, от които човек можеше да се наслади на гледката. Учителят ми се огледа и видя балкон в самия край на намиращия се недалеч южен павилион, от който човек можеше да надникне на горното ниво на посолството.

— Латиф — каза господин Аскам, — до онзи балкон може ли да се стигне по някакъв начин? Или по-точно, можем ли да стигнем до него незабелязано?

— Можем. Това е личният балкон на султана. Негово Величество го използва само през деня, при това рядко.

— Сигурен съм, че няма да има нищо против да го използваме в интерес на разследването. Това е наблюдателната точка, която търсех. Заведи ни там.

За да стигнем до балкона на султана, трябваше да се върнем покрай нашите покои и господин Аскам предложи на Елси и мен да се оттеглим, ако искаме. Естествено, Елси се възползва от

предложението, макар че и двете много добре знаехме къде ще иде след това. Аз обаче настоях да остана с учителя си.

— Можеш да дойдеш, стига да си даваш сметка, че може отново да видиш неприятни неща — рече той.

— Разбирам. — Вече имах чувството, че съм станала старо куче по отношение на неприятните гледки и трудно мога да бъда шокирана. Трябва да призная, че може би заприличвах и на учителя си. Не ми харесваха необяснени неща. Исках да знам какво се крие зад извършените в двореца убийства.

— Обещавах ли да не издавах нито звук? — попита той.

— Нито звук.

— Каквото и да видим?

— Каквото и да видим.

— Добре тогава — рече той, но колебливият поглед, който ми хвърли, предполагаше, че може изобщо да не е добре.

И тъй, водени от евнуха, тръгнахме към личния балкон на султана.

Широката тераса предлагаше панорамен изглед към Мраморно море и разбрах защо е била запазена за владетеля. Както се беше надявал учителят ми, балконът гледаше и надолу към католическото посолство, право към прозорците на втория му етаж.

Двамата с учителя ми се настанихме на два дървени стола при парапета и се приготвихме за бдение.

Увереността ми в неспособността да бъда шокирана се оказа недълговечна.

Онова, което видях, ме ужаси. Едва не изкрещях.

Имаше две стаи. В онази отляво видях духовници на Църквата да подскачат в различни степени на пиянство и голота — някои носеха свещеническите си вериги на кръста вместо на раменете си, други път бяха съвсем голи; едни се наливаха с вино от църковни потири и го разливаха по гърдите си, а други пушеха опиум. Сред тях беше и брат Раул.

В стаята имаше шестима свещеници в компанията на група момчета на възраст между тринайсет и петнайсет години. Момчетата носеха препаски на бедрата си и лаврови венци, с които приличаха на купидони, и обслужваха духовниците — едно наливаше вино, друго пееше, а трето игриво галеше косата на някакъв старец.

Начело на цялото празненство беше самият кардинал Кардоза.

Той седеше на издигнат стол, нещо като трон, държеше инкрустиран със скъпоценни камъни потир, пълен с вино, сочеше, смееше се и галеше раменете на момче, седящо до него като вярно кученце. Едрият кардинал също бе гол. От време на време вдигаше малкия си бич от конски косми и прогонваше някое насекомо, осмелило се да приближи лицето му.

— В името на... — прошепнах аз. — Това са Божии мъже...

Учителят ми се намръщи кисело.

— Тези мъже не проповядват Словото Божие. Те се тъпчат от копаята на организация, която им е дала богатство, влияние и власт. И изглежда, че се възползват от тази организация, за да задоволяват перверзиите си. Не мисля, че Бог одобрява такива хора. Същото се отнася и за благочестивите християни като Игнаций. Църквата върши много благородни дела и е създала редица наистина велики личности, но е покварена от недостойни хора, които подронват репутацията ѝ — хора като Бонифаций, който продава индулгенции, и като уж целомъдрени папи, заченали множество копелета.

— Но това, сър — казах аз, — това е безбожие. Това е дело на Дявола.

— Не, Бес, това е дело на хората — тъжно отвърна господин Аскам. — Покваряването на момчета от техните свещеници е проблем за Църквата от повече от хиляда години. За него се споменава още през триста и девета година, когато липсата на морална дисциплина сред свещениците стигнала дотам, че бил свикан събор в Елвира под ръководството на Феликс от Акцитум. Беда Преподобни писал за него в своите „Разкаания“ през осми век, а през хиляда петдесет и първа година великият монах реформатор свети Петър Дамиани пише в своята *Liber Gomorrhianus*^[1], че блудството на свещеници с момчета достигнало невиджани размери по онова време. Нещо по-лошо, Дамиани обвинява водачите на църквата, че крият престъпленията на духовенството. И тази абсолютна извратеност продължава и до днес. Нима е чудно, че Лутер намира толкова широка публика за посланията си?

Продължихме да гледаме сбирката и докато се взирах в Божиите мъже, участващи в подобни нечистотии, осъзнах, че са свързани с Бог по-малко и от най-долните престъпници. През целия си живот бях

смятала, че свещениците и духовниците имат особена, висша връзка с Господ. Сега виждах, че това не е така. Свещениците бяха просто мъже със същите недостатъци и желания като всички други мъже.

Замислих се за Елси, за описанията ѝ на сбирките на принца и за коментарите ѝ за чудесната тръпка на съвкупяването. Замислих се и върху онова, което бях видяла в публичния дом на Африди предишния ден.

— Господин Аскам — казах аз, — нима всички дела на възрастните наистина са подбуждани единствено от плътски желания?

Учителят ми ме погледна замислено.

— Много ми се иска да знам — настоятелно продължих аз, — особено след като съзрях, и баща ми започна да говори, че ще ме омъжи за някой чуждестранен принц.

Господин Аскам въздъхна.

— В крайна сметка ще трябва да кажа, че да. Много, ако не и всички дела на възрастните, са подбуждани от такива желания. И силните отдавна са научили, че властта сама по себе си може да носи подобни предимства, от долния принцип *jus primae noctis*^[2], прилаган от лордовете, до похотливия монарх, на когото е достатъчно само да посочи някое момиче и то да бъде отведено в спалнята му.

— Като баща ми ли?

Учителят ми се поколеба. Това беше един от редките случаи, когато го видях несигурен.

— Можете да говорите свободно, сър — окуражих го аз. — Няма да кажа на никого. Питам, защото искам да знам. Интересно ми е да разбера какво е вашето мнение по тези въпроси.

Господин Аскам ме изгледа твърдо.

— Да, като баща ти.

— Обяснете, моля.

Той отново се загледа в стаите на кардинала и продължи:

— Баща ти, при цялото ми уважение, задоволява плътските си прищевки почти всяка нощ през зрелия си живот, независимо дали със собствените си съпруги, съпругите на други мъже, дамите на кралицата или някое слугинче от покоите или кухнята. Той не уважава брака на другите мъже, нито репутацията на девиците. Той смята, че свободният разврат е едно от естествените изисквания да бъдеш крал.

Може би единственото време, когато се е сдържал, беше при ухажването на майка ти.

— Ами кралиците? — попитах аз. — Владетелките различни ли са в това отношение?

Учителят ми се замисли.

— Добър въпрос. Трябва да кажа, че животът в такъв плътски разврат е по-труден за една кралица.

— Защо? — почти възмутено възкликнах аз. — Да не би да казвате, че мъжът владетел може спокойно да угажда на похотта си, докато владетелката не може, без да бъде наречена блудница?

— Уви, казвам точно това — отвърна учителят ми. — И ще побързам да добавя, че по-основателната причина за тази моя позиция са *последствията* от подобно безотговорно поведение, които са много по-големи за жената, отколкото за мъжа. Ако един крал вземе всяко момиче, което види, последствието ще са няколко копелета, от които той може начаса да се отрече. Но ако една *кралица* се отдава на редовно съвкупяване, тя може да забременее, а това е състояние, което не е в състояние да скрие. Нито пък може да отрече, че детето е нейно.

— Египетската царица Клеопатра е била прочута владетелка — казах аз. — И е родила синове както на Юлий Цезар, така и на Марк Антоний.

— И виж какво е станало с нея. Империята ѝ била завладяна от Август, двамата с Марк Антоний се самоубили и тя е запомнена като една от най-големите блудници в историята.

— А тогава какво ще кажете за щастливия брак с верен съпруг? — попитах аз. — Може ли една кралица да постигне това в наше време?

Господин Аскам се замисли за момент.

— Сигурен съм, че е възможно, но трябва също да добавя, че е трудно за постигане.

— Защо?

— Защото, както много добре знаеш, една кралица рядко може да избира съпруга си. Кралските бракове обикновено се уреждат, когато принцесата е малка. Те са сделка между баща ѝ и владетеля на друга страна. Причините са политически и не става дума за вяност, любов или привързаност. Бракът по любов е нещо рядко за една кралица. Това е цената на кралския живот.

Намръщих се.

— В такъв случай може би най-доброто за една кралица е да се въздържа напълно от всякакви интимни връзки. Така нито ще може да стане съд за раждане на следващия крал, нито блудница.

Учителят ми бавно кимна в тъмното.

— Напълно възможно... Чакай, какво е това?

Очите му се присвиха и той се загледа внимателно в стаите на кардинала.

В стаята отляво се беше появил нов участник.

Опулих се, когато го познах.

Нямаше как да не го позная. Беше Дарий, прочутият персийски борец, който се представи на банкетата по случай откриването на турнира. Той бе красив и огромен, с грамадни мускули. Влезе в стаята и застана пред кардинал Кардоза. Носеше само малко бяло парче плат, което да скрие срамотиите му.

Кардиналът каза нещо и Дарий свали платата.

Стоеше гол пред кардинала. Кардоза ухапа дръжката на мухобойката си и се усмихна похотливо.

После отведе Дарий в дясната стая. Гледахме как обикаля едрият борец, който просто стоеше и гледаше стоически напред. Хрумна ми, че Дарий не е дошъл доброволно. Кардиналът погали гърдите му, по които нямаше нито косъмче. Борецът продължи да се взира право напред.

Тогава кардиналът му заповяда да се наведе над един стол и Дарий покорно се подчини.

— Бес, извърни се — остро каза учителят ми.

— Но...

— Извърни се. Веднага. Това не е за невинни очи.

Смъкнах се под парапета и така и не видях какво се случи между кардинала и бореца. Видях обаче изражението на учителя си, който продължи да гледа няколко секунди. На лицето му бе изписано дълбоко отвращение и погнуса.

Господин Аскам рязко стана и обърна гръб на гледката.

— Ела — каза той. — Видях предостатъчно от тази гадост.

Напуснахме балкона, следвани от Латиф. Докато вървахме, учителят ми се намръщи замислено.

— Не разбирам. Кардиналът се отнася с великия Дарий с презрение, използва го като играчка, а той просто се подчинява. Как е възможно?

Прехапах неуверено устна.

— Може би аз зная — прошепнах.

Учителят ми се обърна и повдигна учудено вежда, след което погледна към Латиф и ми каза:

— По-късно.

Кимнах.

Той поклати глава.

— Бог да ми е на помощ, надявам се, че не съм покварил напълно невинния ти ум, като те доведох в този покварен град. От толкова много жестокост човек може да изгуби собственото си чувство за порядъчност. Бес, моля те да се поучиш от тази нощ. Тези мъже са негодници не заради неестествените си нагони — мъже са обичали мъже още по времето на древните гърци — а защото използват положението си, за да употребяват телата на други хора за свое собствено удоволствие. А сега да вървим да спим. Утре трябва да сме бодри.

Докато следвах учителя си, хвърлих последен поглед назад към посолството...

И замръзнах.

Докато погледът ми минаваше над решетъчните прегради отляво на посолството по края на поляната, като че ли зърнах някаква фигура зад преградите — сянката на висок мъж, който стоеше абсолютно неподвижен и *гледаше право към нас*.

Взрях се, но ако там изобщо бе имало някого... беше изчезнал.

Не бях сигурна дали видяното не е трик на въображението ми или игра на вечерните сенки, така че не споменах нищо на учителя си, но изпитах обезпокояващото чувство, че през цялото време, докато сме наблюдавали посолството, някой е наблюдавал самите нас.

Върнахме се в покоите си.

Щом затвори вратата — Латиф остана навън — господин Аскам се обърна към мен и прошепна:

— Говори. Какво знаеш за Дарий?

Свих рамене.

— Имам представа какви неща стават в дворците. Тайните са много и когато се разкрийт, запазването им се осигурява чрез заплащане — понякога със злато, понякога с услуги, било то политически или плътски.

— И какво знаеш за тази ситуация?

— Информираха ме от сигурно място, че Дарий и царицата са любовници — казах аз.

Учителят ми повдигна изненадано вежди.

— И как точно научи това?

Кимнах към стаята, която делях с Елси.

— Видели са ги заедно. Възможно е кардинал Кардоза да е разбрал за връзката им и да държи наученото над главата на Дарий като дамоклев меч — настоява за услугите на Дарий, в противен случай ще каже на султана.

— Боже мой, Бес, ти знаеш много повече по тези въпроси, отколкото аз, когато бях на тринайсет. Какво става с този свят!? — Той замълча замислено. — Но предположението си го бива и е възможно — просто възможно — да имаме нов заподозрян в нашето разследване.

— Така ли?

— Ще разбереш по-добре утре.

— Чакайте! Значи имате теория за убийството на кардинала?

— О, да, имам.

— И тя е?

Господин Аскам се наведе към мен и прошепна в ухото ми:

— Мисля, че убийството на кардинал Фарнезе е било грешка.

Замислих се.

— Но тогава...

— Благодаря за помощта, Бес. Оказваш се изключително способен помощник в разследването. — И тръгна към стаята си.

— Сър, само още един въпрос. Защо не искахте да споменавам това в присъствието на Латиф?

— Макар Латиф да е на наша страна, не се заблуждавай. Нашият придружител работи за султана. Можеш да си сигурна, че всичко, което виждаме, чуваме и казваме в негово присъствие, се докладва на султана. В двореца се кроят заговори и самият султан може да се окаже замесен в тях. Предполагам, че той е доста опасен играч на шах, а

често най-добрите играчи се преструват на невежи, докато всъщност знаят всичко. А сега си лягайте, млада госпожице — продължи той. — Време е за сън. Първият рунд приключи и утре е почивен ден, поне за шахматистите. А това означава, че ще имаме време да продължим нашето разследване.

Хареса ми, че беше станало нашето разследване.

— Какво смятате да правите? — попитах аз.

— Имам две нишки, които бих искал да проследя. Първо, ще говоря с победения австрийски играч, Максимилиан от Виена. Интересно ми е да разбера защо е искал да разговаря с нещастния готвач Бруно на четири пъти.

— А втората нишка?

— След като чух онова, което ми каза току-що, искам да си уредя аудиенция с Нейно Величество.

Прибрах се в стаята си. В главата ми се блъскаха картини на голи свещеници, скрити в сенките фигури, мъртви готвачи и перспективата учителят ми да разпитва страховитата царица Роксолана.

Разбира се, Елси я нямаше никаква, но не ми пукаше. Беше много късно и бързо заспах.

Когато на сутринта се събудих, тя вече се беше прибрала и спеше дълбоко, с най-спокойната и доволна усмивка на лице.

[1] Гоморска книга (лат.). — Б.пр. ↑

[2] Право на първата брачна нощ (лат.). — Б.пр. ↑

ЦАРИЦА

„Както офицерът в миналото е бил слон, а топът колесница, фигурата, известна ни като царица, първоначално е била «министър на царя».

Смята се, че преобразяването на министъра в царица е съвпаднало с възхода на няколко силни жени в Европа. Някои предполагат, че царицата в шаха държи всемогъщия си статус на кралица Аделаида Бургундска, най-влиятелната жена през 10 век.

Като се има предвид, че в много средновековни кралства тронът е можел да се наследява единствено от синове, донякъде е изумително, че в такива времена с готовност се е приемало най-мощната фигура на шахматната дъска да е женска, при това единствената женска.“

Тел Джаксън,
„Шахът през Средните
векове“, 1992

„Вижте я само как управлява! Та тя е само жена, господарка на половин остров, а въпреки това от нея се страхуват в Испания, във Франция, в Свещената римска империя, навсякъде.“

Папа Сикст V за
кралица Елизабет I

ЕДНА НЕОБИКНОВЕНА СУТРИН

Малко след като се събудих, на вратата настоятелно се почука.

Изчаках в стаята си, докато господин Аскам отваряше. Не успях да чуя тихата размяна на думи, но чух как учителят ми казва: „Благодаря“. След малко той се появи на прага на стаята, която дялах с Елси, и каза:

— Бес. Изглежда, доста си впечатлила някого.

Държеше златен плик.

— Поканена си на сутрешна обиколка на менажерията на султана, неговата прочута колекция екзотични животни, за да видиш новата руска мечка на Негово Величество.

— Аз ли съм поканена?

— Изглежда, че поканата не е от султана, а от дарителя. Пратеникът на султана каза, че специално си помолена да присъстваш на обиколката.

— От дарителя ли? — Замислих се за момент. — Онова момче? Непоносимото момче? Иван?

Учителят ми се ухили.

— Май си е паднал по теб.

В този момент Елси, за която изобщо не подозирах, че е будна, седна в леглото си.

— Ох, Беси, имаш си малък обожател! Колко възхитително!

— Обожател? — изтърсих аз. — Но аз бях гадна и ужасна с него. И той беше ужасен с мен. Ужасен, нахален и груб.

— Малките момчета често се държат така, когато харесват някое момиче — обади се господин Аскам.

— Големите също — подсмихна се Елси.

— Не мога да отида — заявих аз.

— О, ще отидеш — каза учителят ми.

— Моля!?

— Ще отидеш — повтори той, сякаш това бе най-очевидното и естествено нещо на света.

— Но аз не харесвам това момче. Някакъв си мижав княз на мижаво източно княжество...

— О, я стига. Срещнала си го само веднъж, а човек не може да съди за характера на *кого*то и *да* било от една-единствена среща. Не. Това е нещо, което задължително трябва да научиш. Иди, ще е полезно за теб. Пък и какво имаш да губиш? Днес е почивен ден за турнира, така че няма да изпуснеш нито една среща, а аз имам да водя разговори. Изглежда, че там ще са и други важни особи, включително султанът и синът му, престолонаследникът. Няма да е зле да ги наблюдаваш.

Елси рязко вдигна глава, когато чу за престолонаследника.

— Мога да ида с Бес, сър. Като... ами... придружителка, ако нямате нищо против.

— Би било чудесно, Елси — рече господин Аскам. — Отлично. След час ще дойде човек на султана да ви вземе. Ще се видим следобед.

И наистина, час по-късно пристигна човек от личната гвардия на султана да ни вземе. Изведе ни от вътрешната част на двореца и през Първия двор до яка порта в северната стена.

Вървах и кипях. Не можех да повярвам, че учителят ми ме е принудил да ида на тази обиколка. Ужасяхах се при мисълта, че отново ще видя онова дребно руско момче.

На Елси пък й беше забавно.

— Ох, Беси, кое е по-лошо — да се ползваш с вниманието на едно грубо момче или никое момче да не ти обръща внимание?

Въпросът всъщност успя да уталожи яда ми.

— Честно казано, не съм сигурна — отвърнах аз. Вярно, бях млада, но винаги бях наблюдавала внимателно хората и по време на това пътуване из големия свят, отвъд затворения живот в Хатфийлд, ги наблюдавах още по-внимателно. И снощният разговор с учителя ми за кралете и кралиците също беше оставил отпечатъка си върху мен. — Не съм напълно убедена, че чувственото или плътско внимание *изобщо* си заслужават. А бракът може да се окаже най-безполезното нещо.

— Какво!? — възкликна Елси. — За бога, Беси, какви ги говориш?

— Дори само при това пътуване станахме свидетели на една женена двойка, в която съпругата, госпожа Понсонби, господства над съпруга си като тиранин. Той не ѝ е равен. Не е дори неин приятел. Той е неин слуга. Не мисля, че бракът трябва да е такъв. Той би трябвало да е връзка между равни.

— Да, но...

— Видях бардак, където срещу заплащане на собственика клиентът използва тялото на проститутката за собствено удоволствие. Видях Божии служители да използват телата на други, за да задоволят страстите си.

Елси понечи да заговори отново, но не ѝ дадох възможност.

— А неотдавна ти разказа надълго и нашироко за нощните си приключения, в които съвкупяването е просто развлечение. Приятно, несъмнено, но развлечение, игра, акт на взаимно удоволствие за самото удоволствие. — Замълчах за момент. — От всичко това стигам до заключение, че животинската ни природа ни кара да се отдаваме на плътски занимания. Те са напълно естествени, също като да се храниш и спиш. *Проблемът* според мен е в двете измислени от хората неща — брака и религията. Именно те правят съвкупяването сложно и болезнено. Бракът носи идеите за вярност, изневяра и чувство за собственост, а религията заклеява някои видове близост като грешни. Питам се дали животът ми няма да е по-добър, ако изобщо не се омъжа.

Обърнах се към Елси, предлагайки ѝ възможност да отговори.

Тя обаче само се загледа замечтано към дърветата и небето и рече:

— Честно казано, Беси, мислиш прекалено много и това ще те направи нещастна. Животът е много по-сладък и лесен, когато се оставиш на вятъра да те понесе.

И при тези думи се завъртя безгрижно. Погледнах я накриво и се зачудих дали наистина не мисля прекалено много върху нещата. Запитах се също дали Елси мисли *достатъчно*. Тя например се наслаждаваше на нощните сбирки и на плана си да омае престолонаследника Селим, но дали подобно на шахматиста, забравил, че противникът му също има план, се замисляше как *другите* могат да приемат поведението ѝ на тези сбирки?

Запитах се и дали е умствено способна да е в крак с мен и моето прекалено мислене. Макар приятелката ми да беше четири години по-голяма от мен, дали не я бях надраснала? И дали изобщо ми беше приятелка?

— Тъй като така и така сме на темата — казах, — къде беше тази нощ?

— О, Беси — възбудено каза тя и веднага се съсредоточи, когато стана въпрос за нея. — Приближавам целта си.

— Каква цел?

— Да легна с принца — развълнувано прошепна тя. — Снощи оргията беше в личната му баня. Боже мой, беше по-възхитително, отколкото предишните два пъти! Представи си, Беси — мраморни бани, полирани до съвършенство и пълни с димяща гореща вода, затоплена от пещи под пода. Розови цветчета навсякъде и изключително мек, успокояващ аромат на масла във въздуха. Беше удоволствие за сетивата да влезеш вътре, но, разбира се, имаше и други удоволствия — продължи тя. — Този път участниците бяхме по-малко и издигащата се пара караше всички гъвкави млади тела да блестят от пот. Боже мой, Беси, а потните тела допринасят за най-божественото съвкупяване.

— Така ли? — попитах аз. — И какво стана с принца?

— Ами, също като предишната нощ, открих принца сред парата и се погрижих той да ме забележи. Малко по-късно намерих приятеля му Рахман в един ъгъл и отново го яхнах и го доведох до блаженство. Но докато яздех Рахман, през цялото време не свалях поглед от принца, сякаш му казвах: „Виж само какво удоволствие мога да ти доставя“.

— И после какво стана?

— Малко по-късно, след като проведе шепнешком разговор с Рахман, принцът ми нареди да легна пред него и да разкрача краката си, за да ме огледа, както съм чувала, че правел. Легнах пред него и разкрачих широко крака. Радвам се, че винаги съм танцувала, Беси, защото мога да се разкрачвам много по-широко от другите момичета, и видях, че това силно го впечатли. После той ме отпрати с усмивка и с думите: „Може би утре вечер, английска розичке“... Честно казано, Беси, прекарах остатъка от вечерта в замечтан унес, излегнала се на един горещ мраморен остров. Капчици пот блестяха по голото ми тяло,

главата ми беше отметната назад, а пръстите на краката ми чертаеха кръгове във водата. През цялото време обаче не свалях очи от принца, дори докато обладаваше други момичета. Карам го да ме пожелае, Беси.

— Май наистина си на път да го омаеш, Елси.

— Със сигурност. И с нетърпение очаквам следващото събиране утре вечер! — възбудено отвърна тя. — Защото тогава смятам да хвана принца между бедрата си и ако това се случи, шансовете ми да стана негова кралица никак няма да са малки.

Стигнахме при портите на личната менажерия на султана, където бяхме посрещнати от група, начело с Иван, дребния велик княз на Московското княжество. С него имаше неколцина представители от двореца и шепа чуждестранни гости.

Менажерията на султана се намираше северно от дворцовия комплекс, недалеч от някакво военно пристанище от тази страна на носа. Ограждаше я висока тухлена стена. Портите се издигаха пред нас — черни железни решетки във висока арка. Зад стената се чуваха животински звуци — тръбене на слон, ръмжение на котка от джунглата, възбудени крясъци на птици, заобиколени от опасни съседи.

Иван ме видя и се усмихна широко. През цялата ни предишна неприятна среща не го бях видяла да се усмихва нито веднъж. Това ме изпълни с подозрения.

— Принцесо Елизабет! — оживено каза той на английски със силен акцент. — Толкова се радвам, че дойдохте. Когато се срещнахме на опашката за аудиенцията със султана, не знаех коя сте, но след това разпитах и разбрах, че сте принцеса на Англия, дъщеря на самия крал Хенри. Много се интересувам от Англия и съм голям почитател на постиженията на баща ви. Моля да ми простите, ако съм бил груб при предишната ни среща. Групата ми закъсняваше, бях ядосан на хората си и така се срещнахме при неприятни обстоятелства. Смирено се извинявам и ви моля за прошка.

За момент онемях. Грубото момче беше изчезнало и тялото му сякаш бе обладано от изключително приятен и благовъзпитан младеж. Господин Аскам, мътните да го вземат, май беше прав.

— Имате късмет, че не съдя за хората по първата среща с тях — уверено и спокойно отвърнах аз. — Намирам за разумно да се видя с някого поне още веднъж, преди да си правя заключение за характера му. — Не обърнах внимание на сподавеното кашляне на Елси зад мен.

Иван като че ли изпита облекчение.

— Вие сте толкова умна, колкото и прекрасна. Повтарям, изключително съм доволен, че дойдохте.

Никой дотогава не ме беше наричал прекрасна. Дори аз самата не се смятах за такава с моите оранжеви къдрици и луничава кожа. Но когато онова момче го каза, въпреки предишните ми опасения се почувствах доста благоразположена спрямо него. Определено ми хареса да ме наричат прекрасна.

В този момент изрева рог и всички се обърнахме. Султанът и принцът идваха по виещата се алея от двореца начело на огромна свита от стражи, служители и други придворни.

— Моля да ме извините, Елизабет — каза Иван. — Имам ангажименти. Но се надявам да ни се отвори възможност да разговаряме по-късно.

И с усмивка се отдалечи да посрещне султана.

Скоро огромната желязна порта на менажерията се отвори и водени от султана, престолонаследника Селим и княз Иван, ние минахме през входа. Докато минаваше покрай мен, султанът ме забеляза и мълчаливо кимна, а принцът видя Елси и също ѝ кимна, но по различен начин.

Влязохме вътре.

НЕВЕРОЯТНАТА МЕНАЖЕРИЯ НА СУЛТАНА

По същество менажерията на султана представляваше голям четириъгълен двор. Покрай три от стените имаше яки клетки, а в четвъртата се намираше входната порта. Застлана с камък пътека, покрай която умело бяха засадени храсти, които не позволяваха на човек да вижда всичко наведнъж, се виеше покрай клетките и се връщаше при портата.

Щом видях менажерията на султана и колекцията му от екзотични животни, се заклех, че ако някога стана кралица на Англия, също ще организирам такава при стената на Тауър, но ще я направя достъпна за всички. Всеки мъж и жена, независимо от положението си, ще може да види чудесата на животинския свят.

Колекцията от екзотични зверове на султана беше просто невероятна.

Имаше два слона и един жираф, пет страшно големи змии, десетина нахални игриви маймуни, огромен брой птици от цял свят, зебра, два щрауса, зубър и не един, а цели два тигъра — единия от джунглите на Индия, другия, по-едър и бял, от мразовитите земи източно от Русия. В една от по-големите клетки видях три вълка — имаха сиви козини, яки рамене и свирепи погледи. Наблюдаваха с преценяващ интерес всеки, който минаваше покрай тях, светлите им очи не мигаха. Бяха наистина изнервящи.

В самия център на прекрасната менажерия, заобиколена от пръстен от храсти и с отделна пътека, така че султанът да може да прави пълна обиколка, се издигаше много висока чисто нова желязна клетка.

В нея се намираше подаръкът на Иван за османския владетел — могъщата руска мечка.

Трябва да призная, че бе великолепен звяр. Обикаляше на четирите си лапи в огромната клетка, но щом видя владетеля и тълпата, се изправи на задните си лапи, издигайки се на дванайсет стъпки височина, и изрева гневно в лицето на султана.

Султанът не помръдна.

— Харесва ви — каза Иван на гръцки и се ухили. Султанът се засмя. Тълпата се закиска нервно. — Но ще ви помоля да не доближавате клетката — добави Иван. — Може да стига надалеч.

Докато гледах огромната мечка в яката ѝ клетка, заемаща централното място в забележителната менажерия, си помислих за начина, по който се отнасяха моите сънародници с мечките — измъчваха ги, връзваха ги за стълбове и пускаха бойни кучета да ги нападат, докато тълпата наоколо надаваше крясъци и залагаше. Почувствах се засрамена.

— Руската мечка — каза Иван — е най-големият хищник на сушата. Може да убие човек само с един удар на лапата. За щастие мечките рядко убиват хора. Хранят се предимно с ягоди и корени, понякога с млади елени, а големите мечки като тази най-много обичат съомга. — По даден знак човекът до Иван, който се грижеше за животното, хвърли мъртва съомга към клетката. С изненадваща бързина мечката се пресегна през решетките, улови рибата с ноктите си и я разкъса на две с мощната си захапка. Тълпата ахна благоговейно.

— Мечката трудно се дразни, но когато е ядосана, поради размера и силата си се превръща в страховита сила. — Иван се ухили. — Също като Московското княжество.

Султанът се усмихна снизходително, оценявайки и позволявайки на Иван да демонстрира гордостта си.

Знаех, че войските на Сюлейман влизат в сблъсъци с руснаците на север от империята, но това беше район, към който мюсюлманският султан не проявяваше интерес. Както бе казал Иван, населението там беше голямо. А и руснаците бяха прочути като яки хора, калени от суровия климат в онези земи.

Престолонаследникът Селим обаче не беше толкова снизходителен.

— Твоето княжество все пак ни плаща данък, млади княже — каза той. — Мери си думите или баща ми може да реши да изпрати губернатор там. А може и аз да го направя, когато стана султан.

Лицето на Иван почервения, но той предпочете да премълчи.

Султанът му се притече на помощ и го избави.

— Стига, Селим, момъкът не искаше да обиди никого. Той говори просто от гордост. Гордее се с родината си и с този великолепен

звяр. Благодаря за подаръка, княже Иван. Ще милея за него.

Малко по-късно султанът се оттегли заедно с престолонаследника и по-голямата част от антуража си. Докато си тръгваше, принцът се усмихна на Елси и тя отвърна тутакси на усмивката му. Останалите гости, не повече от десетина-петнайсет, останахме да се разхождаме из прекрасната менажерия.

Двете с Елси зяпахме клетката на маймуните, когато Иван се появи до мен.

— Чувал съм истории за баща ви, крал Хенри — каза ми на английски. — Велик човек, крал, който ще остане запомнен като... не зная думата... *грозни*.

— *Грозни* ли? — повторих аз.

— Означава... как да го кажа, всяващ страх или страхопочитание у врага. Ужасен... не, не е това. Не е това. *Страховит*. Да.

Баща ми определено отговаряше на това определение, поне в моите очи.

— Като скъса с Римската църква и отне земите ѝ — продължи Иван, — баща ви обяви на света, че е истински владетел, който няма друг господар под небето. Постави оръдия на корабите и превърна Англия в могъща морска държава. Но най-важното е, че смазва всеки, който му се противопостави. Разбрах, че по време на управлението си е езекутирал повече от двайсет хиляди души.

Бях чувала, че бройката е почти три пъти по-голяма, но не изпитах нужда да поправам Иван.

— Моята страна е огромна, но е населена предимно със селяци — каза Иван. — Слаборазвита е. Ако бъде обединена под един силен владетел, ще стане страховита, същинска мечка сред държавите. Искам да модернизирам страната си по пример на онова, което стори баща ви в Англия. Трябва да накарам Православната църква да се подчини на волята ми, както направи баща ви. Трябва да построя пристанища и флот, подобно на баща ви. И трябва да действам решително и бързо срещу всеки, който ми се противопостави, също като баща ви.

Тези приказки за имитиране на баща ми ме обезпокоиха. Бях готова да се обзаложа, че Иван няма представа, че с възрастта баща ми става все по-непредсказуем и параноичен, което пък го правеше още по-брутален в смазването на противниците си. В края на краищата той беше човек, чиято способност на жестоки постъпки включваше

обезглавяването на две от съпругите му. Всички обаче твърдяха, че на младини баща ми бил романтичен, поет, композитор и мечтател. Често са ми казвали, че бил поразително красив, гладко избръснат и атлетичен. Сега, когато умът му ставаше все по-параноичен и нелеп, тялото му следваше примера му — баща ми беше прегърбен и дебел, с брада, криеща двойната гуша, която така накърняваше суетата му.

— Наистина сам си е господар — беше всичко, което можех да кажа.

Погледнах великия княз Иван, който бе само няколко години по-голям от мен, и си помислих за двете негови версии, които бях видяла — очарователния младеж днес и гневното момче отпреди няколко дни. Много приличаше на баща ми — две личности, обитаващи едно и също тяло.

И тогава ме осени. Баща ми, въпреки всичките си бракове и цялата си власт, беше нещастен. Нещастен по начина, по който може да бъде човек, в когото живеят две противоположни личности. Искаше да бъде обичан от поданиците си, но когато те го обичаха, се съмняваше в мотивите им.

Не желяех подобна съдба за младия Иван — или за самата себе си, ако някога стана кралица — и се канех да кажа нещо в този смисъл, но той не ми даде възможност.

— Въпреки всичките си впечатляващи постижения — каза Иван — баща ви спокойно би могъл да заимства една от техниките на султана. Той е създал огромна мрежа доносници и шпиони в града си, тайна сила, която му съобщава за настроенията и постъпките на народа му. Мисля, че когато седна на престола, също ще създам подобна сила.

Реших, че е време да си тръгвам, и побутнах Елси.

— Благодаря за поканата, принц Иван. Беше ми много приятно да видя вашата мечка. Тя е забележително създание, а вие сте изключително интригуващ младеж.

Понечихме да си тръгнем.

— Принцесо Елизабет! — Иван забърза след нас. — Ще ми позволите ли дързостта да ви помоля нещо?

— Какво?

— Мога ли да ви пиша? В Англия. След като турнирът приключи.

Изглеждах го продължително. В това нямаше нищо лошо, а и си помислих, че учителят ми със сигурност би одобрил.

— Разбира се — казах аз и двете с Елси излязохме от менажерията.

Върнахме се в покоите си по обед и заварихме господин Джайлс да се упражнява на шах, а господин Аскам да стои до прозореца и да се взира към Мраморно море. Беше така потънал в мисли, че дори не забеляза появата ни.

— Господин Аскам — казах аз, — непременно трябва да видите менажерията на султана, преди да заминем от Константинопол. Невероятна колекция от животни, разположена по наистина оригинален начин.

Учителят ми се усмихна сковано, но не ми отговори.

— Какво е станало? — попитах аз.

— Сутринта отидох да се видя с Максимилиан от Австрия в покоите му — каза господин Аскам. — И го намерих мъртъв.

СМЪРТТА НА ЕДИН ИГРАЧ

Учителят ми обясни следното. След закуска казал на Латиф, че иска да посети австриеца Максимилиан в покоите му, за да го разпита за множеството разговори с готвача Брунело. Господин Аскам все още се отнасял с голямо подозрение към храната, убила кардинал Фарнезе, и съответно изпитвал също толкова големи подозрения към всеки, който е бил свързан по един или друг начин с приготвянето ѝ.

Подобно на повечето други играчи Максимилиан беше настанен в специален павилион със стаи, долепени — но без достъп — до харема. Съпровождан от Латиф, учителят ми почукал на вратата на австрийския представител, но не получил отговор.

Почукал по-силно. Пак не получил отговор. Попитали слугите. Максимилиан не бил поръчал закуска в покоите си сутринта. Нито пък бил виждан от стражите, разположени при различните порти на двореца. Намерили стража, охранявал павилиона през нощта. Той казал, че видял Максимилиан да се връща в покоите си в много късен час в компанията на забулено момиче, вероятно проститутка. След загубата на първия рунд от турнира на Максимилиан от Виена не му се налагало да се тревожи, че трябва да си ляга рано.

И оттогава никой не го бил виждал. Влязъл в покоите си с момичето и никой от двамата не бил излизал след това.

Намерили ключ и извикали двама стражи като свидетели. После Латиф отключил вратата на покоите.

Учителят ми влязъл след евнуха и пред очите му се разкрила ужасна картина.

Максимилиан лежал на леглото с разперени ръце и крака, чисто гол, с кръвясали очи, в които се четял шок, с отворена уста; езикът му бил изплезен, абсолютно черен, а на дюшека под протегнатата му ръка лежала лула за опиум. До него на леглото, също толкова гола и неподвижна, лежала девственицата Хелена, която два дни по-рано Максимилиан бе представил на султана като подарък от господаря си Фердинанд, ерцхерцога на Австрия. Нейният език също бил черен и тя била мъртва.

— Сър, май почвате да носите нещастие — казах аз. — Всеки, с когото пожелаете да говорите, изведнъж намира смъртта си.

— Така излиза — отвърна господин Аскам. — А този човек беше участник в турнира. Като че ли никой в този дворец не е в безопасност.

— Имаше ли рани по телата им, както при кардинала и при готвача и съпругата му? Успяхте ли да определите как са били убити?

— Няма улики да са били убити, Бес — каза учителят ми. — Сцената във всяко отношение приличаше на любовна среща — играчът от Австрия се влюбил в девствения „подарък“, който карал в Константинопол за султана. Двата мърсували в спалнята му, но от начина, по който ги намерихме, голи и с черни езици, става ясно, че интимните им занимания са включвали и употреба на опиум. И доколкото мога да преценя, именно опиумът ги е убил. Или са изпушили твърде много, или местният вариант на опиата се е оказал твърде силен за тях.

— Един от стражите отиде да доведе садразама — продължи господин Аскам. — Той дойде веднага и само поклати тъжно глава, когато видя телата. Беше нещо, което бил виждал и преди — чужденци, прекалили със силния местен опиат.

— Значи казвате, че има още два смъртни случая, но те не са свързани с разследването ни — казах аз. — Злощастно съвпадение, но въпреки това съвпадение.

— Така изглежда... — бавно отвърна учителят ми.

— Не изглеждате особено убеден.

— Защото не съм. Защото това е съвпадение, което се обяснява *прекалено* лесно, за да ми хареса. Започвам да виждам модел. Смъртта на кардинал Фарнезе беше маскирана като дело на умопобъркан, защото не можеш да убиеш прочут кардинал без никакви обяснения. Смъртта на Брунело и жена му бе нагласена така, че да изглежда като самоубийство. А сега и Максимилиан. Той беше известен шахматист, участник в турнира. Ако някой е искал смъртта му, трябвало е да маскира и нея. И си мисля, че е станало точно това. Ето защо, след като стражът отиде да доведе садразама, огледах телата на Максимилиан и на момичето и открих нещо странно.

— Какво?

— И двамата имаха едва забележими, но ясни синини около ноздрите и по бузите. Ето тук — той докосна внимателно частите от

бузите ми от двете страни на устата, — и тук. — И ми запуши носа.

— Какви заключения правите от тези синини? — попитах аз.

Господин Аскам се огледа, сякаш да се увери дали някой не ни подслушва.

— Не мисля, че неволно са прекалили със силния местен опиум. Смятам, че са били принудени да го пушат. Някой ги е задържал, запушил им е носовете и е отворил насила устите им, като е притиснал бузите, след което ги е накарал да вдишат опиат в количество, което ги е убило.

Зяпнах.

— И в същото време ще прилича на нещастен случай. Е, поне за всички, с изключение на вас.

— Да — каза учителят ми. — След като се появиха подозренията ми, огледах спалнята на Максимилиан. Забелязах сандъка му. Беше пълен с нещата, които могат да се очакват — дрехи, обувки, комплект шах. Вниманието ми обаче беше привлечено от обувките, оставени при вратата. Бяха официални, по австрийска мода, изработени от фина черна кожа и с месингови катарамии.

Сепнах се.

— Момент. Да не са имали дървена подметка с резка?

— Не. Бяха с кожена подметка, само токът беше от дърво. Но по подметките имаше любопитни следи — тъмни петънца кръв и някаква друга течност, както и странна сива прах. В един момент носещият обувките — Максимилиан — е стъпил на мокро, защото фината сива прах е залепнала за мокрите подметки. Подуших прахта — миришеше на въглен, но примесен със странна солена миризма, като от риба.

— Сол и риба? Може би като в кухнята? — казах аз. — Това би обяснило и петънцата кръв. Максимилиан може да е стъпил в животинска кръв, когато е посещавал кухнята.

— Може би... — каза господин Аскам, но явно се съмняваше. — Както и да е, докато въртях обувката в ръце, се случи нещо много странно — дървеният ток се разви и се оказа, че в него има тайник.

— О?!

— И в тайника намерих това.

Учителят ми извади от джоба си малка сгъната бележка и ми я показва. Беше написана на немски.

— Когато я намерих, Латиф стоеше при вратата и говореше с другия страж, а аз бях с гръб към тях, така че съм сигурен, че не са я видели. Вземи, твойт немски е по-добър от моя. Можеш ли да ми преведеш?

Преведох. На бележката пишеше:

„N-16K 20G, 6R

Все още не мога да видя южната страна. Според Хелена султанът е радостен на публични места, но мрачен и навъсен в харема и подозрителен към външни лица. Много иска турнирът да е успешен. Притеснен от неочакваната смърт на Фарнезе.“

— Какво означават тези букви и числа? — попитах аз.

— Не знам, но мисля, че Максимилиан от Виена е бил нещо повече от шахматист — каза господин Аскам. — Момичето също е било нещо повече от девственица, подарена на султана. Не мисля, че са имали връзка — били са заедно поради друга причина. Подозирам, че и двамата са били шпиони на ерцхерцога на Австрия.

— Шпиони?! — ахнах аз. — А смъртта им?

— Такава е съдбата на шпионите, когато бъдат разкрити. Мисля, че ерцхерцог Фердинанд е видял в турнира шанс да внедри нов шпионин, момичето, в най-тесния кръг на султана, сред наложниците му. Виж бележката — Хелена докладва за настроението на султана зад затворените врати на харема. Предполагам, че Максимилиан също е бил шпионин. Нали помниш, че е посещавал Брунело четири пъти? Мисля, че Максимилиан е смятал Брунело за отличен източник на информация от втора ръка за султана. Брунело готви и разговаря с мнозина от влиятелните гости на султана — ние самите бяхме с Микеланджело в кухнята и видяхме това. Брунело е бил отлично хранилище на мненията на различни хора за султана и за намеренията му в Европа. Хелена и Максимилиан обаче са били разкрити и смъртта им е представена като прекаляване с опиума, така че онзи, който ги открие, да не заподозре нещо гнило.

— С изключение на вас — отново казах аз.

— Да, с изключение на мен — съгласи се господин Аскам.

— И след всичко това в крайна сметка не сте по-близо до откриването на убиеца на кардинал Фарнезе, така ли?

Господин Аскам прибра бележката в чантата си и прибра чантата в сандъка си.

— О, не, в никакъв случай. Определено съм по-близо.

— Защо смятате така? — попитах аз.

— Ами защото имам двама заподозрени по-малко.

Този ден трябваше да направим и още нещо, което нямаше отношение към шаха и разследването. Следобед с господин Аскам и Елси прекосихме града, за да проверим какво е състоянието на госпожа Понсонби.

Открихме я със съпруга ѝ в същия хан, в който ги бяхме оставили, при Златната порта. Шестимата войници, които ни ескортираха през континента, също бяха настанени там и си прекарваха добре времето в игри на карти и зарове.

Състоянието на госпожа Понсонби не се беше подобрило. Лежеше в леглото бледа и потна и непрекъснато нареждаше една и съща молитва:

— Дево Марийо, пълна с милост, Господ е с теб...

— Още ли е зле? — обърна се господин Аскам към господин Понсонби. — Никакво подобрение ли няма?

— Не, сър — отвърна господин Понсонби. — Абсолютно никакво.

— ... благословена си сред жените...

Господин Аскам я погледна навъсено. После стана и каза:

— Молитвите и мислите ни са с вас. Ще се върнем след края на турнира.

— ... благословен е плодът в утробата ти, Иисус...

— Силна жена — каза учителят ми, докато минавахме отново през Златната порта.

— Госпожа Понсонби ли? — Бях донякъде изненадана. — Какво имате предвид?

— Каквато и отрова да са ѝ дали, била е силна, но въпреки това тялото ѝ продължава да се съпротивлява ожесточено. По-слаб човек вече да е умрял — каза господин Аскам.

Не се бях замисляла за това. Никога не си бях помисляла, че ще се безпокоя за Примроуз Понсонби, нито че ще изпитам уважение към силата ѝ, но точно сега правех и двете.

Върнахме се в двореца и прекарахме доста спокойно остатъка от следобед и вечерта.

В един момент господин Аскам се опита да намери Дарий бореца, за да го разпита за присъствието му в посолството на кардинал Кардоза предната вечер, но Дарий го нямаше. Учителят ми не се обезпокои. Реши да го намери на следващия ден, за предпочитане горедолу по времето, когато му се удаде възможност да говори с царицата.

Колкото до Елси, за нейно голямо разочарование днес престолонаследникът не организираше сбирка, така че тя остана в покоите ни с мен. Прекарахме вечерта в сплитане на косата ѝ, докато господин Аскам и господин Джайлс играеха шах. Играта им обаче се подчиняваше на странно правило, което изискваше да местят фигурите незабавно.

Партията беше най-вече забавна. И двамата, вероятно освобождавайки се от цялото напрежение на турнира и на мрачното ни разследване, определено се забавляваха, смееха се и се подиграваха един на друг, докато правеха ходовете си.

— Стига, Роджър, престани да играеш като стара мома! — каза в един момент господин Джайлс. А после: — Скъпи Аскам, това беше предсказуемо. А аз знам, че не понасяш да си предсказуем!

Учителят ми не оставаше назад.

— Стига, Джайлс, чувал съм, че веднъж си играл за Англия, но не виждам как може да си го правил по сегашната ти игра.

Фигури падаха от дъската. Правеха се безразсъдни ходове, последвани от внезапни въздишки, когато играещият видеше грешката си. Господин Джайлс спечели всички игри без една — и когато спечели партията, учителят ми скочи на крака и вдигна тържествуващо ръце, а господин Джайлс завъртя очи. В крайна сметка се получи добро забавление и останах доволна. Когато срещата свърши, всички си легнахме рано.

Радвам се, че стана така, предвид онова, което се случи на следващия ден.

ЗАПОЧВА ВТОРИЯТ РУНД

На следващата сутрин „Света София“ буквално бръмчеше от вълнение — четирите срещи на втория рунд щяха да се играят този ден. Две бяха насрочени за сутринта, а другите две за следобед.

Обновената схема, изписана с изящен почерк върху превъзходна хартия с позлатени ръбове, беше пъхната рано сутринта под вратата ни:

1 Рунд		2 Рунд	Полуфинал	Финал	
1.	Заман (Константинопол)	Заман (Константинопол)	}	}	
2.	Максимилиан (Виена)				
3.	Мустафа (Кайро)	Владимир (Московия)			
4.	Владимир (Московия)				
5.	Али Хасан Рама (Медина)	Пабло Монтоя (Кастилия)	}		}
6.	Пабло Монтоя (Кастилия)				
7.	Брат Едуардо (Сиракуза)	Брат Раул (Папска държава)			
8.	Брат Раул (Папска държава)				
9.	Гилбърт Джайлс (Англия)	Гилбърт Джайлс (Англия)	}	}	
10.	Талиб (Багдад)				
11.	Драган (Влашко)	Драган (Влашко)			
12.	Марко (Венеция)				
13.	Назирудин (Империя на	Назирудин (Империя на	}		

	моголите)	моголите)		
14.	Лао Це (Хан)			
15.	Вилхелм (Кьонигсберг)	Ибрахим (Константинопол)		
16.	Ибрахим (Константинопол)			

На сутрешната сесия човекът на султана Заман щеше да играе със страховития Владимир от Московия, а двамата испанци Пабло Монтоя и брат Раул щяха да премерят сили редом с тях.

Господин Джайлс трябваше да чака до следобеда, за да се изправи срещу грубия, но несъмнено талантлив Драган от Влашко. По същото време щеше да се проведе може би най-очакваната битка между народния любимец Ибрахим и красивия принц на моголите Назирудин, който пък се бе превърнал в любимец на жените на Византион.

Всяка среща съдържаеше в себе си някакъв вид съперничество и драма. Нищо чудно, че жителите на Константинопол бяха възбудени.

Аз също бях възбудена.

Заехме местата си на почетната платформа, от която се откриваше изглед към двата подиума и човешкото море, изпълващо залата. Ярката слънчева светлина струеше през високите прозорци на огромния купол и озаряваше всичко в почти небесно златно сияние.

Сутрешните срещи започнаха.

Тълпата наблюдаваше в пълно мълчание, изпълнена с тръпката на очакването. Турнирът беше влязъл в нова, по-интензивна фаза. Човек можеше да чуе тракането на фигурите върху дъските на двеста стъпки от подиумите.

В един момент учителят ми се премести и седна до Игнаций. Ученият йезуит гледаше с безпокойство битката между двамата испанци (и доколкото можех да преценя по устните му, от време на време безмълвно се молеше на Бог да промени хода на играта).

Аз останах с Елси. Гледах предимно игрите, като от време на време хвърлях поглед към царицата.

— Елси — казах аз, — освен онова, което си видяла в нощта на банкета, какви други неща си чувала за царицата?

— Царицата ли? — Елси погледна към Роксолана и сниши почтително глас. — Едно мога да ти кажа със сигурност — с нея шеги не бива. Именно тя чрез интриги, инсинуации и безскрупулни убийства е осигурила издигането на сина си Селим до позицията на престолонаследник.

— Разкажи ми повече.

— Подобно на всеки османски владетел преди него, този султан е заченал много деца от наложниците си и преди да се ожени за Роксолана, вече е имал неколцина синове. Само един от тях обаче може да го наследи. Селим е имал неколцина съперници, но коварната му майка е успяла да ги премахне, като им издействала административни постове във външните провинции, удушаване в съня им или хвърляне в тъмницата, от която никога не излезли. Разбираш ли, освен че султанът се вслушва в съветите ѝ, царицата се ползва с верността на малка група дворцови стражи и по-точно онези, които държат тъмницата. Изглежда, че им осигурява злато, момичета и пиене. Така, ако царицата успее да убеди съпруга си да прати неин противник в тъмницата, противникът със сигурност ще бъде сполетян от фатална злополука малко след затварянето си. Тя е изключително коварна и всички с право се страхуват от нея.

Загледах се в царицата, която седеше отдясно на съпруга си. Беше прекрасна и нащрек, самото възплъщение на царствена изтънченост; но сега, когато се вгледах по-внимателно, видях, че очите ѝ са твърди и студени.

— Младите в двореца много се страхуват от Роксолана — завърши Елси. — Всички раболепничат пред нея, защото ако ѝ пресечеш пътя, животът ти е в ръцете ѝ.

— Ясно — рекох аз. Погледнах отново студената неподвижна царица и се зачудих какво ли си мисли. Дали ѝ доставяше удоволствие да всява ужас у другите? Всъщност в този мъжки свят дали беше добре за една царица да се страхуват от нея? И нещо повече, беше ли нужно?

Пропъдих тези мисли. Може би Елси беше права. Може би мислех прекалено много. Отново насочих вниманието си към двете срещи.

В този момент дойде господин Аскам и тъкмо се канех да споделя с него какво е казала Елси, когато внезапно зад нас се появи садразамът.

— Господин Аскам, принцесо Елизабет, Негово Величество желае да идете при него.

СУЛТАНЪТ

С известен трепет тръгнах след господин Аскам към двете свободни места отляво на трона на султана.

Съпругата му седеше сковано от другата страна и се взираше право напред. Доколкото можех да преценя, не гледаше нито срещите, нито нещо конкретно. Изобщо не реагира на появата ни.

— Господин Роджър Аскам, принцесо Елизабет — каза султанът. — Моля, седнете. Срещите тази сутрин са напрегнати, нали?

— Определено — каза учителят ми, докато се настанявахме. От тези високи и поставени в центъра места имахме превъзходен изглед към дъските. Да си султан си имаше своите предимства.

— Вашият човек май ще се изправи срещу влаха Драган следобед. Първо Талиб, а сега и Драган. Тежък жребий му се падна.

— Това е природата на всеки жребий, нали така? Никой не би могъл да предскаже в каква последователност ще излязат камъните — невъзмутимо рече учителят ми.

Готова съм да се закълна, че видях как султанът за миг се ухили.

— Народът ми е омагьосан от турнира. Вижте ги само. Идват на тумби, тълпят се по улиците отвън. Казаха ми, че някои прекарвали нощта пред вратите на Ая София, за да си осигурят места най-близо до масите. Много съм доволен.

— И напълно основателно — рече господин Аскам. — Събитието е забележително и за него ще се говори из цяла Европа десетилетия, дори столетия наред.

— Вие, европейците, впечатлени ли сте от моя турнир?

Това беше класическият „царски въпрос“, защото на него можеше да се отговори само по един начин — положително. Друг отговор означаваше жестока обида. Учителят ми обаче успя да намери изход.

— Аз самият съм силно впечатлен, че Ваше Величество предпочита да предизвика другите кралства в демонстрация на симулирана война, вместо на истинска. Намирам това за изключително

възвишено и ми се иска някои европейски крале да действаха по подобен начин.

— Много сте любезен.

— Елизабет — обърна се господин Аскам към мен, — може би не знаеш, но Западът дължи почти целия свой напредък в последно време на ислямския свят.

— Така ли? — изненадах се аз.

— През тъмните векове след падането на Рим Европа се превърнала в пустош. След като двойната светлина на гръцката и римската цивилизация угаснала, Европа деградирала и се разпаднала на племена и власт, упражнявана със сила. И докато континентът се валял в мръсотията на това съществуване, абасидските халифи спасявали великите трудове на гръците — Аристотел, Ксенократ, Стратон, Теофраст — и ги превеждали на арабски, за да бъдат изучавани от повече хора.

Султанът кимна.

— Първият противник на вашия човек, Талиб, е библиотекар на може би най-големия ни център на преводите — Домът на мъдростта в Багдад. Не е ли странно, че вашата Библия, написана първоначално на гръцки, се е върнала при християнството, след като е била преведена на арабски? Кой знае, може би някой умел ислямски преводач е вмъкнал някои мъдрости от Корана в Библията, преди да я прати обратно в Европа.

И тогава усмивката на султана изчезна.

— Уви — рече той, — онова са били великите дни за исляма.

Учителят ми се намръщи.

— Но, Ваше Величество, под вашето ръководство ислямският свят е толкова могъщ и влиятелен, колкото е бил и тогава. Според личните ми наблюдения в Константинопол вашето общество, вашата умма, както се нарича, може да достигне до висини, до които не е стигал никой досега, дори Рим. Виждам как след петстотин години ще има огромна мюсюлманска хегемония на най-великите технологични и военни постижения, които биха могли да подчинят цяла Европа.

Колкото и скандално да беше това становище, не можех да не се съглася с учителя си. Султанът се усмихна малко насила.

— Много сте любезен в хвалебствията ви към царството ми и виждам, че те са искрени. Но се боя, че реалността е по-сложна.

Замълча за момент, сякаш се мъчеше да реши дали да продължи. Накрая заговори отново.

— Господин Роджър Аскам, вие сте мъдър и умен човек, така че ще бъда откровен с вас. Колкото и внушителна да е моята империя, *умма* е изправена пред повече вътрешни предизвикателства, отколкото външни. Положих много усилия да превърна ислямския свят в свят на закона — до такава степен, че народът ми ме нарича Законодателя. Това обаче е тежка борба на всяка крачка.

— Още от смъртта на великия Пророк, Господ да го благослови и с мир да го дари, ислямът е разделена вяра. В него има две съперничаещи си течения — сунити и шиити — продължи султанът. — Първите са по-прогресивни и вярват в легитимността на халифите като водачи на вярата; вторите твърдят, че водачи могат да бъдат единствено онези, които са потомци на самия Пророк. Виждате ли, мюсюлманите са изключително изобретателни. Когато римските земи са потънали във варварство, ние сме запазили гръцките текстове, учили сме се от тях и сме издигнали величествени градове. Най-големият ми проблем е, че шиитите са решили, че всеки напредък е отклонение от службата на Аллах. Даже по-лошо, те твърдят, че напредъкът е *против* Аллах. Имам сериозни проблеми с това виждане, защото то възхвалява назадничавостта. — Султанът въздъхна. — А сега виждам как Западът се издига все повече с всяка година, без да показва подобни скрупули към напредъка. Безпокоя се, че колкото повече шиитите славят назадничавостта като добродетел, толкова повече *умма* ще изостава от Запада. Няма ли да е тъжно, ако след петстотин години ислямското царство не е по-напреднало, отколкото днес?

— Нима това е възможно? — попита господин Аскам.

— Ще останете изумен какво са способни да направят и да кажат хората в името на благочестивостта. В момента най-ревностните шиити агитират за още по-строги закони срещу жените. Искат да им забранят да показват лицата си на публични места. *Лицата*, представете си.

Погледнах учителя си. Искях да спомена онова, което се обсъждаше предишния ден с Микеланджело и Игнаций, но господин Аскам поклати едва забележимо глава.

— Пророкът е обичал жените, обичал е онова, което те носят на света — тъжно продължи султанът. — Светът е прекрасен именно

заради равновесието между мъжката и женската енергия. Общество, което е прекалено мъжко, е обречено завинаги да зависи от мъжкия гняв. Големият ми страх е, че моята култура е достигнала върха си и от тук нататък ще започне да запада, разяждана отвътре.

Владетелят сведе очи към пода.

— Знаех за разкола във вярата ви — тихо рече мойт учител. — Но нямах представа колко лоши са станали нещата.

Аз също бях изненадана. Бях изумена от идеята, че културата, създала великолепието на Константинопол, може да се намира в зенита на постиженията си. Погледнах мрачното лице на султана и видях човек, който се взира в бездната на някакво тъмно и плашещо бъдеще.

На Запад кралските дворове се безпокояха, че непобедимата ислямска войска може да шества из християнския свят, а тук султанът сериозно размишляваше върху възможността империята му да се срина сама.

В този момент се появи садразамът, подаде на султана бележка и му прошепна нещо.

— Благодаря. — Султанът му махна, че е свободен, и отново се обърна към господин Аскам. — Е, как върви разследването?

— Откривам доста неща — съвсем честно отвърна учителят ми.

— Но все още не сте открили кой е убил кардинал Фарнезе, така ли?

— Не. Изглежда, че всеки, когото искам да разпитам по въпроса, среща ненавременния си край. Първо готвачът и жена му, а след това и австрийският шахматист Максимилиан.

— Не се занимавайте със смъртта на австрийския шахматист — каза султанът.

— Но той е разговарял с Брунело на няколко пъ...

— Съсредоточете се върху убийството на кардинала. Смъртта на шахматиста не е ваша грижа. — Султанът вдигна бележката, която садразамът му беше дал току-що.

Затаих дъх, когато я видях.

Беше същата бележка, която господин Аскам ми беше показал предишната нощ, скритата в тайника в тока на Максимилиан. Хората на султана бяха претърсили покоите ни, докато бяхме наблюдавали срещите в „Света София“.

Султанът посочи кода в началото на бележката.

— Вижте тези числа и букви: N-16K 20G, 6R. Отнасят се за северното военно пристанище. В момента там има шестнайсет бойни кораба, или Kriegsschiffe, както се казват на немски, двайсет галери, или Galeeren, и шест таранни кораби, или Rammschiffe. Максимилиан беше шпионин на ерцхерцог Фердинанд Австрийски и му е докладвал за силата на флота ми.

И в този момент ми стана ясно каква беше онази солена миризма на риба от подметките на Максимилиан. Не беше от кухнята, а от пристанището. Сивата прах пък беше барут, а петънцата кръв — е, на военните пристанища често има кръв.

— Девицата също беше шпионка — продължи султанът. — Задачата ѝ беше да докладва за настроението, мненията, реакциите и поведението ми, докато съм в харема. Както казах, предпочитам да насочите усилията си към смъртните случаи, причините за които *не са* ми известни.

Учителят ми преглътна с мъка.

— Както желаете.

Точно тогава, може би по щастливо стечение на обстоятелствата, садразамът дойде отново и каза:

— Господарю, другият въпрос е уреден. И обядът ви с имама е готов.

Султанът кимна.

— Благодаря. Ще дойда след края на тази игра...

Тълпата ахна в един глас и всички се обърнахме.

Владимир току-що беше взел царицата на Заман.

Тълпата замърмори смутено.

Някъде отдясно познат глас каза нещо на някакъв славянски език. Беше княз Иван — окуражаваше играча си.

Видя ме и каза на английски:

— Принцесо Елизабет. Моят човек го уби този персиец. Заман е добър, но няма шансове срещу играч с уменията на Влад.

— Не прибързвайте със заключенията, Иван. Пред погибел гордост върви.^[1]

— В Московия гледаме много сериозно на шаха и обучаваме усилено играчите си — каза Иван. — Влад вече е наясно с противника си. Надявам се вашият човек да не застане срещу Влад, защото се боя, че и тяхната среща няма да продължи дълго.

Вгледах се в него, докато се обръщаше към подиумите. У Иван определено имаше напрежение, но то бе някак искрено. Повече от всичко той търсеше уважение — за себе си, за народа си, за княжеството си. Видях го като бъдещ владетел — интелигентен и горд, но винаги наскърбен от начина, по който другите гледат отвисоко на княжеството му.

Малко по-късно Владимир спечели първата игра — при това с голяма лекота, поне според мен. Иван ме погледна и кимна многозначително.

В този момент султанът рязко се изправи и всички в залата също се изправиха.

— Моля да ме извините — каза султанът на учителя ми. — Трябва да се оттегля. Задълженията на владетеля не позволяват почивка. Беше ми изключително интересно да разговарям с вас. Моля, продължете разследването си.

Кимна любезно и излезе.

Канех се да се върна на обичайните ни места, когато учителят ми направи нещо изключително нахално и неочаквано. Наведе се към царицата и каза на гръцки:

— Ваше Величество? Може ли да поговорим?

Царицата го изглежда хладно, но после кимна и каза:

— Съвсем накратко.

[1] Притчи, 16:18. — Б.пр. ↑

ЦАРИЦАТА

Започваше втората игра между Заман и Владимир. Ние с учителя ми седяхме до царицата.

— Харесва ли ви турнирът, Ваше Величество? — любезно попита господин Аскам.

— Много.

— Вие самата играете ли шах?

— Малко.

— Простете, но никога не съм имал възможността да задам този въпрос на владетелка и трябва да използвам възможността. Доволна ли сте от факта, че най-силната фигура на шахматната дъска е царицата?

— Признавам, че идеята ми доставя известно удоволствие, да.

Тя говореше спокойно, отпуснато, сякаш угаждаше на учителя ми. Нито за миг не откъсна поглед от играта.

И тогава господин Аскам прошепна:

— Наясно ли сте, че кардинал Кардоза знае за връзката ви с бореца Дарий и изкопчва от него противоестествени услуги в замяна да пази тайната?

Царицата примигна.

Веднъж.

Главата ѝ не помръдна и тя продължи да гледа играта. Беше едва доловимо, но я видях как преглъща, преди да се обърне към учителя ми.

— Наясно съм, господин Роджър Аскам от Кеймбридж, Англия, че съпругът ми се е обърнал към вас с молба да разкриете убийството на гостуващия кардинал. Не знаех, че съм станала заподозряна в разследването ви.

— Ваше Величество, аз търся единствено истината.

— Истината невината си заслужава да бъде откривана.

— Наясно ли сте, че Кардоза знае за връзката ви и използва Дарий за противоестествени услуги в замяна да пази тайната?

Последва дълга пауза. Накрая царицата каза:

— Да и не.

— Ще трябва да ми обясните по-подробно.

— Не *трябва* да правя каквото и да било, защото съм царица, а вие сте никой. Запомнете това, англичанино. Наясно съм, че кардинал Кардоза знае за убежките ми. Знае го от две седмици и през това време притисна *мен* за определени услуги. Не от плътско естество, кардиналът не харесва жени, а от владетелско. Намеса, когато свещениците бъдат хванати да задяват момчета в изповедалнята, освобождаването им от тъмницата със заповед до стражите.

— В такъв случай с какво не сте наясно?

Царицата сведе глава.

— Не знаех, че Дарий е отдал тялото си на кардинала като заплащане за мълчанието му. Така и не виждам обаче каква връзка има това с вашето разследване на смъртта на кардинал Фарнезе.

— Ако теорията ми по въпроса е вярна, има изключително важна връзка.

Наведох се напред и се заслушах внимателно — досега, като се изключи онзи загадъчен коментар, че кардинал Фарнезе е бил убит по погрешка, няхах представа за теорията, формирала се в главата на учителя ми.

— Смятам, че кардинал Фарнезе е бил убит случайно и че обезобразяването на лицето му по начина, по който го прави умопобърканият, е заблуда от страна на убиеца, целяща да маскира неговата или нейната грешка.

— Случайно? — каза царицата, изразявайки на глас собственото ми объркване.

— Да — каза учителят ми. — Разбирате ли, кардинал Фарнезе е умрял от отравяне, а не от ужасните си рани. Но това е странно, тъй като според мен никой в този дворец не е имал наистина основателна причина да убива гостуващия кардинал. Някои хора обаче, включително вие и любовникът ви, готвачът и собственикът на публичния дом, са имали много причини да убият кардинал *Кардоза*.

Дъхът ми секна. За първи път чувах тази хипотеза и колкото и да е странно, тя ми се видя смислена.

— Смятам — продължи господин Аскам, — че по време на вечерята насаме в посолството кардинал Фарнезе е ял от чинията на кардинал *Кардоза* и така е погълнал отровата, която не е била предназначена за него. Убеден съм, че всяко убийство се извършва

поради някаква причина — логична причина, от която убиецът има полза. Затова търся човека или хората, които биха имали изгода от смъртта на кардинал Кардоза. И вие, Ваше Величество, сте сред тези хора.

Не можех да повярвам на ушите си. Моят учител говореше все по-дръзко и направо обвиняваше съпругата на султана в убийство.

Царицата не помръдна и продължи да се взира напред.

После устните ѝ се извиха в усмивка, колкото и странно да беше това.

— Господин Аскам, една жена не се издига от робиня до наложница и царица, без да знае как да се оправя в имперския двор и да уреди премахването на някои противници. Ако желая някой да бъде убит, той ще бъде убит. Например, ако кажа на скъпия си съпруг, че вие ме задявате, утре сутринта ще се озовете на дъното на Мраморно море с крака, вързани за старо оръдие. От друга страна, бих могла просто да нареда да ви удушат още тази нощ. Не ми е нужно да убивам тайно или чрез коварството на отровата. Подобно на царицата в шаха, аз изчаквам удобния момент и когато направя ход, той е брутален и решителен. Но царицата в шаха не е непобедима, тя може да бъде взета от всяка друга фигура. Освен това може да бъде поставена в безизходица и принудена да изчака, преди да излезе напред и да даде воля на мъстта си.

Тонът ѝ беше леден и абсолютно спокоен.

Открих, че се треса, а сърцето ми бие все по-бързо и по-бързо.

Явно кардинал Кардоза я беше притиснал, но от онова, което чувах — ако тълкувах вярно думите ѝ — царицата планираше ответен удар срещу него.

— Ваше Величество е много пряма както с думите си, така и с действията си, както излиза — рече учителят ми. — Надявам се да не се озова на пътя на тези действия само защото водя разследване по заръка на султана.

— Ако запазите тайната от съпруга ми, няма от какво да се боите, англичанино.

— Бъдете сигурна, че тайната ви ще бъде запазена — каза господин Аскам. — Интересно ми е обаче едно нещо. Дарий също е изнудван от кардинал Кардоза. Вие действате директно, бързо, без нужда от потайност, но Дарий едва ли се радва на подобна свобода.

Възможно е той да се е опитал да отрови Кардоза и неволно да е убил Фарнезе.

Царицата погледна учителя ми, кимна и каза:

— Наистина е възможно. — После изведнъж ни махна да си вървим. — Този разговор ми е досаден, а срещата достигна критичната си фаза. Моля, оставете ме.

Върнахме се на местата си и продължихме да следим срещата. Оказа се, че тя наистина беше стигнала до решителен и най-неочакван обрат.

БИТКАТА НА ЧОВЕКА НА СУЛТАНА

С напредването на срещата между Заман и Владимир бързо стана ясно, че тя не се развива според плана.

Владимир не просто биеше шампиона на султана, а направо го размазваше. Московчанинът току-що беше спечелил втората игра и сега — точно когато султанът се върна от срещата си и зае мястото си на трона — пое инициативата в третата, при това от самото начало.

Султанът се намръщи загрижено. Срещата можеше да приключи много преди пладне и шампионът му да бъде унижен.

Тълпата като че ли също го усещаше. Всеки път, когато Владимир вземаше някоя фигура на Заман, хората нервно поглеждаха към платформата на султана и си шепнеха възбудено.

Оцелял след дръзкия си разговор с царицата, учителят ми следеше играта с подновен интерес. Забелязах, че очите му се присвиват любопитно, докато наблюдаваше всеки ход.

И тъй, следях развитието на третата игра по необичаен начин — местех поглед от подиума на играчите към лицето на учителя си и обратно, все едно гледах някой от мачовете по тенис на баща си. Да, господин Аскам определено следеше играта, но долавях, че вижда и нещо друго, което останалите пет хиляди души в залата не виждаха.

Най-неочаквано учителят ми се размърда и каза:

— Стой тук, след малко се връщам.

И тръгна нанякъде.

Свих рамене и продължих да гледам играта, без да откъсвам поглед от окаяния, безпомощен Заман.

Наведен над дъската, той явно беше объркан и смутен от стратегията на противника си. По челото му блестяха капчици пот и час по час той поглеждаше нагоре към купола, сякаш се обръщаше към самия Аллах за помощ. Но по всичко изглеждаше, че днес Аллах е зает с нещо друго.

Господин Аскам се върна, седна до мен и попита:

— Как върви?

— Заман изгуби двата си коня и един офицер — казах аз. — Но в тази игра отбива атаките на московчанина малко по-добре.

— Хм-м-м — отвърна учителят ми.

Третата игра се проточи много повече от първите две — от самото начало Заман се бореше доблестно и с няколко дръзки хода почти компенсира загубите си. Крайният резултат обаче беше същият — Владимир спечели.

Московчанинът вече водеше с три на нула. Спечелеше ли още една игра, срещата бе негова и победата му щеше да бъде първото голямо разочарование на турнира и значителен удар върху гордостта на султана.

— Имам странното чувство, че ще станем свидетели на забележително завръщане на Заман — прошепна ми господин Аскам, докато фигурите се подреждаха за четвъртата партия и двамата играчи разговаряха с поддръжниците си (на участниците им беше забранено да говорят с антуража си по време на игрите, но не и между тях).

— Не мисля — отвърнах. — Московчанинът е прекалено добър.

— Само гледай.

Четвъртата партия започна и Владимир откри дръзко, като местеше фигурите твърдо и решително. Веднъж хвърли поглед към патрона си, младия Иван, и му намигна самоуверено.

А после Заман взе водещия кон на Владимир.

В нито една от предишните игри местният шампион не беше вземал пръв главна фигура на противника си.

Владимир се намръщи, съсредоточи се, направи още няколко хода, но Заман внезапно му обяви шах, заплашвайки царя и царицата с един от конете си — точно онзи ход, за който ме бе предупредил господин Джайлс по пътя ни към Константинопол.

Владимир премести царя си, Заман постави коня на мястото на царицата и пет хиляди зрители избухнаха в овации и аплодисменти. Цялата зала кипна от радостна възбуда.

Местният шампион се завръщаше.

Точно както беше предсказал учителят ми.

Когато половин час по-късно Заман спечели третата партия — за явно удоволствие на султана, за ужас на Владимир и за огромна радост

на тълпата — аз погледнах въпросително господин Аскам.

Той само каза:

— Продължавай да гледаш.

Продължих и за мое изумление Заман спечели следващата игра, после следващата и изведнъж срещата се оказа равна — три на три. Предстоеше седмата и решителна партия.

Беше почти пладне и другият мач отдавна беше приключил (човекът на Църквата, брат Раул, бе победил сънародника си от Испания Монтоя с четири на една, доказвайки според някои, че Бог все още е по-силен от императора на Свещената римска империя), но малцина в залата проявяваха интерес към срещата. Погледите на хората бяха приковани към завладяващата битка между опитния московчанин и набирация сила местен шампион.

Чух някои на платформата да коментират, че седмата и последна игра от срещата може да остане в историята като една от най-великите партии шах на всички времена.

Заман взе бързо царицата на Владимир, но московчанинът изравни няколко хода по-късно и сега двамата се сражаваха без царици, като бавно премахваха фигури от дъската, докато не стигнаха до гибелен ендшпил с пешки и царе.

Публиката, както на платформата, така и в залата, беше на тръни. Всеки ход се посрещаше с рязко поемане на дъх, аплодисменти или ужасено ахване.

И тогава Заман — след изключително дързък ход, с който жертва една обещаваща пешка — превърна една изолирана пешка в царица и с няколко бързи и брутални хода разчисти дъската. Владимир, зашеметен от факта, че е така внезапно и хитро надигран, събори царя си и „Света София“ избухна в оглушителни аплодисменти. Всички станаха на крака, отдавайки почит на епичната битка, на която бяха станали свидетели.

Аз също станах и заръкоплясках, но забелязах, че учителят ми остана на мястото си. Само той в цялата зала не стана, нито пък ръкопляскаше.

Докато бурните овации стихваха и султанът отиваше да стисне ръката на изтощения Заман, учителят ми каза:

— Хайде, Бес. Да идем да хапнем с Джайлс преди неговия важен мач днес следобед. Видях достатъчно.

Смутена, излязох след него от „Света София“.

Мислех си, че ще идем в покоите ни, но господин Аскам реши да обядваме като на пикник, на едно одеяло на слънце в централната поляна на Първия двор.

Господин Джайлс се хранеше мълчаливо, потънал в мисли, като се мъчеше да успокои ума си преди предстоящата среща. Елси непрекъснато се озърташе към минаващите, несъмнено с надеждата да зърне престолонаследника.

Попитах учителя защо ядем по този начин — навън и без компания.

— Стените на покоите ни имат уши — каза той. — А някои и очи. Султанът знаеше за тайната бележка, която намерих в тока на Максимилиан, а съм сигурен, че Латиф не я беше видял. Споменах за съществуването ѝ единствено на теб в покоите и съм сигурен, че ти не си казвала на никого.

— Разбира се, че не съм! — казах аз, като внезапно започнах да се питам какво друго може да сме казали, мислейки си, че сме насаме. Веднага се сетих за разказите на Елси за нощните ѝ приключения.

— Седим тук — каза господин Аскам, — защото не искам султанът да чуе отговора на въпроса, който искаш да ми зададеш за срещата, която гледахме току-що.

Зададох въпроса, за който намекуваше.

— Откъде знаехте, че Заман ще победи? Изоставаше много и беше изгубил категорично първите три игри.

Господин Аскам кимна.

— Заман имаше помощ. Отгоре.

Погледнах го невярващо.

— Божествена помощ? От мюсюлманския бог ли?

— Не, нищо свръхестествено. Човешка помощ. Сигурно си забелязала как между ходовете често се облягаше назад и поглеждаше нагоре. Заман не търсеше божествена помощ, а сигнали от екип местни опитни шахматисти, които седяха в личния молитвен балкон на султана. Бяха петима, скрити зад дървената решетка, далеч от очите на тълпата долу и в галериите. През цялото време гледаха и анализираха партиите.

— Значи Заман е мамил?!

— Да. Когато по средата на срещата напуснах платформата, се разходих до едно място при входа на султана, откъдето се открива изглед към балкона. И ги видях — петима, наведени над шахматна дъска, да повтарят ходовете на Заман и Владимир и да обсъждат яростно следващите ходове. А Заман се нуждаеше от цялата помощ, която можеше да му се предложи. Владимир е много силен играч и не мисля, че шампионът на султана или помощниците му са имали представа, че московчанинът ще спечели така бързо първата игра. Спомняш си, че Заман издържа малко повече през втората партия и още повече през третата — на помощниците им трябваше време да разработят защитата и стратегиите за отбиване на атаките на Владимир.

— Но това е скандално! — възкликнах аз. — Трябва да кажем на...

— В никакъв случай. Пък и на кого можеш да кажеш? На султана ли? Помощниците на Заман бяха на неговия личен балкон. Несъмнено действат с негово знание и съгласие. Знаем, че султанът подправи жребия в полза на Заман. Подозираме, че се е опитал да отрови господин Джайлс по пътя насам — и кой знае, може би и други участници. Влахът Драган каза, че се чувствал зле още от пристигането си във Византион. А сега знаем, че султанът е готов на всичко, за да осигури победата на своя човек пред очите на поданиците си.

— Ами нашите покои?

Учителят ми въздъхна.

— Предполагам, че някой подслушва разговорите ни зад тънките стени или може би през тавана. Занапред трябва да внимаваме какво говорим в стаите си.

Поклатих глава. Учителят ми понякога беше невероятно схватлив.

— В крайна сметка — рече господин Аскам, — маменето на Заман не ни засяга, докато Джайлс не стигне до финала, тъй като съгласно жребия той няма да се изправи срещу шампиона на султана, освен ако двамата не останат за последната среща. А до нея има още много. Днес следобед Джайлс трябва да победи един изключително силен противник, Драган от Влашко.

Както бяха направили преди срещата с Талиб, господин Джайлс и господин Аскам започнаха да разработват стратегията на битката предварително.

Обсъдиха предишната среща на Драган срещу венецианеца Марко. Влахът беше спечелил без нито една загуба, като през цялото време пиеше, оригваше се и ругаеше на висок глас.

— Този Драган е най-големият простак, когото съм виждала — обадох се аз. — Изненадана съм, че подобен дръвник може да има *какъвто и да било* талант в сложна и изящна игра като шаха.

— Недей така — отвърна учителят ми. — Драган може наистина да е рязък и груб, но това не означава, че му липсва интелект. Умът не е изключителна привилегия на богатите и културните, Бес. Не съди по външността на човека за проникателността му. Това, че някой е възпитан и се облича добре, не означава, че има мозък. Моите уважения, но това е грешка, която баща ти редовно допуска в двора и която не е зле да избягваш, ако се случи да седнеш на трона. Обграждай се с компетентни хора. Техният ум е много по-важен от дрехите им.

— Щом Драган е толкова интелигентен, защо трябва да е така груб? — попитах аз. — Ако човек е умен, не е нужно да се държи враждебно.

— Няма да се изненадам, ако открия, че Драган води тежък живот във Влашко и вероятно е израснал в нищета и грубост. Каквато и да е причината, той е агресивен. Нещо повече, той го знае и по време на игра използва естествената си враждебност и внушителната си външност за своя изгода. Грубите му обиди не са празни приказки — те са преднамерени опити да заплашат и разколебят противника, да го накарат да се тревожи повече за Драган и да мисли по-малко за самата игра.

— Същото се отнася и за пиенето — каза господин Джайлс. — Виждал съм подобни неща. Това е техника за отвличане на вниманието, целяща да накара противника да подценява Драган и да си мисли, че ще прави необмислени ходове. По време на мача с венецианеца, макар че пиеше на поразия, Драган не направи нито един

погрешен ход и погледът му винаги беше буден. Може да се налива, но въпреки това си остава безупречен като играч.

Изглеждах ги изненадана. Там, където виждах най-обикновен мръсен простак, учителят ми и господин Джайлс виждаха нещо много повече.

— И как ще го биете? — попитах аз.

Отначало въпросът ми беше посрещнат с мълчание. После господин Аскам се обърна към господин Джайлс.

— Има една източна поговорка, която много ми харесва: „Ако агресията срещне празно пространство, тя побеждава сама себе си“. Остави агресията на Драган да срещне празно пространство. Независимо дали е крал, или кръчмарски побойник, грубиянът набира сила, когато види реакция. Наслаждава се да гледа как жертвата му се гърчи и това само подхранва самоувереността му. Ако само му се усмихваш в отговор, докато те обижда, има голяма вероятност това да го вбеси и той да обърне агресията си срещу самия себе си.

— О, това ми хареса, Роджър — ухили се господин Джайлс. — Страшно ми хареса.

— Така или иначе, приятелю, предстои ти изключително трудна среща.

ГОСПОДИН ДЖАЙЛС СРЕЩУ ДРАГАН

Учителят ми отново се оказа прав в прогнозата си — битката на господин Джайлс срещу Драган от Влашко беше наистина свирепа.

И влахът бе изключително агресивен. Заплашваше господин Джайлс както на родния си език, така и на гръцки. Гледаше го свирепо между ходовете и подхвърляше мръсни ругатни, когато вземаше някоя от пешките му, сред които неизменното „Еби си майката, англичанино!“ и изтънченото продължение „Еби я в гъза!“. Освен това коментираше презрително ходовете на господин Джайлс: „Това пък за чий хуй го направи?“ или „Не знаех, че англичаните, освен шибани контета, били и шибани глупаци!“. Когато спечели първата игра, изкрещя: „Аха! Драган прави онова, което искат да направят всички армии на Франция, но не могат — да надупят англичанина и да му го начукат в гъза! Аха!“.

През цялото време господин Джайлс остана абсолютно невъзмутим.

Всеки път, когато Драган го обиждаше, господин Джайлс просто му се усмихваше щастливо в отговор — и тихо спечели следващите две игри.

Следва да се отбележи също, че влахът не играеше честно. След четвъртата игра (която Драган спечели, изравнявайки по този начин резултата) господин Джайлс се оплака на господин Аскам от силно главоболие. Погрижихме се да му донесат успокояващ чай, който като че ли помогна, но после, по време на следващата игра, двамата с учителя ми забелязахме странно слънчево зайче, което играеше по очите на господин Джайлс в решителните моменти на играта.

Господин Аскам огледа залата и откри източника на светлина — една циганка държеше огледалце и го накланяше така, че светлината да блести в очите на господин Джайлс. Не го правеше открито или за дълго, а само колкото незабелязано да дразни нашия играч.

Учителят ми тихо повика един дворцов страж, посочи жената с огледалцето и тя беше дискретно изведена навън, но Драган вече беше

спечелил играта и поведе с три на две. Така на простака му оставаше още само една игра до победата.

С премахването на пречката обаче, господин Джайлс отново се съсредоточи и играта му стана малко по-добра. Пред лицето на непрекъснатите груби оскърбления той показва почти свръхестествено спокойствие, което — както се беше надявал учителят ми — накрая накара Драган да започне да ругае *себе си* („Къде ти е умът, Драгане!“, „Трябваше да си пребил този английски тъпак още преди две игри!“).

Освен това започна да гледа към Джайлс, след като хвърляше обидите си, като търсеше някаква реакция, каквато и да е. Но след като не откриваше такава, вдигаше намусено поредната фигура и я стоварваше върху дъската. Господин Джайлс не трепваше. Влахът започна да ругае още по-люто.

Така господин Джайлс спечели шестата игра и доведе срещата до седмата и решителна битка.

За моя изненада господин Джайлс взе инициативата още в самото начало, при това безмилостно — нещо крайно необичайно за него. (Направи мощен клин от пешки, през който Драган просто не можеше да проникне, и го използва като основа за унищожителните си атаки с конете и един офицер.)

По-късно господин Джайлс ми каза, че вече бил схванал основните тактики на влаха и можел да предвижда всяка атака и да я връща тъпкано — вземаше основните фигури на влаха една по една, докато противникът му не остана само с цар и няколко пешки срещу конете, офицерите, топовете и царицата на господин Джайлс.

Тогава господин Джайлс премести топа си чак в другия край на дъската и каза на влаха нещо, което само той успя да чуе.

Ходът матира Драган, макар че господин Джайлс явно каза нещо повече от: „Шах и мат“. Мачът приключи и грамадният влах ядосано напусна подиума, като мърмореше и жестикулираше просташки.

Когато по-късно господин Джайлс се върна при нас с уморена усмивка, го попитах какво точно е казал на Драган в края на играта.

Господин Джайлс сви срамежливо рамене.

— Казах му: „Шах и мат, копеле мръсно. И иди да ебеш *своята* майка“.

Партиите на господин Джайлс приключиха много преди другия четвъртфинал, който се играеше на втория подиум — онзи между Назирудин и Ибрахим.

Въпреки нечестните похвати и грубите обиди, стратегически погледнато двубоят между господин Джайлс и Драган беше съвсем пряк сблъсък, с много дръзки ходове и принудителни размени на фигури. Двубоят на Назирудин и Ибрахим бе по-заплетен и мъчителен. За времето, за което господин Джайлс и Драган изиграха седем игри, другите двама съперници бяха завършили само четири, като всеки имаше по две победи.

След като оставихме господин Джайлс да приема сърдечните поздравии на другите делегации (нашият играч искаше да гледа и края на другата среща), ние с господин Аскам и Елси си тръгнахме от „Света София“. Учителят ми беше решил да посвети остатъка от деня на разследването.

И по-точно искаше да говори с бореца Дарий.

През целия следобед го издирвахме в двореца, обикаляхме от двор на двор, разпитвахме стражи, слуги и гости дали не са виждали прочутия спортист.

Но никой не го беше зървал и никой нямаше представа къде е.

Дарий беше изчезнал.

ПОДЗЕМНИЯТ СВЯТ

След възбудата от победата на господин Джайлс през деня и следобедното търсене на Дарий учителят ми се оттегли веднага след вечеря и бързо потъна в дълбок сън. Господин Джайлс също заспа от изтощение след битката с влаха.

Така останах под опеката на Елси, а тя имаше една-единствена цел тази вечер.

— Ела, Беси! Ела да видиш с очите си какво представляват сбирките на принца. Чух, че тази нощ партито щяло да се проведе в банята на *баща* му. След малко имам среща със Зубайда при входа на харема. Ела! Сега е моментът и ще дам на бъдещия султан да вкуси английската ми роза!

И така отидох с Елси, увита в наметало с качулка, с ум, безнадеждно разкъсван между невинен трепет, скрита възбуда и чисто любопитство. Едно беше да слушам за подвизите на Елси, но съвсем друго — да ги видя с очите си. Едва не подтичвах, за да не изостана.

Срещнахме се със Зубайда при главния вход на харема. Зубайда беше облечена в леко наметало с копче на шията — от време на време ветрецът го разтваряше и виждах, че под него носи много къса рокля от тънък, почти прозрачен плат с дълги цепки на двете бедра.

Отидохме до стражите, но те реагираха странно — казаха, че ще пуснат само Елси.

— По заповед на принц Селим — каза единият. — Тази вечер само малцина избрани ще участват в събирането. Ти си една от тях, но те — той кимна към Зубайда и мен — не са.

Елси се обърна към нас и ни погледна слисано. Макар да бе вярна на приятелките си, тя имаше намерения за нощта и искаше от нас разрешение да я оставим, за да ги осъществи.

— Върви, Елси — казах аз. — Ще се наложи да видя някой друг път сбирките на престолонаследника.

Зубайда не изглеждаше толкова склонна Елси да отиде без нея, особено като се имаше предвид, че именно тя ѝ беше осигурявала достъп до тези партита за подбрани.

— Зу-зу? — умолително рече Елси. — Имаш ли нещо против?

— Ох, върви — отвърна Зубайда. — Върви.

Елси изписка възторжено.

— Утре ще ви разкажа! — После ни прегърна и се втурна между стражите в тайния свят на харема.

Двете със Зубайда останахме да стоим отпред, разочаровани и умърлушени.

После Зубайда ме дръпна по-далеч от стражите.

— Знаеш ли, има и други начини да се стигне до затворените части на двореца. Ела с мен.

Забързахме в нощта.

Зубайда ме поведе към малка градина в северния край на Четвъртия двор.

В тази донякъде уединена част на двореца имаше множество горички и градини — приличаха на оградени с решетъчни стени миниатюрни дворове. Повечето цветя бяха лалета, но точно тази градина бе посветена на розите. В центъра ѝ весело ромонеше малък фонтан.

Зубайда се огледа крадешком и влязохме в градината. Там Зубайда взе запалена факла от скобата ѝ на стената, бързо коленичи до фонтана и повдигна една решетка в плочника.

— Израснала съм в двореца и когато бях малка, по-големите ме запознаха с подземния свят — каза тя. — Подобно на всички деца, обичахме да си играем в старите канали и цистерни. Тунелите и залите долу минават точно под харема.

Под отвора зееше мрак. Чувах въздишките на въздуха някъде дълбоко долу — звуци на обширно пространство.

Зубайда влезе в дупката и започна да се спуска по някаква стълба.

— Нали не се страхуваш от тъмното, принцесо? — подхвърли ми предизвикателно и изчезна заедно с факлата. Отекващият ѝ глас добави: — И нагласи решетката на мястото ѝ.

Поколебах се за момент, неуверена и малко уплашена, но накрая гордостта и любопитството надделяха и забързах през отвора след Зубайда.

Стигнахме до каменно стълбище, което се виеше на спирала надолу. Заслизах, като гледах да не изоставам от Зубайда. Стълбището стигна до вода. Спрях и изведнъж открих, че се намирам в огромна изкуствена пещера.

Гора от колони се простираше пред мен — поне двайсет, идеално подредени, поддържащи високия таван. Бяха римски стил, от дялан мрамор; в горните и долните им краища имаше изваяни глави на Артемида, Афродита и (на някои от тях) Медуза. Всички се издигаха от голямо подземно езеро.

— Цистерна — прошепна Зубайда. — За прясна вода. Римляните построили в града десетки такива, за да съхраняват водата, която докарвали от планините. През вековете оттогава Константинопол бил строен и надстрояван върху тях. Но римските цистерни са толкова здрави, че са се запазили и до днес и продължават да събират подземните води. Много от жителите на града пробиват дупки в подовите на мазетата си и черпят вода от тях с кофи. Не се безпокой, не е дълбоко.

Зубайда влезе в езерото и наистина, водата стигаше само до коленете ѝ. Тя загази напред в мрака, сиянието на факлата беше като малък ореол около главата ѝ. Забързах след нея.

Първата цистерна беше пълна и с много боклук — изхвърлени железни порти и тръби, дъски, врати с пантите по тях, някакви стари варовикови блокове, натрупани безразборно и грозно покрай колоните. Тесни пътеки минаваха през купчините и боклуците надвисваха застрашително над нас.

— Преди входът бил по-широк и обитателите на двореца изхвърляли боклуците си тук — обясни Зубайда. — За да се сложи край на този навик, входът бил зазидан и сега е останала само онази малка решетка горе в градината.

Имаше и други опасности. Във втората цистерна, скрити под дълбоката до коляно вода, имаше по-дълбоки дупки, разположени на неравномерни разстояния, в които човек можеше да потъне цял. Едва не улучих две от тях.

— Цистерните са всъщност малки — каза Зубайда. — Има една огромна при Ая София, в сравнение с която тези са миниатюрни.

Гледах да не се отделям от спътницата си и се радвам, че не изостанах — след първите две зали Зубайда ме поведе през същински лабиринт от тесни проходи и великолепно цистерни, истински подземен лабиринт, достоен за самия Минос.

Минахме през просторни зали с високи тавани, които не бяха виждали светлината на деня от повече от хиляда години; някои имаха засводени входи и високи прозорци (сега зазидани с тухли) и дори стъпала и стълбища, водещи към други нива.

Зубайда като че ли ги използваше като ориентир в подземния лабиринт.

— Хм-м-м — каза тя, когато влязохме в една такава зала. От нея тръгваха три коридора, водещи в различни посоки. — Така. Тази зала е под покоите на царицата, което означава, че трябва да тръгнем по този коридор, за да стигнем до банята на султана...

Продължихме по този начин още известно време, докато Зубайда изведнъж не спря в поредната цистерна. Явно някъде беше объркала пътя, защото се обърна и възкликна:

— Проклятие! Сигурно съм... О!...

И пребледня, явно видяла нещо над рамото ми.

— Ужасно съжалявам... Не исках да...

Обърнах се...

... и се озовах пред няколко чифта очи, светещи в мрака — зли очи, принадлежащи на някакви обитатели на тези пещери. Бяха облечени в дрипи и пристъпваха застрашително към нас.

ОБИТАТЕЛИТЕ НА ПОДЗЕМНИЯ СВЯТ

С ужас видях, че са деца.

Бяха десетина, на различна възраст, между осем и шестнайсет. Всички бяха мърляви и с измъчени очи на гладуващи.

Огледах мрачната пещера — островчета от боклуци се издигаха над водата, а върху тях имаше груби колиби и навеси. Бяхме се натъкнали на дома им. За тези деца мизерният живот в тъмното бе подобър от живота по улиците на Константинопол.

Високо слабо момче, най-голямото в групата, излезе напред и се обърна към Зубайда на гръцки:

— Знаеш, че не трябва да идваш тук, богато момиче.

— Омар, моля те, ужасно съжалявам — запелтечи Зубайда. — Ние... Изгубихме се.

Момчето стоеше над нея и гледаше похотливо гърдите ѝ.

— Знаеш, че никой неканен гост не напуска пещерата ни, без да плати такса. За ваше добро се надявам, че и двете имате да дадете нещо различно от телата си.

Зубайда приличаше на хванато в капан куче. Носеше само лекото си наметало над много късата рокля, която несъмнено бе облякла в очакване на различен вид плътско приключение тази нощ. Нямаше нищо друго — и определено нищо, с което да плати.

Докато ставаше тази размяна на реплики, аз се взирах в децата, събрали се зад по-високия Омар. Малки момичета с уплашени очи, предизвикателно намръщени момченца, всички облечени в изпоцапани дрипи. И изведнъж с потрес видях лице, което разпознах...

Но точно в този момент Омар се обърна към мен.

— А ти, момиченце? Не съм те виждал преди. Гостенка в двореца ли си? Откъде идваш?

— От Англия — твърдо рекох на гръцки. — Аз съм дъщерята на краля — добавих, като си мислех, че това уточнение може да се окаже в моя полза. Лош ход.

Момчето се ухили през счупените си зъби.

— Дъщерята на краля значи? Нека тогава да попълня образованието ти. Кралската кръв не означава нищо в дълбоките места на света. Много далеч от дома си, принцесо. — Погледът му се плъзна по китките и шията ми, сякаш търсеше накити. — Въпросът ми остава. Какво можеш да ми дадеш, за да ти позволя да си тръгнеш свободно?

Подобно на Зубайда, аз също нямах нищо ценно у мен — нито пръстени, нито огърлици, нито монети.

Погледът ми обаче намери погледа на онзи, когото познавах сред групата изгубени деца — друго момче, тънко и дългнесто, на около петнайсет години.

— Мога да дам на *него* информация за смъртта на родителите му — казах дръзко.

— Информация! — презрително се изсмя водачът. — Това няма да...

Момчето, което познах, пристъпи напред и каза тихо:

— Чакай.

Омар се обърна, изненадан, че някой може да оспори лидерството му пред другите. Но второто момче, както бях забелязала, бе приблизително на неговата възраст и височина, и съответно минаваше за негов легитимен съперник.

— Искам да чуя какво има да каже. — Момчето пристъпи към мен, влезе изцяло в светлината на факлата и аз видях лицето на Пиетро, липсващия син на убития готвач Брунело Борджия и жена му.

Бях се чудила къде се е дянал Пиетро след подозрителната смърт на родителите му. И защо е изчезнал. Бях приела, че някой, който бяга от местопрестъплението, го прави поради чувство за вина. Спомних си, че учителят ми беше предложил различна причина за бягството на Пиетро — страх.

Сега знаех отговора — той беше дошъл тук, на мястото, където се мъчеха да оцелеят сираците, калпазаните и избягалите хлапета.

Надявах се, че сега ще намеря отговора на втория въпрос.

Пиетро застана пред мен.

Спомних си как го бях срещнала в кухните на баща му в нощта на банкета по случай откриването. Тогава го бях взела за тих и

стеснителен. Тук обаче, в светлината на факлата на Зубайда в подземната цистерна, чертите му изглеждаха по-резки, по-будни.

— Ще ти дам един шанс, преди да те оставя на Омар — каза той и кимна почитателно към лидера. — Какво можеш да ми кажеш за смъртта на родителите ми?

Всички погледи бяха вперени в мен. Не помръднах от мястото си и вирнах брадичка, както бях виждала да прави баща ми, когато искаше да изглежда особено царствен.

Преглътнах.

— Учителят ми, с когото лично султанът се посъветва относно смъртта на кардинала и на родителите ти, смята, че майка ти и баща ти не са посегнали сами на живота си, а са били убити.

Пиетро се взираше в мен с немигащи очи. Накрая проговори.

— Слава богу. Не мислех, че някой ще ми повярва. Баща ми никога не би се самоубил. Никога. Бях убеден, че има някакъв заговор, но не знаех как да го докажа. Избягах, защото си помислих, че също може да съм в опасност. Учителят ти трябва да е изключително умен човек.

— Такъв е. — Беше се оказал прав и за причината за бягството на Пиетро.

Пиетро се обърна към Омар.

— Тя спечели правото си да мине.

Омар не изглеждаше особено радостен от това, но предпочете да не противоречи на Пиетро.

Мислите ми обаче препускаха. Споменаването на убийството на Брунело и жена му бе предизвикало в мен същинска буря.

Първо си помислих за теорията на учителя ми, че някой — царицата, борецът Дарий или дори самият Брунело — се е опитал да отрови кардинал Кардоза, но вместо това неволно е отровил гостуващия кардинал Фарнезе.

Господин Аскам не беше вярвал, че извършителят е Брунело. Спомних си обаче разговора на учителя ми с робинята Саша в кланицата — тя бе казала, че Брунело неотдавна е разменил гневни думи с кардинал Кардоза в кухнята.

— Момент — казах аз, докато Зубайда отстъпваше назад към арката, през която бяхме влезли в цистерната на децата. — Преди да умре, баща ти се е разправял с кардинал Кардоза. За какво са спорили?

— Баща ми беше вбесен от кардинала, защото отказа християнско погребение на мъртвия ми брат — каза Пиетро.

Бях забравила за по-малкия брат. Как беше името му? Бенисио. Около три години по-малък от Пиетро и слабоумен. Самоубил се няколко седмици преди пристигането ни в Константинопол, като си прерязал вените.

— Защото брат ми отнел собствения си живот, кардинал Кардоза му отказа християнско погребение и така обрече Бенисио на вечни страдания в ада. Баща ми беше ужасен. През целия си живот е бил добър християнин и винаги се подчиняваше на кардинала, направо раболепничеше. Не можеше да повярва, че кардиналът може да е толкова безсърдечен. Онези, които отнемат най-големия дар, даден им от Бог, живота си, завинаги са лишени от рая. Затова се караха.

Трябваше да кажа това на господин Аскам. Може би, разярен от непреклонността на кардинала, Брунело наистина се бе опитал да отрови Кардоза. Но след смъртта на гостуващия кардинал коварният Кардоза се е сетил, че самият той е бил мишената на покушението, и е уредил смъртта на готвача и жена му по начин, който да прилича на самоубийство.

— Благодаря, Пиетро — казах аз. — Ако въпросът се разреши и бъде безопасно да излезеш, ще знам къде да те намеря...

— Хей! — Внезапен вик от другия край на тъмната цистерна накара всички ни да се обърнем.

Видях факли — три, все още малки в далечината, но ставаха все по-големи.

Децата се пръснаха зад колоните и в купчините боклуци. Двете със Зубайда също се скрихме зад арката, през която бяхме влезли, и надникнахме да видим какво ще стане.

Единствено Омар остана да посрещне тримата мъже, които се появиха от мрака с високо вдигнати факли.

Бяха свещеници.

Млади свещеници, които бях видяла в покоите на кардинал Кардоза по-предишната нощ.

— Поздрави, младежо — каза първият на гръцки. — Мир тебе. Как си тази чудесна вечер? — Говореше с жизнерадостен глас, който не съответстваше на мрачната обстановка.

— Говори направо, свещенико — отвърна Омар.

— Ясно, добре. Донесохме ви храна — при тези думи един от другите разгърна кърпа, в която имаше прясно опечен телешки бут и картофи, — в замяна на присъствието ви на събирането, което провеждаме тази нощ.

Погледът на Омар не се откъсваше от бута. Видях как другите деца подават глави от скривалищата си, привлечени от миризмата на топла храна.

— Колко? — попита Омар.

— Три момчета и едно момиче — каза свещеникът, сякаш се пазареше на някаква сергия на улицата.

Омар се обърна и заговори грубо на турски към мрака.

— Какво казва? — попитах Зубайда шепнешком.

— Попита чий ред е този път — отвърна тя.

Накрая от сенките излязоха четири деца — три момчета и едно момиче. Свещеникът понечи да ги поведе.

— Не! — каза Омар. — Първо ще се нахраним. После ще получите онова, което желаете. Така стават нещата.

Храната беше предадена и за моя изненада Омар даде първите хапки на четирите деца, които бяха пристъпили напред. След като ядоха, те тръгнаха с тримата свещеници. Едва тогава Омар и останалите, сред които и Пиетро, се нахвърлиха върху останалата храна.

Изпитах дълбока мъка, докато гледах това. Отново виждах търговия с човешки тела, с храна за гладуващите в замяна на услуги за нуждаещите се от тях.

Двете със Зубайда побързахме да се ометем и след известно забързано лутане се върнахме при входа в градината с розите. Щом излязохме горе, се разделихме и тръгнахме към стаите си, радостни, че се връщаме в познатия ни свят, света на слънцето, въздуха и светлината, свят, който въпреки всички лоши неща в него си оставаше по-безопасен и поносим от онзи, в който бях надзърнала току-що.

ДВИЖЕНИЕ В НОЩТА

След като се сбогувах със Зубайда, забързах обратно към покоите ни. Исках да споделя с господин Аскам новата си теория.

Но когато стигнах в коридора, водещ към стаите ни, забавих крачка и продължих по-предпазливо — макар Елси да беше свикнала да се промъква в леглото си, без да буди никого, аз не бях и не исках да будя когото и да било в съседните стаи и да издам среднощните си приключения.

Но когато наближих вратата на покоите ни, тя внезапно се отвори и аз се шмугнах зад някаква завеса.

По коридора се чува забързани стъпки. Рискувах да надникна и видях учителя, с дългото си кожено палто и с шапката си, да крачи забързано. Мина покрай скривалището ми, без да ме забележи.

Къде отиваше — при това сам — посред нощ?

Отговорът, разбира се, бе очевиден. Единствено нещо свързано с разследването бе в състояние да го накара да излезе толкова късно.

Макар ужасно да ми се искаше да легна и да заспя, се разтревожих за него. Вече петима души, свързани с разследването, бяха намерили смъртта си — кардинал Фарнезе, готвачът и жена му, Максимилиан от Виена и девственицата „подарък“ Хелена. Не исках учителят ми, тръгнал сам навън, да бъде шестата жертва.

И затова го последвах.

Целта на учителя ми бе не друга, а менажерията на султана.

Стигането дотам включваше минаване през три охранявани порти, като на всяка от тях лъжех стражите, че съм с господаря си (никога друг път не го бях наричала така, защото не ми беше никакъв господар, а просто учител) и съм изостанала. Отегчени или безразлични, стражите ме пускаха.

Спуснах се по обширния затревен склон, водещ към менажерията. Ръмеше. Клони без листа се простираха над мен като хищни нокти в мрака. И изведнъж от дъждовната пелена изникна високата тухлена стена на менажерията. Видях как тъмната фигура на учителя ми минава през главната порта.

Можех да приема единствено, че има среща с някого — дискретна, под прикритието на нощта — във връзка с разследването. Втурнах се към портата и се промъкнах през нея.

Менажерията на султана беше различно място след мръкване. Чух шумоленето на дребни създания, движещи се по клоните в клетката на маймуните, дълбокото дишане на спящата мечка, сумтенето на вървящия напред-назад тигър. Слоновете пък тропаха с крака и ревяха тревожно, сякаш нещо ги тормозеше.

Лекият дъжд беше направил плочите на пътеката доста хлъзгави и вървах колебливо, като търсех господин Аскам.

Декоративните дървета и пръстенът от храсти около централната клетка на мечката се оказаха крайно неприятна пречка да виждам цялото място. Всичко тънеше в сенки и зад завесата на ръмвящия дъжд...

Писъкът на ръждясали панти раздра въздуха, последван от трясъка на затваряща се тежка метална врата и щракането на ключалка. След това от другата страна на стената се чуха забързани стъпки.

Сърцето ми спря. Рязко се завъртях.

Някой беше затворил портата зад мен и я бе заключил, оставяйки ме — заедно с господин Аскам — в менажерията.

Затърсих с очи учителя си, някакъв друг изход, каквото и да било. И в това отчаяно състояние видях нещо още по-ужасяващо от заключената порта.

Вратата на клетката с вълците зееше отворена.

ВЪЛЦИТЕ НА ТОПКАПЪ

Щях да изпищя от ужас, но в същия миг облечена в кожена ръкавица ръка запуши устата ми и ме дръпна в гъстите храсти.

— Бес, ш-ш-ш — изсъска учителят ми, докато се взираше в мрака. — Да не си гъкнала, в опасност сме. Влязохме в капан.

— Какво правите тук? — шепнешком попитах аз.

Погледът му обхождаше менажерията.

— Би трябвало да ти задам същия въпрос. Вечерта получих бележка. Вътре пишеше, че ако искам да разбера кой е убил гостуващия кардинал, трябва да дойда тук след полунощ, сам, без Латиф, и всичко щяло да ми бъде разкрито.

— Клетката на вълците е отворена...

— Знам.

— Което означава, че вълците са на свобода...

— Знам.

Един от слоновете отново изрева, този път по-силно. Погледнах натам и внезапно през завесата на ситния дъжд видях сянката на едър вълк да се плъзва пред слона с наведена глава и напрегнати крака, душейки плячката си.

Потупах господин Аскам по рамото, за да му посоча, но в следващия миг учителят ми бе блъснат рязко напред от втори вълк, който се беше хвърлил на гърба му. Сега вълкът се озова върху господин Аскам, изръмжа, щракна със зъби и се опита да се добере до гърлото му, но учителят ми се претърколи, замахна с ръка и удари животното в носа. Вълкът изквича и отскочи, а господин Аскам се надигна и клекна.

Дори не бяхме чули вълка. Беше се промъкнал зад нас, без да издаде нито звук...

И тогава чух сумтене и усетих топъл полъх по дясното си ухо.

Обърнах много бавно глава. Третият вълк стоеше *точно до мен*, на по-малко от стъпка разстояние, и ме гледаше със светлите си безмилостни очи.

Скочи към мен. Метнах се настрани. Вълкът не улучи. Претърколих се. Лапите на вълка се хлъзнаха по мокрите камъни и той се опита да атакува отново. Нямаше да ме пропусне втория път. Скочи. Затворих очи и вдигнах ръце в жалък опит да се защитя, когато чух господин Аскам да извиква някъде отдалеч: „Не!“.

Нищо не ме удари.

Вместо това нещо жално изквича и се чу хрущене на кост. Погледнах и видях руската мечка, невъзможно грамадна в тъмното, протегнала космата лапа през решетките на клетката си. Беше хванала вълка с яките си нокти точно докато той скачаше и бе пречупила врата му като клечка. При хвърлянето ми настрани се бях озовала до клетката ѝ. Мечката започна да яде вълка. Искане ми се да си мисля, че грамадният звяр ме е спасил, но предполагам, че той просто се беше възползвал от възможността за среднощна гощавка.

Господин Аскам ме сграбчи за ръката.

— Насам! Бързо!

Не знаех накъде ме води, но не ме интересуваше, стига да е на безопасно място.

Видях, че другите два вълка са застанали един до друг и ни гледат, сякаш се опитваха да решат как точно да уловят тази оказала се трудна плячка.

Господин Аскам не спря нито за миг. Блъсна ме през входа на клетката, бързо влезе след мен и затвори вратата, след което бръкна между решетките и я залости.

Седна задъхан. Нужно ми бе известно време да осъзная къде сме и когато разбрах, изсумтях одобрително на решението на учителя ми.

Намирахме се в клетката на вълците.

След малко двата сиви звяра се появиха пред нас, объркани и смутени, и запристъпваха напред-назад, явно раздразнени, че лесната храна им се е изплъзнала.

Господин Аскам се обърна към мен.

— И така. *Какво правиш тук, за бога?*

— Видях ви да излизате и се разтревожих за вас, така че ви последвах.

— *Ти си се разтревожила за мен?* — Господин Аскам се разсмя тихо. — Май следващите събития доказаха, че страховете ти са били основателни. — Той разроши косата ми. — Благодаря, че си се

тревожила за мен, малка принцесо. За мен е чест, че заемам такова важно място в мислите ти.

— Сега какво? — попитах аз. Зъбите ми затракаха. Изведнъж ми стана ужасно студено.

Учителят ми видя това и ме прегърна.

— Не можем да направим нищо до сутринта, когато дойдат хората, които се грижат за животните. Макар тези условия да не отговарят на обичайните за една принцеса стандарти, те са адекватни предвид положението, в което се намираме. Ето, стой плътно до мен и се топли. Вълнението си е казало думата и тялото ти реагира. А сега спри да говориш и просто дишай дълбоко. С известен късмет може и да заспиш.

Послушах го и се сгуших в силните му ръце и под невероятно голямото му палто, което бе затоплено от тялото му. Зарових глава в гърдите му. Въпреки мрачната обстановка никога досега не се бях чувствала по-защитена, така *затворена* в обятията на друго човешко същество. Можех да остана така вечно. Красотата да върви по дяволите. С меките си заоблени черти и големия си нос господин Роджър Аскам може и да не бе смятан за привлекателен от дамите в Лондон, но с острия си като бръснач ум, милото си сърце и невероятната си способност да вижда нещата през очите на другите, за мен той бе най-прекрасният мъж на света. Всички онези глупави момичета, които бяха отхвърляли поканите на Роджър Аскам за танц, никога нямаше да разберат какво са пропуснали.

И, разбира се, той отново бе прав. Тялото ми *наистина* бе в шок и реагираше на двете вълнуващи преживявания тази нощ — в цистерните със Зубайда и в менажерията с вълците и мечката. И когато сърцето ми постепенно се успокои и тялото ми се стопли, усетих как се унасям.

Вълците останаха да лежат на пост до клетката и да чакат, а в средата на менажерията мечката радостно пируваше с улова си. Хрущенето на костите на пляката й отекваше в ограденото пространство.

Вече не можех да държа натежалите си клепачи отворени. Потънах в дълбок сън, забравяйки всички неща, които исках да кажа на учителя си.

Господин Аскам ме притискаше към себе си през цялата нощ. Той не мигна. Остана да ме пази. Моят учител. Моят рицар. Моят закрилник.

Малко преди изгрев началникът на менажерията на султана и помощникът му пристигнаха и откриха, че естественият ред на нещата е обърнат — двата вълка бяха в централната част, в клетката им имаше две човешки същества, а мечката лежеше предоволна в клетката си с прясна кръв по муцуната.

Отначало отказаха да ни пуснат въпреки твърденията ни, че сме агенти на султана. Мисля, че подозираха, че сме браконieri, чиито планове са се объркали. Повикаха садразама и когато пристигна малко по-късно с кохорта стражи, великият везир само ни изгледа и поклати глава.

— Защо ли не съм изненадан? — каза и се обърна към служителите. — Извадете ги оттам.

Накрая служителите успяха да прилъжат и уловят двата вълка и ги прибраха в клетката им, а ние излязохме навън. Двамата с господин Аскам им благодарихме сърдечно и забързахме към двореца. Междувременно утрото беше настъпило, макар че все още валеше.

Преди обаче да тръгнем нагоре по склона, господин Аскам направи още нещо. Приклекна да огледа разкаляната земя пред портата на менажерията.

— Какво търсите? — попитах аз.

— Предполагам, че ти, работниците, садразамът и хората му сте вървели по павираната пътека, за да стигнете дотук. Мисля обаче, че онзи, който ни вкара в капана, се е крил някъде тук и после се е промъкнал през калта, за да затвори портата след нас. Търся... *това*.

Клекнах до него, видях онова, което търсеше, и отново се възхитих на съобразителността му.

В калта имаше пресни отпечатащи от сандали с дървени подметки. На лявата имаше резка във формата на буквата V.

ЕЛСИ И ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИКЪТ

Като никога Елси се беше прибрала преди мен. Върнах се в общата ни стая и я заварих свита в леглото, потънала в блажен сън.

Изтощена от среднощните преживявания първо със Зубайда, а после и с господин Аскам, аз се плъоснах в леглото си и това, за съжаление, я събуди.

Тя скочи до мен, самото възплъщение на възлението.

— Беси! Беси! Успях! Успях! Добрах се до принца!

Едва успяха да задържа очите си отворени.

— Сериозно?

— Той влезе в мен, корав като копие. Ох, Беси, беше направо божествено. И след екстаза, до който го докарах, май имам много добър шанс в крайна сметка да стана негова кралица!

Колкото и да бях уморена, много исках да чуя разказа ѝ. А тя изгаряше от желание да разкаже.

— След като ме пуснаха в харема — толкова съжалявам, че ви оставих навън със Зубайда! — ме отведоха в личната баня на султана, която е просто рай на земята, много по-великолепна от банята на принца. Има няколко мраморни басейна, всички на различни нива и свързани с малки водопади. Навсякъде се издигаше пара, от която всяко гъвкаво младо тяло блестеше като полиран бронз. Но докато банята беше голяма, самата сбирка бе по-малка — присъстваха само престолонаследникът, неколцина негови приятели и шест момичета, включително и аз.

Принц Селим се бе разположил на мраморна платформа в един от по-големите басейни, на която имаше широк мраморен трон. Две голи персийски момичета го хранеха с грозде, а трето, с огромни гърди, се беше навело пред него и му предлагаше тялото си.

Видя ме да влизам в банята. Погледите ни се срещнаха.

Без да откъсвам очи от него, разхлабих дрехата си и я оставих да падне на пода, та той да види тялото ми. Но голотата ми тази нощ беше различна. Помниш ли, че ти разказах за онази мода на персийските момичета да изглеждат по-съблазнителни, като бръснат космите си?

Някои се бръснат изцяло и са съвсем гладки. Е, направих същото. Сега долу съм без нито едно косъмче. Престолонаследникът видя това и се усмихна.

После, без да престава да ме гледа, той стана от мраморния си трон и облада наведеното пред него момиче, като през цялото време ме гледаше. Момичето стенеше от удоволствие, докато той я любеше, но всеки тласък явно беше насочен към мен през помещението.

И тъй, докато продължавах да го гледам, аз се плъзнах във възхитително топлата вода на най-близкия басейн. После легнах на едно мраморно островче недалеч от трона му. Цялото ми тяло проблясваше от капчиците.

Без да престава да обладава персийското момиче, принцът привика един от приятелите си, прошепна му нещо и кимна към мен. Приятелят му Фарик, мускулест младеж, по който биха залитнали всички дами у дома, дойде до островчето и ми предложи мъжеството си.

Какво да правя, Бес? Да чакам вниманието на принца ли? Или да позволя неговият човек да ме обладае? Накрая реших, че тъй като принцът го е пратил при мен, онова, което ще последва, ще е за негово удоволствие. Така че кимнах на Фарик, застанах на четири крака и го оставих да влезе в мен отзад, както си беше в басейна.

Фарик се оказа доста изкусен и трябва да кажа, че ми достави истинско удоволствие с бавните си и премерени движения, но аз бях застанала така, че докато той проникваше в мен, гледах престолонаследника. Така двамата с него бяхме с различни любовници, но всъщност погледите ни не се разделиха нито за миг, сякаш се любехме един с друг.

Ясно беше, че престолонаследникът също го осъзнава, защото след известно време излезе от персийското момиче и извика на гръцки: „Фарик! Спри! Английска розичке, ела тук!“.

Освободих се от Фарик и небрежно тръгнах към платформата на принца, докато той предаваше трите персийски момичета на приятелите си. Застанах пред него. Той погледна одобрително абсолютно голото ми тяло. „Английска розичке, чувам, че си била великолепна — каза принцът. — Докажи го.“

„Щом така желае Ваше Височество“ — отвърнах аз. Знаех, че той обича момичетата да се навеждат пред него, така че да влиза в тях

както си поиска, затова го възседнах с лице към него, опрях се на дръжките на мраморния трон, на който седеше, и се отпуснах върху члена му. Това ми позволяваше да контролирам ритъма на любовенето. Използвах всичките чувствени умения, които съм научила, и му доставих удоволствие, каквото не бях доставяла никога досега.

Яздех го като жребец, Беси. Въртях бедра, извивах гръб, гърдите ми щръкнаха нагоре — до момента, в който усетих как членът му се втвърди още повече в мен и го накарах да стене с всяко надигане и спускане. Когато това стана, знаех, че съм го омагьосала.

Трябва да кажа, че дотогава повечето други мъже щяха да достигнат неволно до екстаз, но принцът явно беше опитен и бе много издръжлив. Но накрая не издържа, дишането му се ускори и аз задвижих бедрата си по-бързо, за да увелича насладата му, и накрая той извика от удоволствие и се отпусна в трона си, останал без сили и доволен, с широка усмивка на лицето.

Имах го още три пъти през нощта, Беси. Между другото, той наистина ми достави удоволствие и всеки път виках в екстаз, уменията му предизвикваха фойерверки в тялото ми. Принцът е опитен и умел любовник.

Както и да е, нощта се изниза и всички други се унасяха в сън, след като се бяха отдавали на наслади в различните ъгли на банята, докато аз го правех с принца. Селим ми каза: „Английска розичке, ти си любовница, достойна за владетел. Благодаря ти“.

С тези думи аз се сбогувах и малко преди зазоряване се прибрах в стаята ни. Ох, Беси. „Любовница, достойна за владетел“. Какво означава това според теб? Във всеки случай имах шанс да омагьосам принц и дадох всичко от себе си. Сега от него зависи дали ще ме поиска завинаги в леглото си.

Радвах се за Елси и исках тя да е щастлива, но имах и съмнения. Доколкото можех да съдя по баща си, знаех, че кралете и принцовете приемат ласките на много жени, без да предлагат в замяна абсолютно нищо, освен може би позора да им родят копеле.

Елси обаче беше развълнувана до несвяст и затова казах само:

— Радвам се за теб, Елси. След тази нощ може би си толкова близо до трона, колкото съм и аз.

Тя ме прегърна.

— Ох, Беси. Ох, Беси. — Искаше да продължи да говори за нощта с престолонаследника и как ще стане царица, но аз я помолих да престане, зарових глава във възглавницата и се извърнах.

Беше ми дошло до гуша от шах, вълци и принцове за един ден. Исках само едно — да спя.

КОН

„Само една фигура в шаха може да прескача другите — конят. Това странно Г-образно движение го прави непредсказуем и особено опасен.

Ако шахът е метафора на средновековното общество, то положението на коня на дъската не означава нищо. Той не стои до царя, а е отделен от господаря си както от царицата, така и от офицера.

Дори в Средните векове конят — или рицарят — просто налага волята на краля както на бойното поле, така и в именията. Истинската власт е в двора при кралиците, министрите и религиозните съветници.

Това е отразено и в «относителните стойности» на шахматните фигури — офицерите, топовете и царицата са по-важни от коня. По-добре е да жертваш кон, отколкото някой от останалите.

Верният рицар, яхнал буйния си кон, е предназначен само да бъде пратен в битка от царя си и да умре. В шаха, както и в живота, рицарят в крайна сметка е напълно заменим.“

Тел Джаксън, „Шахът
през Средните векове“,
1992

„Имам добър опит от този свят... Зная какво е да си поданик и суверен, какво е да имаш

добри съседи и понякога да срещаш
зложелатели.“

Кралица Елизабет I

ПОЛУФИНАЛИТЕ

След два рунда първокласен шах — и след най-добрите примери за мамене в шаха — в турнира останаха само четирима играчи — братовчедът на султана Заман, брат Раул от Папската държава, нашият господин Джайлс и Ибрахим от Константинопол, шампионът на народа.

Сутринта под вратата ни пяхнаха обновена програма:

1 Рунд		2 Рунд	Полуфинал	Финал	
1.	Заман (Константинопол)	Заман (Константинопол)	Заман (Константинопол)	}	
2.	Максимилиан (Виена)				
3.	Мустафа (Кайро)				
4.	Владимир (Московия)				
5.	Али Хасан Рама (Медина)	Пабло Монтоя (Кастилия)	Брат Раул (Папска държава)		}
6.	Пабло Монтоя (Кастилия)				
7.	Брат Едуардо (Сиракуза)	Брат Раул (Папска държава)			
8.	Брат Раул (Папска държава)				
9.	Гилбърт Джайлс (Англия)	Гилбърт Джайлс (Англия)	Гилбърт Джайлс (Англия)	}	
10.	Талиб (Багдад)				
11.	Драган (Влашко)	Драган (Влашко)			
12.	Марко (Венеция)				
13.	Назирудин (Империя на моголите)	Назирудин (Империя на моголите)	Ибрахим (Константинопол)		

14.	Лао Це (Хан)		
15.	Вилхелм (Кьонигсберг)	Ибрахим (Константинопол)	
16.	Ибрахим (Константинопол)		

Тъй като оставаха само още три срещи (две на полуфиналите и една на финала), вторият подиум беше махнат, така че в средата на „Света София“ отново имаше само една маса.

Поради причини, известни единствено на служителите на султана, днес сутринта щеше да се играе долната половина от програмата. Подозирам, че братовчедът на султана е имал нужда от повече подготовка преди срещата си.

Така първият полуфинал трябваше да бъде между господин Джайлс и Ибрахим. Следобед Заман щеше да се изправи срещу брат Раул. Тяхната среща щеше да бъде битка на верите, ако можеше да има такава. Чух, че организаторите на залози по улиците я наричали Новия кръстоносен поход.

Жителите на Константинопол се тълпяха в „Света София“ и около нея и ентузиазмът им бе почти осезаем. Денят обещавахе да е завладяващ.

Оказа се, че е повече от това.

Докато господин Джайлс вървеше през тълпата към игралния подиум, господин Аскам, Елси и аз се качихме на платформата на султана. Както обикновено, Латиф ни следваше.

Прозях се широко, докато гледах към шахматната дъска и морето от хора около нея. Нямаше къде яйце да хвърлиш, тълпата се смееше и бърбеше, наслаждавайки се на събитието. До мен господин Аскам също сподави прозявката си. Бяхме успели да дремнем само няколко часа сутринта и макар да се чувствах ужасно уморена, бях достатъчно будна, за да оценя забележителното събитие.

Нямаше как да не сравня този пътър, жизнерадостен свят с подземния, който бях видяла през нощта. Хората в този свят радостно живееха живота си — живот на работа и игри, на храна и радост, на

залагания и зрелища като шахматни турнири, без изобщо да си дават сметка за жестокото съществуване в цистерните под краката им.

Или може би си даваха сметка. Свещениците, които бяха слезли долу да наемат телата на онези деца, със сигурност знаеха за жалкото им положение. Хората, заключих аз, много добре си даваха сметка за всяко превъзходство, което имат над други хора.

Тръснах глава, за да пропъдя тези мисли.

Дискусията за стратегията преди мача между господин Аскам и господин Джайлс този път бе кратка. Ибрахим беше приблизително на възрастта на господин Джайлс и играеше по подобен на него начин. Като че ли не използваше нечестни тактики и стратегии. Двамата решиха, че срещата ще бъде просто битка между двама равностойни и талантиливи играчи, в която по-добрият ще победи.

Докато вървахме към местата си на платформата, садразамът се появи пред нас и дискретно дръпна господин Аскам и Латиф, за да поговори с тях.

Двете с Елси седнахме и секунди по-късно Елси вече намигаше и махаше кокетно на престолонаследника, който седеше на десетина места от нас. Той й се усмихна многозначително в отговор.

Господин Аскам и Латиф дойдоха при нас. Учителят ми седна до мен. Странно, но докато се настаняваха, двама от личните гвардейци на султана заеха позиции зад столовете ни.

— Защо са стражите? — попитах аз.

— Предпазна мярка — отвърна учителят ми. — Садразамът каза, че имало заплахи за живота на господин Джайлс и на нас, ако той победи местния шампион. Джайлс не знае.

— Боже мой. — Погледнах двамата стражи. Лицата им бяха безизразни.

— И като се има предвид малкият ни нощен инцидент в менажерията — прошепна господин Аскам, — малко защита ми изглежда добра идея.

Съгласих се с него. Исках да говоря с господин Аскам и за случилото се в цистерната преди приключението в менажерията. Изобщо не се бях сетила да повдигна темата, докато треперех в прегръдките му в клетката на вълците. Надявам се, че разбирате, че по онова време ме занимаваха други неща.

И тъй, докато господин Джайлс и Ибрахим заемаха местата си на игралния подиум и започваха срещата, аз се наведох и разказах шепнешком на господин Аскам за приключенията си в подземния свят под двореца, как попаднах на Пиетро и какво научих от него.

Учителят ми слушаше съсредоточено и мълчаливо, като от време на време ме поглеждаше изумено.

Когато приключих, първата игра от мача беше в разгара си, но нито аз, нито господин Аскам забелязахме това. (Точно тогава Елси стана, за да посети тоалетната. Предполагам, че го направи, за да може да мине покрай престолонаследника.)

Учителят ми ме погледна сериозно.

— Повече никакви нощни разходки сама из двореца, млада госпожице.

— Но вие направихте абсолютно същото...

— Аз съм възрастен мъж! А ти си тринайсетгодишно момиче! Представи си, че беше станало нещо с теб в онези цистерни. Можеше да изчезнеш безследно. — Каза го с искрена загриженост, но и строго. После омекна. — Бес, знам, че Елси се е отдала на нощни приключения, но тя е по-голяма от теб. Освен това е вятърничава глупачка, която не разбира напълно какви са последствията от това, че отдава тялото си на всеки изпречил ѝ се мъж. Да, наясно съм с проявите ѝ както тук, така и у дома. Бих могъл да я спра, но тя е млада жена, която може сама да взема решения. Освен това гледам на нея като пример за теб, който можеш да избереш да следваш или да подминеш. По мое мнение Елси със сигурност ще си докара беля един ден. Не и ти обаче, поне докато си под мое наставничество.

Сведох глава.

— Много съжалявам, сър. Няма да се повтори. — Бях донякъде стресната от това, че знае за разюздаността на Елси. До този момент си мислех, че господин Аскам почти не я забелязва. Оказваше се обаче, че е наясно с много повече неща, отколкото предполагах.

— Благодаря, Бес — каза той, видимо успокоен. — Трябва да добавя също, че съм доста привързан към теб. Щях да бъда съсипан, ако ти се беше случило нещо.

Усмихнах се.

Той се поизправи в стола си.

— След като казах всичко това, с откриването на Пиетро ти ни осигури много обещаващо парче от мозайката на интриги. Значи кардинал Кардоза е отказал християнско погребение на по-малкото момче на Брунело, с което е разгневил готвача. Но дали тази обида е била достатъчна, за да накара Брунело да отрови кардинала? Не съм сигурен.

Радостните възгласи на тълпата ни накараха да се обърнем. Ибрахим току-що бе взел един от конете на господин Джайлс.

Загледах с интерес партията.

Докато тя се разиграваше, забелязах, че господин Джайлс често бърше челото си с кърпа. Като че ли се потеше повече от обичайното, но приписах това на напрежението, че участва в полуфинал срещу талантлив партньор на такава историческа сцена.

От време на време той поглеждаше към господин Аскам и мен и се усмихваше едва-едва — нещо, което не бе правил при предишните срещи. Беше крайно необичайно.

После го видях как допусна грешка. Грешка, която никога не би допуснал.

Премести царицата си на позиция, която щеше да позволи на Ибрахим при следващия ход да застраши царя и царицата на господин Джайлс с коня си.

Разбира се, Ибрахим се възползва от подаръка. Господин Джайлс премести царя си и миг по-късно царицата му беше взета. Тълпата изрева от възторг.

От този момент резултатът от първата игра бе ясен. Без царица господин Джайлс можеше само да се сражава доблестно, но напразно. Ибрахим постепенно го изтощи, като вземаше основните му фигури една по една, и накрая господин Джайлс, останал само с три пешки, които да пазят царя му, се предаде и протегна ръка, за да поздрави противника си.

Тълпата изпадна в делириум. Всички ревяха и ръкопляскаха. Техният човек вече водеше с едно на нула.

А господин Джайлс само погледна отново към господин Аскам и мен.

По време на почивката между игрите двамата с господин Аскам отидохме при господин Джайлс.

— Джайлс, добре ли си? — попита учителят ми. — Изглеждаш пребледнял. Как си?

Господин Джайлс примигна, за да махне потта от очите си.

— Аз... добре съм, благодаря, Роджър. Добре съм. Нищо ми няма. Но не играеше като човек, който е добре.

Бързо изгуби втората игра и успя да спечели третата на косъм, когато Ибрахим направи необмислен ход и господин Джайлс го постави в шах и мат с коронната си комбинация с царица и офицер. Въпреки това изглеждаше ужасно изнервен, продължаваше да се поти и явно се чувстваше много неудобно.

Изгуби четвъртата игра в напрегнат ендшпил.

Двамата с учителя ми отново слязохме при него на подиума. Господин Аскам му поднесе чаша чай.

— Джайлс, какво става? — прошепна учителят ми. — Едва ли някой в тълпата може да види, но аз мога. Не си себе си. *Не играеш* като себе си...

— Казаха ми, че ще убият теб и Елизабет, ако победи, Роджър — тихо отвърна господин Джайлс.

Господин Аскам се вцепени.

— Какво? Кой ти го каза?

— Садразамът. Сутринта, докато заемах мястото си на подиума. Новите ви стражи — господин Джайлс погледна към двамата гвардейци на платформата — не са зад вас, за да ви защитават. Те са убийци. Наредено им е да ви убият, а по-късно да убият и мен, ако победи Ибрахим.

Учителят ми прехапа от ярост устната си и погледна към султана на трона.

— Първо отровата по пътя насам, а сега и това. Негодник! Мръсен интригант и негодник! — Обърна се отново към господин Джайлс. — Ибрахим наясно ли е?

— Не мисля. Но сигурно подозира нещо. Знае, че печели прекалено лесно.

Господин Аскам присви замислено очи.

— Вероятно това е ставало при всички срещи на Ибрахим — имало е заплахи за живота на придружителите на противниците му и те

нарочно са губели.

— Да не искате да кажете, че султанът *иска* Ибрахим да победи? — намесих се аз. — Но това е безсмислено. Султанът иска победителят да е Заман.

— Не е съвсем така — рече господин Аскам. — За султана е изгодно, ако Заман *или* Ибрахим спечели турнира. И в двата случая победителят ще е мюсюлманин и Османската империя ще се окаже родина на най-великия играч на шах на света. Не забравяй, Бес — всички владетели действат така, че да угодят на поданиците си у дома, а не да впечатляват другите страни. Ако Заман *или* Ибрахим спечели, поданиците на султана ще са във възторг, защото са победили целия свят. Следователно, ако се стигне до финал между мюсюлмани, султанът няма как да изгуби. Между другото, няма да се изненадам, ако помогне на Заман на финала, за да е сигурен, че победителят ще е мюсюлманин с царска кръв. Именно *затова* беше подправянето на жребия — за да е сигурен, че двамата местни играчи няма да се срещнат преди финала. После урежда Заман да победи чрез измама и помага на нищо неподозиращия Ибрахим, като тормози противниците му.

— Какво да правя, Роджър? — отчаяно попита господин Джайлс.

Господин Аскам сведе глава и се умисли. Накрая погледна господин Джайлс и после мен.

— Независимо дали става въпрос за война, или за игра, резултатът всъщност е без значение — каза сериозно той. — Победите и загубите са случайност. Блестящият гръцки военачалник Пир е *спечелил* битката при Аскулум, но на такава цена, че е останал в историята като глупак, докато онези триста спартанци, сражавали се до смърт срещу огромната персийска войска при Термопилите, продължават да се почитат и две хиляди години след събитието. Във войната и в спорта важното е да се *изтощиш* в усилията си. Това е. Направи го, Гилбърт, за да можеш да останеш с високо вдигната глава. Но когато се изправиш срещу противник, който не уважава играта, който желае единствено да спечели и е готов на всякаква мерзост, за да постигне победа, тогава играта губи стойността си и усилията ти се оказват напразни. Гилбърт, приятелю, ти се представи великолепно на турнира. Победи двама наистина талантиливи противници в две наистина трудни срещи. Нямах какво повече да доказваш — нито на

мен, нито на Елизабет, нито на крал Хенри, нито на себе си. Да не пилеем повече усилията ти. Дай на султана онова, което иска, и да приключваме с нагласения турнир.

Господин Джайлс кимна мълчаливо.

Погледнах учителя ми и осъзнах, че е прав.

Така господин Джайлс изгуби последната партия, а с нея и срещата. Тълпата изпадна в екстаз. Хората се втурнаха на подиума и понесоха Ибрахим на ръце. Шампионът им бе достигнал финала, а те се държаха така, сякаш бе спечелил целия турнир. И ето че нашите нови телохранители изчезнаха толкова бързо, колкото се бяха появили.

Последва почивка, по време на която султанът напусна залата, за да обядва. Отново никой от тълпата не помръдна от мястото си.

Докато групата ни излизаше от „Света София“, ни доближи пратеник на престолонаследника (мисля, че беше приятелят му Рахман) и попита Елси дали желае да обядва с принца в града.

Разбира се, Елси нямаше абсолютно никаква представа за машинациите около загубата на господин Джайлс и опасността, която бе висяла над главите ни. Тя погледна умолително господин Аскам. Той просто кимна уморено.

— Прави каквото искаш, Елси.

С възторжен писък Елси побягна и отново бях оставена да обядвам в компанията на двама възрастни и без приятелката си.

След обедната почивка игралният подиум беше подготвен отново и участниците във втория полуфинал Заман и брат Раул заеха местата си от двете страни на дъската. Върнах се с учителя ми и господин Джайлс. Господин Аскам беше особено любопитен да види дали Заман отново ще получава помощ свише.

Когато срещата започна, Елси още не се беше върнала от обяда си с престолонаследника.

Първата игра между Заман и Раул навлезе в решителната си средна фаза и отново установих, че гледам не дъската, а учителя.

Всеки път, когато идваше ред на Заман, господин Аскам се вглеждаше внимателно в него, след което хвърляше поглед към балкона на султана. Аз също видях там движещи се сенки.

Понякога учителят ми поглеждаше в друга посока, към кардинал Кардоза. Едрият църковен представител явно беше отегчен. Верният му слуга Синон стоеше зад него, без да обръща внимание на шаха, но и без да изпуска от поглед нищо друго. Макар да играеше представителят на Църквата, кардиналът гледаше срещата от задължение, а не с интерес, сякаш мачът му пречеше да се занимава с други, по-важни неща. От време на време размахваше малката мухобойка пред лицето си.

— Тази мухобойка... — прошепна учителят ми.

Само аз го чух и също погледнах натам. Видях разноцветните косми — кафяви, черни, руси...

Господин Аскам се взираше напрегнато в малкия камшик, когато изведнъж го осени.

— Бенисио, по-малкият син на готвача, е бил с руса коса. Почти снежнобяла. Ох, господи. Това не са конски косми. А *човешка* коса. Кардоза си запазва кичур коса от всяко момче, което насилва.

Сега видях малкия камшик в ужасяваща нова светлина. Очите ми се присвиха към кичура снежнобяла коса сред многото други цветове.

— Кардоза, чудовище такова... — промълви учителят ми. Личеше си, че умът му работи на пълна скорост.

Точно тогава до кардинала се появи дворецов страж и му прошепна нещо. Кардоза бързо напусна „Света София“, следван от Синон и наблюдаван от учителя ми и мен.

Това накара учителя ми да се замисли още по-напрегнато. Той се взираше незрящо в далечината, без да обръща внимание на играта, сключил съсредоточено вежди.

После рязко стана.

— Ела, Бес. Тази среща ще се проточи. Имаме загадки за разрешаване, а интересът на всички към срещата ще ни даде възможност да посетим незабелязано твоя подземен свят и да намерим неоткриваемия Пиетро.

— Пиетро ли?

— Да. Искам да му задам един въпрос. Един-единствен въпрос, който ще реши случая.

ПИЕТРО

И докато всички жители на Константинопол се бяха струпали около „Света София“ да гледат битката между Заман и брат Раул, двамата с учителя ми се върнахме в опустелия дворец, следвани неотклонно от евнуха Латиф. Малко пред нас видяхме кардинал Кардоза и Синон заедно със стража да минават през Портата на щастието и да се насочват към посолството.

— Латиф — каза учителят ми. — Искам да държиш под око кардинала, докато посетя едно тайно място.

— Заповедта ми е да ви съпровождам непрекъснато — отвърна Латиф. — *Особено* на тайни места.

— Ако искаш да ми помогнеш да разреши тази загадка, ще следиш кардинала. Ако съм прав, всичко се е случило заради кардинал Кардоза и той самият има кръв по ръцете си. Мисля, че сме близо до развързката, и трябва да знаем къде се намира, когато настъпи решителният момент.

Латиф се поколеба.

— Но...

— Латиф, просто ме остави да си свърша работата! *Помогни ми* да си свърша работата! Несъмнено вече си наясно, че търся единствено истината! Не искам да злепоставям господаря ти или турнира му. Търся само истината. Моля те, просто ми помогни!

Латиф като че ли омекна и кимна бавно.

— Дръж под око кардинала — каза господин Аскам. — Ако влезе в посолството, иди на терасата от онази нощ и гледай дали е вътре. Тръгне ли другаде, последвай го. Бес, къде е входът към твоя подземен свят?

— В градината с розите в Четвъртия двор.

— Латиф, чакай ни там след половин час — каза учителят ми.

Латиф кимна и ни остави, макар и малко колебливо.

Двамата с господин Аскам открихме Зубайда при един фонтан с някои от по-младите момичета от харема и след малко увещания от

страна на учителя (и заплахата да каже на султана, ако откаже да ни съдейства) тя се съгласи да ни преведе през лабиринта до Пиетро.

След кратко отбиване в кухнята (по мое предложение) отидохме в градината с розите и започнахме спускането си, второ за мен, в подземния свят на двореца Топкапъ.

Оказа се, че светът на цистерните е много по-различен през деня, отколкото нощем.

Макар да си оставаше усвоен и тъмен лабиринт, той вече не беше така зловещ. Това се дължеше до голяма степен на малките пукнатини в тавана на множеството зали, от които се процеждаха тънки лъчи слънчева светлина, пронизващи сумрака като опънати диагонално нишки. Макар господин Аскам и Зубайда да носеха факли, лъчите осигуряваха достатъчно светлина и някои от залите ми изглеждаха познати. Намирането на обратния път със сигурност щеше да е по-лесно, стига навън още да светеше слънце.

Водени от Зубайда, минахме през първите зали, включително и онези с купчините боклуци и опасните дупки, и скоро стигнахме до цистерната, в която се бяхме натъкнали на гладните деца.

Естествено, тях ги нямаше никакви.

— Пиетро! — извиках аз. — Пиетро! Не се бой, този човек не ви желае злото! Той е моят учител, за когото ти казах, и иска да те пита нещо! Освен това донесох и храна. — И вдигнах торбата печени пилета, която бяхме взели от кухните.

От различните колиби и купчините боклуци се появиха глави. Децата пристъпиха напред, отначало колебливо, като поглеждаха с доста опасения към господин Аскам, но накрая миризмата на топлите печени пилета се оказа непреодолима за изгладнелите им кореми.

Пиетро се показва иззад една колона.

— Какво искате?

Господин Аскам излезе напред.

— Можеш да обвиниш мен за натрапването, момко. Аз убедих момичетата да ме доведат тук. Имам само един прост въпрос към теб — в миналото, когато кардинал Кардоза се е хранил в посолството си, брат ти Бенисио ли му е носил храната?

Пиетро рязко се обърна към него. Изглеждаше така, сякаш учителят ми го е зашлевил през лицето.

А после, за моя най-голяма изненада, Пиетро се срина.

— Да, така беше — каза той, рухна на колене пред учителя ми и се разрида. — Ох, господине! Добри господине! Онзи кардинал, онзи жесток кучи син Кардоза правеше гадости с брат ми! А Бенисио беше глуповат, бавноразвиващ се, но сладък и невинен като слънчев лъч. А онзи мръсник го насилваше нощ след нощ и Бенисио, милият малък Бенисио, слабоумният малък Бенисио дори не проумяваше какво става! Не ми каза нищо до нощта, когато го намерих умиращ в локва от собствената му кръв, покрусен и засрамен, прерязал китките си със собствената си ръка.

Погледнах към господин Аскам, но той поклати глава и попита Пиетро:

— Каза ли на баща си?

— Какво бих могъл да му кажа? Може би това, че всяка нощ, откакто пристигнахме във Византион преди три месеца, той лично е пращал слабоумния си син в ръцете на насилник? Не, не му казах. Поех нещата в своите ръце и в нощта на големия банкет отнесох онова ястие на кардинала, но после...

— Но макар че си оставил отровената храна в личните покои на кардинал Кардоза, не той е ял от нея, а кардинал Фарнезе — каза господин Аскам. — Убил си погрешния човек.

— Да.

— Знаеше ли, че кардинал Кардоза е бил задържан?

— Не.

— А знаеше ли, че гостуващият кардинал Фарнезе ще отседне в личните покои на Кардоза?

— Не.

— И когато малко по-късно си се върнал да провериш дали планът ти е проработил, си намерил мъртъв погрешния човек и за да заблудиш следствието, си обезобразил лицето на Фарнезе по начина, по който го прави безумният злодей в града, и си изхвърлил тялото в басейна.

Момчето кимна тъжно.

— Да.

— Казал си на Елизабет, че баща ти е имал разправия с кардинал Кардоза заради отказа му да погребее Бенисио с всички почести.

— Това беше върхът на лицемерието му. Това чудовище докара брат ми до самоубийство, а после го лиши от християнско погребение с твърдението, че чрез самоубийството си *Бенисио* е оскърбил Бог. Върховната обида!

— Определено — тихо рече господин Аскам. — Предполагам, че това е била и причината кардиналът да поръча убийството на родителите ти.

— Какво?!

— Смятам, че кардинал Кардоза, след като е разбрал, че отровата, убила кардинал Фарнезе, е била предназначена всъщност за него, погрешно е сметнал, че *баща ти* по някакъв начин е научил за извращенията му с брат ти и е отровил храната. Затова е уредил убийството на баща ти и майка ти.

На лицето на Пиетро се изписа ужас, когато осъзна каква огромна грешка е допуснал — неуспешното му покушение срещу кардинала бе довело до смъртта на родителите му.

— Ох, господи... — промълви той. Очите му ни гледаха, но не виждаха нищо.

Учителят му каза:

— Не би могъл да знаеш, че нещата ще се развият по такъв начин, Пиетро. Просто не би могъл.

Момчето не каза нищо.

— Разбираш, че трябва да разкажа на султана всичко това — рече господин Аскам. — Което означава, че оставането в двореца може да се окаже опасно за теб. Може би ще е по-добре да напуснеш това място и за известно време да изчезнеш.

Пиетро продължаваше да мълчи.

— Наистина съжалявам, Пиетро — рече учителят ми. — Желая ти всичко добро.

И с тези думи господин Аскам поведе Зубайда и мен обратно към изхода на цистерната.

Докато вървахме обратно през лабиринта зали, господин Аскам каза:

— Допуснах същата грешка, която е допуснал и кардинал Кардоза. Помислих си, че Брунело се е опитал да го убие. Отровата обаче не е била сложена от разярения баща на Бенисио, а от разярения му брат.

Стигнахме до предпоследната цистерна.

— Трябва да говоря със султана — каза господин Аскам. — Кардинал Кардоза трябва да бъде арестуван за убийството, или поне за поръчването на убийството на Брунело и жена му. Ще кажа на султана, че момчето Пиетро е виновно за смъртта на гостуващия кардинал.

— И султанът ще го арестува? — попитах аз.

— Предполагам, че да — отвърна господин Аскам.

Докато пресичахме предпоследната цистерна с опасните дупки в пода, бяхме така погълнати от разговора, че направих погрешна стъпка и десният ми крак потъна в един от скритите отвори.

Петата ми докосна нещо. Нещо меко.

Нещо като...

Изписах.

— Там долу има нещо!

Зубайда и господин Аскам ме хванаха за ръце и ме вдигнаха. После всички погледнахме в дупката, която бе погълнала крака ми. Отгоре светеше тънък слънчев лъч, само колкото да освети онова, което бях докоснала.

Лицето на Дарий бореца се взираше в нас с широко отворени немигащи очи.

Стоеше изправен в дълбоката седем стъпки дупка, с вързани на гърба ръце, с разпиляна около лицето му коса. На краката му вероятно имаше вериги или нещо също толкова тежко.

— Дарий... — ахна Зубайда.

— Смъртта на бореца свързана ли е с нашия случай? — попитах аз.

— Не — твърдо отвърна учителят ми. — Неговата смърт е друг въпрос. Но това може да почака. Сега е време да се изправим срещу кардинала.

Господин Аскам влезе в последната цистерна и тръгна към стълбището, водещо към дневната светлина. Забързах след него и стигнахме при стълбището заедно. И се заковахме на място, когато някаква фигура внезапно препречи пътя ни.

Видях първо крака на човека и моментално забелязах, че на дървената подметка на левия му сандал при палеца има ясно изразена V-образна резка.

Погледът ми продължи нагоре и видях собственика на мистериозните сандали — сандалите, които бяха оставили отпечатъка си в кланицата, в която бяха открили обесения готвач и жена му, както и в калта при менажерията, където бяха устроили капан на учителя ми. И накрая погледът ми срещна студения и безизразен поглед на Синон, високия личен слуга на кардинал Кардоза.

ЧОВЕКЪТ НА КАРДИНАЛА

— Синон — каза учителят ми. — Чудех се дали кардиналът няма да те изпрати да ме убиеш.

— Кардиналът казва, че знаеш прекалено много, англичанино. Нареди ти и момичето ти да умрете и съм тук, за да изпълня присъдата.

Извисяваше се над нас. Лицето му бе напълно лишено от емоции. Стоеше изнервящо неподвижно и с изненада се сетих, че съм виждала подобна стойка преди — в нощта, когато с учителя ми бяхме гледали разюзданото събиране в посолството. Тогава бях зърнала в сенките висока фигура, която стоеше също тъй зловещо неподвижно и ни наблюдаваше зад решетъчната стена на поляната. Значи е бил Синон.

Той слезе в плитката вода на цистерната и пристъпи към учителя и мен. Господин Аскам ме бутна назад, за да ме защити. Зубайда просто се омете.

— Ти си обесил готвача и жена му по заръка на господаря си — каза господин Аскам.

— Правя онова, което ми заповяда господарят.

— И ми устрои капана в менажерията.

Синон продължи да се приближава.

— Правя онова, което ми заповяда господарят.

Учителят ми продължи да отстъпва.

— И убийства ли?

Синон не спираше.

— За твоето убийство ми даде опрощение предварително. — Той кимна към мен. — И за нейното. Господарят ми каза, че ще ида в рая заради това.

— Господарят ти е педераст. В рая няма място за него или за онези, които му служат.

— Ще оставим Бог да решава това — каза Синон и извади къса проблясваща сабя. — Господ ще води ръката ми.

Вече стояхме сред пръснатия боклук, изхвърлен небрежно в цистерната — купчините изпотрошени мебели, ръждиви железни пръти и тежката решетъчна порта.

— Бес, назад — прошепна господин Аскам. — Ако този тип ме убие, бягай в цистерните и се измъкни по някакъв начин. После разкажи всичко на султана. — Погледна ме в очите за миг. — И знай, че винаги ме е било грижа за теб.

Отстъпих назад, както ми беше заръчано. Изведнъж Синон нададе вик и се хвърли към господин Аскам.

Учителят ми обаче беше отстъпвал с цел, която не бях забелязала — когато Синон се втурна към него, господин Аскам стоеше до купчина, на върха на която лежеше желязна тръба. Той бързо я сграбчи и отби с нея атаката на Синон. Желязото звънна зловещо.

Слугата изрева и се хвърли към учителя ми с изненадваща скорост, като размахваше яростно сабята си. Господин Аскам отбиваше ударите с тръбата и отстъпваше назад по прохода. Всеки звън отекваше в огромната цистерна.

Синон, който бе с цяла глава по-висок от учителя ми, удари господин Аскам в лицето и той падна тронаво в дълбоката до коляно вода. Слугата скочи и замахна надолу със сабята, но учителят ми се претърколи настрани, като вдигна пръски. Острието удари само вълните.

Господин Аскам побягна отчаяно, целият вир-вода. Синон го подгони в друг проход, като ревеше от ярост. Ударите на сабята пропускаха учителя ми на косъм.

И тогава господин Аскам видя, че е допуснал грешка. В отчаянието си беше побягнал в задънен коридор. Беше попаднал в капан.

Синон направи крачка напред, този път бавно. Пръстите му застрашително се свиха около дръжката на сабята.

Господин Аскам се дръпна до една купчина пръст. Нямаше къде да отстъпва по-нататък.

Гледах от входа на следващата цистерна, абсолютно безпомощна и ужасена.

— Бог ще решава... — монотонно произнесе Синон, докато пристъпваше към попадналия в безизходица господин Аскам. — Господ ще води ръката ми...

Застана над господин Аскам и вдигна сабята за смъртоносния удар, а учителят ми внезапно направи нещо абсолютно неочаквано — изрита с всичка сила, но не Синон, а крака на една счупена маса в купчината боклуци от лявата му страна.

Кракът се счупи, масата се килна и се катурна, а тежката желязна порта отгоре ѝ се плъзна с цялата си тежест... право в лицето на Синон.

Желязото го удари и в цистерната отекна противно хрущене, когато ръбът на портата смаза носа на Синон и изби няколко зъба. Прислужникът падна, неестествено отметнал глава назад.

Ръбът натисна главата му под водата, а самата порта падна върху тялото му.

Синон лежеше пред учителя ми, затиснат под прътите на тежката порта. Лицето му беше станало на противна пихтия, носът му бе смазан, кървав и безформен. Лежеше само в две стъпки вода, но едва успяваше да си поеме дъх, водата се плискаше върху онова, което беше носът му, тежестта на желязото го приковаваше за пода. Двете му ръце бяха заклещени и не можеха да се движат.

Господин Аскам стоеше над него. Жестокият убиец се бе превърнал в безпомощен нещастник, отчаяно мъчещ се да си поеме дъх. Водата над лицето му се смесваше с кръв и влизаше в устата му. Синон започна да се дави.

Учителят ми не правеше нищо.

Синон се помъчи да повдигне портата, но безуспешно. Беше прекалено тежка. Водата вече покриваше лицето му изцяло.

Учителят ми продължаваше да не прави нищо.

— По... мощ... — успя да изрече Синон през вълничките.

Господин Аскам погледна надолу към мъчещия се да се освободи убиец. Обикновено приветливото му и открито лице бе станало сурово, но не от гняв, а от нещо, което може да се опише единствено като спокойствие на съдник.

— За онези, които не показват милост, няма милост — каза той. — Брунело и жена му са загинали в безпомощен ужас от ръцете ти, Синон. Справедливо е да умреш в същия ужас.

И господин Аскам не помръдна, докато тежестта на желязната порта не притисна изцяло лицето на Синон под повърхността. Слугата зарита отчаяно и водата около него кипна. Не след дълго обаче той

замря и вълните се успокоиха. Убиецът се беше удавил само в две стъпки вода.

Когато се върнах при господин Аскам, видях лицето на Синон под повърхността — разбито и окървавено, с взиращи се в нищото очи. Ангелът на смъртта бе мъртъв, умрял в мизерен страх, но дори на тази крехка възраст някак разбихах, че това е подобаващ край за такъв жесток човек.

— Хайде, Бес. — Господин Аскам ме поведе обратно към стълбището. — Време е да сложим край на това. Време е да се изправим срещу кардинал Кардоза.

В БЪРЛОГАТА НА КАРДИНАЛА

Слънцето беше на път да залезе. Учителят ми, мокър от глава до пети и целият в драскотини от борбата си със Синон, поведе, като крачеше бързо и енергично. Зубайда се беше върнала и ни следваше мълчаливо, явно несигурна какво точно да прави.

Изминахме само няколко крачки, когато Латиф се появи в градината с розите. Спря за момент, когато видя учителя ми подгизнал, окървавен и покрит с мръсотия, но не каза нищо за външния му вид.

— Господин Роджър Аскам, кардиналът е в посолството си. По всичко изглежда, че чака някого, но гостът още не беше пристигнал, когато дойдох тук да ви търся. Изпрати слугата си Синон на някаква задача малко след като започнах да наблюдавам постройката.

— Изпратил е слугата си да ни убие — отвърна учителят ми, докато минаваше покрай Латиф и се насочваше към поляната около католическото посолство. — Но вместо това слугата има днес среща със създателя си. Бес, намери най-близките стражи и им кажи незабавно да идат в посолството на кардинал Кардоза. Двамата с Латиф отиваме там.

Така се разделихме — учителят ми и спътникът му тръгнаха на юг, а ние със Зубайда забързахме обратно към Третия двор, за да намерим стражи.

След трийсетина крачки забелязах двама дворцови стражи при аркадата от лявата ни страна, в една ниша, да надничат през решетъчен прозорец, гледащ към посолството на Църквата.

— Стража! — извиках на гръцки и изтичах при тях. — Стража! Моля ви! Само...

— Остави ни, дете — рязко каза единият и ми махна да си вървя.

— Но...

— Изчезвай, момиченце! — изръмжа той и аз се дръпнах стреснато.

И замрях. Бях виждала този човек и преди, но не можех да се сетя къде точно. Имаше грижливо подстригана брада и белег във формата на буквата Y на дясната буза...

Тъмницата.

Той бе един от стражите в тъмницата на султана.

Завъртях се и погледнах двамата стражи в нишата. Те наблюдаваха католическото посолство през решетката и очевидно бяха нервни. Онзи, който току-що ме беше пропъдил така грубо, държеше в дясната си ръка окови.

Окови...

Погледът ми се стрелна надолу по аркадата...

... и видях *други двама* стражи от тъмницата, които наблюдаваха посолството.

Погледнах през решетъчната преграда и видях как учителят ми и Латиф влизат в посолството през главния вход.

— Ела, Бес — каза Зубайда. — При харема има други стражи...

Но аз не я слушах.

Кръвта ми се смрази, когато осъзнах какво виждам.

Окови...

— Царицата има своя малка група верни стражи — казах, спомняйки си думите на Елси. — Включително онези от тъмницата на султана.

Обърнах се отново към първите двама стражи.

— И точно сега кардиналът е бил повикан от турнира в посолството, където очаква някой, който е достатъчно важен, за да изисква незабавното му присъствие... някой като царицата...

Погледът ми отново се спря върху оковите в ръката на стража.

Двамата бяха отвели някого в окови до посолството на кардинала...

Някакъв затворник...

Опасен затворник...

Заля ме ужас.

Царицата най-сетне бе направила своя ход срещу кардинала — *бе пратила убиеца си.*

А моят учител, моят любим учител точно в този момент влизаше в посолството, без изобщо да подозира, че влиза в смъртоносен капан.

— Какво правиш! — извика Зубайда, но аз вече се бях втурнала с всички сили през Четвъртия двор.

Не мога да си представя как съм изглеждала — кльощаво тринайсетгодишно момиче, тичащо през глава по зелената поляна около посолството на Светия престол.

Мисля, че един или двама от наблюдаващите стражи ме подгониха, но не ме интересувахе. Продължих да тичам с всички сили.

Голямата бяла двуетажна сграда се издигаше пред мен навъсена и смълчана на светлината на залязващото слънце; единственият признак, че нещо не е наред, бе откρεхнатата масивна врата.

Тичах към нея в отчаян опит да спася учителя си, без изобщо да се замислям за опасността, от която исках да го избавя.

Озовах се в атриума на посолството, който тънеше в сенки. Всички капаци на прозорците бяха затворени. През пролуките проникваха лъчи прашина слънчева светлина.

На пода пред мен лежаха три тела — господин Аскам и Латиф бяха най-близо, на няколко крачки навътре в атриума. Бяха проснати по очи и не помръдваха. Видях разрез отзад на врата на господин Аскам и струйка кръв, стичаща се от рана на голия тил на Латиф.

По-нататък, до един от затворените прозорци отдясно, видях тялото на кардинал Кардоза. Лежеше по гръб, също неподвижно. Изобщо не ми пукаше за кардинала. Интересуваше ме единствено любимият ми учител.

Отпуснах се на пода до господин Аскам и сложих главата му в скута си.

Той изстена. Сърцето ми подскочи. Не беше мъртъв...

Чу се глух удар.

Голямата входна врата се затръшна зад мен и помещението потъна в още по-плътен сумрак. Откъм вратата някой изсумтя. Обърнах се...

... тревогата, която ме бе накарала да се втурна към посолството, се превърна в ужас, когато видях стоящата до затворената врата фигура. Мръсното тяло беше прегърбено като на маймуна, заешката устна потрепваше, безумните очи бяха неестествено широко отворени.

Това беше безумецът, който бе всявал ужас сред простолудието на Константинопол преди пристигането ни, същата прокълната душа, която двамата с учителя ми бяхме видели в тъмницата на султана в нощта на банкетa — само че сега той бе пуснат на свобода от хората на

царицата, за да изпълни замисъла ѝ и да убие кардинал Кардоза по възможно най-ужасния начин като отмъщение за изнудването и унизяването на любовника ѝ Дарий.

Безумецът изгрухтя отново като свиня. Главата му беше плешива, кожата груба и кафява като на човек, трудил се дълго в кожарска работилница. Държеше две окървавени оръжия — ръждив ятаган като онези на стражите в тъмницата и една от късите извити саби на Латиф.

Изправих се много бавно, като човек, озовал се пред диво животно, и се огледах за някакъв начин да се измъкна. Внезапно вниманието ми бе отклонено от болезнен стон, идващ откъм кардинал Кардоза.

Досега не бях успяла да зърна лицето му, но сега го видях — кожата на челюстта на кардинала беше жестоко одрана, оголвайки месо, зъби и кост. Смайващо количество кръв беше оплискало раменете на робата му. Безумецът бе започнал да обезобразява кардинала, докато жертвата му е била все още жива. Учителят ми и Латиф явно го бяха прекъснали.

С усилие успях да преглътна, за да не повърна.

И тогава безумецът тръгна към мен.

Единственият път за бягство бе вратата към малкия параклис на посолството.

Хвърлих се през нея и той ме подгони. Стъпките му отекваха зад мен.

Втурнах се в малкия параклис. Няколко пейки бяха наредени от двете страни на централна пътека, водеща към малък издигнат олтар.

Метнах се отчаяно през най-близката пейка и се претърколих под онази пред нея, за да се скрия от нападателя си.

Туп. Дървената пейка над мен се разклати, когато той се озова върху нея. В далечината чух стражите да блъскат безпомощно по затворената врата на посолството.

Като обезумяла използвах на четири крака под следващата пейка и се блъснах в някаква поставка за коленичене. В следващия миг преследвачът ми се озова пред мен и замахна свиреп с ятагана, но успях да се извъртя и острието се заби в следващата поставка. Докато той се мъчеше да освободи оръжието си, аз се плъзнах под следващите три пейки, изправих се, прескочих първата пейка и паднах тромаво пред олтара...

... и в същия миг някой ме сграбчи отзад за врата и ме стовари върху олтара.

Проснах се по гръб и се озовах пред жълтите очи на безумното създание. Безумецът пышкаше като животно, под отвратителната му заешка устна се виждаха безформени зъби и обезобразени венци.

Беше зарязал ятагана, но все още държеше сабята на Латиф и сега, докато я държеше над гърлото ми, започна да се смее с груб идиотски смях.

С мен беше свършено. Какво можеше да направи едно дете срещу някой много по-едър и силен от него?

И тогава ме осени.

Замахнах с изпънати пръсти и ги забих в лявото му око, засягайки и дясното, но странично. Ударът беше достатъчен, за да накара безумеца да изреве от болка, да отстъпи назад и да посегне към очите си. Това ми даде необходимия миг да се претърколя от олтара...

... но той в последния момент посегна и ме сграбчи за ръката.

Не!

Демонът ме просна отново върху олтара, притисна ме с едната си ръка и вдигна сабята с другата. Слюнката му покапа по лицето ми, докато се взираше в очите ми с ужасната си безумна усмивка. После той замахна...

БИТКАТА С БЕЗУМЕЦА

Първо чух звука. Звукът на стрелата, която прониза плътта на безумеца, беше ужасен — тъп и влажен.

Острието се заби дълбоко в дясното му рамо и безумецът рязко се дръпна назад и изпусна сабята.

Вдигнах очи... и видях гледка, която няма да забравя до последния си миг.

Видях учителя си — милия ми учител, славния ми учител, великолепия ми учител — на входа на параклиса, в другия край на пътеката, отпуснат на коляно в идеалната поза за стрелба, с лъка на Латиф в протегнатата си лява ръка.

— Бягай, Бес! Бягай!

Нямах нужда от повече приканване.

Докато нападателят ми залиташе назад, аз се претърколих от олтара и се втурнах по пътеката към клекналата фигура на учителя ми.

Зад мен се разнесе смразяващ рев. Озърнах се през рамо и видях, че безумецът е издърпал стрелата от рамото си и се втурва с вой след мен, размахал яростно сабята.

Побягнах. Тичах толкова бързо, колкото ми позволяваха омекналите ми крака.

И изведнъж, много странно, времето забави хода си. Не чувах нищо, освен собственото си дишане и блъскането на сърцето в главата ми.

Виждах всичко съвсем ясно. Виждах учителя си пред мен, отпуснат на коляно при входа в края на пътеката, как се опитва да постави втора стрела на тетивата; виждах дори кожения пръстен за стрелба на десния му показалец. Различавах и сянката на безумеца, надигаща се зад мен и летяща по пейките, покрай които минавах — и някъде дълбоко в себе си знаех, че това може да свърши само по един от два начина — или учителят ми ще успее да опъне лъка и да стреля, или безумецът ще ме настигне, ще ме посече и ще сложи край на късия ми живот.

— Бес! Залегни!

В паниката умът ми едва регистрира командата, но въпреки това я изпълних.

Метнах се напред върху килима на пътеката и в последния миг видях как учителят ми вдига лъка с идеално поставената стрела и с изключително напрегната физиономия пуска тетивата.

Стрелата полетя по дължината на пътеката и улучи безумеца между очите, в гърбицата на носа; железният връх се заби дълбоко в главата му и го закова насред крачка. Главата му рязко отлетя назад, жълтите му очи се разшириха от ужас и той рухна на пода, все така упорито стиснал сабята.

Лежах на пътеката само на един разкрач от него, без да смея да помръдна. Страхувах се, че е още жив.

И тогава учителят ми се появи пред мен и пусна последна стрела в главата на безумеца само от една стъпка разстояние. Чудовището вече определено бе мъртво.

В следващия миг се озовах в обятията на учителя си и ридаех на рамото му.

— Благодаря ви, господин Аскам! Благодаря! Благодаря!

Той се отдръпна от мен и ме погледна в очите.

— За какво ми благодариш? Ако не беше дошла, щях да съм поредната жертва на този побъркан — мъртъв, одран и обезобразен. Но благодарение на теб той не получи тази възможност и когато дойдох на себе си, го видях да те гони в параклиса. Бес, недей да ми благодариш. Ти дойде тук да спасиш мен, без да се замисляш за опасностите за самата себе си. Честно, Бог да е на помощ на света, ако се случи да станеш кралица на Англия!

Не ми пукаше.

Просто го прегърнах с всички сили и изплаках очите си, като съвсем искрено вярвах, че никога няма да го пусна.

Разбира се, малко след това пуснахме стражите и те бързо претърсиха посолството. Латиф дойде на себе си с ужасно главоболие, а накрая се появи и самият султан, следван от садразама и личните си гвардейци.

Султанът погледна безизразно страховитата сцена — едва живото тяло на кардинал Кардоза, лежащо в локва кръв; мъртвият

безумец, проснат на централната пътека на параклиса с двете стрели, стърчащи от главата му под странни ъгли; и ранения Латиф, който седеше на пода и разтриваше главата си.

— Господин Роджър Аскам — най-сетне каза султанът. — Да смятам ли, че разследването ви е приключило?

Учителят ми се изправи пред него, окървавен и порязан, с подгизнали дрехи и мокра коса. Отвърна на погледа на султана със съвършено английско достойнство.

— Да, Ваше Величество.

— Обяснете. Моля.

— Може би ще е по-добре хората ви да напуснат помещението — каза учителят ми.

Султанът кимна и гвардейците ни оставиха. Садразамът остана.

— Той също — каза господин Аскам.

Султанът го изгледа. Несъмнено не беше свикнал някой да му нарежда каквото и да било, но накрая кимна отново и садразамът също се оттегли. В атриума останахме само господин Аскам, султанът и аз.

— На територията на двореца ви имаше шест убийства и един опит за убийство, това на кардинал Кардоза, и четирима различни убийци — каза господин Аскам. — Гостуващият кардинал Фарнезе е бил убит неволно. Бил е отровен от Пиетро, големия син на готвача. Отровата обаче е била предназначена за содомита кардинал Кардоза, който е насилвал слабоумния по-малък брат на Пиетро, Бенисио, когато той му е носил вечерята.

— Бенисио ли? Това не беше ли момчето, което се самоуби преди няколко седмици? — попита султанът.

— Да. Пиетро обвинява кардинал Кардоза за това, че брат му е посегнал на живота си, и е искал да го отрови. След като обаче открил, че отровата е убила погрешния човек, Пиетро одрал лицето на кардинал Фарнезе по начина, по който го е правил безумецът, за да се опита да подведе разследването. Не е знаел обаче, че вие, Ваше Величество, вече сте заловили безумца. Ако не го бяхте направили, изобщо нямаше да разберем и планът му най-вероятно щеше да успее... Следващите две убийства, тези на готвача Брунело и жена му, са били извършени от слугата на кардинал Кардоза — Синон — по заповед на господаря му. Кардиналът правилно заключил, че отровата, убила кардинал Фарнезе, е била всъщност предназначена за него, и

неправилно е приел, че отровителят е готвачът Брунело. Предполагам, че кардиналът е смятал, че Брунело е разбрал за издевателствата над по-малкото му момче, същото онова, на което Кардоза е отказал християнско погребение. Разгневен, че Брунело се е опитал да го отрови, кардиналът пратил Синон да убие готвача и жена му като отмъщение. Слугата обаче оставил отпечатък от сандала си, изключително важен отпечатък, на местопрестъплението.

— И е нагласил нещата така, че да изглежда, сякаш са се обесили сами — каза султанът.

— Да. Синон обаче вързал ръцете им прекалено стегнато, докато ги бесел, така че на китките им са останали следи, които успях да видя. Уплашен, че разследването ми е на път да го разкрие, кардиналът се опита да елиминира и мен — изпрати ми анонимна бележка с покана да отида в менажерията ви късно снощи. Това беше капан, от който двамата с Бес едва успяхме да се спасим. Там обаче също видях отпечатъка на слугата Синон. После стигаме до смъртта на Максимилиан от Виена и младата австрийска девица, както и до смъртта на Дарий.

Султанът не каза нищо. Чакаше господин Аскам да продължи, без дори да мигне.

— Както сам споделихте, *вие* сте наредили смъртта на Максимилиан и момичето, тъй като са били шпиони за големия ви европейски враг, ерцхерцог Фердинанд Австрийски. Разговорите на Максимилиан с Брунело не са имали никаква връзка с другите убийства. Той просто си е вършил работата на шпионин — интересувал се е за настроението и мнението ви за гостуващите, за да докладва на господаря си във Виена. Предполагам, че *другите* сведения на Максимилиан, онези за размера и силата на флота ви, са наложили убиването му.

Лицето на султана не издаде нищо.

— А Дарий?

— В един момент си мислех, че кардинал Кардоза е наредил смъртта му — каза учителят ми. — Поради същата причина, поради която е убил готвача Брунело — кардиналът е знаел за връзката на Дарий с царицата и е използвал това знание, за да изкопчи плътски услуги от бореца. Кардоза обаче си е помислил, че може да е сгрешил с

убийството на готвача и че всъщност *Дарий* е отровил храната, поради което е наредил борецът да бъде удавен.

— Колко ужасно... — промълви султанът.

— Както казах, *аз* си мислех така. Но вече не го мисля, тъй като всъщност се е случило нещо друго. Вие сте заповядали убийството на *Дарий*.

Султанът отново не каза нищо. Мълчанието се проточи.

Не смеех дори да си поема дъх. Не можех да повярвам, че учителят ми говори така открито в лицето на султана. Може би след всичко, през което бяхме минали, вече изобщо не му пукаше как трябва да се държи пред владетел.

Господин Аскам продължи:

— До онази вечер вие не знаехте за връзката на *Дарий* с жена ви. Научили сте обаче от хората, които сте поставили да подслушват в стените или от тавана на покоите ни. Защото в деня *след* като Бес ми съобщи за историята между *Дарий* и жена ви, борецът изчезна. Открихме го днес, напъхан в една цистерна и удавен. Чух, че вие използвате този метод.

Султанът примигна бавно, но не каза нищо.

— И така стигаме до последния опит за убийство — каза господин Аскам. — Това пред нас. Убийството на самия кардинал Кардоза, причината за тази верига от унищожен човешки живот. Този опит за убийство е на четвъртия извършител — съпругата ви, царица Роксолана. Било е просто акт на отмъщение. Защото едва вчера, когато разговарях с нея, жена ви откри, че кардинал Кардоза е изкопчвал плътски услуги от любовника ѝ в замяна да пази връзката ѝ с *Дарий* в тайна от вас.

— Както несъмнено знаете, царицата има група верни стражи, особено сред онези в тъмницата — продължи учителят ми. — По нейна заповед те са извикали кардинала да напусне турнира и да се върне, уж за среща с царицата, като в същото време са пуснали безумеца в посолството. И така кардиналът се срещнал с него и с ножа му. През цялото време стражите от тъмницата са държали посолството обкръжено. Смятали са да уловят безумеца след това и да го върнат в клетката му след одирането и убийството на кардинала. После могли да скалпят историята, че е успял да избяга за известно време.

Султанът продължи да мълчи.

— Момчето Пиетро е все още живо и зная къде се намира — каза господин Аскам. — Съветвам ви обаче да не го търсите. Единствено той е действал благородно в цялата тази история, като се е опитал да отмъсти за брат си. Вярно, той е убил Фарнезе, но гостуващият кардинал също се е забавлявал с момчета, така че порядъчните хора няма да скърбят за кончината му. Освен това момчето сега е натоварено с ужасното знание, че необмислената му постъпка е довела до смъртта на родителите му.

— А слугата на кардинала? — попита султанът. — Онзи, който е убил готвача и жена му по заповед на Кардоза? Къде е той?

— Мъртъв е. Аз го убих — отвърна спокойно господин Аскам. — Тялото му е в цистерната под двореца.

Султанът повдигна вежда, искрено изненадан.

— *Вие* сте го убили? Скромният учител от Кеймбридж? Май сте по-опасен, отколкото ви смятах. Е, значи убийствата са седем, нали така?

— Не беше убийство. Явно е видял как двамата с Елизабет влизаме в цистерната и ни причака при входа, за да ни премахне. Убих го, за да защита себе си и младата принцеса.

— Разбирам.

Султанът помълча известно време, потънал в мисли. Когато заговори, тонът му беше леден.

— Вие сте много умен човек, господин Роджър Аскам. И дързък дотам, че да обвините в убийство един султан.

Сега беше ред на учителя ми да премълчи. Той зачака султана да продължи.

— За ваша информация, султаните не вършат убийства. Те правят онова, което си поискат. Ако нечие съществуване ме прави нещастен, мой прерогатив е да сложа край на живота му. Не съм отговорен пред никого, освен пред самия Аллах.

— Вие поискахте да разследвам убийство и аз го направих — твърдо рече учителят ми. — Отговорите са отговори, колкото и неприятни да са. Аз съм просто човекът, който ги извади на бял свят.

— Така е. Така е — каза султанът.

Но господин Аскам не беше приключил.

— Зная също и някои други неща, Ваше Величество. За турнира. Замръзнах. Какво правеше учителят ми, за бога?

Султанът спокойно наклони глава настрани.

— О, нима?

— Вие нагласихте жребия. Пратихте ваш човек да отрови играча ми господин Джайлс по пътя насам и подозирам, че сте пратили някого да отрови и влашкия участник Драган. Заплашвате играчите, за да губят нарочно срещите, и имате екип от хора, които помагат на братовчед ви Заман да побеждава. Светът може и да не го разбира, Ваше Величество, но аз зная, че вашият турнир е мръсна измама и безчестие.

Едва не припаднах от шокиращите думи на учителя ми. Това беше безочливост от най-висок порядък. Никой не говори по такъв начин на владетел. Тоест никой, освен Роджър Аскам.

Султанът заби мълчаливо поглед в пода. После на лицето му заигра тънка усмивка.

— Господин Аскам — тихо и заплашително рече той. — Погледнете кардинала. — Султанът кимна към тялото на все още живия и обезобразен Кардоза. Кардиналът хриптеше и от устата му излизаха кървави мехури. — Заради всички неприятности, които причини, кардиналът ще прекара остатъка от дните си в моята тъмница. Тези дни ще са пълни с мъчителна болка, тъй като ще бъде подлаган на изтезания всяка сутрин и всяка вечер. Колкото до вас, Роджър Аскам — султанът погледна учителя ми в очите, — вие не само че знаете прекалено много за интригите в двореца ми и за турнира, но и се осмелявате да обиждате владетел. Нарездал съм да бъдат рязани езици за много по-леки провинения. Вашата грубост ми причинява повече болка, отколкото всички действия на кардинала, а вижте него какви наказания го очакват. Кажете, какво да правя с вас?

Очите ми се разшириха. Изобщо не ми харесваше накъде вървят нещата.

Учителят ми обаче просто продължи да стои твърдо на мястото си.

— Но... — Султанът замълча за момент. — Чрез вашето разследване, в хода на което изложихте на известна опасност и самия себе си, вие разкрихте неща, за които иначе никога не бих научил, и затова съм ви длъжник. Смятайте дълга ми за изплатен, господин Аскам, като пощадявам живота ви.

Султанът рязко се обърна и тръгна към изхода.

— Няма да казвате на никого за разследването или за тайните на турнира ми — каза той, без да поглежда назад. — Във ваш интерес е да сте напуснали Константинопол до утре сутринта, защото тогава мога да реша, че съществуването ви ме прави нещастен. Беше ми приятно да се запозная с вас, господин Роджър Аскам. И с вас, принцесо Елизабет. Благодаря за усилията ви. Мир вам.

И с тези думи султанът излезе.

ПОСЛЕДНАТА НОЩ В КОНСТАНТИНОПОЛ

Когато излязохме от посолството на кардинала — потресени, мокри, окървавени и натъртени — беше ранна вечер.

— Господин Аскам — казах аз, докато пресичахме поляната, — що за лудост ви накара да се нахвърлите срещу султана заради турнира? Човек не порицава владетели по такъв начин. Можехте да убиете и двама ни.

Учителят ми като че ли се замисли за момент над думите ми.

— Защо го направих ли? Защото както и да завърши турнирът — а аз предполагам, че най-вероятно ще завърши така, както желае султанът — по моето скромно мнение Негово Величество трябваше да е наясно, че *някой* знае за измамите му. Предполагам, че той наскърби най-вече британското ми чувство за честност.

— Британското ви чувство за честност ли? — изумих се аз.

— Бес, винаги съм смятал, че в Британия и в мъжете и жените, които я населяват, има нещо много особено. Ние стоим рамо до рамо в битка, изправяме се срещу най-студените ветрове и дъждове и искаме само — *само* — всяка битка да е честна.

Поклатих глава и се усмихнах.

* * *

Оказа се, че срещата между Заман и брат Раул продължава и е стигнала до последната седма партия. Тъй като слънцето беше залязло, се говореше, че играта се водела на светлината на хиляда свещи.

След ужаса от сблъсъка с безумеца и доста смразяващия разговор със султана нито господин Аскам, нито аз искахме да се връщаме в „Света София“, за да догледаме срещата.

— И без това знаем кой ще победи — каза учителят ми, докато вървахме към покоите си. — Заман.

Естествено, Заман наистина победи по почти същия начин, по който бе победил московеца — след като изгубил двете първи игри,

той като по чудо разгадал тактиките на брат Раул и започнал да контрира атаките му едва ли не преди Раул да ги започне. Не след дълго Заман повел с три на две.

Раул обаче беше силен и опитен играч — адаптирал тактиката си и успял да постигне равенство, три на три. Но на последната, напрегната, осветявана от свещи игра Заман излязъл победител и така спечелил срещу представителя на Църквата с четири на три. Накрая брат Раул се свлякъл върху дъската от изтощение. По-късно казал, че имал чувството, че играе не срещу един, а срещу петима.

Така Заман стигна до финала, за огромна радост на тълпата. В очите на хората двамата местни шампиони бяха победили най-добрите шахматисти на света и накрая се изправяха един срещу друг.

И докато напускаха „Света София“, жителите на Константинопол възбудено разговаряха за срещата, която предстоеше да се играе на следващия ден. Славеха своя бог и султана си и всичко в техния свят беше наред.

Но когато вечерта се превърна в нощ и луната и звездите изгряха над древния град, не всичко в моя свят беше наред.

Защото макар учителят ми да беше решил загадката и да събирахме багажа си с намерението да напуснем Константинопол на следващата сутрин, нещо липсваше.

Елси не се беше върнала от обяда си с престолонаследника.

Беше изчезнала.

ЦАР

„Целта на шаха е царят да бъде поставен в мат. Любопитното е, че макар царят да е най-важният в играта, той е най-безсилната фигура на дъската. Дори пешките могат да станат царици, а всяка друга фигура може да се движи на повече от един квадрат.

Така царят в шаха е като краля в живота — неговата власт зависи от това да запази замъците си непокътнати и поданиците си на своя страна. Той е заложник на щастието на народа си.

Но едно предупреждение: игнорирайте царя на своя отговорност. Той със сигурност може да взема други фигури и в напрегнатия ендшпил трябва да бъде наблюдаван внимателно, защото е склонен да атакува, когато е застрашен.“

Тел Джаксън,
„Шахът през Средните
векове“, 1992

„Зная, че имам тялото на слаба и немощна жена, но също така имам сърцето и куража на крал, при това на крал на Англия.“

Кралица Елизабет I

ПОСЛЕДНИЯТ ДЕН

Събудих се по изгрев-слънце в последния ми ден в Константинопол и веднага щом отворих очи, погледнах към леглото на Елси в очакване да я видя да лежи там, завърнала се от поредната си дълга нощ на разврат.

Леглото й обаче бе празно и недокоснато.

Намерих господин Аскам и господин Джайлс в стаите им да затварят сандъците си.

— Елси е изчезнала — казах аз.

— Изчезнала ли? — изненада се учителят ми.

— Не съм я виждала от вчера по пладне, когато отиде да обядва с престолонаследника и приятелите му в града.

— А, да, престолонаследникът... — каза господин Аскам. — При него се измъкваше повечето вечери. За да ходи на сбирките, организирани от престолонаследника Селим.

— Да. Но винаги се връщаше преди настъпването на сутринта.

Учителят ми и господин Джайлс се спогледаха.

— Престолонаследникът е прочут с гуляите си — каза господин Джайлс.

— Но защо не се е върнала? — попита господин Аскам.

— Може да е помолил Елси да се омъжи за него — с надежда предположих аз. — Елси го желае повече от всичко на света. Тя ми каза, че те... такава... че са консумирали връзката си предишната нощ, така че може да я е помолил да се омъжи за него и тя е отишла в харема, за да види бъдещия си дом.

Лицето на господин Аскам помръкна.

— Чакай малко, Бес. Да не искаш да кажеш, че Елси е имала връзка със самия престолонаследник?

Изчервих се.

— Ами...

— Моля те, кажи ми. Може да се окаже важно.

— Да. Няколко нощи се е опитвала да привлече вниманието му и накрая е успяла. Мислеше си, че като му достави удоволствие, ще

може да го впечатли и така да стане негова кралица...

— *Кога* е легнала с него? — попита учителят ми с прямота, която ме изненада.

— Кога ли?

— Да, *кога*? Преди три нощи? Или две? Кога?

Замислих се за момент.

— Предишната нощ. Вечерта преди той да я покани на обяд в града. Тя е флиртувала с него и по-рано, но едва тогава двамата наистина са... утолили желанието си.

— Друг път Елси хранила ли се е в града с него? Излизали ли са да обядват или да вечерят?

— Не. Това им беше за първи път.

— Значи в деня, след като я е оправил, той я кани в града, а после тя изчезва. Ох, боже... — Учителят ми поклати глава. — Глупаво, глупаво момиче.

Задейства се бързо. Хвърли още няколко неща в сандъка си и затръшна капака.

— Бес, събери си нещата. Време е да се махаме от този прокълнат град.

— Ами Елси?

— Имам идея къде е изчезнала и ще се опитаме да я вземем на излизане, ако това наистина е възможно.

— Ако е възможно ли? — повторих смаяно. — Защо? Какво мислите, че е станало с нея? Къде мислите, че е?

— Със сигурност няма да стане царица, това е ясно — каза господин Аскам. — Но ако е там, където си мисля, е открила цял нов свят на ужас.

Тръгнахме да излезем.

Едва тогава господин Джайлс забеляза, че през нощта някой е пхнал плик под вратата ни.

Пликът беше ален, също като онзи, който бяхме донесли при пристигането си за турнира.

— Адресиран е за Бес — с изненада каза господин Джайлс.

И ми подаде плика.

Наистина беше адресиран до мен. „За принцеса Елизабет Тюдор“. Освен това бе запечатан с фин червен восък и подпечатан с кръглият печат на самия султан.

— Можеш да го прочетеш по-късно, Бес — каза господин Аскам.
— Време е да тръгваме.

Така напуснахме покоите си в двореца Топкапъ — не с бляскави церемонии, а тихо, с почти срамна анонимност.

По пътя спряхме при отделението на евнусите и открихме Латиф с бинтована глава. Господин Аскам искаше да му върне великолепия му лък, но евнухът не искаше и да чуе.

— Моля, задръжете го. — Латиф подаде на господин Аскам и колчан със стрели, украсен като лъка. — Дължа живота си на вас и на ученичката ви. — Той ми кимна. — Задръжете лъка и стрелите като подарък от мен и като спомен за пребиваването ви тук.

— Благодаря — отвърна учителят ми.

— И още нещо — каза Латиф, докато се канехме да си тръгнем. — Стражите на султана слязоха сутринта в цистерните да търсят момчето. Другите деца отдавна бяха изчезнали, но стражите намерили тялото на Пиетро. Напълнил джобовете си с тежки камъни и се удавил.

Изпитах огромна тъга. Горкият Пиетро.

— Предположихте, че ще го направи... — казах на учителя си.

— Не е подозирал на каква поредица от разруха ще положи начало — отвърна господин Аскам, хвана ме за ръка и ме изведе от отделението на евнусите.

При портата на двореца натоварихме багажа си в теглена от магаре каруца и си тръгнахме, без да бъдем изпратени от никого — нито от султана, нито от престолонаследника, нито дори от приятеля ни Микеланджело.

Тръгвахме си тайно.

Докато пътувахме по широкия булевард, водещ от двореца и минаващ покрай могъщата „Света София“, учителят ми се оглеждаше предпазливо, сякаш очакваше на всеки ъгъл да ни дебнат убийци.

— Ще се срещнем с Понсонби и английските гвардейци при Златната порта — каза той. — Едва тогава ще се почувствам горе-долу в безопасност.

Минахме покрай „Света София“. При входовете на огромната катедрала се тълпяха хора. Тълпата бе по-голяма от всеки друг път и всички се мъчеха да влязат вътре, за да гледат мюсюлманския финал между Заман и Ибрахим.

Никой не ни обърна внимание, докато минавахме покрай множеството.

Все още бях много разтревожена, че напускаме двореца без Елси.

— Тя не е в двореца — каза господин Аскам. — И ако не е там, където си мисля, няма надежда да я намерим в такъв голям град.

Малко по-нататък той внезапно зави и ни поведе по една широка улица. За моя изненада, това бе улица, която вече бях виждала.

Вървахме по булеварда, на който се намираше заведението на Африди, крещящо облечения собственик на публични домове, който се беше разправял с кардинал Кардоза заради това, че крадял занаята му; същият, който притежаваше няколко бардака в Константинопол.

Спряхме пред публичния дом с неговия римски долен етаж и покъсен горен.

— Тук ли? — попитах аз. — Какво ви кара да мислите, че Елси е тук?

— Не се отделяй от мен — каза учителят ми. — Джайлс, мечът ти у теб ли е?

Господин Джайлс показва скрития под наметалото му меч и едва тогава забелязах, че господин Аскам носи лъка на Латиф, скрит под дългото кожено палто.

Влязохме въоръжени в бардака.

На входа ни посрещна арабин с лъщяща брада.

— Здравейте, господа! Как сте? С какво мога да ви помогна? В момента разполагаме с много момичета, тъй като почти целият град гледа партията по шах...

Господин Аскам мина покрай него и продължи навътре.

Последвахме го в централната зала на бардака и той се насочи право към стаята с позлатената врата.

— Хей! Чакайте! — викна брадатият арабин, но учителят ми стигна до вратата и рязко я отвори.

— Ох, господи... — възкликна той, докато го настигах. — Бес, спри! Не гледай!...

Но бе твърде късно. Вече бях видяла онова, което се криеше зад позлатената врата. И макар да го бях зърнала само за кратък миг, образът щеше да се запечати в паметта ми за цял живот.

От гледката ми призля.

През полуотворената врата видях Елси — сладката Елси. Глупаво момиче, вярно, а също и безразсъдно, но определено не заслужаваше това.

Лежеше разчекната на гигантското легло в центъра на богато украсената стая, по гръб. Ръцете и краката ѝ бяха завързани за таблите на леглото, като краката бяха разтворени широко, така че клиентът да прониква лесно в нея. Бедрата ѝ отвътре бяха ожулени.

Приличаше на очукана сексуална играчка за животинските страсти на константинополските мъже, които можеха да я обладават както си поискат.

Отгоре имаше надпис:

شہزادہ نڭ كنديسينڭ ده قوللاندغى كىبى
شہزادہ نڭ كنديسينڭ ده قوللاندغى كىبى

И внезапно разбрах ужасното му значение. Разбира се, учителят ми беше разчел гадната фраза много преди мен и тъкмо затова ни беше довел тук.

Беше като рекламите, които бяхме видели при търговците на коприна от Големия пазар: „Използвано от самия султан“.

Само че тази реклама беше по-зловеща.

Донякъде по-добре запозната с местната писменост, вече можех да прочета надписа над леглото с Елси:

„ИЗПОЛЗВАНО ОТ САМИЯ
ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИК!“

Учителят ми забърза вътре, като захлопна вратата и ми спести гледката. След секунди излезе, понесъл Елси на ръце. Тя го гледаше

замаяно. Бе жива, но не беше на себе си. Приличаше на пияна или дрогирана.

— Кой би направил това? — попитах аз, докато той минаваше покрай мен.

— Престолонаследникът — отвърна учителят ми. — Безсърдечният принц. Сигурно намира за забавно да си ляга с някоя чуждоземна красавица и после да я изхвърля като боклук. Може би двамата с Африди са приятели и имат някаква уговорка. Веднага след като е употребил Елси, я е предал на собственика на бардака, който я продава на отлична цена на други мъже, като използва за реклама принца. Не бих се изненадал, ако принцът получава от Африди дял от сумата.

И сякаш споменаването на името му го беше призовало, пред нас застана Африди, облечен този път в блестящи златни одежди и съпровождан от двама много едри телохранители с ятагани в ръце. Тримата ни препречиха пътя.

— Какво си мислите, че правите с най-скъпото ми момиче? — тихо попита Африди.

— Тя не е ваша, за да я продавате — отвърна господин Аскам. — Тя е поданичка на краля на Англия.

— Тук не е Англия. Лично принцът ми даде това момиче. Моя е. И снощи ми донесе добра сума. Препоръката на престолонаследника е много доходоносно нещо в моя занаят. Тя е най-популярното ми момиче. Селим беше прав. Английските розички са чудни за чукане.

— Ще ни пуснеш да излезем — каза учителят ми студено.

— Не.

Господин Аскам пусна Елси и аз я прегърнах. Тя се облегна на рамото ми — едва можеше да стои на крака.

— Ще ни пуснеш веднага — каза учителят ми и извади лъка изпод палтото си. До него господин Джайлс изтегли меч си.

Господин Аскам опъна тетивата и се прицели право в главата на Африди.

— Много добър стрелец съм и ще умреш преди телохранителите ти да успеят да направят и крачка.

Африди побърза да се усмихне, дръпна се настрани и вдигна ръце.

— Разбира се, от друга страна, винаги съм готов да се спазарим.

— Никакви пазарлъци — каза учителят ми, докато бавно и предпазливо заобикаляхме собственика на бардака и хората му. През цялото време стрелата беше насочена към носа на Африди, а Джайлс не изпускаше от поглед другите двама.

Минахме през засводения вход и излязохме на улицата пред ужасното заведение и на благословената слънчева светлина.

Африди ни гледаше от прага.

— Напусни бързо града, англичанино. След един час ще съм пуснал хората си след теб.

Учителят ми спря за момент, сякаш му беше хрумнало нещо.

После рязко кимна на собственика на бардака и каза:

— Вземам момичето, независимо дали ти харесва, или не. Но в замяна на това да не прашаш хора след нас ще ти предложи една информация.

— Каква информация? — невъзмутимо попита Африди.

— Предполагам, че сводниците и комарджиите са близки в този град — каза учителят ми. — Имаш ли познати, които правят облози? Може би за шахматната среща тази сутрин?

— Да, имам — предпазливо отвърна Африди. — Аз самият приемам доста залози.

— На кого залагат повечето играчи?

— Хората *харесват* Ибрахим, но залагат на Заман. Ако Заман спечели, ще изгубя значителна сума.

— Заман ще спечели — каза учителят ми. — Можеш да си сигурен в това. Информацията, която ти предлагам, е следната: по време на срещата намери начин да наблюдаваш личния балкон на султана в „Света София“. Там ще видиш преимущество на Заман.

Африди присви очи.

Той бе създание на улицата и като че ли осъзнаваше, че информацията, която му е предложена, заслужава вниманието му.

— Върви, англичанино. Може да проверя какво казваш и ако се окаже, че си ме излъгал, ще се погрижа да те преследват като куче.

— Приемам условията — каза учителят ми и с тези думи си тръгнахме.

Когато час по-късно стигнахме външните стени на града, слуховете вече ни бяха изпреварили — докато ние се придвижвахме пеша, те се разпространяваха на глас от балкон на балкон и от покрив на покрив. Около „Света София“ имало големи безредици. Заман от самото начало повел в срещата срещу Ибрахим, но тогава — според слуховете — известният сводник Африди пристигнал в залата и забелязал, че Заман получава знаци от петима души, намиращи се на личния балкон за молитви на султана. Африди се развикал възмутено, посочил ги и обвинил Заман в мамене. Тълпата започнала да дюдюка.

Садразамът призовал за спокойствие, но хората били гневни, че човекът на султана мами срещу техния шампион, надигнали се и настояли онези от балкона да бъдат свалени долу.

Султанът бил изненадан. Не знаел какво да каже. Тълпата започнала да хвърля по Заман храна и обувки. Някои се развикали към платформата на султана с искане за справедливост. Неколцината стражи пред султана извадили оръжията си и заповядали на гневната тълпа да се дръпне назад.

Но вече било късно. Тълпата била неудържима.

Вбесените хора се втурнали към игралния подиум.

Започнало меле, тълпата се качила на подиума, помела четиримата стражи, след което хората награбили Заман и го хвърлили в развълнуваното човешко море. Посипали се удари и Заман паднал и бил стъпкан до смърт. Шахматната дъска полетяла във въздуха, безценните златни и сребърни фигури се пръснали и последвал невиджан смут, когато хората се втурнали да ги наgrabят.

Тогава други вбесени зрители преобърнали огромното табло, показващо срещите от турнира, а Африди крещял: „Това е измама! Целият турнир е измама!“. Накрая безредиците станали неудържими.

Игралният подиум бил съборен и направен на трески. Лумнали пламъци. Хората вилнеели.

При вида на разразилия се хаос султанът побързал да се оттегли в двореца. Според последните слухове гвардията щурмувала „Света София“ с мечове и щитове, за да разпръсне тълпата и да въдвори ред.

Така свърши международният шампионат по шах, организиран от мюсюлманския султан през 1546 година — с позор, обвинения в измама и фаворизиране, без да бъде обявен победител. Историята никога няма да научи за него.

Върнахме се при господин и госпожа Понсонби и английските ни гвардейци в селището до Златната порта и незабавно потеглихме по дългия път към дома.

Госпожа Понсонби не се беше възстановила напълно от отравянето, но изглеждаше много по-добре. Всъщност се беше съвзела достатъчно, за да отбележи:

— Надявам се, че сте защитили морала на принцесата, докато бяхте в онзи град, господин Аскам.

— Направих всичко по силите си, мадам — отвърна учителят ми и си мисля, че също като мен се зарадва да види, че госпожа Понсонби се държи както обикновено.

Елси лежеше свита на топка в едната кола, завита с одеяло, без да казва нито дума. Вече никога нямаше да е същата. Палавият ѝ дух беше пречупен, на безразсъдната ѝ склонност към удоволствията на плътта бе сложен край. Не знаей дали след това отново е лягала с мъж.

Докато седях с нея в колата, положила главата ѝ в скута си, и я галех по косата, извадих аления плик, който бяха пъхнали под вратата ни предишната нощ.

Счупих печата на султана. Вътре имаше писмо, написано на английски от ръката на самия Сюлейман:

„Скъпа Елизабет,

За мен беше огромно удоволствие да се запозная с вас.

Има нещо, което искам да ви кажа, докато напускате страната ми. Вече със сигурност знаете, че всяка делегация, дошла на моя турнир, трябваше да ми поднесе сандък със злато или да рискува война с мен.

От всички делегации само една не донесе сандък. Вашата.

Вместо злато получих бележка от баща ви крал Хенри. В нея той пише: «Добри ми сър, не плащам кръвнина никому. На този свят има крале и Крале на Англия. Аз съм Крал на Англия. Ако искате да нападнете

земите ми, сложете си бронята и опитайте. Крал Хенри VIII».

Желая ви късмет, млада Елизабет, но не мисля, че ще ви е нужен. Уверен съм, че ако е рекъл Господ, с вашия умен учител до вас и с баща ви, който ви показва как трябва да действа един истински крал, вие ще станете един ден велика кралица.“

Сюлейман, халиф и султан на османските земи.

С тъжна усмивка сгънах писмото, прибрах го в багажа си и се настаних по-удобно.

По време на целия обратен път учителят ми, великият Роджър Аскам, яздеше отпред на кобилата си със стрела на тетивата.

ЕПИЛОГ

1603

Моята кралица завърши разказа си.

Няколко седмици по-късно щеше да умре.

Но аз вече знаех. Знаех за тайното ѝ пътуване до онази далечна страна, за проведения там турнир, защо Елси се беше прибрала като сянка на предишното си аз и как приятелката ми Беси се бе завърнала калена и по-силна.

Тя също беше станала различна в други отношения.

От момента на завръщането си се отнасяше много по-мило с мен, непрекъснато ми казваше колко ценна приятелка съм — дори когато не мислех, че заслужавам подобни похвали. Милите ѝ думи продължиха през целия ни живот, дори след като тя стана кралица.

Често се питах каква е причината за тази дълбока промяна у приятелката ми и сега зная. Понякога трябва да заминем някъде далеч, за да открием някои неща за себе си. Понякога трябва да заминем с неподходящите хора. Понякога трябва да заминем с подходящите учители.

Като кралица на Англия тя се грижеше за Роджър Аскам до края на дните му, като му осигури имоти и дори го направи каноник, макар той да не беше духовно лице. И се обръщаше към него за съвети. Зная най-малко за два такива случая и дори присъствах на единия от 1559 година, когато тя го извика по спешност в Сейнт Майкълс Маунт, за да уреди един доста мрачен и страшен проблем, но това е друга история за друг ден.

Спомням си също и един много по-късен момент от живота ѝ, когато тя изпрати делегация в Константинопол при султан Сюлейман. Направи го внезапно и без явна причина. По онова време никой в двора не знаеше защо.

Но когато хората ѝ се върнаха, чух един от тях да ѝ докладва:

— Султанът е бита карта, мадам, пречупен и огорчен. Живее уединено, отнася се с недоверие дори към членовете на собственото си

семејство и често изпада в дълги периоди на меланхолия. Градът също е в прегръдките на отчаянието.

Елизабет го попита за двореца и католическото посолство там.

— То вече не съществува. Султанът наредил посолството на Църквата да бъде сринато и изравнено със земята. Малко след това прогонил всички представители на Светия престол от земите си.

— Това означава ли, че ще съм права, ако кажа, че Сюлейман вече не представлява заплаха за Европа? — попита моята кралица.

— Да, мадам. Не е.

В деня след този разговор забелязах ново украшение върху бюрото на личния ѝ кабинет — златна шахматна фигура с инкрустирани рубини и изумруди.

Беше пешка.

Сега смятам, че Елизабет е изпратила делегацията в Константинопол не само за да види какво е станало със Сюлейман и империята му, но и за да претърси сергиите и пазарите за някоя фигура, изгубила се в безредиците от онзи ден.

До края на живота ѝ златната пешка, изработена от самия Микеланджело, остана на бюрото ѝ като материален спомен за едно от големите изживявания, формирало личността ѝ, за събитие, за което досега никой не знаеше — тайното ѝ пътуване до земите на османците през 1546 година, за да присъства на великия турнир, който ще остане завинаги забравен за историята.

ПОСЛЕПИС

Много от героите в този роман са реални исторически личности, живели през 1546 г. Ето и съдбата им:

Сюлейман Великолепни останал на трона на Османската империя през следващите двайсет години. Управлението му отбелязало зенита на ислямската цивилизация. След това за Османската империя започнал период на постоянен упадък през следващите четиристотин години до рухването ѝ след Първата световна война.

През 1566 г. Сюлейман бил наследен като султан от сина си **Селим**, който бил прочут с декадентския си начин на живот и безразличието си към държавните дела. Той станал известен като Селим Пияницата. По-късно войските на Селим се изправят срещу северните съседи на империята — руснаците. По времето на Иван Грозни руснаците нанесли серия поражения на османската армия и принудили Селим да подпише унижителен мирен договор с тях през 1570 г.

Иван IV на седемнайсетгодишна възраст се провъзгласил за първи „цар“ на Русия. Останал в историята като *Иван Грозни*, той превърнал Русия в могъща държава. Издигнал множество величествени монументи, сред които и прочутата катедрала „Василий Блажени“ в Москва, и поддържал кореспонденция с кралица Елизабет в продължение на петнайсет години (дори ѝ предложил брак, но тя отклонила предложението му). В крайна сметка Иван Грозни бил запомнен със своята жестокост в края на управлението си, когато подложил на изтезания и екзекуции повече от 15 000 души, които били варени живи, набивани на колове или обезглавявани. Умрял през 1584 г., след като превърнал Русия на практика в полицейска държава. И според свидетелствата умрял, докато играел шах.

Св. Игнаций Лойола основал религиозния орден, известен като Обществото на Иисус, или Йезуитски орден. Неговите католически мисионери водели истинска битка срещу кралица Елизабет I за сърцата и душите на английското християнско население и мнозина от тях

били обесени, удавени или разкъсани в Тайбърн по време на управлението ѝ. Игнаций умрял през 1556 г. Негова статуя може да се види в базиликата „Св. Петър“.

Освен другите си прочути творби **Микеланджело** завършил великолепия купол на базиликата „Св. Петър“, след като приел с известно нежелание поръчката на папа Павел III. Умрял през 1564 г.

Мартин Лутер наистина е казал, че момичетата са „бурени“.

Елизабет I била кралица на Англия от 1558 до 1603 г. Известна като Кралицата дева или Добрата кралица Бес, тя се смята за един от най-успешните монарси на Англия. Станала кралица на двацет и пет годишна възраст, след смъртта на по-малкия ѝ брат (починал от туберкулоза през 1553 г.) и на сестра ѝ Мери (през 1558 г.). По време на управлението на Мери Елизабет била затворена за два месеца в ужасния Тауър в Лондон.

Управлението ѝ се описва като Златен век на Англия — епохата, видяла създаването и поставянето за първи път на пиесите на Шекспир, разгрома на Непобедимата армада на Испания, установяването на дипломатически отношения с Османската империя и основаването и експлоатацията на американските колонии. По време на управлението си Елизабет привлякла на своя страна и използвала многократно услугите на блестящия шпионин на шпионите сър Франсис Уолсингам. Освен това открила за публиката менажерията при стената на Тауър в Лондон. Прочута е и с това, че така и не се омъжила.

Роджър Аскам се смята за един от най-добрите учители в историята. Бил специалист по латински и старогръцки и привърженик на „приятните“ техники на обучение (книгата му „Учителят“ е един от първите по-важни трудове върху обучението). От 1544 г. протежето му Уилям Гриндал бил главен преподавател на Елизабет, макар че самият Аскам активно участвал в образованието ѝ. След смъртта на Гриндал през 1548 г. Аскам поел изцяло обучението ѝ. До края на живота си бил горещ почитател на изкуството на стрелба с лък и твърдял, че всеки англичанин трябва да владее до съвършенство това оръжие. Умрял през 1568 г.

ИЗБРАНИ ИЗТОЧНИЦИ

Докато правех проучвания за този роман, попаднах на няколко чудесни книги за шаха и за живота на кралица Елизабет, които заслужават специално споменаване.

Първата е „Безсмъртната игра“ на Дейвид Шенк (Shaenk, David, „The Immortal Game“, Random House, New York, 2006) и представлява чудесна история на шаха през вековете и изключително приятно четиво.

Колкото до Елизабет, за ранните години от живота ѝ има само откъслечни сведения. Като дете тя винаги била поне една стъпка назад в редицата на наследниците и била омаловажавана, поради което историците от онова време може би са решили, че не си заслужава да ѝ обръщат внимание — докато внезапно не била възстановена като наследница и отново станала основен кандидат за трона. Затова детството ѝ не е документирано така подробно както славното ѝ управление, но все пак има няколко отлични книги, които засягат този период:

„Елизабет“ от Дейвид Старки (Starkey, David, „Elizabeth“, Random House, London, 2000) е много подробна в описанието на детството на бъдещата кралица и обучението ѝ под ръководството на Уилям Гриндал и Роджър Аскам.

„Елизабет и Мери“ от Джейн Дън (Dunn, Jane, „Elizabeth and Mary“, Harper Collins, London, 2003) разглежда успоредно живота на Елизабет и на съперницата ѝ Мери Шотландска. Много съм задължен на тези две книги.

Ако искате да получите представа за живота в Англия през 16 в., „Лондон на Елизабет“ на Лайза Пикард (Picard, Liza, „Elizabeths London“, Weidenfeld & Nicolson, London, 2003) е безценно четиво. Именно от тази книга научих някои изрази относно сексуалния живот, използвани по онова време, и ги използвах в романа.

Голям фен съм и на „Страхотни истории от английската история“ на Робърт Лейси (Lacey, Robert, „Great Tales from English History“,

vol.I-III, Little, Brown, London, 2003, 2004, 2006). Поредицата представлява чудесен сборник от митове, случки и паметни моменти от историята на Англия през последните хиляда години. Елизабет I и Хенри VIII са сред главните герои в нея и дължа на Лейси чудесното определение на Хенри VIII като „краля спортист“.

Относно исляма бих насочил интересуващия се читател към „Девет части на желанието“ на Джералдин Брукс. Именно от тази книга научих, че забулването на мюсюлманските жени в наше време произлиза от имитирането на забулването на жените на Мохамед от страна на обикновените мюсюлманки.

За първи път научих за „Дидахи“ от 60 г. и за други споменавания на проблема на Църквата със свещениците педофили от един епизод от отличното телевизионно предаване „Гладният звяр“, излъчвано по австралийската ABC. Уви, предаването вече не се излъчва. Направих собствено проучване, за да потвърдя онова, което видях в епизода.

И накрая, относно шаха и живота, горещо препоръчвам „Изкуството на ученето“ на Джошуа Уейцкин. Уейцкин е шахматен гений като дете и е основна тема на книгата (и филма) „В търсене на Боби Фишер“. Именно от тази чудесна книга научих тай-чи поговорката „Ако агресията срещне празно пространство, тя побеждава сама себе си“, както и някои тактики за разсейване, използвани от по-безскрупулните шахматисти. Наистина страхотна книга.

И накрая, всички грешки в този роман са мои и единствено мои. Направих всичко по силите си, за да се уверя, че историческите сведения, местата, фразите, използвани от различните герои, облеклото и оръжията са точни. Може да съм изкарал Елизабет и султана малко по-големи полиглоти, отколкото са били в действителност, но в края на краищата това е художествена измислица и смятах, че знаенето на повече езици ще помогне.

М. Р.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.